هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

51

سالّی/ 2009 – بەرگی پەنجاویەك

چاپی یەکەم/ سالّی 2009

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/1/21 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/2/11 ل49

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2009/2/12 ل99

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەسپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/3/2 ل165

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/3/10 ل181

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/3/25 ل191

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/3/31 ل255

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/4/6 ل281

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/4/14 ل297

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/4/15 ل359

ئەو مەسەلەیە لەلایەن کۆمسیۆنی بالاوە یەکلا نەکرایەوە، ئێمە بڕیارمان هەیە کە لەسەر بودجە هەڵبژاردن راناگرین، بەڵام حەقی خۆشمانە دیفاع لە مافەکانی خۆمان بکەین و پارەکەش نزیکەی (37) ملیۆن وەکو خەملێنراوە داوا دەکاتن، ئێستاش لە پەیوەندیداین پێموایە خەریکە یەکلا ببێتەوە، بەڵام کە 4/4 نەبوو، ئەو دەسەلاتەی کە دراوتەوە سەرۆکی هەرێم بۆ بانگهێشت کردن و دیاری کردنی رۆژی هەڵبژاردن بەسەرچوو بەپێی یاسایەکە، یەعنی دەبوایە پێشی 4/4 ئەو رۆژە دیاری بکاتن و بانگهێشتی بکاتن، کە کاتی بەسەرداچوو ئەو نامەیەی بۆ ئێمە نووسیووە دەڵێت من دەسەلاتم نەماوە بەپێی ئەو یاسایە بانگهێشت بکەم، خۆتان بڕیاری لەسەر بدەن، ئێمەش تەبعەن لە سەرۆکایەتی لەگەڵ لیژنەی یاسایی باسمان لەوە کرد گوتمان چ ڕێگایەك باشترین ڕێگایە، بۆ ئەوەی ئەو هینە بکەین، ئایا پەرلەمان خۆی بانگهێشتەکە بکات؟ یان دەسەلاّت بداتە سەرۆکی پەرلەمان بانگهێشت بکاتن؟ ئایا دەسەلاّت بداتە کۆمسیۆنی بالاّ بانگهێشت بکاتن؟ پێمان باشترو جوانترێشە جارێکی تر ئەو دەسەلاّتە بدەینە سەرۆکی هەرێم بەو ئیعتیبارەی بالاّترین دەسەلاّتە لە هەرێمدا، هەر ئەوە ئەو بانگهێشتە بکات، بۆیە پرۆژەیەك ئامادە کراوە لە خۆیدا ساز دراوە ئەو دەسەلاّتە، دووەمیش/ ئێستا لەبەر وەزعێکی نائاسایی ئەو نەیتوانی ئەوە بکاتن، ئێستاکەش نامانەوێت دەسەلاّتەکە بدەینە کۆمسیۆنی بالاّو هین و ئەوانە، ئێمە لەگەڵ دەرهێنانی یاسایەکە مەسئوولیەتمان وەکو پەرلەمان تەواو بووە بۆ بانگهێشت کردنی هەڵبژاردنێك کە خۆمان مەسئوولین بۆ خۆمانە، خۆمان سەرۆکینە، تۆزێك من خۆم بە باشی نازانم، ئەگەر بێتو ئیختیاراتی باشترمان لە پێش هەبێت، ئیختیاراتی باشتر ئەوەیە جارێکی دیکە ئەو دەسەلاّتە بدەینە سەرۆکی هەرێم، لەبەر ڕۆشنایی ئەوەی کە پێداویستیەکان لەلایەن کۆمسیۆنی بالاّ ئەو لەحزەیەی کە تەواوی کرد ئاگاداری سەرۆکی هەرێم بکاتەوە، سەرۆکی هەرێم ئەو بانگهێشتە بۆ هەڵبژاردن بکاتن، بۆیە ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەم ئەو پرۆژە بڕیارە بخوێنێتەوە، ئومێد دەکەم سبەینێ دەنگی بۆ بدەین و بۆ ئەوەی مەجالتان هەبێتن بیخوێننەوە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو بەڕێزتان ئیشارەتتان پێدا ئەمە پێویست بە پرۆژە بڕیارێکە، بۆیە ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پرۆژەیەکیان ئامادە کردووە، ئەو ئەندامە بەڕێزانەی کە ئیمزایان لەسەر پرۆژەکە کردووە بەڕێزان:

1- کریم بحری عبدالله.

2- شێروان ناصح حیدری.

3- طارق جامباز.

4- عەونی بەزاز.

5- د.ڕۆژان دزەیی.

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پڕۆتۆکۆڵەکان

52

سالّی/ 2009 – بەرگی پەنجاودوو

چاپی یەکەم/ سالّی 2009

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (7) خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2009/4/16 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (8) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/4/20 ل55

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (9) خولی دووەمی هەڵبژاردن –سێ شەممە 2009/5/5 ل143

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/5/6 ل171

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/5/11 ل215

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/5/12 ل329

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (13) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/5/13 ل345

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (14) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/5/18 ل379

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (15) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/5/27 ل439

(خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژە یاسای بەڕێنگاربوونەوەی ماددە هۆشبەرەکان لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە بە نووسراویان ژمارە 978 لە (2009/4/26)، ئەمەش ئاڕاستەی لیژنەی ناوخۆ و لیژنەی یاسایی و ئەندامانی پەرلەمان دەکەین، خاڵی پێنجەم (خوێندنەوەی یەکەمی پرۆژە یاسای پاراستنی ناوچەکانی سەوزایی و دار ڕواندن لە شارەکانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق کە لەلایەن ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە)، ئەمەش ئاڕاستەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی کشتوکاڵ و لیژنەی شارەوانی و ئەندامانی پەرلەمان دەکەین، هەروەها لیژنەی تەندروستیش، خاڵی شەشەم (خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق کە لەلایەن ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە)، فەرموون بۆ خاڵ بە خاڵ خوێندنەوەو گفتوگۆ کردن لەسەری، داوا لە لیژنەی ناوخۆ دەکەم بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن و ماددە بە ماددە بیخوێننەوە بە کوردی و بە عەرەبی و ڕای لیژنەکانیشی لەسەر بدەن، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژە یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق

بەشی یەکەم

پێناسە و ئامانجەکان

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە.

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان ـ عیراق

دووەم: دەستە: دەستەی باڵای سەربەخۆ بۆ هەڵبژاردنەکان و ڕاپرسی لە کوردستان دا.

سێیەم: ئەنجومەنەکان: ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و ئەنجومەنە خۆجێیەکانی قەزا و ناحیەکان.

چوارەم: بازنەی هەڵبژاردن: هەموو ناوچەیەکی دیاری کراو کە ژمارەیەك کورسیان بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە بۆ تەرخان کراوە.

پێنجەم: مەڵبەندی هەڵبژاردن: ئەو شوێنەی کە دەستە لە ناو بازنەی هەڵبژاردنەکان دای دەنێت بۆ ئەنجام دانی پرۆسەی دەنگدان لێی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مشروع قانون انتخاب مجالس المحافظات
و الأقضية والنواحي في اقليم كوردستان_العراق

الفصل الأول
التعاريف والأهداف

المادة (1): يقصد بالعبارات التالية المعاني المبينة إزاءها لأغراض هذا القانون:

اولاً: الاقليم: اقليم كوردستان_العراق.

ثانياً: الهيئة: الهيئة العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء في كوردستان.

ثالثاً: المجالس: مجالس المحافظات والمجالس المحلية للاقضية والنواحي.

رابعاً: الدائرة الانتخابية: كل منطقة محددة خصص لها عدد من المقاعد وفقا لأحكام هذا القانون.

خامساً: مركز الانتخاب: المكان الذي تعينه الهيئة ضمن الدائرة الانتخابية لإجراء عملية الاقتراع فيه.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی ڕۆژی چوار شەممە لە 2009/4/15 کۆبوونەوە بۆ تاوتوێ کردنی پرۆژە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە پەرلەمان دا لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە 5ی ڕۆژی 2009/4/14 کە بۆی هاتووە، دوای وتوێژو تاوتوێ کردنی، لیژنە پشتگیری لە پرۆژەکە دەکات لە پێناو خۆ ئامادەکردن بۆ دەرچوواندنی یاسایەك بۆ جێ بەجێ کردنی هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان، بەمەبەستی پتەوکردنی ڕێبازی دیموکراسی لەهەرێمی کوردستان و چەسپاندنی یەکێك لە گرنگترین بنەماکانی ئەویش دەستاو دەست کردنی ئاشتیانەیە بۆ دەسەڵات لە ڕێگەی ئەنجامدانی هەڵبژاردنی ئازاد و پاك دادپەروەرانە بۆ هەموو پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێم دا، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی پرۆژەکەمان قبوڵە و هیچ پێشنیارێك و تێبینیمان نیە لەسەر ماددەی یەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی کاروباری ناوخۆ ڕۆژی دووشەممە ڕێککەوتی 2009/4/27 کۆبوونەوە بۆ گفتوگۆ کردنی یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان، کە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کرا لە کۆبوونەوەی ئاسایی ژمارە 5ی ڕۆژی 2009/4/14 پاش گفتوگۆ کردن و تاوتوێ کردن، لیژنەکەمان پێشنیار و بۆچوونەکانی خۆی بەم شێوەیە پێشکەش دەکات، ئێمە تەنها سێ تێبینیمان هەیە، یەکەم: لیژنەکەمان پشتگیری لە پرۆژە یاساکە دەکات، دووەم: لیژنەکەمان زۆر تێبینی هەیە لەسەر کۆپیە کوردیەکە، سێیەم: ژمارەیەك لە ئەندامانی لیژنەکەمان تێبینیان هەیە لەسەر بڕگەی 8 لە ماددەی 27 و لەگەڵ ڕێزماندا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی ماددە یەك هیچتان نیە، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم پرۆژەیە لەلایەن 10 ئەندام باش گەڵاڵە کراوە لە لیژنەی یاسایی و لەگەڵ لیژنەی ناوخۆش، هەروەها ئەساسی ئەم پرۆژەیە قانونی هەڵبژاردن هی موحافەاتی عیراقی بووە و هەتا سیاغەکەش نزیکی ئەوە، فەقەت ئەوەی کردوومانە ئەوە بووە زۆرتر بگونجێنین لەگەڵ خسوسیاتی ئێمە، لەگەڵ ڕاوبۆچوونی ئەوێ بگونجێت لەگەڵ هەرێمی کوردستان، ئەمەمان پێشانی برادەرانی کۆمسیۆنی باڵاشمان داوە، زۆر پێیان باش بوو مولاحەزاتیان لەسەر نەبوو، بۆیە پرۆژەکە پرۆژەیەکی گەڵاڵە کراوە لەلایەن لیژنە و مفەوەزیەش ئاگادارە و خسوسیاتی کوردستانیش ڕەچاوکراوە، ئیستیفادەش لە هی عیراق کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

یەك شت هەیە کە ئێمە ماوەیەکی کورتمان ماوە، لە تەمەنی پەرلەمان و پرۆژەیەکی زۆریشمان لە پێشە و هەمووشیان یەك لە یەکتری گرنگترن، تووندوتیژی خێزان و بودجە و دەستوور، لەبەرئەوە داوا دەکەم مواداخەلەکانتان کورت و لە جێی خۆی دابێت و تیکراری تێدا نەبێت، بۆ ئەوەی ئیستیفادە لە وەخت بکەین و بە زووترین کات تەواوی بکەین، ماددەی یەکەم هەردوو لیژنەی ناوخۆ و لیژنەی یاسایی پشتگیریان لێی کرد، ئەگەر کەسێك مولاحەزەی لەسەر نیە؟ کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 1 لە پرۆژە یاساکە خاڵی 2 (الهيئة: الهيئة العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء في كوردستان)، ئێمە ئەمەمان بە ڕەسمی بە یاسا ناساندووە؟ ئایا یاسامان بەمە دەرنەچووانددووە؟. یاسای (الهيئة العليا المستقلة

للانتخابات والاستفتاء في كوردستان)، به یاسا ئێمه شتی وامان نەکردووە؟ دووەم: لە ناو ئەو پرۆژە یاسایە کۆمەڵێك زاراوە دووبارە دەبێتەوە، ئایا نایەوێت بیناسێنین؟ وەکو (ناخب، مرشح، سجل الناخبين، القائمه، قاسم الانتخابی)، ئەمانە دووبارە دەبنەوە لە هینەکە، ئەی تەعاریف بۆ ئەوانە؟ ڕاستە ئێمە هەرکەسێك وەکو خۆمان ئاگامان لێیە، بەڵام وابزانم سیستەمی تەعاریف دەبێت هەرچی لەوێ هاتبێت، موستەلەح بێت و ئەساس بێت، دەبێت تەعریف بکرێت، مەسەلەن ناخیب کێ یە؟ مورەشەح کێیە؟ ئەوانە لە تەعریفەکاندا دەبوایە هەبوایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیارێکم لە لیژنەی خۆمانە لە ماددەی 1 بڕگەی 4 پێویستە لێرە لە بڕگەی 4 ئێمە دیاری بکەین و تەئکید لە ژمارەی کەسەکان بکەینەوە، یەعنی بە چەند نفوس دەتوانێ لەو شوێنانە کورسی بهێنێت، ئەمە یەك، دووەم: قەزاو ناحیەکان دیاری نەکەین، چونکە گوند هەیە زۆر گەورەیە، ئایا ئەو گوندانە حیسابێکیان لەگەڵ دادەکرێت؟ چونکە قەزاو ناحیەکان نەهاتووە، سێیەم: ئێمە لە لیژنەکەمان چاکمان کردەوە، لێرە چاك نەکراوە، چوارەم: (تەرخان کراوە) نابێت، (تەرخان دەبێت)، لە کۆتایی جوملەی چوارەم، چونکە کراوە بۆ ڕابردووە (دەکرێت) لە مەستەقبەل دا ئەوە دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان پرسیاری (كاك محمد فرج)م لەلای وروژا، (الهيئة العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء في كوردستان)، شتێکە تەواو تازەیە لەلای ئێمە، ئایا ئەم دەزگایە بوونی هەیە یان دروست دەکرێت لەدوای یاساکە؟ هەروەها زۆر موستەلەح هاتووە و تەعریف نەکراوە، دەبێت ئەوەش لە پێشدا تەعریف بکرێت یان هەمووی تەعریف بکرێت یان ئەو تەعریفانەش نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان پرسیارە، ئەگەر چی لە ماددەی 3 ئیشارەیەکی داوە کە هەیئە وجودی نیە، لەبەرئەوە دەڵێت (لحین تشکیل الهیئه)، لە دوای فەقەرەکە کەنەهاتووینەتە سەری، پێم وایە ئەو پێناسە زیادەیە، هەیئە پێویستە دابمەزرێت، دواتر باسی لێوە بکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهیم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینی کاك شێخ جعفرم هەیە، تێبینیم هەیە لەسەر دێیەکان، بەس باسی قەزاو ناحیەکان کراوە، ئێستا ئێمە ئۆردوگامان هەیە نە ناحیەیە و نە قەزایە، ئەنجومەنی هەلبژێردراوی هەیە، لە جاری پێشوو لە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی شارەوانیەکانی پێشوو بە هەڵبژاردن هەڵبژێردراوە، دێمان هەیە نفوسی لە 3 هەزار تا 4 هەزار کەس پترە و ئەنجومەنی هەڵبژێردراوی هەیە، ئەوانە مەسیریان چی لێ دێت؟ وەکو ئەوەی لێرە لە تورەقی هەمانە، دێیەو ئەنجومەنی شارەوانیشی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیم هەیە، یەکەمیان: بەداخەوە تەنها عەرەبیەکەم لەبەردەست دایە، سەبارەت بە ناونیشانی فەسڵی یەکەم (التعاریف والاهداف)، من پێم باشە (التعاریف) بێت، چونکە ماددەی 2 دەکرێت بیخەینە ئەسبابی موجبەوە، ماددەی 3یش وەکو ماددەیەك لە ئەحکامی عامە دابێت، نەك لێرە، سەبارەت بە (الهیئة العلیا المستقلة للانتخابات والاستفتاء فی کوردستان)، ئەوە ئەو ناوە لە پرۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان دا هاتووە، ئەو دەزگایەی کە ئێستا هەیە پێی دەڵێن دستەی باڵای هەڵبژاردنەکان لە هەرێمی کوردستان، کەواتە دەبێت بەو جۆرە بێت، نەك بەو شێوەی ئێستا هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی ناوخۆ رەئیتان؟ کاك سەردارفەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پرسیاری یەکەم ئەوەی بڕگەی 2 (الهیئة) ئێمە لێرە هەوڵمان داوە یاسایەکە بگونجێت لەگەڵ ئەو تەعاریفەی کە لە پرۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان هاتووە، لەوێ مەجموعە موستەڵەحاتێك هاتووە، ئێمە هەوڵ دەدەین لێرە نەسەقێك هەبێت یاخود هەمان ئەو بێت، ئەگەر وانەبێت لە موستەقبەل کە دەستوور دەرچوو دەبێت قانونەکەمان هەمووی هەموار بکەین، ئەوە یەك، دووەم: هەڵبژاردنەکان لە

هەرێمی کوردستان هەیئەیەکی مەحەلی سەرپەرشتی دەکات، بۆیە دەبێت هەیئەی خۆمان هەبێت، چونکە زمنی سەلاحیاتی حەسری نیە ئەوەی لە ماددەی 110 دەستووری هەمیشەیی عیراقی هاتووە، کەواتە لێرەدا ئەسڵەکە ئەوەیە ئێمە هەیئەی خۆمان دادەنێین، لەبەرئەوەی دروست نەکراوە، ئێمەش لە ماددەی 3 دەڵێین تاوەکو دروست دەکرێت موفەوەزیەی عولیای موستەقل لە بۆ هەڵبژاردنەکان جێگای دەگرێتەوە، سەبارەت بەوەی کە هەندێك پێناسەی تر بکرێت، وەکو ناخب و مورەشەح و هتد.. ئێمە لە فەسڵی دووەم و لە فەسڵی سێیەم باسی ناخب و مورەشەحمان کردووە و پێویستی بە پێناسە ناکات لێرە بێت، چونکە لەوێ لە ماددەی 4 (**يشترط في الناخب أن يكون**) بەدرێژی باسی لێوە کراوە، ئەوە تەقریبەن تەعریفەکەیەتی، مورەشەحیش بەهەمان شێوە، کاك جعفر باسی دائیرەی ئینتیخابی کرد، دائیرەی ئینتیخابی لێرە 3 نەوع دائیرەی ئینتیخابی هەیە، دائیرەی ئینتیخابی لە بۆ ئەنجومەنی پارێزگا، ئەنجومەنی پارێزگا هەمووی یەك دائیرە دەبێت، قەزاکان خۆشی یەك دائیرە دەبێت، لە ناحیەکانیش بۆ هەڵبژاردنی ناحیەکە یەك دائیرەی دەبێت، سەبارەت بە پرسیارەکەی جەنابت و کاك شێخ الله ئەوەی مەجالسی قورا، لە یاسایەکی تر موعالەجە کراوە کە یاسای شارەوانیەکانە، لەو قانونە باس کراوە کە هەر گوندێك چەند هەزار کەس بێت ئەنجومەنی بۆ دادەندرێ و شێوازەکانی، باس لەوە کرا کە هەندێك موستەڵەحاتی تریش لێرە دەبێت باس بکرێ و موختەسەری بدرێتێ، ئێمە تەماشامان کردووە کامەی زۆر دووبارە بۆتەوە ئەومان موختەسەر کردووەتەوەو لەو ماددەیەمان داناوە، ئەوەی د.نوری باسی کرد ماددەی 3 دەکرێت ئەو ماددەیە لە ئەحکامی خیتامی دا بکرێت، بەڵام لێرەش جێگەی دەبێتەوە، تەعاریف و ئەهداف کە ماددەی 2، ڕاستە بە دوو ڕستە هاتووە، بەڵام لەناوی دا ئەگەر تەرکیز بکەی زۆر هەدەفی تیایە، نەك هەر یەك هەدەف، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

یەك، دوو شتی گرنگ وروژێندرا، یەکێکیان مەسەلەی هەیئەیە لە بەینی دوو شت داین، لە پرۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان دا ئەو ناوە هەیە، پرۆژەی دەستووریش لەو نزیکانە دەنگی بۆ دەدرێت لە پەرلەمان، وەکو هینەکە، لەلایەکی ترەوە ئەوە شتێکی تەبیعیە دەمانەوێت قانونەکانمان بگونجێت، لەلایەکی تریشەوە ئەو مولاحەزەیە بوجێ یەو قانونیشە، شتێك کە هێشتا وجودی نیە، تۆ لەناو قانون دا دای بنێی، جا نازانم یەعنی موعالەجەیەك بکرێت، شەرحی بکە کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە باس لە باسی قانون دەکەین،وەکو شتێکی ئەسڵ و سابت و بەردەوام ئێمە هەیئەمان هەیە لە پرۆژەی دەستوور، هەیئەیەکی تایبەت بۆ سەرپەرشتی کردن و بەڕێوەبردنی ئینتیخابات، هەر ئینتیخاباتێك یان ئیستیفتایە لە کوردستان بکرێت و لە قانونی پەرلەمان سالی 1992 رەقەم یەك هەیە، ئەوە لە پرۆژەش هەیە، لێرەش دەبێت هەبێت، چونکە ئەمە ئەسڵە، ئێستا مفەوەزیەی ئیتیحادی لە بەغدا شتێکی ئیستیسنائیە، لە هەموو قەوانین گوتومانە تاوەکو تەشکیل بکرێت، ئێمە لازمە بۆ ئەو فەترەیە کورت بوو

نەمانتوانی ئەو تەشکیلە بکەین، ئەگەرنا ئەسڵ تێیدا ئەوە هەبێت، بە ڕەئی ئێمە وەکو لە لێژنەی قانونیش باسمان کرد، ئەمە ببێت باشترە تاوەکو هەموو جار لەبەرچاومان بێت و بە شتێکی گرنگی دەزانین و شتێکی تایبەت بە خۆمان ببێت و تەشکیلاتیشی بۆ دروست بکەین تا بزانین باشە، ئەوەی مامۆستا محمد فرج باسی لێوە کرد، ڕاستە موستەڵەحاتی تر هەیە، بەس ئێمە لە ئەنزیمە و ئەوەڵەن لە قانون دیارە و لە ئەنزیمەش دیاری دەکرێت ناخب کێ یەو مورەشەح کێیەو فائیز کێیەو ئەوانە هەموو بە ئەنزیمەی تەواو شەش ئەنزیمە دەرکەوتووە تا ئێستا ئیحتیماڵە شتی تریش ببێت، تەفسلات بۆ شەرح و ئەوانە لە ئەنزیمەی مفەوەزیە دیاری دەکرێت، ئەو دوو مولاحەزەی بەڕێز د. نوری قانونین و زۆر موناسبە وەکو لەڕووی فەنی ڕاستە و لە ئەسبابی موجبەش هاتووەو جێگای ئەوێیە، ئەوەی تریش مادام بۆ شتێکی موئەقەتە، یەعنی دەبێتە ئینتیقاڵی جێگای موناسب تر بچێتە ئەحکامی خیتامی لەجێیە، بەڵام زۆر زەرەریش ناکات، بەڵام ئەگەر بڵێی قانون باشترەو جوانترە ئسوڵی ترە کە بچێتە ئەولا وەکو جەنابی فەرمووی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بە نیسبەت ئەوەی قورا ، لێرە نووسراوە مجالس ئێمە ئیقرارمان کرد کە ئەنجومەنی قەزاو ناحیەکان دەکرێت، لێرە ناوی قورایەکە نەهاتووە(مجالس: مجالس الاقضیة والنواحی) کە هەڵبژاردنی بۆ دەکرێت مانای وانیە، مەجلسی گوندەکانی شارەوانی شتی وای نیە، کە هەڵبژاردن دەکرێت لەو قانونە مەبەستمانە هی ئەقزیە و نەواحیە، هەر دەمێنێتەوە نوقتەی دووەم، ئەگەر ئەوەش هەبێت خۆ دەکرێت ئەگەر بێتو وەکو پەرلەمان، ئەگەر نەتوانین ئەو هەیئەیە ئیشەکەی جێ بەجێ بکات دەڵێین (تقوم هیئة المفوضیة العلیا المستقلة للانتخابات لاجراء.....) یەعنی موشکیلە لەوە دا نابێت تا ئەو کاتەی ئێمە کە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان دەکەین، ئەگەر ئەوەمان جێ بەجێ نەکرد بوو و قانونی تایبەتمان دەرنەهێنا بوو بۆ دامەزراندنی ئەو هەیئەتە، دەکرێ ئەو وەختی قەرارێك دەربهێنین (تقوم هیئة المفوضیة العلیا للانتخابات فی العراق بمقام ..... أو ثانثا: الهیئة المستقلة للانتخابات والاستفتاء فی کوردستان)، بەڵام لێرە مادام پرۆژەی دەستوورمان هەیە، بۆچی ئێمە شتێك بکەین و دواتر بێینەوە سەری و جارێکی تر هەمواری بکەینەوە، ئەوە تەسمیاتە زیاتر، بەڵێ کاك محمد خۆت ساحبی ئیقتراح بووی لەگەڵ سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جارێ ئەوەڵەن (لاموجود)(لایعرف)، ئەم قانونە وجودی نیە، ئیتر تۆ تەعریفی چی دەکەی؟ ئەمەش لە سەڵاحیەتی موشتەرەکەیە، یەعنی ئێمە هەر ڕۆژێك ئەمەمان ویست دایدەنێین، یەعنی وەکو ئەوەی کە دەڵێی کێوێ بیخەینە دیوان، ئیتر دواتر ناتوانین بیکەین ئیتر با ئەوە بێت، ئەمە لە سەڵاحیەتی موشتەرەکەیە، هەر ڕۆژێ کە ئێمە ئەم یاسایەمان دانا مافی خۆمانە، ئیتر ئەمە لامەوجودێکە ئیتر دوایی

ئیشارەتی پێی کرد، لەبەرئەوە دامان نەناوە هەیئەی عولیای مفەوەزیە دێت سەرپەرشتی ئەمە دەکات، یەعنی ئەمە تۆزێك وەکو ئەڵێی گوێ چەپوکانە لەملاوە دەستی بۆ بەری.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەڵەن ئەوە لە زمنی سەڵاحیاتی موشتەرەك نیە، بەڵکو لە زمنی سەحیاتی هەرێمە، ئێمە مافێکی خۆمانە کە ئەمڕۆ یاسایەکمان هەبێت بۆ مەسەلەی ئەم دەستەیە، یاسایەکەش لیژنەی یاسایی تەبەنی کردووە، حازرەو ڕەنگە تەقدیمی دەستەی سەرۆکایەتیش کرابێت، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی ترەوە لە دەستوور داهاتووە، هەروەکو جەنابت ئیشارەتت پێی دا بە قەناعەتی من بوونی لێرە هیچ زەرەرێکی نیە، ڕاستە خۆی قانونیەن تەئسیس نەکراوە، بەڵام بوونەکەی زەرەری نیە، لەبەرئەوەی دەستووریەن و دەستوورەکەش نزیکە بدرێتە پەرلەمان، بۆیە بە قەناعەتی من ئەوە لە جێگای خۆی هاتووە و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئێمە با ئیتر لە هینی انشاللە دروستی دەکەین و انشاللە دەمان بێت و انشاللە دەستووریش پەسەند دەکەین! ئیتر تەواو با لەسەر انشاللە نەمێنێ، هەمانە ئەو هەیئەتە؟ نەخێر نیمانە،ئێمە قەیدی چیە ئەگەر هاتو لە دوایی دا هەموار بکرێت، کەی کێشەیە، هەر یاسای سەرۆکایەتی هەرێم، چەندین ساڵە، سێ جاری تریش هەموارمان کردووەتەوە، ناوە ئەسڵیەکە ئەوەی کە کارەکە دەکات ئەوە دابندرێت یاسایی تر لەوەی ناوی دابندرێت، لەسەر شتێك لەسەر ئەساسی شتێك کە شتەکەش هێشتا تەسدیق نەکراوە، ئەگەر لەسەر ئەساسی دەستوورە دەستوور تەسدیق نەکراوە، یەعنی چۆن دەبێت لەسەر ئەساسی شتێك، شتێك بنیات بنێی کە نەبووە، لەبەرئەوە من ئیقتراح دەکەم بوترێت (الهیئه) لێرە هەیئە مەبەستی مفەوەزیەیە، ناوی مفەوەزیە بهێنین (المفوضیة الی حین تشکیل الهیئة)، قەی چی دەکات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا له کوردستان دا به پێی قانونی ژماره 11ی 2007 که قانونی موفەوەزیەی عولیای ئینتیخاباتە، له عیراق دا دەزگایەك هەیە چەند ساڵە ئیش و کاری خۆی دەکات بەناوی (دەستەی باڵای هەڵبژاردنەکان له هەرێمی کوردستان) ئێمە ئەو ناوە دابنێین، ئەو دەزگایەمان بەلاوە ناوە، پاشان هەر وەختێکی کە دەستوور پەسەند کرا ئەو کاتە دەڵێت ئەو قانونانەی کەوا بە پێچەوانەی ئەم دەستوورەوەیە کاریان پێ ناکرێت، ئۆتۆماتیکیەن ئەو کاتە ئەو ناوە دەگۆڕدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە یەکەم جارنیە باسی ئەو هەیئەتە دەکرێت، یاخود بگوترێت ئەو هەیئەتە (من العدم)، لە یاسای ژمارە 1ی پەرلەمانی کوردستان لە ماددەیەك زۆر بە سەریحی باسکراوە کە ئەو ئەنجومەنە دەبێ دروست بکرێت، ئەمە یەك، دووەم: ئێمە لە خاڵی 3 ئاماژەمان بە ئەوە کردووە (لحین تشکیل الهیئة) واتە تاوەکو ئێستا تەشکیل نەکراوە، سێیەم: ئێمە ئەو یاسایەمان وا دارشتووە کە لە موستەقبەل پێویستی بە تەعدیل نەبێت، یەعنی ئێمە کە باسی هەیئە دەکەین، سبەینێ ئەگەر هەیئەکە دروست کرا دەتوانێ ئیعتماد لەسەر ئەو قانونە بکات و هیچ موشکیلەیەکیشی نابێت، لێرە کە لە خاڵی سێیەم دەڵێت موفەوەزیە جێگای دەگرێتەوە، چوارەم: ئەوەی من دەمەوێت ڕوونی بکەمەوە ئەوە یەکەم جار نیە بەو نەوعە سیاغە کراوە، لە قانونی ژمارە 1 بۆ ئینتیخاباتی پەرلەمان بە هەمان نەوع تەعاموڵمان لەگەڵی کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان انشاالله دەگەیە نەتیجە! کاك فرست موقتەرەحێکی هەیە، دەڵێت بۆ ئەوەی نە ئێستا و نە دواڕۆژ نابێ ببێتە (الهیئه المختصه بالانتخابات فی اقلیم کوردستان) جا ئەگەر دوایی هەمواریش بکرێتەوە دەبێت، تەبعەن ئەوانەی کە ئیعترازیان لەسەر ئەو فەقەرەیە گرت، فەقەرەیەکی هینیان پێشکەش نەکرد، تەنها کاك د.نوری دەڵێت هەیئەی پێشوو بمێنێتەوە، (هیئة العلیا المستقلة للانتخابات فی اقلیم کوردستان)، ئەوەی ئێستا لیژنەی هاوبەش هێناویەتی تازەترە، یەعنی ئەوەی کە د.نوری هەیە و مەوجودە، ئێوەش هیچ شتێکی موحەدەتان هین نەکرد، لەبەرئەوە بە تەنها ئەو موقتەرەحەی لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ کە هەیئەکە بەوە تەعریف بکرێت، دەیخەمە بڕیاری ئێوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بڕیاری هاوبەش، لێژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ هەیئەیان تەعریف کردووە بە (الهیئة العلیا للانتخابات والاستفتاء فی کوردستان)، کێ پشتگیری لەو موقتەرەحە دەکات، دەستی بڵند بکات تکایە؟ 43 کەس، فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ 22 کەس، دەمێنێتەوە وەکو خۆی، ماددەی 1 دەخەمە دەنگدانەوە کێ لەگەڵ ماددەی 1 دەستی بڵند بکات؟ کێ لەگەڵ دانیە؟ بەزۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، فەرموون بۆ ماددەی 2، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم:

مەبەستی ئەم یاسایە چەسپاندنی بنەماکانی دیموکراسیە و چەسپاندنی پرینسیپی دەستاودەستکردنی ئاشتیانەی دەسەڵاتە لە ڕێگای دابین کردنی بەڕێوەچوونی هەڵبژاردنێکی ئازاد و پاك و دادیانەی ئەنجومەنەکان و فەراهەم کردنی دەرفەتی یەکسان بۆ بەشداری کردن لە هەڵبژاردن و خۆ پاڵاوتن دا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (2):

يهدف هذا القانون إلى تثبيت اسس الديمقراطية وتكريس مبدأ التداول السلمي للسلطة من خلال ضمان اجراء انتخابات حرة ونزيهة وعادلة للمجالس وتوفير فرص متساوية للمشاركة في الانتخاب والترشح.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی هیچ تێبینی نیە لەسەر ئەم ماددەیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی ناوخۆ هیچ تێبینی نیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بکر فەرموو.

بەڕێز بکر فتاح حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموو جارێك هەندێ لەو ئەندامە بەڕێزانە کە باس لە ماددەیەك دەکەن، باسی ماددەیەکی تریش دەکەنەوە، ئەوە حەقی وایە کە ڕەنگە لە ماددەی یەکەم دا تۆ قسەت نەبێت و لە ماددەی دووەم دا قسەت هەیە، جا من تەنها مەبەستەکەم ئەوە بوو ماددەی دووەم زەرەری نیە، چونکە لە ئەسبابی موجبە دا هەیە،

ئەوەی کاك د.نوری باسی کرد کە پێم وایە ئەو ماددەی 2 شوێنی نیە و ئیلغا بکرێت، چونکە لە ئەسبابی موجبە دا باس کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تالەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان بۆچوونە کە ئەو ماددەیە لە ئەسبابی موجبەیە و هۆکاری دەرچووانی ئەو قانونەیەو زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ڕایەکەی د.نوری دەکەم، کە ئەم ماددەیە لێرە زیادەیە، چونکە لە ئەسبابی موجبە بە باشی هاتووە، بۆیە ناوی بەشی یەکەم کە پێناسە و ئامانجەکانە هەروەکو د.نوری گوتی ئامانجەکانیش دەبێت لەوێ لابېردرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵاهی من یەك پرسیار دەکەم، ئەوەی کە سیاغەی ئەمەی کردووە، دەڵێت (توفير فرص متساوية للمشاركة في الانتخاب والترشح) باشە فورەسی موتەساوی بۆ تەرەشوح، ئێمە کۆتا بۆ ژنان دادەنێین، ئەوە چۆن هینێکە؟ تەواو پێچەوانەی مەبدەئی کۆتایە، بۆ نەتەوەکانیش و بۆ ژنانیش.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵاهی من لەمە (مبدأ التداول السلمي للسلطة)، ئەوەی کە گشتمان خوێندوومانەوەتەوە سوڵتە هەر بۆ پێکهاتەی دەوڵەتە، سوڵتە سێ بەشە، سوڵتەی تەشریعی سوڵتەی تەنفیزی و سوڵتەی قەزائی، سوڵتە لێرە مەعنایەکی نابێت لەو مەسەلەیە، لە قانونی ئینتیخاباتی مەحافەزاتی عیراق دا بە گشتی باشتر بۆ ئەو مەسەلەیە چووە و دەڵێت هەدەف لەو قانونە یەکەم: (مشاركة الناخبين في اختيار ممثلين في مجالس

المحافظات .....) دووەم: (المساوات فى المشاركة الانتخابية)، سێیەم: (ضمان حق الناخب والمرشح)، چوارەم (ضمان عدالة الانتخابات وحريتها ونزاهتها)، پێنجەم: (توفير الحماية القانونية لمراحل الاجراءات العملية الانتخابية)، یەعنی هەدەف لەمە ئەمە جوانترە، نەك مەسەلەن تۆ بێی بۆ نیزامی حوكم سولّتە ماناكەی واسعە و گەورەترە، تۆ هەدەفت لەم یاسایە چیە؟ خەلّك بە مساوات بێ و خەلّك بتوانێ هینی خۆی هەلّبژێرێ، یەعنی هەدەفەكە ئەم خالّانە وازح تر دەكات، ئەمانەی كە لێرە بۆ دیمەكراسی و تەداولی سولّتە هێناویەتی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سێ ئەندامی پەرلەمان لە حوجەتی ئەوە باسیان كرد داوا دەكەن ئەو ماددەیە ئیلغا بكرێت، كاك د.نوری و كاك بكر و نازناز خان موقتەرەحیان كرد، ئەو موقتەرەحە دەخەمە دەنگدانەوە كێ لەگەلّ ئەو موقتەرەحەیە كە ئەو ماددەیە ئیلغا بكرێت دەست بلّند بكات تكایە؟ فەرموون، كێ لەگەلّ دانیە؟ بە ئەغلەبیەت ئیلغا كرا ماددەی 2، فەرموون بۆ ماددەی 3

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی سێیەم:

كۆمسیۆنی بالّای سەربەخۆ بۆ هەلّبژاردنەكان سەپەرشتی هەموو قۆناغەكان و رێكارەكانی هەلّبژاردنی ئەنجومەنەكان لە هەرێم دا دەكات تاوەكو ئەو كاتەی دەستەكە دادەمەزرێت.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة (3):

تتولى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات الاشراف على كافة مراحل واجراءات انتخابات المجالس في الاقليم لحين تشكيل الهيئة.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە تەبیعیە وەكو هینەكە، پێویست ناكات، دەیخەمە دەنگدانەوە، كێ لەگەلّ ئەو ماددەیە دەستی بلّند بكات تكایە؟ كێ لەگەلّ دانیە؟ بە كۆی دەنگ قبولّ كرا بۆ ماددەی دواتر، كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشی دووەم

مافی هەڵبژاردن

ماددەی چوارەم:

مەرجە هەڵبژێر ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی.

یەکەم: بە ڕەگەزنامە عیراقی بێت.

دووەم: شیاوی تەواوی هەبێت.

سێیەم: هەژدە ساڵی لە تەمەنی تەواو کردبێت، لەو ساڵەی کە هەڵبژاردنی تێدا دەکرێت.

چوارەم: ناوی تۆمارکرابێت لە تۆماری هەڵبژێرەکانی ئەو پارێزگایەی کەهەڵبژاردنی لێدەکرێ، بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە و ڕێنماییەکانی کە لە دەستەوە دەردەچن.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الثاني

حق الانتخاب

المادة (4):

يشترط في الناخب أن يكون:

أولاً: عراقي الجنسية.

ثانياً: كامل الأهلية.

ثالثاً: أتم الثامنة عشر من عمره في السنة التي تجري فيها الانتخابات..... .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سێ کەس نوقتەی نیزامیان هەیە، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە فەسڵی یەکەم، ماددەی دووەممان ئیلغا کرد کە هەدەفە، لەبەرئەوە پێویستە فەسڵەکە تەعاریف و ئەهداف تەنها تەعاریف بمێنێتەوەو ئەهدافەکەی لێ بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

انشاللە ئێوەش نوقتەی نیزامیتان هەمان شتە، بزانە سۆزان خان انشاللە چۆن جێی خۆی گرتەوە! سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الثاني

حق الانتخاب

المادة (4):

يشترط في الناخب أن يكون:

أولاً: عراقي الجنسية.

ثانياً: كامل الأهلية.

ثالثاً: أتم الثامنة عشرة من عمره في السنة التي تجري فيها الانتخابات.

رابعاً: مسجلاً في سجل الناخبين للمحافظة التي تجرى فيها الانتخاب ووفقا لأحكام هذا القانون والتعليمات التي ستصدر من الهيئة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی هیچ تێبینیمان نیە، کۆمەڵێك پرنسیپی سابتیان لەسەر ئەوە هەڵبژاردووە بۆ هەرکەسێ کە خۆی هەڵدەبژێرێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە لیژنەی ناوخۆ پشتگیری لە ناوەڕۆکی ماددەکە دەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

د.هاله فەرموو.

بەڕێز د.هاله سهيل وادی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(ثانيا و ثالثا) ئەگەر دەمج بكرێت باشترە، لەبەرئەوەی مەسەلەی تەمەن بەشێكە لە ئەهلیەت، (كامل الاهلية واتم الثامنة عشرة من عمره)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد أمين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵڵا من تێبینیم لەسەر كوردیەكە هەیە، هەڵبژێر بكرێتە دەنگدەر باشترە، پێشنیارێكم هەیە ماددەی 4 و 5و 6 باسی دەنگدەر و موڕەشەح دەكات، من پێم باشە ئەوە لە فەسڵێك بەناوی (شروط الناخب وشروط المرشح)، یەعنی بە فەسڵێك ئەو ماددانە ڕیز بكەین لەژێر ئەو ناونیشانە.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك سعدالدين فەرموو.

بەڕێز سعدالدين عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مولاحەزەم لەسەر (ثالثا) هەیە، (أتم الثامنة عشرة من عمره في السنة التي تجري فيها الانتخابات)، بەخۆی ئەو (اتم) لە سیغەی قانونی (اكمل)یە، لە قانونی عیراقیش هەر ئەوە هاتووە، (أكمل الثامنة عشرة من عمره في الشهر التي تجري فيها الانتخابات) نەك (فی السنة)، چونكە ئیحتیمالی هەیە ئەگەر لە سەنە بێت نەقس دەكەوێت و ئیشكال دروست دەبێت ئایا، داخل بكرێت لە سجلی ناخبین یان داخل نەكرێت، ئەوە ئیشكالەكە لێرە، لە (رابعا) (مسجلا فی سجل الناخبين)، ئەوە لە كوردیەكەش هەتا تەرجومەكەی بە ڕەكیكی كراوە، (أو)نووسراوە كە (أو) نیە (لەو)ە، یەعنی لەو پارێزگایەی، لە عەرەبیكەش (لام)یكی دەوێت، (مسجلاً في سجل الناخبين للمحافظة التي تجری فيها الانتخاب)، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشی دووەم: مافی هەڵبژاردن، ئەگەر تەماشای بكەین ماددەی 5 باسی مەبدەئەكان دەكات، مەبدەئ پێش مەرج دێت، بۆیە من پێم باشە ماددەی پێنجەم بگوڕازرێتەوە بۆ پێش ماددەی چواردەم، سەرەتا مەبدەئەكان باس بكرێت ئینجا مەرجەكان، دووەم: لە ماددەی 4 بڕگەی 2 شیاوی تەواوی هەبێت، بەڕاستی من نازانم پێم وایە ئەمە مەتاتیە و دەتوانی زۆر تەفسیلاتی بۆ بكەی، دەنگدان پرنسیپێكە و مافی هەموو هاوواڵتیەكە ئیتر شیاوی تەواوی هەبێت من تێی ناگەم، پێم وابێ لێرەدا جێی نابێتەوە، چونكە ئەگەر

شیاو لە ڕووی تەندروستیەوە بێت ئەوە خاوەن پێداویستیە تایبەتیەکانیش دەتوانن و مافی دەنگدانیان هەیە، ئیتر نازانم ئەگەر ڕوونکردنەوەیەکمان لەوە بدەنێ من پێم وایە شیاوی تەواو لێرە جێی نابێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیەکەم لەسەر بڕگەی 3یە، خۆی لێرە نووسیومانە ئەگەر چاکی نەکەین، دەبێت 19 ساڵ دەنگ بدات بەڕاستی، چونکە دەڵێت 18 ساڵی لە تەمەنی تەواو کردبێت، دەبێت 19 ساڵ دەنگ بدات، ئێمە دەڵێین 18 ساڵ دەنگ بدات، ئەگەر ئەو (تەواوی کردبێت) لابېرێت چاکە بکرێتەوە بە 18 ساڵیەکە باشترە نەك 19 ساڵ، بڕگەی 3 کە 18 ساڵی لە تەمەنی تەواو کردبێت دەچێتە 19 ەوە ئینجا حەقی هەیە، ئەگەر ئەوە لابرێت بە 18 ساڵ حەقی دەنگدانی دەبێت نەك 19 ساڵ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون رەئیتان لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

د.هاله باسی دەمجی ئەهلیە و کامل ئەهلیە کرد، مولاحەزەی کاك ئارامیش لە کوردیەکە نازانم ئەو مەعنایە نادات شیاوی هەیە مەبەست لێرە نیە، ئەمە موستەڵەحێکی قانونیە و کامل ئەهلیە، کە کاملی ئەهلیە ئەوەیە کە مەحجور نەبێت، سەفیە نەبێت، مەعتوە نەبێ، جونحە و جینایەتێکی وای نەبێت حقوقی لێ بسێندرێتەوە بە قانونێك، یەعنی ئەوە باسی ئەو مەوزوعانەیە، نەك باسی شتی تر، ئەوەی مەلا سعدالدین کە دەڵێت بیکەینە ئەکمەلە، لە قانون (اکمل و اتم) هەردووکی وەکو یەکە لەڕووی لوغەویەوە، وە لەوەی عیراق ئەو نوسخەیی لەلای ئێمەیە (أتم)یە نەك (أکمل)، هەرچەندە لە قەوانینی ئینتیخاب لە دوەلی عەرەبی هەمووی لەلام هەیە هەرسێ موستەڵەح، (بلغ و اکمل و اتم) هەیە، یەعنی دەمێنێتەوە مەعناکەی کە گوتت (بلغ) مەعنای 18 ساڵ بێت، کە گوتت (أکمل) لازمە تەواوی کردبێت، ئەو ڕۆژەی ئینتیخاب دەکات لازمە ئەوە 18ی تەواو کردبێت، مەبەستم ئەوەیە کە کەلیمات هەیە لەڕووی قانونی و لەڕووی لوغەوی ئیشکالمان نیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر بۆ تەئکید بۆ قسەکانی کاك خلیل تەبیعی جاران دەیتوانی 18 ساڵی تەواو کردبایە ئینجا دەیتوانی دەنگ بدات، ئێستا لەو ساڵە مەسەلەن بڵێین هەڵبژاردن لە مانگی 5 دابکرێت، لە مانگی 8، لە مانگی 10 هەر مانگێك لەو ساڵە ئەو شەخسە ببێت بە 18 ساڵ بۆی هەیە دەنگ بدات، بە پێی یاسای تازە، نەخێر دەڵێت لەو ساڵی کە هەڵبژاردنی تیادا دەکرێت، مەسەلەن لەو ساڵە کە هەڵبژاردنی تیا دەکرێت من 2009 لە هەر ڕۆژێك لە 2009 دا 18 ساڵی تەواو بکات ئەو شەخسە بۆی هەیە کە دەنگ بدات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاڵ سەبارەت ئەو سیاغەی کە ساڵ بکرێتە مانگ ئەوەی گوتراوە (فی السنة التی تجری فیها الانتخابات) بەڕاستی ئەوە داواکاری کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکانی عیراق بوو کە گوتیان ئەوە داخل بکەن قانونی تەرە، دووەم: مەسەلەی کامل ئەهلیە ئەوەی کاك خلیل باسی کرد فەرقی هەیە لەگەڵ تەمەنەکە، مەسەلەی ئەهلیە هەر ئەوە نیە تەمەنی بگاتە 18 ساڵ، هەندێك مەرجی تریشی هەیە، ئیرادەی هەبێت و سەفیە نەبێ و مەرجی قانونی دارێژراون، جگە لەوە عەقڵیەتی تەواو بێت، توانای بڕیاری هەبێت، یەعنی ئیرادەی کامل بێت، کاك ئارام باسی ئەوە دەکات ماددەی 4 و 5 بگۆڕدرێت، بەڕاستی ئێمە وەکو ئەو برادەرانەی کە سیاغەی ئەو یاسایەیان کردووە پێمان وا بوو کە جارێ ناخب دەبێت مەرجەکانی چیە؟ ناخبەکە دەست نیشان بکرێت ئەوجا مافەکانی تر، جۆریەتی تەسویت و مەسەلەی تەسویت بە وەکالە و ئەوە پاش ئەو ماددەیە دێت، مەسەلەی (بلغ الثامنة عشرة) یان (أتم الثامنة عشرة) بەڕاستی لە یاساکانی عیراق هەمووی (أتم الثامنة عشرة)یان (أتم ثلاثین من العمر)، ئەگەر بیکەینە (بلغ الثامنة عشرة) یان (بلغ الخامسة والعشرین)، 24 ساڵ بێت، 17 ساڵی دەگرێتەوە، 17 ساڵ و 1 ڕۆژ یەعنی 18 ساڵی دەگرێتەوە، بۆیە دەبێت بڵێین (أتم)، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ حەسمی ئەوە، وەکو لە قانونی پەرلەمان دا هاتووە (أکمل الثامنة عشرة من عمره)، بەبێ ساڵەکە، ساڵی پێویست ناکات، چونکە ئەغلەبی خەڵك ڕۆژ و مانگی دیار نیە، لە 7/1 ەوە حیساب دەکرێت، (أکمل) ئەوە موفەوەزیە دەتوانی بیکاتە ناخب یان نا (أکمل الثامنة عشرة من عمره)بە بێ سەنەکە وەکو ئەوەی قانونی پەرلەمان، بلغ بۆ ئەوە نابێت، (بلغ) دەبێتە 17 ساڵ، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە کۆمسیۆن هاتنە لای ئێمە باسی ئەوەیان کرد کە ئەو قانونە گۆڕینی تێدا کراوە، بۆیە ئێمە ماوەیەکی زۆرە ئیش دەکەین لەو موزوعە بۆ ئەوەی ئەو کەسانەی لەم ساڵە ببنە 18 ئەوە قانونەکە لای ئەوانە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

واتە (أكمل الثامنة عشرة من عمره)، بەبێ تەفسیلەکەی پێشوو وەکو قانونی پەرلەمانیش وایە، کامل ئەهلیەکە تەواوەو شەرحی کرد کاك خلیل موستەڵەحێکی قانونیە و تەواوە، کاك سالم فەرموو.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر سەنە ژی ڤەکە گەلەك ژی مەحروم بە، وەکی رەئیا کاك جمال قاسمی بزەبت یا دروستە، ئەگەر سەنە رابت ئەوێ هەیڤا فەرەزەن ئینتیخابات هەیڤا 7 دێنە کرن، بەس ئێك لە هەیڤا نەهە ژی ببێتە 18 ساڵی وژی شەمل کرد، ئیجا ئەگەر سەنە ڕابوو ئەو شەمەل نابی، سەنە بمینێت باشترە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەزانی چیە ئێمە قانونی پەرلەمانمان وا نووسراوە (أكمل الثامنة عشرة من عمره) ئەوەی دەنگ دەدات عەینی مافە و عەینی ئینسانە، دەکرێت لە پەرلەمان قانونێکی بۆ دەربکەی ئەهلیەتەکە لە 18 کەمتر بێت و ناکرێت، چۆن نووسراوە دەبێت وا بێت، دواتر لە هەموو دونیا دا دەڵێت 18 ساڵ دەبێت تەواو بکات، حەقی دەنگدان حەقی خۆ تەرشیح کردن، لەبەرئەوە ئەکمەلەکە باشترە، ئێوە لە یەك شتدا لێتان تۆزێ تێکەڵاوی بووە، ئێمە لە بۆ گەنجان گوتمان بلغ ئەو وەختە ئەو موشکیلەیەمان نیە 24 بێت یان 25 بێت، بۆ ئەوەی ئەوەی یەك ڕۆژیش داخلی 25 ی بووبێت حەقی ئەوەی هەبێت، 24 هکە فەرقی هەیە، ئێستا لە هەموو ستانداردێکی دونیادا ئەهلیەتەکە تەواو نابێت تا 18 ساڵی تەواو نەکات، لەبەرئەوە بەلەغەکە ناکرێت لێرە، وەکو قانونی پەرلەمانی لێ بکەن و تەناقوزیش نەبێت، کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئێمە (أكمل) نەنووسین لەو حاڵەتەدا تەحدیدی نەکەین، کەواتە ئێمە دەبێت فەقەرەی 2 لابدەین، چونکە کە گوتمان کامل ئەهلیە دەبێت 18ی تەواو کردبێت، ئەوە ئەهلیەی قانونیە و قانونیەن ئێمە ناتوانین لە نەسێك لێرەدا موخالەفەی کۆمەڵێك نسوسی تر بکەین، ئەوە حەقی وجوب و حەقی ئادایە، حەقی تەسەروفە..... .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاکە موناقەشەی زۆر کرا، زۆر سوپاس، ئێستا ئەوە کامل ئەهلیەکە دەمێنێتەوە وەکو خۆی و (أتم) دەبێتە (أكمل الثامنة عشرة من عمره)، ئەوەی تر شەتب دەکرێت، دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بەس کاك ئارام، بە زۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، بۆ ماددەی دواتر، ماددەی 5 کە بووەتە ماددەی 4 کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوارەم:

یەکەم: هەڵبژاردن مافی هەموو هاوواڵتیەکە کە ئەو مەرجانەی لێ بێتە دی کە دەقیان لەم یاسایەدا هاتووە.

دووەم: هەر هەڵبژێرێك مافی خۆی دەگرێتە بەر لە دەنگدان بە شێوەیەکی ئازادانە و راستەوخۆ و بە نهێنی و بە تاکەکەسی.

سێیەم: دەنگدان لە ڕێگەی بریکارەوە نابێت.

چوارەم: دەنگدان مافی تاکە کەسی و نهێنیە.

پێنجەم: هەڵبژێر یەك دەنگی هەیە لە یەك هەڵبژاردن دا و نابێت زیاتر لە جارێك دەنگ بدات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (5):

أولاً: الانتخاب حق لكل مواطن ممن توافرت فيه الشروط المنصوص عليها في هذا القانون .

ثانياً: يمارس كل ناخب حقه في التصويت للأنتخاب بصورة حرة ومباشرة وسرية وفردية .

ثالثاً : لا يجوز التصويت بالوكالة.

رابعاً: التصويت شخصي وسري.

خامساً: للناخب صوت واحد في الانتخاب الواحدو لا يجوز ان يدلي به أكثر من مرة .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەردوو لیژنەی ناوخۆ و لیژنەی یاسایی لەگەڵ ماددەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من دوو مولاحەزەم هەیە، هەرچەندە ملاحەزەی یەکەم زۆر باس کرا، بەڵام ئەمڕۆ ناکرێت ئەومولاحەزەیە دووبارە نەکرێتەوە، بەڕاستی ئەمە بەشێوەیەك خراپە هەندێك بڕگەی تیایە من هەر لێی تێ ناگەم و وا هەست دەکەم کوردی نیە، مەسەلەن بڕگەی یەکەمی ئەمە ئەگەر موقارەنەی بکەی لەگەڵ عەرەبیەکەی وا هەست ناکەی ئەم خاڵی یەکەمە کوردیە، ئێمە +وشەیەکمان هەیە دەڵێت ئەم مەرجانەی تیا بێت، ئەم مەرجانەی هەبێت، نازانم (ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی)یە یەعنی چی؟ لێ بێتە دی لەوە دەچێت بڵێی جلی لێ بێت! یەعنی زۆر ناشیرینە ئەم کوردیە زۆر لە قاڵب دراوە، کە پێویستە هەمووی سیاغە بکرێتەوە،مولاحەزی دووەمم پێم وایە 2 و 4 دەکرێت بکرێت بە یەك خاڵ ، 2 و4 یەك شتە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

گوڵناز خان فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەیە 2 و 4 بکرێت بەیەك، لە پێنجەم دا هەڵبژێر یەك دەنگی هەیە لە یەك هەڵبژاردن داو نابێت زیاتر لە جارێك دەنگ بدات، ئەوە خۆی ڕێوشوێنەکەی وا گیراوەتە بەر کە یەك جار دەنگ بدات، چونکە لە لیستەکە کە ناوەکەی ئیشارەتی پێدراوە و ناتوانێت جارێکی تر دەنگی بۆ بداتەوە، من ئەوەش بە زیادە دەزانم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا منیش مولاحەزەکەم لەسەر خاڵی 2 و 4 بوو باسیان کرد منیش دەمەوێت کە نالێم بکرێت بە یەك، پێم وایە هەر لاببرێت، لەبەرئەوەی لە دووەم دا باسی لە سڕی و فەردی کردووە، لە چوارمیش دا باسی شەخسی و سڕی کراوە، شەخسی هەر فەردیەوە و سڕیکەش تیکرار کراوەتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك طلعت فەرموو.

بەڕێز طلعت خضر سیف الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بڕگەی 2 (حقه في التصويت للأنتخاب بصورة حرة ومباشرة وسرية وفردية)، پرسیارێکم لە لیژنەی یاسایی هەیە ئەوانەی کە نەخوێندەوارن دەنگدانی ئەوان چۆن دەبێت؟ لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بۆچوونانەی کە گوتران هەر ئەوانە بوون، لێرە من ئیشارەتێك بە شتێك دەدەم بڕگەی 2 و 3 و4 و 5 زۆربەیان هاوشێوەی یەکن، جا بۆیە ئەگەر ئەو بڕگەیەی 3 و 4و 5 لە بڕگەی دووەم دا کۆبکرێتەوە بەم شێوەیە دەتوانێ مەعناکەی بدات، وەکو هەلبژێردرێت مافی خۆی دەگرێتە بەر، بە دەنگدان بە شێوەیەکی ئازادانە و ڕاستەوخۆ و بە نهێنی و بە تاکەکەسی دەتوانێ یەك دەنگ بدات کە ڕاستەوخۆ بەشدار دەبێت و نابێت لەڕێگەی بریکارەوە بێت، ئەوە کۆتایی بە سێ بڕگەکەی تر دەهێنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس قسەکانم کوێستان خان کردی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهیم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا منیش هەمان تێبینیم هەیە لەسەر بڕگەی 2 و 4، بڕگەی 4 دەم پێ زیادە، لەبەرئەوەی پێم وایە تیکرارە، پشتگیری لە ڕەئی برادەرانی پێشوو دەکەم کە باسیان کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

چرۆ خان فەرموو.

بەڕێز چرۆ علی حمه امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە هەمان شێوە منیش هەمان مولاحەزەم هەبوو، خاڵی چوارەم زیادەیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نسرین خان فەرموو.

بەڕێز نسرین حمه صالح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کرا، دەنگدان لە مافی تاکەکەسی نهێنیە، ئەوانەی کە نەخوێندەروان هەندێك کەسیان داناوە لە شوێنی هەڵبژاردنەکە کە بۆیان پڕبکەنەوە، ئەو کەسەی بۆی پڕدەکاتەوە خۆی سەر بە چ شوێنێك بێت ئەو دەنگەی بۆ دیاری دەکات، چونکە ئەو نەخوێندەوارە نازانێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆربەی زۆری ئەو ئەندامانەی کە قسەیان کرد، داوا دەکەن 4 ئیلغا بکرێت، لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ رەئیتان لەسەر ئەو مولاحەزاتانە؟ کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو برادەرانەی ئەو یاسایانەیان سیاغە کردووە، بەڕاستی ئێمە تەنها عەرەبیەکەمان سیاغە کرد، نوسخەی کوردیەکە درایە شارەزایان، لیژنەی قانونی و شارەزایانی پەرلەمان ئەوان تەرجومەیان کردووە، ئێمەش وەکو لیژنەی ناوخۆ زۆر تێبینیمان هەیە، هەروەکو لە ڕاپۆرتی خۆشمان هاتووە لەسەر نوسخە کوردیەکە، بۆیە نوسخە عەرەبیەکە پێشنیار دەکەین ببێتە ئەساس، نوسخە کوردیەکە دەبێت پێیدابچینەوە، ئەوەی دووەمیان زۆربەی برادەران و کوێستان خان، کاك شێخ الله و چرۆ خان و گیلاس خان و سۆزان خان باسیان کرد، ئەوەی 2 و 4 ئێمەش پێمان وایە فەقەرەی 2 خاڵی 4 یش دەگرێتەوە، ئەگەر 4 ئیلغا بکرێت، ئەوەی کاك تەڵعەت باسی کرد بەڕاستی ئەوەی نەخوێندەوارە لە ماددەکانی تر عیلاج کراوە، لەلایەنی ئینتیخابیش ئەگەر یەکێك بێت پێچەوانەی رەغبەتی ئەو نەخوێندەوارە دەنگ بدات، سزای بۆ داندراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە بە نیسبەت مولاحەزەکەی کوێستان خان، عەرەبیەکە ئەساس دەبێت کوردیەکە چاك دەکرێتەوە، هەردوو لیژنە موافقن فەقەرەی 4 ئیلغا بکرێت، دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ فەقەرەی 4 ئیلغا کرا، ماددەکە بە بێ فەقەرەی 4 دەیخەینە دەنگەوە بە تەلسەلسولی تازەوە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ ب کۆی دەنگ ماددەی 4 قبوڵ کرا، بۆ ماددەی 5 کە ماددەی 6 بووە ماددەی 5 کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی سێیەم

مافی خۆ پاڵاوتن

ماددەی 5

یەکەم: ئەوەی خۆی دەپاڵێوێت بۆ ئەندامیەتی ئەنجومەنەکان دەبێت ئەم مەرجانەی لێ بێتە دی.

1- دەبێت عیراقی بێت و شیاوی تەواوی هەبێت و تەمەنی گەیشتبێتە 25 ساڵ لە کاتی خۆ پاڵاوتنی دا.
2- دەبێت بڕوانامەی ئامادەیی یان هاوتاکەی بەلایەنی کەم هەبێت بۆ پاڵێوراوانی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و ئەنجومەنەکانی قەزاکان و بڕوانامەی بنەڕەتی یان هاوتاکەی هەبێت بۆ پاڵێوراوانی ئەنجومەنە خۆجێیەکان و ناحیەکان.
3- دەبێت ژیاننامە و ناوبانگ و ڕەوشتی باش بن و حوکم نەدرا بێت بە تاوانێك یان کەتنێکی ئابڕووبەر.
4- دەبێ لە ڕۆڵەکانی یەکە کارگێریەکە بێت بە پێی تۆماری باری شارستانی یان بە شێوەیەکی بەردەوام لێی نیشەجێ بێت بۆ ماوەیەك لە 10 ساڵ کەمتر نەبێت، نیشتەجێ بوونەکەشی بۆ مەبەستی گۆڕینی دیمۆگرافی نەبێت.
5- نابێت لە کەسەکانی هێزی چەکدار یان دەزگاکانی ئاسایش بێت.
6- نابێت بەشداری لەو تاوانانەدا کردبێت کە ڕژێمی بەعس لە هەرێمدا نەخشەی بۆ کێشابێت یاخێ بەجێ ی کردبێت.
دووەم: هەر هاوولاتیەك ئەم مەرجانەی لە بڕگەی سەرەوەی تیا بێت مافی خۆ پاڵاوتنی هەیە.
سێیەم: پاڵێوراوەکان دەکەونە بەر حوکمی ڕاستاندنی دەستە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الثالث

حق الترشيح

المادة (5):

اولاً: يشترط في المرشح لعضوية المجالس مايلي :

1. ان يكون عراقيا كامل الاهلية بلغ الخامسة والعشرين سنة من عمره عند الترشح .
2. ان يكون حاصلا على الشهادة الاعدادية او مايعادلها على الاقل بالنسبة لمرشحي مجالس المحافظات والمجالس المحلية للاقضية وعلى الشهادة الاساسية او ما يعادلها بالنسبة لمرشحي المجالس المحلية للنواحي .
3. ان يكون حسن السيرة والسمعة والسلوك وغير محكومة بجناية او جنحة مخلة بالشرف .
4. ان يكون من ابناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية او مقيما فيها بشكل مستمر لمدة لاتقل عن عشر سنوات على ان لاتكون اقامته لاغراض التغير الديموغرافي .
5. ان لايكون من افراد القوات المسلحة او المؤسسات الامنية .
6. ان لايكون مشتركا في الجرائم التي خطط لها او نفذها او ارتكبها النظام البعثي في الاقليم .

ثانياً: لكل مواطن تتوفر فيه شروط الترشيح الواردة في الفقرة اعلاه من هذه المادة حق الترشح.

ثالثاً: يخضع المرشحون لمصادقة الهيئة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هەردوو لیژنە پشتگیری لە ماددەکە دەکەین، لێرە تەقریبەن زۆربەی هەرە زۆری ماددەکە دووبارەیە لەگەڵ ئەو مەرجانەی کە لە یاسای پارێزگاکان هاتووە، یەك تێبینم هەیە ئەویش لە بڕگەی 6 (ان لایکون مشترکا في الجرائم التي خطط لها او نفذها او ارتکبها النظام البعثي في الاقلیم)، ئێمە لە یاساکەی تر (للاقلیم)مان لاداوە، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پێش ئەوەی دەنگ بۆ ئەوە بدەن، ئەو شەشە خۆی باسی کرد دەبێت فی الاقلیم لابچێت، چونکە یەکەم شت هەموو جەرائیمێك کە بەرامبەر هەموو میللەتی عیراق کرابێت، ئەوە جەرائیمە نابێت قبولّ بکرێت، دووەمیش ئیقلیم کەرکووکیش دەگرێتەوە، بۆیە (فی الاقلیم) لابچێت هەر کەسێك لەو تاوانانەی بەشداری کردبێت حەقی ئەوەی نەبێت، هەروەها (ثانیا) زیادە، لەبەرئەوەی تۆ لە ئەوەڵەن نووسیوتە (یشترط فی المرشح لعضویة.....)، بۆیە داوا دەکەم ئەوە شەتب بکرێت، بێجگە لەو دوو مولاحەزەیەی کە من گوتم کێ قسەی هەیە؟ کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەڕاستی تەنها لەسەر تەمەنەکە تێبینیم هەیە و پێشنیارە، پێم وایە وەك مافێکی کەسی هەموو کەسێك حەقی ئەوەی هەیە دەنگ بدات و خۆی هەڵبژێرێ کە هەرئەوەندەی ئەهلیەی تەواوی هەبێت پێم وایە حەقی خۆیەتی ئیتر خۆی هەڵبژێرێ، بە تایبەتی ئەم ئەنجومەنانە ئەنجومەنی لەسەر ئاستی شارەکانە، پێم وایە لێرە وەکو پەرلەمان نیە کە لە 25 سالّ دابندرێت، زەرورەت وایە لە 18 سالّی ئەو حەقە بدرێت بە هەموو کەسێك مافی ئەوەی هەبێت خۆی هەڵبژێرێ، خەڵك ئازادە دەنگی دەداتێ یان نا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك احسان فەرموو.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

به حەقەت من پرسیارێك هەیە سەبارەت بە فەقەرەی 2 و تێبینیەك ژی هەیە، فەقەرەی 2 کو دبێژتن شەهادەی ئامادەیی ئان هاوتەریب هەبێت بۆ بەربژێرەکان، باشە ئەگەر لە ئەنجومەنێك چ لە ئاستی پارێزگا یان لە قەزا یان ناحیە، هەموو ئەوانەی بوونە ئەندام خەریجی ئەعدادیە بن، خەریجی کولیە لەناو دانەبیتن؟ مەرجیشە موحافز یان قائیمقام ئان مدیر ناحیە خەریجی کولیە بیتن، ئەو کاتە چون موعالەجەی ئەو مەسەلەیە دەکەن؟، دووەم: فەقەرەی 4 دەڵێت (ان یکون من ابناء الوحدة الاداریة بموجب سجل الاحوال المدنیة) لەوانەیە کابرایەك خەڵکی ئەو شارە ئەو 20 ساڵە چووە خارج ناوەکەی لە سجلی ئەو شارە نەماوە، وە ئەمەش شروتی دیکەی هەیە، حقی ویش هەیە بگەڕێتەوە بژیت بە ناوی ئەو شارە، بە تەسەوری من ئەگەر فەقەرەیەکی تریش ئیزافە بکەی (ان یکون من ابناء الوحدة الاداریة بموجب سجل الاحوال المدنیة او بموجب ای دلیل اخر)، یەعنی ئنتیمای ئەو شارەی هەبیتن، یەکێك کە لە خارج بیت 20 ساڵ حەقی خۆیەتی بێتەوە، بەناوی شاری خۆی بگەڕێتەوە، ئەگەر شتێك ئیزافە بکەین بۆ ئەوەی ئەو مافە ئەو کەس هەی بێتن، ئەو مافە بگەڕێتەوە کە ناوەکە لە سجلەکە نەماوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە لە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکانیش دا بە هەمان تەفاسیڵ و بە هەمان شێوە هاتووە، من تەنها پرسیارێکم لە هەردوو لیژنەی بەڕێز هەیە، هۆکاری تیکرار کردنەوەی ئەم ماددەیە لێرەدا ئایا بەس تەنها تەئکید کردنەوەیە؟ چونکە من پێم وابێ کە لە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکاندا هاتووە، بە تایبەتی لەوێ بۆ ئەنجومەنی پارێزگاکەیە و لەوێ جێگای باشتر بووە تا ئێرە، ئەگەر زەروریەتێکی تایبەتی نەبێت بەڕاستی پێشنیار دەکەم کەلابردرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵەکانم زۆری گوترا، تەنها خاڵێك ماوە، ئەویش ئەوەیە خاڵی پێنجەم کە دەڵێت (ان لایکون من افراد القوات المسلحة او المؤسسات الامنیة) وا پیشان دەدرێت کە ئەوانە بۆیان نیە بە هیچ شێوەیەك هەتا ئەگەر ئیستیقالەش بدەن، من بۆیە وای بە پەسەند دەزانم بە شێوەی موسبەت زکر بکرێت نەك بە شێوەی مەنفی، بگوترێت (أن یکون مستقلا اذا کان من أفراد القوات المسلحة أو المؤسسات الامنیة)چونکە ئەگەر ئەوانە ئیستیقالەیان دا بۆیان هەیە خۆیان تەرشیح بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر بڕگەی 4 هەیە، کە دەڵێت (أن يكون من أبناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية) ئەوەندە کافیە لەو بڕگەیە بمێنێت، نەوەك (مقيما فيها بشكل مستمر لمده لاتقل عن عشر سنوات) ئەوە تەفسیرات زۆر هەڵدەگری، جانبە نەفسیەکەی ئەگەر موراعات بکەین، هەرکەسە و لە مەنتیقەی خۆی دیارە، ئەوانە نوخبەن لە سەر ئاستی پارێزگایە، قەزایە، ناحیە، وانیە لەسەر ئاستی هەموو کوردستان بێت و بڵێین ئەو مەجالەی بدەین، هەرکەسە لە مەنتیقەی خۆی حەقی هەبێت خۆی هەڵبژێرێت، بەوەندەی یەعنی (أن يكون من أبناء الوحدة الادارية بموجب سجل الاحوال المدنية)، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سعدالدين فەرموو.

بەڕێز سعدالدين مەلا عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو مولاحەزە لە بڕگەی 3 (ان يكون حسن السيرة والسمعة والسلوك) ئەو سێ، چوار شتەی لەدوای یەك ڕیز کردووە، هەر ئەوها بگوترێت باشترە (ان لايكون محكوما عليه بجناية أو جنحة) هەر ئەوەندە بەسە (أن يكون معروفا بحسن السيرة)، چونکە ئەو سومعە و سلوك و موکمینە ئەوە تەغیربکرێت لە مەنتیقەیەك بۆ مەنتیقەیەکی تر، هەرکەس بە عاداتی، لە (ان لايكون من افراد القوات المسلحة او المؤسسات الامنية) لەوێ وا باشە بۆ ئەوەی ئەو ئەشکالە لابچێت بگوترێت (عند الترشيح) کە گوتت (عند الترشيح) ئەوە نامێنێت وەکو ئەو مولاحەزاتەی کە تازە باسکرا، لە 2 دەڵێت (ثانياً: لكل مواطن تتوفر فيه شروط الترشيح الواردة في الفقرة اعلاه من هذه المادة حق الترشح)، ئەوە زۆر دوورو درێژە، هەر (يجوز لمن يتوافر فيه شروط الترشيح، أن يرشح نفسه الواردة فى الفقرة اعلاه من هذه المادة)، ئەوەندە بەسە، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

رمزیه خان فەرموو.

بەڕێز رمزیه احمد رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵێ دووهێ (ان يكون حاصلا على الشهادة الاعدادية) ئەڤە یا دیارە بەس، پرسیارا من ئەوە، بە نیسبەی (لمرشحي مجالس المحافظات والمجالس المحلية للاقضية وعلى الشهادة الاساسية) لێرە ئەساسیە دیاری دکات کو

شەهادە بنەڕەتیە ئان نا؟ لە کوردیا هاتیە بنەڕەتیە، دروستە، بەس ئەساسیە دەبیتە ئەساسی بنەڕەتی؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوقی فەرموو.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە یاسای پارێزگاکان لە شورتی عوزویە وا هاتووە لە بڕگەی 1 (ان یکون عرقیا کامل الاهلیة أتم الخامسة والعشرین)بەس لێرە لە بڕگەی 1 وا هاتووە (ان یکون عراقیا کامل الاهلیة بلغ الخامسة والعشرین) بۆ تەوحیدی ئەوە هەردوو یاساکە پێم باشە ئەویش بکرێتە (أتم الخامسە) بۆ ئەوەی جیا نەبێت لە یەکتری، بەنیسبەت بڕگەی 4 ەکە 10 سالّ داندراوە، هەرچەندە بۆ پارێزگاکان 10 سالّ داندراوە، بەڵام من پێم وایە 10 سالّ یەکجار زۆرە، چونکە ئەگەر بە پێی نیزامی مەوتنیش بێت لە ئەوروپا ڕەنگە بە 5 سالّ جنسیە وەردەگری لەو وڵاتە، باشە ئەوە کەسێك خەڵکی ئەو وڵاتە بێت بۆ 10 سالّ دابنیشێت؟ ئایا 10 سالّ زۆر نیە بۆ ئەوە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێردلّ فەرموو.

بەڕێز شێردلّ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر لەسەر خاڵی 5 ئەوەی ئەفرادی قواتی موسەلەحە قسەم هەیە، عادەتەن ئەوانە دەبێت لە قواتی موسەلەحە نەمابن، بەڵام مودەتیان بۆ دادەنێن لە بۆ ئەوەی مەنسبەکەیان ئیستیغلال نەکەن، بەڕای من ئەگەر وای بنووسین بڵێین (أن لایکون مستمرا فی الخدمة فی القوات المسلحة والمؤسسات الامنیة مدة لاتقل عن ستة اشهر قبل یوم ترشیحه من یوم الانتخابات)، ئەوە لە پەرلەمانیش ئەو 6 مانگە هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر بڕگەی 2 بۆ بڕونامەی ئەندامی ئەنجومەن لە ناحیەکان، بەڕاستی کەمترین بڕوانامە 3ی ناوەندیە، یەعنی هەر دەکاتە خوێندەوار، شەهادەی تازەو ئەم ئەنجومەنە ئیشی بەڕێوەبردنە بەڕاستی پێویستی بە ئەوە هەیە خەڵکێك هەیە بە توانا بێت، حەق وایە ئەندامی ئەنجومەنی ناحیەش هەروەکو

قەزا دەرچووی ئامادەیی بێت، تێبینی دووەمم لەسەر بڕگەی 5 هەیە، کە لە جیاتی (المؤسسات الامنية) باش وایە بنووسن (قوی الامن الداخلی)، لەبەرئەوەی قوەی ئەمنی داخلیە، پۆلیسی مەحەلی دەگرێتەوە، ئاسایش و پۆلیسی ئاگرکوژێنەوە و پۆلیسی هاتووچۆ دەگرێتەوە، یەعنی ئەوانە هەمووی دەگرێتەوە، ئەوە من بە قانونی تری دەزانم لە جیاتی موئەسەساتی ئەمنی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

گوڵناز خان فەرموو.

بەڕێز گوڵناز عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەمان رەئی کاك شوقیم هەیە و لە کاتی یاساکەشدا هەر ئەو ڕایەم هەبوو، بەڕاستی 10 ساڵ هیچ بیانوویەك نیە، لەبەرئەوە خەڵك بە ئاسانی ئێستا هاتووچۆ دەکات و بە گوێرەی ئیش و پیشەکانی شوێنی نیشتەجێ بوونی دەگۆڕدرێت، وەك ئاماژەی پێدا لە ئەوروپاش ئەو مەرجە نەسەپێندراوە بەسەر بیانیەکاندا، زۆر بیانی ئەگاتە ئەندامی پەرلەمان لەوێ، بە نیسبەت ئەو خاڵەی جەنابت گوتت بڕگەی 2 زیادەیە، من 3یش بە زیادە دەزانم، چونکە لە سەرەوە لە دوو ماددەی پێشووتر باسی ئەو شتانە کراوە، مەسەلەی هێزە چەکدارەکانیش هەق نیە ئەوانەش مەحروم بکرێن، مەرجە کە ئێستا لە کارەکەدا نەبن، خەڵکی وا هەیە پێشتر لەوێ ئیشی کردووە، بۆچی مەحروم بێ لەوەی خۆی بپاڵێوێت؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

د.شکریە فەرموو.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەڕاستی کۆمەڵێك تێبینیم هەیە، یەکەم: مەسەلەی تەمەنەکە کە 25 ساڵ بێت، من 25 ساڵ بە زۆر دەزانم کە 18 ساڵمان دانا، دەتوانین لە 18 ساڵەوە دایبنێین تا 25 ساڵ، دووەم: مەسەلەی شەهادە بۆ دەبێت بنەڕەتی بێت؟ کە ئەمڕۆ لە کوردستان دا دەتوانم بڵێم نەخوێندەرواری زۆر کەم بووەتەوە، زیاتر خەڵك بەرەو شەهادەی بەرز دەڕوات، ئەگەر لە جیاتی ئەوەی بڕوانامەی بنەڕەتی بکرێت بە ئامادەیی با کەمتر نەبێت لە ئامادەیی، سێیەم: دەبێت ژیانناممەو ناوبانگ و ڕەوشتی باش بێت، خۆی ئەمە بۆ جەمع نیە، ڕەوشت و ژیانناممەو ناوبانگ بۆ کەسێکە کە خۆی هەڵدەبژێرێت، نەك جەماعەتێك، ئەم سیفەتانەی کە تیا بێت، چوارەم: بۆ مەسەلەی ئەو 10 ساڵە کە داندراوە، بەڕاستی من کەسێك دەناسم کوردەو خەڵکی هەولێرەو چۆتە هۆڵەندا بە ماوەی 5 ساڵ گەیشتە پەرلەمان، زمانەکەی وا زەبت کردوو موهەندسیشە، تا ئەو 10 ساڵە زۆرە بە ڕەئی من هەر بکرێتە 5 ساڵ زۆر باشترە، پێنجەم: کە دەڵێت دەبێت حسن سیرەی باش بێت، حوکم نەدرابێت بە تاوانێك یان کەتنێك، ئەی باشە سەرۆکی پەرلەمان ئەگەر عەفویەکی عامی بۆ دەرچوو؟ کەتنێکی خراپ بوو و دوایی دەرکەوت ئەوە نیە، کە پێویستە ئێستا ئەوە خاڵێك بێت، هەتا

به نیسبەت ئەوانەی کەوا مەحکومن، من پێرێ لە جەریدەش ئەوەم خوێندەوە، زۆر دانە جار لە دەوڵەتان دا دەگەنە ئەوەی، کە ئێستا لە ئەمریکا چەندین حاڵەتی وا دەرکەوتووە کە بە خۆڕایی ئەو کەسە گیراوەن هەموو بەلگەکان کە پاش 10 ساڵ کۆکراوەتەوە ئەوە دەرنەچووە، ئەی باشە ئەگەر هاتو عەفویەکی بۆ دەرکەوت، ئەمە ئەو تاوانەیە کەوا بەخۆڕایی درابوو! یەعنی من سەرۆکی پەرلەمان سێ ساڵ لەمەوپێش شەخسێك کەسێکی دا بە گرتن، گوتی ئەمە لە جەماعەتی ڕەوتە ئیسلامیە تووندڕەوەکانە، ئەو شەخسەی ئەم کەتنەی کردبوو، بۆ 700 هەزار دینار ئەمەی کردبوو، دوای ئەوەی کەوا کەشفێکی تایبەتیان کرد بلفعل ئەو کەسە دەرنەچوو کە لەسەرئەمەیە، بۆ مەسەلەی پارە بوو، کەچی هەر لە تاوانی موخەلبی هین درا، کەواتە لێرە بەرێئە ئەو کەسە، ئەمە پاش ماوەیەك، ئەمە خاڵێکی، خاڵی دووەمیش لە ماددەی 6 هەرهاووڵاتیەکی ئەم مەرجانەی لە برگەی سەرەوەی لێ بێتەدی مافی خۆ پاڵاوتنی نیە، بە ڕەئی من هەر هاووڵاتیەك ئەم مەرجانەی سەرەوەی گرتەوە مافی خۆ پاڵاوتنی هەیە، خاڵی سێیەمیش بەڕاستی وشەی (ڕاستاندن) زۆر ئێسکی گرانە لێرەدا، پاڵێوراوەکان دەکەونە بەر حوکمی دەسەڵات، تەنها ئەو وشەیە دابندرێت (پاڵێوراوەکان دەکەونە بەر حوکمی دەستە)، جوانتریشە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

فضیله خان فەرموو.

بەڕێز فضیله رمضان سعدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر خاڵی 2 و 4 هەیە، ڕاستی زۆر قسە لەسەر خاڵی 2 کرا، بەس ئەوەی گرنگە دەمەوێت ئیشارەتی پێ بدەم مەوزوعی شەهادە و ئەندامی موحافەزە و قەزا، ئەندامی موحافەزە بە روتبەی مودیری عامە، شتێکی بچووك نیە، ئێمە لازمە زۆر گرنگی بە ئەو بابەتە بدەین، چونکە ئێستا ئێمە بە هەزاران کەسمان هەیە شەهادەی ماجستێر و دکتۆرای هەیە ئیستیفادە لە خیبرەی ئەوکەسانە بکەین، ئەزمەی شەهادەو ئەو تشتە نینە، یەعنی مەفروزە ئەندامی مەجلسی موحافەزەو قەزا خەریجی کولیە بێت، وە هی ناحیەکانیش شەهادی ئەعدادی هەبێت و لەوە کەمتر نەبێت، خاڵی 4 وەحدەی ئیداری زۆر کورد هەیە لە موسڵ و بەغدا بوو، پشتی 2003 هاتیە دانیشتیە لە دهۆك و هەولێر، یەعنی ئەو 10 ساڵە زۆرە خیبرەی هەیە، بەس چیە واقعی وی مەجالی نەداوە دانیشێت لە ئیقلیم، پشتی ئەو گۆڕانکاریە ئێستا دانیشتووە و هەمی شیانی و مەرجی هەیە، باشترە ئەوە نەمێنێت یان 5 ساڵ بێت زۆر باشە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو ڕەئی لیژنەی یاسایی لەسەر ئەو تێبینیانە؟ فەرموو.

بەڕێزخلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە قانونی موحافەزات لە فەسڵی دووەم لە چوارم باسی شروتی عوزوییەتمان کردووە، لێرەش وەکو ئەوەی هاتووە هەمووی کەلیمەی (أتم) فعلەن لەوێش ئەتەمەیە (الخامسە والعشرین) لێرە دامان ناوە (بلغ) بگۆڕین لازمە ئەوەی تریش بگۆڕین، یەعنی عەینی ئەوە هاتووە، ئەوەی کاك شێردڵ و برادەران دەیڵێن ئێمە باسی کاتی تەرشیح، باسی شروتی مورەشەحە، هەروەکو خۆی تەرشیح دەکات، ماوەیەك داندراوە لە مفەوەزیە لەم کاتە بۆ ئەو کاتە، لەو کاتە لازمە لە ئەفرادی قواتی موسەلەحە و ئەمن نەبێت، پێشی ئەو بە ڕۆژێکیش ئیستیقالەی دابێت، موهیم ئەو کاتە لەناو ئەوە دانەبێت، ئەگەر ئیستیقالەی دابێت و قەبوڵ کرابێت پێشی ئەوە تەواو حەقی ئەوەی هەیە، بە نیسبەت ئێمە ئەوی 10 ساڵ لە عەینی قانونی پێشترمان هەیە ئەو شروتەی تێدایە، مەوزوعی شەهادە بۆ ئیعدادیە و بۆ مەجلسی موحافەزات لەوێ ئەوەی بنەڕەتی بۆ ئەقزیە و نەواحی داندراوە، یەعنی وابزانم عەینی ئەو پەرلەمانە دەنگی دا بۆ ئەو شروتانە، عەینی شروتە یان لێرە هەمووی حەزف بکەین با نەبێت و لەوێ هەیە، یانیش وەکو ئەو بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت مەسەلەی عەفو ئەوانە، ئەگەر کەسێك تاوانبار بوو هەتا ئەگەر عەفوش بکرێت، بەڵام تاوانەکە لەسەر ئەو تەسبیتە، یەعنی مانای ئەوە نیە ئەو کەسە نەیکردووە، یەعنی هەر حوکمەکە لەسەری هەیە، بەڵام مەعفو دەبێت بە زروفێکی جیاواز، بۆ ئەوە ئیجرائاتێکی تر، لەبەرئەوە یەکێك دەبێت لەوانەی کە لە شەرتی ئینتیخاب و خۆ هەڵبژاردن شمولی نەکات.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ئەو برادەرانەی باسی دەرەوەیان کردو گوتیان لەوێ بە 5 ساڵ خەڵك دەبێت بە مواتن، مواتن بوون جیاوازە لەوەی کە خزمەتی خەڵك، عادەتەن تۆ دەتوانی بە 5 ساڵ ببی بە مواتن، بەڵام بە 5 ساڵ نە لوغەی فێردەبی، نە شارەزای شارەکان دەبی، نە عادات فێردەبی، نە ئاگات لە مەسالحی خەڵك هەیە، لەبەرئەوە بە هیچ شێوەیەك بە 5 ساڵ بۆت نیە خۆت هەڵبژێری، ئەوە لە دەرەوە، بە نیسبەت ئێرە کە سیستەمێکی وا دادەندرێت کە 10 ساڵ بێت، ئەو 10 ساڵە بۆ ئەوەیە ئەو کەسەی لەوێ هەر بۆ شارەزا بوون نیە، دەبێت خیبرە پەیدا بکەی، مەشاکلی ئەو کۆمەڵگای چیە؟ پێویستە بزانی چیان بۆ بکات؟ چۆن خزمەتیان بکات؟ چۆن بە پیریانەوە بچێ؟ شارەزای تەواوی وەزعەکە بێت، لەبەرئەوە حیکمەتێکی تیایە

ئەو 10 ساڵە، ئەو 10 ساڵە حیکمەتێکی باشی تیایە بۆ ئەوەی کە بتوانرێت کەسانێك هەڵبژێردرێن بتوانی پڕاوپڕ خزمەتی ئەو خەڵکە بکات لەو ناوچەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامیت هەیە، انشاللە نوقتەی نیزامی نیە! سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك جمال قاسم حەق نیە خۆی بخاتە هەڵەی واوە! ئەندامی پەرلەمانی هۆڵەندا ئەم ساڵ سوێندی یاسایی خوارد تەمەنی 21 ساڵە و 6 ساڵە لە هۆڵەندایە..... .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی نیە، فەرموو دانیشە، وەڵاڵ انشاللە یەکەت دەرنەچوو! قسەکەت ڕاستە، بەڵام نوقتەی نیزامی نیە، ئەوە شەرحێکی کە کردی، ئەوەڵەن هەندێك جار هەندێك شت باس دەکەین ئەوە موحافەزەیەکە، جارێ ئەوەڵەن بەینی هەولێر و سلێمانی و دهۆك وە انشاللە کەرکووکیش لە ئاییندەیەکی نزیك دا فەرقێکی جیاوازی نیە لە کەڵچەر و لە تێگەیشتن و شارەزا بوون، دووەم: ئەو مولاحەزاتانەی کە درا بە نیسبەت خاڵی 2 لە (أولا : شهاده الاساسیه) ئەگەر بکرێت ببێتە (شهاده المرحله الاساسیه)، بۆ ئەوەی تێ بگەیەندرێت کە دەکاتە متەوستە، یەعنی سیستەمەکە گۆڕاوە، ئیبتدائی و سێ ساڵەکەی تر کە مەرحەلەی ئەساسیە، ببێتە (شهاده المرحله الاساسیه)، پێنجەم: ئەوەی کاك شێردڵ ئاماژەی پێی کردئەگەر ئیزافەی ئەوە بکرێت، ئەگەر برادەرێکی تریش کاك شوقی و کاك کریم و کە موئەسەساتی ئەمنی بکرێتە (قوی الامن الداخلی)، کەواتە 5 ئەگەر بکرێتە (أن لایکون من أفراد القوات المسلحة أو من القوی الامن الداخلي عند ترشحه).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێردڵ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە بۆچی داندراوە؟ ئەوە تەرەشوحی پێ ناوێت بنووسی، چونکە ئەوە خۆ موەزەفی تریش وان، بەڵام ئەوە لە بۆ ئەوەیە کە مەنسەبەکە ئیستغلال نەکات، لەبەرئەوە مودەتێکیان داناوە، 6 مانگ پێش ئەوەی ئیستیقالەی کردبێت یان نەما بێت، هەر لەبەرئەوەیە، من گوتم ئەگەر بڵێین (أن لایکون مستمرا فی خدمة القوات المسلحة أو المؤسسات الامنیة مدة لاتقل عن 6 أشهر قبل یوم ترشیحه).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەقیقیە کاك شێردڵ، من لەگەڵتم، سیغەی قانونی پەرلەمان ئەگەر وابێت، با ئەوەش وابێت، ئەوەی خاڵی 4 (أن یکون من ابناء)، فعلەن ئەوەی 10 ساڵەکە، ئیعرتازیان هەبوو کاك شوقی بوو دواتریش شکریە خان ئەخیرەنیش سۆزان خانیش چاکی کردەوە بەو مولاحەزەی کە دای و نوقتەی نیزامی نەبوو، بەڵام مولاحەزەیەکی باش بوو، دوایەش ئەو پارێزگاریانە لێك نزیکن، یەعنی 5 ساڵ لە حێگایەك موقیم بێت و دوایەش بەشی ئەوەندە دەکات کە متمانەی هەبێت و لە ناو قائیمەیەك دابێت کە خەڵك دەنگی بۆ بدات و بتوانێ خزمەتی شارەکە بکات، پێم وایە ڕەنگە 5 ساڵ لێرە بەس بێت، بۆیە ئەگەر موافەقەت بکەن، لەوێ لە قانونی موحافەزات هاتووە، قەیناکە ئەگەر شتێکی زەرەری بوو لەوێ تەعدیلی دەکەین، ئەگەر موهیم نەبوو تەعدیلی ناکەین، ئەوە تازەترە جێی وی دەگرێتەوە، ئەگەر نا وەکو سۆزان خان دەبێت جوابەکەم، فەرموو نازناز خان.

بەڕێز نازناز محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی تووشی ئەو کێشەیە نەبین، لە فەقەرەی یەکەم دەڵێت (دەبێت لە ڕۆڵەکانی یەکە کارگێڕیەکان بێت بە پێی تۆماری باری شارستانی) کەواتە ئەوە لێرە مانای ئەوەیە شەرت نیە 10 ساڵ لەوێ بێت، چونکە ئیتر ئەوە هەوێەی ئەحوالی شەخسی هەیە و سەر بەو موحافەزەیە... .

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

عەفوم دەکەی ئەوە وا نیە، ببورە ئەوە مەبەستی ئەوە نیە، ئەوە ئەوەیە کە یەکێك با بڵێین خەڵکی سلێمانی بێت بە پێی دەفتەر نفوس و ئەوانە، بەڵام نیشتەجێی هەولێر بێت و بۆی هەیە ببێتە ئەندام، بۆی هەیە ببێتە ئەندامی ئەنجومەنی پارێزگای هەولێر، ئەگەر چی دەفتەری نفوسەکەی یان هینەکەی یان خەڵکی سلێمانی بێت و یان، خۆی عەکسەکەشی ئەگەر خۆی تەرشیح بکات، فەقەرەی یەکەم (شهادە المرحلە ألاساسیە)، مەرحەلەکەی بۆ ئیزافە بکرێت، ئەوە لە (ثانیا)، (بلغ) بمێنێت زۆر ڕاستە لەبەرئەوەی لە بۆ پەرلەمان نووسیمان بەلەغە، مەبەستمان لەوە بوو کە 24 ساڵ و ڕۆژێك بۆی هەیە خۆی هین بکات، لەپەرلەمان وامان لێ کرد، ئەمە ڕاستژە بۆ پەرلەمان کە بۆ گەنجان تەمەنمان کەم کردەوە لە 30 ساڵ بۆ 25 ساڵ موناقەشەی زۆرمان کردو کردمانە بلغ بۆ ئەوەی 24 ساڵ و ڕۆژێکیش بێت بیگریتەوە، لێرەش ناکرێت بۆ ئەنجومەنی پارێزگاکان سااڵێك زیاتر بێت، بەلەغەکە ڕاستژە، ئەوەش چاك بکەنەوە، خۆشتان واتان نووسیوە، پێم وایە زۆریش تەناقوز نەبێت 10 ساڵەکەش باب و جوابی تێدایە، ئەگەر سەحبی ناکەنەوە 10 ساڵەکە بمێنێت دەیخەمە دەنگەوە، ڕەئی خۆت گوتووە و ڕەئیەك هەیە دەڵێت 10 ساڵ ببێتە 5 ساڵ، بۆ یەکلاکردنەوەی ئەو مەوزوعەی، ئەوەی کە خیلافی لەسەرە، لێرە نووسراوە 10 ساڵ لە قانونەکەشدا نووسراوە 10 ساڵ، بەڵام لێرە 4 ئەندامی پەرلەمان دەڵێن 10 ساڵ زۆرە بیکەنە 5 ساڵ، ئەو موقتەرەحەی ئەو 3 ئەندامەی پەرلەمان کە خیلافی هەردوو لیژنەکەیە کێ لەگەڵ ئەوەیە 10 ساڵەکە ببێتە 5 ساڵ دەستی بڵند بکات تکایە؟ 21 کەس، فەرموون، کێ لەگەڵ ئەوەیە 10 ساڵەکە وەکو خۆی

بمێنێتەوە دەستی بڵند بکات تکایە؟ ئەغلەبیەتە، دەمێنێتەوە وەکو خۆی، ئەوانی تریش پێویست ناکات بیخەمە دەنگەوە، چونکە دوو، سێ شتی شکلیە (شهادة المرحلة الاعدادية) دەمێنێتەوە لەسەر ئەوەی..... كاك كريم جێگاکەت دووره كه قسه دەکەی من گوێم لێیە لێرە یان بچۆ بۆ تەنیشتی یانیش بێ دەنگ بە، ئەو سیغەیەی کە کاك شێردڵ گوتی وەکو لە هین داهاتووە (ان لايكون من افراد القوات المسلحة او قوى الامن الداخلى عند ترشحه) وەکو پەرلەمانی لێ بکرێت کە دەڵێت 6 مانگە، من ئەسڵەکەم لا نیە، ئەگەر تێیدا نەبێت (عند ترشح) کافیە، کەواتە (عند ترشحه)، فەقەرەی 6 لەسەر ئیقتراحی سەرۆکایەتی داوا دەکەین کە لابچێت (ان لايكون مشتركا فى الجرائم فى الاقليم) لابدرێت، (ثانيا: لكل مواطن تتوفر شروط الترشيح الوارد فى الفقرة 2 من هذه المادة حق الترشيح) چونکە لەوە دانووسراوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو فەقەرە زیادەیە ئیلغا بکرێت دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ ئەوەش قبوڵ کرا، تەبعەن قانونەن هەموو مورەشەحەکان دەبێت هەیئە موسادەقەی بکات، یەکێك گوتی بۆچیە ئەوە؟ هەیئە دەبێت موسادەقەی بکات و هەیئە تەدقیقی دەکات لەو شروتە، بۆیە ئەو ماددەیە بەو گۆڕانکاریەی کە باسم کرد دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی دەستی بلند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دانیە؟ 2 کەس، سۆزان خان و گوڵناز خان لەگەڵدا نین، بڕۆ بۆ ماددەی دواتر کە دەبێتە ماددەی 7، بوو بە ماددەی 6 كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 6

خۆ پاڵاوتن بە شێوەی لیستی داخراو دەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الماده 7

يكون الترشيح وفقاً لنظام القائمة المغلقة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەکان رەئیتان بڵێن، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزو هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە لە هەردوو لێژنە بەزۆرینە لەسەر لیستی داخراو بووین، بەڵام منیش تەوقیعم كردووە كە تێبینیم هەیە، تێبینیەكەش هەر ئەوە بوو كە گوتی مادام بۆ پەرلەمان نەكرا داخراو، موبەررراتی خۆی هەبوو ئەمە، عەلەل ئەقەل بۆ موحافەزە ئەوە باشترە و خەڵك یەكتر دەناسن، هی كابرای خزمەتكار، خێرەی شایستەی، یەعنی ئەوە زیاتر ڕێز گرتنە لە دەنگی دەنگدەر، تەئسیری دەنگی ئەویش دەبێت، ئیرادی وی باشتر دەبێت، ڕێز لە حوریەت و ئیختیاری وی دەگیرێت، من حەوجە نیە لێرە باسی موبەررات بكەم، بەڵام هەر بۆ ئەمانەت هەر لەگەڵ ئەوەینە لە ئینتیخاباتی مەجالسی موحافەزات سیستەمەكە سیستەمی لیستی كراوە بێت باشترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ڕاستی بەشێكی قسەكانم نزیكە لەوانەی كە كاك خلیل كردی، چونكە من بۆ خۆم یەك لەو كەسانە بووم كە لەگەڵ لیستی داخراو بووم بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمانی كوردستان، بەڵام لە ناوەڕۆك دا ئینتیخابات بۆ پەرلەمان زۆر جیاوازە لە پارێزگا، چونكە پارێزگا زیاتر ئەنجومەنێكی خەدەمیە پێویست وایە كەسەكانی ناوی لەلایەن خەڵكەوە ناسراو بێت، دەبێت خەڵك ڕاستەخۆ دەنگی بداتێ، چونكە كە ئەو خەڵكانە ئیشی یەكێك لە ئیشە گرنگەكانن خزمەت كردنە بە خەڵكی ناوچەكەی خۆیان، زەرورەت وایە، ناسرا بێت، چونكە ئەان ئیشی تەشریعیان نیە، زەرورەت نیە ئیللا وەكو پەرلەمان دیاری بكرێت، بۆیە من بەش بە حاڵی خۆم پێم وایە لیستی ئازاد بێ نەك كراوە، بە مەعنای ئەوەی لیستی ئازاد كەوا خەڵك حەقی ئەوەی هەبێت هەریەك لە شوێنێك دەتوانێ لیستێك دروست بكات لەو شوێنەی كە خۆیان هەڵدەبژێرن كە پێیان وایە ئەو خەڵكە ئەمە كەسێكی باشە و لەوێش كەسێكی باشە، لە هەموویان لیستێكی ئازاد دروست دەكات، كراوە جیاوازە، ئەگەر لە حاڵەتێك ئازاد نەبێت ئەوجا من لەگەڵ كراوەم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

بۆ ئەوەی زۆر موناقەشەی نەكەین، ئێمە شتەكە بە دیموكراتیانە باس بكەین لەسەر سەرۆكایەتی پێشتریش تۆزێك هینی كردو ئەوانە، بەڕاستی ئێمەش پێمان وایە نیزامی ئینتیخاباتی ئەنجومەنی پارێزگاكان نابێت وەكو ئینتیخابات پەرلەمان بێت، لەبەرئەوەی خەدەمیە و لە سنووری پارێزگاكانە، دەكرێت بە شێوەیەكی دیمەكراتیانە تر باشتر بێت و خەڵك بتوانێ دەنگی بۆ بدات بۆهینەكە، بۆیە پێم وایە و پێشنیار دەكەم ئەوە وەكو ئەنجومەنی پارێزگاكانی عیراق بێت، یەعنی كراوەی سنووردار، قائیمەی

ڕێژەیی کراوەی سنووردار، وەکو ئەنجومەنی پارێزگاکان، ئەگەر دەتانەوێ چەند ڕۆژێك بدەین و تاوەکو هەفتەی داهاتوو موناقەشەی بکەین، چونکە نوقتەیەکی موهیمە، پێم باشەتەئجیل بکرێت بۆ ئەوەی پەلەی نەکەین، باشتر پێداچوونەوەی بۆ بکەین و سیغەکەی ئەوەش بزانین ئەگەر ئەو سیغەیەش بوو دەبێت، ئەسڵەن ئەو سیغەیەش غەڵەتە، دەبێت بنووسرێت (یعتمد نظام القائمة المغلقة)، ئەوەش غەڵەتە، کاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نسبەی 30٪ ئافرەتان بە نەزەر ئیعتیبار وەرگیرا کێشەمان بۆ دروست دەکات، چونکە ئەو ماددەیەی لەدوایدا کێشە دروست دەکات بۆمان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەبێت ڕەچاوی ئەوە بکرێت، ئەوە مولاحەزە دەکرێت، کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هەموو تەکیفی قانونی دا، شتێك نیە بڵێی (ترشیح علی اساس القائمه المغلقه)، تەسویت هەیە، قائیمەی مەفتوح و قائیمەی موغلەق، ئەمە نیزامی تەسویتە، بێینەوە سەر نیزامی ئینتیخابی ئەغلەبیە هەیە وتەمسیلی نسبیش هەیە، یەعنی ئەمە لە هەموو دونیا مەعلومە، بۆیە ئەوە غەڵەتە، من هینێکم هەیە ئەگەر درێژەی هەبێت، من یەك پێشنیارم هەیە ئەوەی کە جەنابت باست کرد، ئەوە نیمچە کراوە نیە ئەو دەنگدانە، پێی دەوترێت (تصویت التفضیل)، قائیمەکە موغلەقە، بەڵام تۆ لە ناو قائیمە تەفزیل دەکەی، چەند مورەشەحێك، ئەوە باشترین ڕێگایە لەوەی کەوا ئەهوەن ئەشەرەین، وەسەت هین نەکەی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل ڕەنگە بەڵای کەمی حەفتا جۆری هەڵبژاردنی جیاجیا هەبێت، نیزامی ئینتیخابی جیا لە عالەم دا جیاجیا هەبێت، ئەوەی لە عیراق دا ئەنجام درا، بۆ پارێزگاکانی موحافەزات سیستەمێکی تازە بوو بۆ یەکەم جار، لەسەرتاسەری دونیادا ئەنجام درا، لەبەرئەوە شتێکی وانیە، ئەوە ئیجتهاداتی هەر تەجروبەیەکە، ئیجتهاداتی قانونیەکانە، ئیجتهاداتی سیاسیەکانە، ئیجتهاداتی شارەزاکانە، تەتویری پێ دەکەن، ئەی بۆچی بووەتە 70 نیزام، خۆ یەکەمجار بە نیزامێك دەستی پێ کرد، ئەوەی ئێمەش لێرە باسی دەکەین ڕەنگە شتێکی تازە بێتە پێشەوە، من کۆبوونەوەکە دوا دەخەم تا ڕۆژی دووشەممە سەعات 11، یەك نوقتەتان لێ داوا دەکەم لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ، بێجگە لەو نوقتەیەی کە گرنگە، نوقتەیەکی نیزامی کۆتا بۆ برا مەسیحیەکان و کلدان و ئاشوور بۆ مەجلس موحافەزە، چونکە قەزاو ناحیە

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (11)

دووشەممە رێکەوتی 2009/5/11

کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دووشەممە رێکەوتی 2009/5/11 پەرلەمانی کوردستان - عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عەدنان رشاد مفتی سەرۆکی پەرلەمان و, بە ئامادەبوونی بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری پەرلەمان, دانیشتنی ژمارە (11)ی خولی دووەم, ساڵی (2009) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (11)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کات (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دووشەممە رێکەوتی 2009/5/11 دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان – عێراق، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، خولی دووەمی هەڵبژاردن، ساڵی چوارەم، خولی گرێدانی یەکەم، ژمارەی دانیشتن (11)، رۆژی دانیشتن 2009/5/11، بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموار کراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق، دەستەی سەرۆکایەتیی پەرلەمان بڕیاریدا بەرنامەی کاری دانیشتنی ژمارە (11)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دوو شەممە رێکەوتی 2009/5/11دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاو ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان – عێراق، کە لە لایەن ژمارەی یاسایی لە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە.

لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ فەرموون بۆ سەر مەنصە، خوشکە کوێستان هێشتا دەستمان پێ نەکردووە، رێگات پێ نادەین، ئەوە لە بەرنامەی کار نەبوو، کە هاتە سەر ماددەکان ئینجا هەر رەئیەکت هەیە بەسەرچاو، بەلأم هەر شتێك رجائەن هێشتا بەرنامە دەستی پێ نەکردووەو یاسایەکە نەخوێندراوەتەوە، ماددەکان نەخوێندراونەتەوە، داوای لێبووردنت لێ دەکەم، زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی فەرموون، تکایە هێمنی موڕاعات بکەن، رجائەن، تکایە هێمنی موراعات بکەن، بۆ ئەوەی دەست بە ماددەکان بکەین، زوو تەواوی بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی حەوتەم:

خۆ پالأوتن بەشێوەی لیستی داخراو دەبێت.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السابعة:

یکون الترشیح وفقاً لنظام القائمة المغلقة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

لیژنەی ناوخۆ فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەین ئەو صیغەیە بگۆڕدرێت، چونکە سیستەمی هەڵبژاردن لە دوو ماددە هاتووە، لە ماددەی حەوت و لە ماددەی نۆ، لە ماددەی نۆ بڕگەی یەك دەڵێت (یتم توزیع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابیة من خلال نظام التمثیل النسبي)، لێرەش دەڵێت (یکون الترشیح وفقاً لنظام القائمة المغلقة)، قائیمەی موغلەقە بەشێکە لە سیستەمی هەڵبژاردنی تەمسیلی نسبی، بۆیە پێشنیار دەکەم تەوحید بکرێت بەو صیغەیە (یکون الترشیح وتوزیع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابیة من خلال (نظام التمثیل النسبي - القائمة المغلقة)، لەگەڵ رێزم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، ئەو بەڕێزانەی کە ئێستا دەیانەوێت لەسەر ئەو ماددەیە موداخەلە بکەن، تکایە دەستیان بەرز بکەن ناویان بنووسین، کاك محەمەد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە جاری پێشوو هەمان باسی کراوەو داخراومان کرد، بەڵام بۆ پەرلەمان نەبوو، پێمان باشە بۆ ئەم قۆناغەی هەڵبژاردنی پارێزگاکان، لەبەر ئەوەی کارێکی تەنفیزییە، پەیوەندی بە خزمەتکردنەوە هەیە، ئەو کەسەی کە دەردەچێت بۆ پارێزگاکان، ئەو کەسانەنن کە بتوانن زیاتر خزمەتی خەڵکەکان بکەن، ئەم خزمەتکردنەش پێویستی بەوە هەیە ئەم کەسە ناسراو بێت، لەبەر ئەوە من پێشنیاری ئەوە دەکەم، ئەم داخراوە نەبێت، بکرێتە کراوەیەکی رێژەیی بەو واقیعەیەوە، هەموو کەس بتوانێت دەنگ بدات بۆ قائیمەکەش، ئەوە موغلەقەکەشی تیایەو، دەنگ بدات بەو کەسەی کە پێیوایە ئەم کەسە دەتوانێت خزمەت زیاتر بکات، ئەمە هەم خزمەتکردنێکە بە خەڵك دەتوانێت ئەم کەسانە دیاری بکات کە خۆی پێیوایە ئەمە زیاتر خزمەتێکە.

دوو/ ئەمە بەرەو دیموکراسی بوون بۆ ئێمە زۆر گرنگترە.

سێیەم/ خەڵکانێك کە لەدەرەوەن سەیری ئەم ئەزموونەی ئێمە دەکەن، دەڵێن ئەمە لە هەرێمی کوردستان هەنگاونان بەرەو دیموکراسی بەهێزتر بووە، هەنگاوی باشتری ناوە، لەبەر ئەوە من داوا دەکەم لە جیاتی داخراو بکرێتە کراوەیەکی رێژەیی، لەبەر ئەوەی خزمەت زیاتر دەکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم ماددەیە لە دانیشتنی پێشوو، پێش ئەوەی دانیشتنەکە کۆتایی پێ بێت، ئەو کاتەش رەئیەکی وا هاتە پێشەوە، کە ئایا ئەم هەڵبژاردنە بە لیستی داخراو بێت، یان کراوە بێت، من حەز دەکەم لێرە بە بیری بەڕێزتان و ئەندامانی پەرلەمان بێنمەوە، کە ئێمە ماوەیەکی کەم بەر لە ئێستا لەم پەرلەمانە بڕیارماندا کە هەڵبژاردنی پەرلەمان بە لیستی داخراو بێت، بۆیە من پێموایە ئێمە دەبێت خۆمان رێز لەو بڕیارە بگرین و دەبێت رەچاوی ئەوەش بکەین، کە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان راستە گرنگیەکی خۆی هەیە، تایبەتمەندی خۆی هەیە، بەڵام گرنگتر نییە لە هەڵبژاردنی پەرلەمان، کە ئێمە پێمانوا بێت دیموکراسیەت بەوە قوولتر دەکەینەوە، ئەگەر سیستەمی هەڵبژاردنەکە بکەینە کراوە، بۆیە من داوا دەکەم هەموو ئەو پرەنسیپ و بنەمایانەی کە ئەم پەرلەمانە بڕیاریدا هەڵبژاردنی پەرلەمان بە لیستی داخراو بێت، ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان لەبەرچاوی بگرن و هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکانیش لەم قۆناغەدا بە لیستی داخراو بێت، دەکرێت هەروەکو پێشتریش باسمان کردووە بۆ ئایندەی ئێمە کار بکەین لەسەر ئەوەی سەرجەم هەڵبژاردنەکانی هەرێمی کوردستان سیستەمەکەی بگۆڕدرێت و بەرەو پێشەوەی ببەین، جارێکی تریش من دەمەوێت تەئکید لەوە بکەمەوە کە هەروەکو زۆرێك لە پسپۆرانی بواری هەڵبژاردنیش

و خەڵکێکی شارەزا باسیان لەوە کردووە، هەڵبژاردن خۆی پرۆسەیەکی دیموکراسیە، ئیتر سیستەمەکەی بە لیستی داخراو بێت، یان کراوە بێت، یان نیوە کراوە بێت، بۆیە من بە تەواوەتی پشتگیری لە ماددەکە دەکەم هەروەکو خۆی هاتووەو زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك محەمەد رەفعەت فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم کە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان بە لیستی کراوە بێت، چونکە لیستی کراوە لە ئەنجومەنی پارێزگاکاندا ئەو خەڵکانەی لە پارێزگاکاندا هەیە، لە قەزاکاندا هەیە، لە ناحیەکاندا هەڵدەبژێرن، دەبێتە خەڵکانێك کە خەڵکەکە دەیانناسێت، تواناو ئیمکانیەتیان چەندە لە خزمەت کردنی کۆمەڵانی خەڵکی ناوچەکەی خۆیان؟ بۆیە من پێشنیار دەکەم کە ئەوە بە لیستی کراوە بێت، نەك لیستی داخراو، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك جەمال فەرموو.

بەڕێز جمال یوسف بۆتانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەردوو لیستەکە داخراوو کراوە سلبیات و ئیجابیاتی خۆی هەیە، ئەوەی ئێمە مولاحەزەی دەکەین لە هەندێك ووڵاتانی ئەوروپا، کە زۆر پێشکەوتوون تا ئەمڕۆش داخراوە، ئێمە وەکو کورد، وەکو کوردستانی و حزبە کوردستانیەکان، ئەمڕۆ پێویستمان زیاتر بە وەحدەی خیتابی سیاسی و ئیداری هەیە، لەبەر ئەوە لەبەرژەوەندی حزبە بچووکەکاندایە کە لیستی داخراو بێت.

دوو/ تەجروبەی پارێزگاکانی عێراق فەشلی هێناو تا ئەمڕۆش ئەنجامەکانی نادیارن، کێشەو گیروگرفت لەناو حزبە عێراقیەکاندا تاکو ئێستا ماون، تەجروبەیەکە لە پێش چاومانە عێراقە، ئەمڕۆ زۆر مەشاکیلی لەسەر دروست بووە، تەجروبەیەکە کە فەشلی هێناوە، لەبەر ئەوە ئێمە چۆن لاسایی تەجروبەیەکی فاشل بکەین ئەمڕۆ لە عێراق هەیە، من لەگەڵ ئەوەم لیستی داخراو بێت، جگە لەوە بۆ دەنگدەر زۆر ئاسانتر کە دەنگ بدات بە لیستی داخراو، کارەکانی ئاسانتر دەکات، نەك چەند ناوێك لەناو لیستەکە دەربێنن کە سەر لێشواندنە بەحەقیقەت، من پێموایە لیستی داخراو ئەمڕۆ بۆ زەرورەتی کوردستان و تەحالوفاتی حزبە کوردستانیەکان، بۆ یەك رێزی میللەتی کورد، بۆ یەك رێزی خیتابی سیاسی ئەمڕۆ، من پێموایە لیستی داخراو لە قازانجی میللەتی کوردە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، خاتوو سارا فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە هۆیە پێویستیەكانی دەرچوونی ئەم یاسایەدا دەڵێت (بە مەبەستی پتەو كردنی رێبازی دیموكراتی لە هەرێمی كوردستان)، ئێمەش دەزانین كە لیستی كراوە زۆر دیموكراتیترە لە لیستی داخراو، ئەوە یەكیان.

دووەم/ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاكان دەبێت ئێمە جیاوازی پێ بكەین لەگەڵ هەڵبژاردنی پەرلەمان، نوێنەرانی هەڵبژێراو لە ئەنجومەنی پارێزگاكان نوێنەری ناوچەیەكن، نەك نوێنەری هەموو كوردستان، لەو ناوچانەشدا زۆر پێویستە خەڵكەكە راستەوخۆ هەڵسوكەوت دەكەن لەگەڵ خەڵكی ئەو ناوچەیە، لەبەر ئەوە خەڵكی مەنتیقەكە باشتر دەتوانن نوێنەری خۆیان راستەوخۆ هەڵبژێرن، دەتوانێت باشتر خزمەت بكات، ئەوان دەتوانن كەسێك هەڵبژێرن كە بەڕاستی لە خەمی ناوچەكە بێت و دڵسۆزانە كاری خۆی بكات، بۆیە لە لیستی كراوە هەڵبژێر دەتوانێت بە ئاسانی دەنگ بدات بەو پاڵێوراوەی كە مەبەستیەتی، ئەوە خاڵێكی تریان.

لە لایەكی دیكەوە هەندێك بۆچوون هەیە لیستی كراوە زیان بە سیستەمی كۆتا دەگەیەنێت، بە هیچ جۆرێك لیستی كراوە زیان بە سیستەمی كۆتا ناگەیەنێت چ بۆ نەتەوەكانی توركمان و كلدو ئاشوور، چ بۆ ژنان كە رێژەی لە 30٪یە، لەبەر ئەوەی ئەو رێژەیەی كە لە یاسای پەرلەماندا دانراوە، كە دەبێت لە 30٪ بێت پێش هەڵبژاردن لە لیستەكاندا ئەو لە 30٪یە لەبەرچاو دەگیرێت، ئینجا لە دوای هەڵبژاردنیش بۆ یەكلا كردنەوەی دەنگەكان جارێكی تر ئەو رێژەیە بەرچاو دەگیرێتەوە بۆ ژنان، بۆیە بە هیچ جۆرێك لیستی كراوە لە دژی بەرژەوەندی ژنانداً نییەو، زیان بە لە 30٪ی ناگەیەنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك سەعدەدین فەرموو.

بەڕێز سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من هەر دەمەوێت تەوزیحێكی بكەم لەسەر لیستی داخراو و لیستی كراوە، ئێستا وایە لەناو ئەوساتێك باوە كە زۆر ئیتیلاًعی لەسەر لیستی داخراو و لیستی كراوە نییە، وا تێدەگات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

تكایە شەرحی ماددەكە بكە، تەعلیق لەسەر قسەی ئەندامان مەدە رجائەن، كەس تەعلیق لەسەر قسەی برادەرانی خۆی و ئەندامێكی پەرلەمان نەدات، بیروبۆچوونی خۆی بدات بە چاكی و خراپەكەی روون بكاتەوە، بۆ ئەوەی بەڕێزەكانی تر دەنگ بدەن كامەی باشترەو سوپاس.

بەڕێز سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جارێ گوێ لە قسەکەی من رابگرە، ئینجا حەز دەکەم تەعلیق لەسەر قسەکەم بدەیت، من دەڵێم ئیتیلاع وا دروست بووە لەناو ئەوسات وا تێدەگەن کە لیستی داخراو ئەوەیە، یەعنی کە لیستی داخراو ئەوەیە کە ئەو ناخیبەی کە دەچێت صوت دەداتن نەتوانێتن هەردوو شریت کە ئەوەی دەوێت، یان ئەوەی کە ئەو جیهەتەو ئەو لایەنانە دادەنێت، ئەوانە جیهەتی خراپن، لەبەر هەندێ لەناو لیستی داخراو داینانیە هەتا لە تەسلسولەکە لە ئاخیری بەرێتەوە، ئەوە وا نییە، لیستی داخراو حەسب تەسلسولە لە ئاخیری تەواو دەبێت، دەتوانێت صوت بۆ ئەو لیستە بدات، یان بۆ لیستە داخراوەکەی، یان بۆ لیستە کراوەکە بدات، خۆ ناخیب بە کەیفی خۆیەتی دەتوانێت کێ هەڵبژێرێت و کێ هەڵنەبژێرێت؟ لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش دەنگی خۆم دەخەمە پاڵ دەنگی کاك محەمەد فەرەج و کاك محەمەد رەفعەت و سارا خان، بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان بە لیستی کراوە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لیستی کراوەو لیستی داخراو زۆر باسی لەسەر کراوە، بە تەئکید هەر یەك لەو پرۆسانە سەلبیات و ئیجابیاتی خۆی هەیە، نا تێ گەیشتنیش هەیە لەو مەسەلەیە، ئەویش شەرت نییە ئەو ولاتانەی کە لیستی داخراو پیادە دەکەن، ئەو ولاتانە ولاتی نادیموکراتن، بەڵکو زۆری ولاتی دیموکراتی و پێشکەوتوون لیستی داخراو پیادە دەکەن لە هەڵبژاردنەکان، من پێموایە ئێمە دەبێت لە شێوازێکی ئاسان بگەڕێین بۆ دەنگدەران، بۆ ئەوەی بەزووترین وەخت بگەنە مەراکزی دەنگدان و بە ئاسانترین رێگا دەنگی خۆی بدات، ئەویش لە لیستی داخراو خۆی دەگرێتەوە، نەك لە لیستی کراوە، لە هەمان کاتدا لە لیستی داخراودا دادپەروەریەکی تێدایە، ئەویش ئەوەیە کە حزبە بچووکان مافەکانیان پارێزراو دەبێت و چەند دەنگ دەهێنێت و قەبارەی چەندە؟ ئەوە ئەوەندە کورسی وەردەگرێت لە ئەنجومەنی پارێزگاکان، جگە لەمەش بەڕاستی ئەگەر بچێت لە هینەکان بخوێنیەوە لە مەسائیلەکان دەبینی لیستی داخراو بەڕاستی لە زۆربەی زۆری ولاتان پیادە کراوە، ئەو سەلبیاتەی کە دەخرێتە پاڵ لیستی داخراو بەو شێوەیە نییە کە باسی لێ

دەکرێت، لە هەمان کاتدا لیستی داخراو بەڕاستی زەمانەتێکە بۆ دابین کردنی کۆتای ژنان، چ بەنیسبەت پەرلەمان، چ بەنیسبەت ئەنجومەنی پارێزگاکان بێت، جگە لەوەش ئێمە دوو تەجروبەمان هەبووە، تەجروبەی 2005مان هەبووە، تەجروبەی 1992شمان هەبووەو سەرکەوتووانە ئەو دوو تەجروبەیە سەرکەوتنی بە دەست هێناوە، هیچ ئیشکالیەتێکیشمان نەبووە، زۆر لە مومەسیلاتی قۆنصولیات هاتونەتە ئەو پەرلەمانە، هەتا نوێنەری یۆنامیش هاتونەتە ئێرە، ئێمە ئەو پرسیارەمان لێ کردوون، گوتوومانە عەجەبە ئێوە رەئیتان چیە لە لیستی کراوەو داخراو؟ وەلأمیان ئەوە بووە گوتیتیان موهیم واقیعی کۆمەلگای ئێوەیە، واقیعی کۆمەلگای ئێوەش چ شتێك باشە بۆیان، بەوە دەتوانن بگەنە پرۆسەی هەلبژاردنی خۆتان، بۆیە من لەگەلْ ئەوەم کە لیستی داخراو پەسند بکرێت لە پەرلەمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عیزەدین فەرموو.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی لیستا ڤەکری و لیستا ڤەنەکری وەکی مامۆستا گوتی گەلەك باشێت خۆ و خراپێت خۆی هەینە، ئەگەر ئەم بروێنین لیستا داخراو دائیمەن بەرژەوندیا نەتەوەیتکە یەعنی ئەقلیاتی دینی و قەومیش دێتن، دێ ئەقلیاتی قەومی و ئەقلیاتی دینی لە بەرژەوەندی وان دابێتن، لیستا ڤە کری لە بەرژەوەندا واندا نینە، چونکە هێشتا مەجتەمەعی ئێمە نەگەیشتینە ئەوەی ئاستی کو بە شێوەیەکی راستەقینە نوێنەری خۆ هەلبژێرن، راستی کوردستانێ سەراسەر بۆ نموونە بێژم ئیل دهۆکێ ئەگەر نوکە چەند ئێزیدی خۆ تەرشیح بکەن بۆ ئەنجومەنی پارێزگا، ئەز باوەڕ ناکەم ئێکی ئێزیدی بێتن، چونکە ئەڤە عەشیرەت گەرییەو ئەوە خزمایەتیەو، بەرژەوەندی وان ئەقلیاتی دینی و قەومیش دانینە، لیستا ڤەکری بێت، ئەگەر لیستا داخراو بێت زۆر گەلەك باشە، هەروەسا بەرژەوەندی ئافرەتی تێدایە، لە بەرژەوەندی ئەحزابی بچووکدایە، ئەگەر لیستا داخراو بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن احمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم سیستەمە راستەوخۆ پەیوەندی بە هاوولاتیانەوە هەیە، مومارەسەی رۆژانەیە لە ئیدارەو بەڕێوبردنی پارێزگاکانی ناوچەکە، جیاوازە لە پەرلەمان، ئێمە شتێك هەیە کە پێی دەلێن نا شەفافیەت کە ئێستا هەیە، ئەو کاتە دەزانێت دەنگدەر کێ هەلبژێرێت، ئەو پسپۆرە، ئەو پالێوراوە لەناوچەکەی خۆی دەزانێت گرفتەکانی چیە، دەنگ بە کێ بدات؟ ئەمەش پێی دەگوترێت لیستی داخراوی کراوە، یان لیستی تێکەلاۆ، لەناو قائیمەی داخراودا ئەو تەفزیلیە دەداتە ئەو کەسەی کە توانای باشترە، دەتوانێت دەنگ بدات

به قائیمەکە، یان دەنگ بدات بە شەخصەکە لەناو قائیمەکە، کە توانایەکی باشتری هەیە، پسپۆڕی هەیە، وەکو خۆی دەیناسێت دەبێتە زیاتر کرانەوەی شەفافیەت و هاندانی دەنگدان بۆ سەر سندوقەکان و زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینەکم لەسەر ئەو ماددەیە هەیە، ئەم فەسلە باسی مافی خۆ کاندید کردن دەکات، حەق وایە بەڕاستی ئەمە بە فەسلێکی تایبەت بنووسینەوە بڵێین نیزامی ئینتیخابی، لەبەر ئەوەی لێرە باسی قائیمەو دەنگدان و چۆن ئەوەیە لە ماددەی حەوت و هەشت و ماددەکانی دوای ئەوە، ئەوە وەکو یەکەم کە گوایە فەسلێکی تایبەتمان هەبێت بۆ ئەم بابەتە، سەبارەت بەوەی کە (یکون الترشیح وفقاً لنظام القائمة المغلقة)، بەڕاستی ئەوە زاراوەیەکی هەڵەیە وەکو ئاماژەی پێ کرا، چونکە دەنگدان یان بە لیستی داخراو، یان بە لیستی کراوە شتێکمان نییە بەناوی تەرشیحی قائیمەی موغلەق، جا سەبارەت بەوە ئایا دەنگدان بە لیستی کراوە بێت، یان بە لیستی داخراو، من پێشنیاری ئەوە دەکەم هەر لیستی داخراو بوو، بەڵام لە لیستی داخراودا تەرتیبی هەیە، یەعنی دەنگ دەدەیتە لیستەکە لە یەکەم ناوەوە تا ئاخیرمان چەندی بەر دەکەوێت، من پێم باشە تەفزیلێك بدەینە دەنگدەر، لەناو ئەو لیستە هەر لیستەکە کراوەیە، بەڵام (على ان یکون التصویت تفضیلیاً)، یەعنی وا بنووسرێت، بۆ ئەوەی دەنگدەر دەچێت دەنگ دەدات، بتوانێت کام مورەشەح لەو مورەشەحانە دەتوانێت خزمەتی خەڵك زیاتر بکات، بتوانێت دەنگ بەو مورەشەحە بدات، حەز دەکەم وەکو مولاحەزە بڵێم جیاوازیەکی زۆر هەیە لەنێوان ئەنجومەنی پارێزگاکان و لەنێوان پەرلەماندا، بەڕاستی زۆر جار کادیرێکی ئیداری لێهاتوو، کادیرێکی چاك و پاك لەناوچەیەکدا دەتوانێت خزمەتێکی زۆر گەورە بکات و خەڵك راستەوخۆ کەسەکان دەناسێت بە چاکی دەیناسێت، لەبەر ئەوەی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاو ناحیەو قەزاکان دواتر کە دەکرێت دائیرەیەکی بچووکە، یەعنی هەموو کەس کادیری باش و کادیری ناباش دەتوانێت بناسێت، بۆیە پێم باشە ئەوەی بۆ زیاد بکرێت (على ان یکون التصویت تفضیلیاً)، دەتوانین بۆ ژنان مەرجێکیش دابنێین، مەسەلەن بڵێین ئەو قائیمەی ئەگەر سێ کەسە تەصویتی تەفزیلی دەکات، بۆیە دەبێت بڵێین ژنێکی تیا بێت، یان چەند کەسە نیسبەیەکی بۆ دانێین دەتوانین ئەوەش موعالەجە بکەین بە فەقەرەیەك، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك دکتۆر نوری فەرموو.

بەڕێز د.نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو قسانەی کەوا دەمویست بیکەم بەشی زۆری برادەران کردیان، سەبارەت بەو سیستەمەی کەوا پێشنیاز دەکرێت، من وابزانم کەوا جیاوازییەکی زۆر هەیە لەنێو سیستەمی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان لەگەڵ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاو قەزاو ناحیەکان، زیاتر لێرە لەسەر بنەمای خزمەتگوزاری پەیوەندی شەخصی زیاتر راوەستاوە، با ئێمە کارێکی وا نەکەبن کەوا هەموو شتێك بکرێت بە سیاسەت، بە سیاسەت کردنی هەڵبژاردن لە ئەلفەوە تاکو یای، بۆیە چاکترە کەوا لەسەر بنەمای رێژەیی کراوە بێت، بۆ ئەوەی خەڵکەکان دەنگ بەو کەسانە بدەن کەوا لە نزیکەوە دەیانناسن، دەتوانن خزمەتی زیاتر بە خەڵکی ئەو قەزاو ناحیانە بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عوسمان فەرموو.

بەڕێز عثمان احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لە هەموو ئەندامە بەڕێزەکان دەکەم کە پشتیوانیان لە لیستی کراوە کرد، شەرحیش کرا کە لیستی کراوە لە ئەنجومەنی پارێزگاکان پەیوەندی راستەوخۆی بە جەماوەرو خزمەتگوزاری هەیە بەڕاستی، کاتێك کە ئەندامەکەی دەناسێت و هەڵیدەبژێرێت پشتیوانی لێ دەکات، بۆیە ئەوەندە من زیاتر بە پشتیوان و خاوەنی جەماوەرەکە دەزانێت لە دیفاع کردن بۆ هەموو ئەو خزمەتگوزارانەی لە چوارچێوەی موحافەزات پێویستە بکرێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کەژاڵ خان فەرموو.

بەڕێز کەژاڵ مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان منیش پێم باشە بەشێوازێکی لیستی کراوەیی رێژەیی بێت، واتا لە لیستی خۆپالاوتن بەشێوازەك دەبێت، کە دەنگدەر بۆی هەیە لەهەمان کاتدا دەنگ بە پالێوراوەکە بدات، یاخود بە لیستەکە بدات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێمە حەزمان لێیەتی ئەسیل نوجەیفیەکی تر دروست بکەین لە کوردستان، کە قەبول نەکاتن لەگەڵ هیچ قائیمەیەکی تردا دەستی بخاتە ناو دەستیەوە پێکەوە کارەکانیان بکەن، من نازانم ئەگەر ئەو

برادەرانەی بەتایبەتی نوێنەرەکانی سلێمانی ئاگاداری ئیش و کارەکانی ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانی، ئەوە لیستی داخراویشەو هیچ عەیبێکیان نییە، بەو پەڕی ئازایەتی و جورئەتیشەوە ئیشی خۆیان دەکەن و بڕیارەکانی خۆیان دەدەن، وابزانم هەموو حزبەکانی دیکە لێرە دانیشتوون نوێنەریان هەیە لەوێ، ئەگەر بڵێن رۆژێك لە رۆژان لە ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانیدا رێگریمان لێ کراوەو نەیانهێشتووە ئیشەکانمان جێ بەجێ بکەین، ئێمە لێرە دەبێت داکۆکی لەسەر ئەوە بکەین پێوەری خستنی ئەو خەڵکانە لەناو ئەو لیستانە دەبێت چۆن بێت، یەعنی ئێمە دەبێت رەچاوی ئەو حاڵەتە سیاسیە بکەین کە ئەمڕۆ لە هەرێمی کوردستاندا هەیە، تۆ بە رێگەی ئەم سیستەمی هەڵبژاردنە لەبەر خاتری ئیدیعا کردنی دیموکراتیەت ناکرێت تۆ بێنیت ئەم تەجروبەیە وێران بکەیت، دیموکراتیە، بەڵێ دیموکراتیە، هەموو نەوعە هەڵبژاردنێك دیموکراتیەتە، ئەی باشە هەر ئەوانەی ئەوانە قەبول دەکەن ئێمە مەرجێك دابنێین هەموو پیاوێك کە دەنگی بۆدرا لەناو لیستەکەدا بێت ژنێکیش موقابیلی دەنگی بۆ بدرێت، قەبولی ناکەن لەو حاڵەتەدا، ئەگەر بەو مەرجە قەبولتانە من قەبولە، چونکە مەعقول نییە پیاوێك (20) هەزار، (30) هەزار دەنگ وەربگرێت، ژنێك هەزار دەنگ وەربگرێت بچن لە تەنیشت یەکەوە دابنیشن، ئەمە پێی دەوترێت لەبەر خاتری ئەوەی بزانێت چ هەستێك دروست دەکەن لەناو ئەو ئەنجومەنەدا، لەبەر ئەوە من داواکارم لیستی داخراو بێت، هەتاکو دە ساڵی تریش، تاکو تۆزێك ئەو کۆمەڵگایە دەزانێت چۆن دیموکراتیەت بەکار بێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، تافگە خان فەرموو.

بەڕێز تافگە محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە مەسەلەی پرۆسەی هەڵبژاردن خۆی پرۆسەیەکی دیموکراسیی تر بە هەر چ شێوەیەکی تر بێت کەس باس لەوە ناکات ئەگەر داخراو بێت نادیموکراسیەو کراوە بێت دیموکراسی تر، بەڵام ئێمە دەڵێین قۆناغی رابردوو لە پەرلەمان و لە ئەنجومەنی پارێزگاکان تیایدا قۆناغێکی انتقالی بوو بۆ کوردستانیش هەروەکو عێراق دەیخواست کە یەك دەنگ بوو، یەك ریزی و هەڵوێستە سیاسیەکان لەو ئاستەدا قەبول بکرێت و بەو شێوەیە رێزبەندی بۆ بکرێت و بە لیستێکی داخراو دابەزێت، ئێمە لە قانونی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان جەخت کرایە سەر لیستی کراوەیی رێژەیی بێت، ئێستاش ئێمە جەخت دەکەینەوە سەر قائیمەی ئەوجارە بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان کراوەیی رێژەیی بێت، بەڵام مانای ئەوە نییە کە ئێمە داوا دەکەین هیچ شتێکمان دیراسەت نەکرد بێت، یاخود بەبێ هیچ ئەزموونێك ئەو قسانە بکرێت، بەڵکو ئێمە دەڵێین قۆناغەکە دەخوازێت کە هەنگاوێك بەرەو پێشتر، بەرەو دیموکراسیەتی زیاتر بڕۆین، بۆیە من دەنگی خۆم دەخەمە پاڵ دەنگی ئەو بەڕێزانەی داوای لیستی کراوەیی رێژەییان کردووە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لیژنەی یاسایی وەلآمدانەوەی پرسیارەکان بەتایبەتی کاك عادل کەرەم بکەن فەرموون.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەی ئەندامانی پەرلەمان، یەعنی ئەو خاڵە باشەی لەو گفتوگۆیانە ئێمەی ئەندامانی پەرلەمان جگە لە هەر یەکێك کە رۆشنبیری خۆی هەیە، لەسەر سیستەمەکانی هەڵبژاردن تەجروبەشمان لە پێش هەبووە، تەجروبەی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکانی عێراق، کە بەڕاستی هەموومان زۆر سوودمان لێ وەرگرتووە، چ لە خاڵە ئیجابیەکان بێت، چ لە خاڵە سلبیەکان، بۆیە من چەند خاڵێك هەیە حەز دەکەم بۆ ئێوەی روون بکەمەوە:

یەکەمیان/ پێش هەموو شتێك هەردووکیان چ قائیمەی کراوە، چ قائیمەی داخراو بێت هەردووکیان حزب ئەو لیستە دروست دەکات، هەردووکیان پێی دەگوترێت یەك نیزامە، نیزامی نوێنەرایەتی رێژەییە، یاخود تەمسیلی نسبی، ئەویش سێ جۆری هەیە قائیمەی موغلەقی هەیە کە لەو دەوڵەتانە هەیە (جەزائیر، ئەنگۆلا، ئەرجەنتین، بەلجیکا، بولغاریا، لە نەتەوە یەکگرتووەکان) بۆمان هاتووە، (کەمبۆدیا، کۆستەریکا، سیلفادۆر، غینیای ئەستوائیە، ئیتالیا، فەرەنسا، عێراق، ئیسرائیل، مغرب، مۆزەنبیق، نیپالیکە، پەرەگوای، ، پیرۆ پورتوغال، جنوبی ئەفریقیا، ئیسپانیاو ئۆرەگوای)، سیستەمەکەی تر کە سیستەمی کراوەیی مەحدود (بەرازیل، کۆلۆمبیا، فلندا، ئیسلەندا، ئەندەنوسیا، یابان، سیستەمەکەی سێیەمیان و ئەخیریان قائیمەی مەفتوح ئەویش تەنها لە سویسرایە، واتا هەردووکیان حزب لیستەکەی دروست دەکات، واتا ئەشخاص نییە.

خاڵی دووەم/ وەکو تافگە خان باسی کرد سۆزان خانیش ئاماژەی پێ کرد هەردوو شێواز هەڵبژاردنە، کە هەڵبژاردن بوو بەڕاستی هەردووکیان شێوازێکی دیموکراسیە ناکرێت بە نەوعێکیان بڵێین دیموکراسی نییەو ئەوەی تر دیموکراسی تەرە، یەعنی ئەو ولآتانەی کە خوێندمەوە مەسەلەن بروتغالە، بەلجیکایە، فەرەنسایە، جنوب ئەفریقیایە، ئیسرائیلە، کەس ناتوانێت بڵێت ئەوانە دیموکراسی نین.

خاڵێکی تر/ بەڕاستی قائیمەی مەفتوح، ئەوەی لە هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی پارێزگاکانی عێراق دیتمان گیروگرفتێکی یەکجار زۆری دروست کردووە بۆ هاوپەیمانیەتی، کاتێك کە ئەنجامەکانی هەڵبژاردن پێچەوانەی هاوپەیمانەتی دەبێت لەو کاتەدا هاوپەیمانەکان هەموو تێکچووە، ئێمە ئەوانەی ئەندامانی پەرلەمانی عێراقمان بینی لەو دوو، سێ رۆژەی لەو موئتمەرەی کە لە هەولێر کرا بەڕاستی ئەوەی بۆمان دەرکەوت زۆربەی هەرە زۆری پەشیمانن و ئەو سیستەمە بووە مایەی ئەوەی کە زۆربەی هاوپەیمانەتی کە لە ناوەڕاست و لە خوارەوەی عێراق هەموویان تێك بچن.

خاڵێکی تریش/ ئەوەیە کە زۆر لە ئەندامانی پەرلەمان باسیان کرد، ئەو سیستەمە جۆرێك لە تەناقوزات دروست دەکات، کاتێك شەخصێك لەناو لیستێك دەنگێکی زۆر بە دەست دەهێنێت، من حەز ناکەم ناوی لیستێك بهێنم تاکو نەبێتە دیعایە بۆ ئەو، شەخصێك لەناو لیستێك مەسەلەن سێ سەد هەزار دەنگی هێناوە لەگەڵ دەنگەکانی دیکە نۆزدە کورسی لە پارێزگایەکی بە بەری کەوتووە وای لێهاتووە ئەندامێك لە

هەمان لیست سەدو بیست و یەك دەنگی هەبووە کورسی بە بەرکەوتووە، هەبووە سەدو شەست و یەك، دوو سەدو پەنجا، سەدو هەشتاو سێ بەو ڕێژە کەمە کورسی بە بەرکەوتووە، لیستی دیکە هەبووە کە بیست و چوار هەزار دەنگی هەبووە دەنگەکانی هەموو بە خەسار چووە، بەڕاستی لێرە گومان دەکەوێتە سەر شەرعیەتی ئەو کەسەی کە بە سەدو بیست و یەك دەنگ کورسی بە بەرکەوتووە، هەروەها ئەوە گیروگرفتێکی یەکجار زۆرە بۆ ئەحزابی بچووك، مەسەلەی قائیمەی مەفتوح زیاتر لە بەرژەوەندی حزبی گەورەیەو لیستە گەورەکانە، لیستە بچووکەکان هەمووی تیایدا زەرەر دەکەن.

خاڵێکی تر/ مەسەلەی ژنان، بەڕاستی ئەوانەی باسم کرد ژمارەیەکیان ژنانن، مەسەلەن سەدو بیست و یەك دەنگی هەیە، یان سەدو هەشتاو سێ دەنگی هێناوە لەمووسڵ کورسی بە بەرکەوتووە، زۆربەیان ژنن، لێرەدا بەڕاستی گومان دەکەوێتە سەر شەرعیەتی، بە خۆشی ئەگەر پێچەوانەی دەستووری عێراقیش نەبێت، من پێموایە یەعنی خۆی ئیحراج زۆری هەبوو بۆ سەدو هەشتاو یەك دەنگ، یان بیست و یەك دەنگ مەقعەدی بە بەرکەوتووە، یان یەکێك بیست هەزار دەنگی هەبێتن.

خاڵێکی تر/ ئەوەیە دەمانەوێت باسی بکەین ئەوەیە مەسەلەی ئەوراقی ئیقتیراع، لەبەر ئەوەی لە لیستی کراوە هەم دەبێت ناوی لیستەکان بنووسرێت، هەم دەبێت ناوی پاڵێوراوەکان هەمووی بنووسرێت، بۆ نموونە لە پەرلەمانی کوردستان ئەگەر بێتو بە قائیمەی کراوە چل و دوو کیانی سیاسی هەیە، ناوی هەر چل و دوو کیانە سیاسیەکە دەنووسرێت، هەر چل و دوو کیانە سیاسیەکە ئەگەر سەد پاڵێوراویان هەبێتن هەر یەکە سەد حیساب بکە دەکاتە چەند؟ کاغەزی دەنگدان چەند گەورە دەبێتن، بەم شێوازە دەنگدەر کە دێتن دەنگ دەدات بەراستی ئەو هەموو ناوانە بزر دەبێت و ئیرتباکی بۆ دروست دەبێت تەوەتوریشی بۆ دروست دەبێت، بەو شێوازە زۆر لەو ئەوراقی ئیتیلاعە بە فیڕۆ دەچێت، دەنگەکان زۆربەی بە فیڕۆ دەچێتن، خاڵێکی تر ئەو برادەرانەی باسیان کرد بەڕاستی قەوائیمی موغلەق مانای ئەوە نییە شەخصەکان نەناسراون، ئەو تەجاروبەی کاك شێروان باسی کرد، ئێمە دوو نموونەمان لە پێشە، لە پەرلەمانی کوردستان دوو هەڵبژاردن کراوە، بەڕاستی پاڵێوراوان دیعایەیان کردووە، لە لایەن خەڵك ناسراو بووینە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

فەرموو کاك دلێر.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دانیشتنی پێشوودا تەرحێکی وا کرا کە هەڵبژاردن ئەمجارە لە پارێزگاکان لەسەر ئەساسی لیستی ئازاد بێت، یەعنی لیستی کراوە بێت، لەسەر ئەساسی ئەوەش دانیشتنەکە دواخرا، بەهەر حاڵ ئێستا ئەم گفتوگۆیانەی کە کرا دیارە تەعبیر لە کۆمەڵێك تێڕوانینی جیا دەکات، بەش بە حاڵی ئێمە من نامەوێت هەندێك لە قسەکانی کاك سەردار دووبارە بکەمەوە، چونکە لە رووی قانونیەوە کۆمەڵێك تەفسیراتی

قانونی حەقیقییە، بەلأم ئێمە تەرحێکی ترمان کرد، چونکە جیاوازییەکی زۆر هەیە لەنێوان کە وتت لیست، لیستی داخراوو کراوە، هەر یەکەو حزب تەمسیلی دەکات لەگەڵ لیستی ئازاد، لیست نا، یەعنی هەڵبژاردنی ئازاد، من پێموایە ئەو خەڵکە تەعبیرەکە زیاترە کە باس لە مەفهومی دیموکراتیەت دەکرێت، هەر هەمووی دیموکراتییە، بەلأم بە رێژە شتێکی زیادو شتێك کەم پەیوەندی بە حوریەتی فەردە لە چۆنیەتی دەست نیشان کردنی ئەو کەسانەی کە هەڵدەبژێرین، لەو حاڵەتەدا ئەگەر مەفهومەکە بگەڕێنینەوە بۆ ئەو دیموکراتیە راستەوخۆیەی کە خەڵك مەبەستیەتی لە چوارچێوەیەکی تەواوی ئازادا بێت، ئەوە دەبێت لەسەر شتێکی تر بێت، کە قائیمە نەبێت بە ئەسڵ ئەوسا دەبێت دەوائیری بچووك بێت لەسەر ئەساسی ئەوەی کە راستەوخۆ خەڵك دەنگ بە شەخصەکان دەدات و خەڵکەکە دەیناسێت ئیحتیمالی زۆریشە ئەم حاڵەتە بۆ هەڵبژاردنی پارێزگاو قەزاو ناحیەکان کە بچووکە خزمەتگوزارییە شتێکی باشتر بێت لەو قۆناغەدا، بەلأم ئەمەی راستی بۆ ئەوەی ئێمە بە هەڵەدا نەچین هەردووکی کە دیموکراتین بەڕاستی، چونکە لە ئەسڵە مادام هەڵبژاردنە، کەواتە بەخۆی مەبدەئی دیموکراتی هەیە، لە گۆڕێیە، دەمێنێنێتە سەر ئالیەتەکان، تۆ دەگەڕێیت بەدوای باشترین ئالیەتدا کەس مافەکانی تیا پێشێل نەکرێت، بەشێك لەوانە پەیوەندی بە لیستی بچووکە، ئەحزابی بچووکەکانە، بەشێك پەیوەندی بە مافی ژنانە، زائیدەن ئەوەی ئێمە پێشنیارێك دەکەین بە قەناعەتمان پاش ئەوەی ئێمە دوێنێکە گفتوگۆیەکی زۆرمان کرد لەسەر ئەم مەسەلانە باشتر وایە ئێمە ئێستا لە بەغدا کە ئەنجومەنی پارێزگاکان هەڵبژاردن کرا کۆمەڵێك ئیجابیاتی تێدا بووەو کۆمەڵێك سلبیاتیشی تێدا بووە بۆ عیوبی خۆی بۆ هەبووە، ئەو عیوبانە بەڕاستی زەرەری لە زۆر خەڵك و لایەن داوەو ئەسڵەن هەندێك موعادەلەی سیاسیشی گۆڕیوە، باشتر وایە ئێمە لەو هەڵبژاردنەی پەرلەمانیشدا عەجەلەی لێ نەکەین چاوەڕێی ئەوە بکەین دیراسەیەکی ورد بکرێت لە هەردوو هەڵبژاردن، ئەو لیستە کراوەی کە ناونراوە لیستی کراوە لە بەغدا، ئەوەی لە جنوب کرا، لەگەڵ ئەمەی پەرلەمان دەکرێت، پەرلەمانی داهاتوو بە دیراسە کردنێکی وردەوە، شێوازێکی نوێ ئیختیار بکات بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگا کە درەنگتر دەکرێت، لە مانگی (12) دەکرێت باشترە بە قەناعەتی من بەو شێوەیە مامەڵەی لەگەڵدا بکەین، چونکە هەر یەکەمان لەلای خۆمان ئەویان دیموکراتیترە، کە هەر لە ئەسڵدا هەردووکی دیموکراتی تیا هەیە، بەلأم وەکو کاك عادل گوتی لەڕاستیدا نەوعێك تەفزیلیەتی تیایە، ئەوە خۆی پێی ناوترێت کراوە، پێی دەوترێت بە تەفزیلی، چونکە تۆ دەست نیشانی کەسەکان دەکەیت، تەنها حوریەتەکە ئەوەندەیە، ئەگەرنا ناتوانین ئەشخاص دەربکەیت لەو قائیمەیە، چونکە دیسان ئەو کەسانە تەمسیلی لیستێکی سیاسی حزبی دەکەن، تۆ بۆت هەیە ئەحمەد نەخەیتە پێشەوە، دەنگی زۆری نەدەیتێ، مەحمود بخەیتە پێشەوە، لەمەیان دەگۆڕێت پێی دەڵێن قائیمەی تەفزیلی لە ئەسڵە خۆی، بەلأم خەڵکێك تەفسیری دەکات بە جیا یەکێك ناوی دەنێت کراوەو نیمچە کراوەو تەفزیلی و لە ئەسڵدا یەك محتەوای هەیە، بە هەر حاڵ ئەو پێشنیارە پێمانوایە باشترە، ئێمە بەش بە حاڵی خۆمان کە ئەمە بهێڵینەوە بۆ پەرلەمانی داهاتوو، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، كاك خەليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

دیاره لیژنەی قانونی راپۆرتی ئەوەیە لەگەڵ موغلەقە بێت، لەگەڵ داخراو بێت، بەڵام من تەوقیعم كرد بوو جارێكی تریش هەر باسم كرد بوو من لەگەڵ كراوەمە، ئەگەر مەجالم بدەیت، دروستە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

تكایە باس كرا، زۆر لە بەڕێزەكان بیست كەس لەسەری قسەی كردووە، جەنابت لەگەڵ كراوەی، ئێستا دەخەینە دەنگدانەوە، زیاتر لەسەری موناقەشە ناكەین رجائەن، فەرموو بەڵام بە كورتی.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

یەكەم/ ئەلحمەدوللە ئێمە لە كوردستان یەك رێزی و یەك گۆتاری چ شك تێدا نییە بەرامبەر دەرەوەی خۆمان، ئەو گرفتە لە كوردستان نییە، یەك رێزین و یەك خیتابمان هەیە بەرامبەری و موشكیلات و تەحدیات و مەترسیەكان چ لەگەڵ بەغدا، چ لەگەڵ دەرەوە بێت هیچ ئیشكالاتمان نییە، ئەوە یەك.

دوو/ ئەگەر برادەران باسی ئەوەیە بۆ ئەحزابی بچووك باشترە، ئێمە ئەو حزبی بچووكە لێرە هیچ موشكیلەمان نییەو لەگەڵ ئەوەینەو با لە زەرەری ئێمە بێت، ئەم كراسە بە تەفسیلی قامەو قەدی خۆمان نەكردیە، بە بەژن و بالای خۆمان نەكردیە.

سێ/ سەغەراتی (ثغرات) ئەوی عێراق لەوە نییە كو كراوە بوو، سەغەراتی لەوە بووە كە ئەو دەنگانەی نەگەیشتینە قاسمی ئینتیخابی تەوزیع كراینە لەسەر قەوائیمی فائیزە، ئەمە ملیۆنێك و سەد هەزار دەنگ چووینە بۆ ئەوانەی فائیز یەعنی 31 لە سەد لە كورسیەكانی ئێستا ئەو دەنگانە ئەوە نین سەغرەی قانونی موحافەزات لە بەغدا ئەوە نییە كو كراوە بێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

تكایە، رجائەن رەئیەكە وازیح بوو، نوقتەی نیزامیش هەیە نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لە سەرەتا بەڕاستی رێزم بۆ كاك خەلیل، ئیزن نەدرا بوایە بۆ؟ لیژنەی یاسایی تەئیدی ئەو پرۆژەیەی كردووە، دوو كەسیش قسەیان كرد بە تێرو تەسەلی تەوزیحیان كرد، یەعنی زۆر زۆر تێرو تەسەل بوو تەوزیحەكەیان.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

رجائەن كاك خەلیل لەناو لیژنەكە تێبینی خۆیداو نووساندووە، رجائەن دانیشە، مولاحەزەی هەبووە لەسەر خاڵەكە، تەفسیری كردووە، دەیخەینە دەنگدانەوە، ئێستا ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ ئەوەن داوا دەكەن كە كراوە بێت ئەسڵی مەشروعەكە كە لیژنەی ناوخۆ پەیوەندیدارە لیژنەی یاسایی صیاغەی كردووە هەردووك لەگەڵ ئەوەن داخراو بێت، مەجموعەیەكی ئەندامی پەرلەمانیش لەگەڵ ئەوەن كە كراوە بێت، لەبەر ئەوەی ئیقتیراحی كراوە تازەیە، ئەو بەڕێزانەی كە لەگەڵ ئەوەن ئەو هەڵبژاردنە بە لیستی كراوە بێت تكایە دەستیان بەرز بكەنەوە؟ (21) كەس لەگەڵ ئەوەیە كراوە بێتن، ئێستا كێ لەگەڵ ئەوەیە داخراو بێت صیاغەی ماددەكە پاشان، كێ لەگەڵ ئەوەیە داخراو بێت تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ بەزۆرینەی دەنگ لەگەڵ داخراو بێت، تكایە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ صیاغەی ماددەكە بكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم صیاغەی ئێستا هەرچەندە لە عێراقیش بەو شێوەیە گوتیە (یكون الترشیح)، ئێمە وا نابینین، باسی تەرشیح نییە، باسی ئینتیخابە، باسی نیزامی ئینتیخابیە، جا ئێمە ئیقتیراح دەكەین بەو شێوەیە بێت (یكون انتخاب اعضاء المجالس وفقاً لنظام التمثیل النسبي وعلى اساس القائمة المغلقة)، یەعنی صیاغەكە بەو شێوەیە بێت، لەوانەیە باشتر بێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێموایە بڵێین ئینتیخاب لەوانەیە زۆر دەقیق نەبێت، لەبەر ئەوەی تەصنیفی سیستەمەكانی هەڵبژاردن لەسەر سێ ئەساس دەكرێت، ئەساسی یەكەم شێوازی خۆپاڵاوتن، یاخود خۆ تەرشیح كردن، ئەوەی دووەم چۆنیەتی دەنگدان، یاخود تەصویتی، سێیەم فەرز، یاخود دەست نیشان كردنی فائیزەكان، بۆیە ئێمە پێشنیارێكی ترمان هەبوو، یەعنی ئەو ماددەیە لەگەڵ برگەی یەك لە ماددەی نۆ یەك بخرێت بڵێین (یكون الترشیح وتوزیع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابیة وفق نظام التمثیل النسبي – القائمة المغلقة)، لێرەدا ئێمە هەم باسی تەرشیحمان كردووە، هەم باسی تەوزیعی مەقاعیدمان كردووە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەو صیاغەی ئەخیر كەخوێندرایەوە، ئەوە دەنووسرێت، بینووسەو بیخوێنەوە بماندەنێ.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

عەمەلیەی ئینتیخاب باسی ئەوەیە نیزامی ئینتیخابی چۆن دەبێت؟ لێرەش ئێمە باسی نیزامی ئینتیخابی دەکەین، نیزامی ئینتیخابی چۆنیەتی دەنگدانە، یەعنی بیتاقەی ئیقتیراع چۆن دەبێت؟ حەجمی دائیرە چۆن دەبێت؟ فەرزی ئەصوات چۆن بێت؟ زائیدەن ئەو سێ عونصری ئەساسی، من لێرە تۆزێك گۆڕانكاریم كردووە تاكو وازیحتر بێت (یكون انتخاب اعضاء المجالس وفقاً لنظام التمثیل النسبي عن طریق الاقتراع على اساس القائمة المغلقة)، چونكە قەوائیم خۆی نیزام نییە، نیزام نیزامی تەمسیلی نیسبییە، قائیمەی موغلەقە، ئان مەفتوحە باسی بیتاقەی ئیقتیراعات ئەو ئیستیمارەی ئەو دوو دەنگ دەدەیت، جا ئیستیمارەكان تەنزیم دەكرێن لەسەر شێوەی قائیمەی موغلەقە، كەواتە لێرە (عن طریق الاقتراع على اساس القائمة المغلقة)، وابزانم ئەمە قانونییە، بەڵێ ئەمە صیاغەیە بەو شێوەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

هەردوو لیژنە صیاغەكەتان بدەن بەزووترین كات تكایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەمە سەیدا فرسەت ئەوی یەكە صیاغەكی تر دەڵێت (یعتمد نظام القائمة المغلقة لانتخابات مجالس المحافظات والاقضیة والنواحي).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەو صیغەیە جارێكی تر بخوێنەوە بۆ ئەوەی بخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

صیغەی ئەخیر بۆ ماددەی حەوتەم كە دەخرێتە دەنگدان (یعتمد نظام القائمة المغلقة لانتخابات مجالس المحافظات والاقضیة والنواحي)، چونكە تەمسیلی نیسبی لە ماددەیەكی تر هاتووە لە ماددەی نۆ لە فەقەرەی یەكەم لەوێ هاتووە، لێرە ئەمەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

دەیخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ ئەو نەصەی ئەخیرە كە خوێندرایەوە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسند كرا، تكایە ماددەیەكی تر.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی هەشتەم:

یەكەم: دەبێت ژمارەی پاڵێوراوانی لیستێك لە سێ كەمتر نەبێت و لە ژمارەی كورسیەكانی كە بۆ بازنەی هەڵبژاردنەكان تەرخانكراوە زیاتر نەبێت.

دووەم: رێـژەی 30٪ بـەلانی کـەم بـۆ ئافرەتـان لـە ئەنجومەنـەکان تـەرخان دەکـرێ و ئـەم ڕێژەیـەش ئـەو کورسیانە دەگرێتـەوە کە هەر لیستێکی سەرکەوتوو بە دەستی هێنا بێت، هەروەها لە کاتی پێکهێنانیشی لە کاتی خۆپاڵاوتندا.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (8):

أولاً: يجب ان لايقل عدد المرشحين في القائمة عن ثلاثة و لا يزيد على عدد المقاعد المخصصة للدائرة الانتخابية .

ثانياً: تخصص نسبة 30٪ على الاقل للنساء في المجالس، وتسري هذه النسبة على المقاعد التي حصلت عليها كل القوائم الفائزة وعلى تشكيلها عند الترشح.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لیژنەی ناوخۆ ڕەئیتان تکایە.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هەردوو لیژنە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەنیا لە ناحیـەی صیاغی دووەم وەکو قـانونی مەجالیسی موحافـەزات و نزیکی پەرلـەمان بێت، لـە ناحیەی صیاغییە، ئەوە وا ڕێك بخەین (ثانياً: تـنظم قـوائم المرشـحين بالشـكل الـذي يضـمن نسـبة مشـاركة للنساء لاتقل عن 30٪ من الاعضاء)، بەو شێوەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن دەستیان بـەرز بکـەن تـاکو ناویـان بنووسـین تکایـە، نوقتـەی نیزامـی فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باری یەك حوشتر ئێمە پرۆژە یاسامان لەسەر مـاوە، هەمووشـی چـەند رۆژێـك مـاوەی کـارکردنی پەرلـەمان ماوە، بۆیە ئێمە ئەو پرۆژە یاسایە ئەگەر هەر ماددەیـەك ئـەو هـەموو خەڵکـە قسـەی لەسـەر بکـاتن و بـەو

شێوەیە بڕوات، رەنگە هەر لەو ماوەیە هەر ئەو پرۆژە یاسایە تەواو بکرێت، بەڕاستی یەعنی ئێوە رێکی بخەن و ئێمە هەموو لایەکمان موڕاعات بکەین و تاکو ئیشەکان بڕوات بە ئاسانی، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

زۆر سوپاس بۆ جەنابت، ئەگەر ئێمە ئەم یاسایە ئەمڕۆ تەواو دەکەین، ئەگەر تا دەی شەویش بێت دەبێت تەواوی بکەین، ئینجا کەیفی خۆتانە، ئەوە حەقیقەتە، دەبێت تەواو بێت، مام رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەك دەکرێت لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ گفتوگۆیان لەسەر کردووە، دیراسەتیان لەسەر کردووە، کەچی لێرە بە پێچەوانەی ئەو شتی تازە دێتە کایە، ناکرێت پاش ئەو هەموو گفتوگۆیەو ئەو هەموو راوبۆچوونەی کۆبوونەوە، کەچی لیژنە لەناو هۆلی پەرلەمان گۆڕانکاری دروست دەبێت لەسەر پرۆژەکە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس راستە، تکایە لە ئەندامانی لیژنە ئەوانەی لەسەر مەنصەن رەئی شەخصی خۆیان نەدەن، رەئی لیژنە بدەن، ئەو بەڕێزەی کە رەئی شەخصی خۆی دەدات دەبێت لەناو ئەندامانی پەرلەمان دابنیشێت، زۆر سوپاس، ئێستا کاك شێخ جەعفەر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارێکم هەیە، لەماددەی حەوت بڕگەی یەکەم دەڵێت دەبێت ژمارەی پاڵێوراوانی لیستێك لە سێ کەس کەمتر نەبێت بۆ موحافەزەو بۆ قەزا باشە، بەس بۆ ناحیە پێنج کەس چۆن لیستێکی سێ کەسی تەقدیم دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم وەکو خۆی بمێنێتەوە، ماددەکە زۆر بە دەقیقی هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، دکتۆرە رۆژان فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر خاڵی دووەمی ئەو ماددەیە هەیە، بەو شێوەیە داڕشتنە تەرخان کردنی ئەو ڕێژەیە مسۆگەر ناکات کەوا ئافرەت ئەو ڕێژەیە مسۆگەر بکات لەنێو ئەنجومەنەکان، ئەنجومەنی پارێزگاو قەزاو ناحیەکان، بۆیە ئەوەی کاك خەلیل پێشنیاری کرد دووبارە دابڕێژرێتەوە بەشێوەیەك کەوا زەمانەتی ئەوەی بکات، مسۆگەر بکات، کە ئەو ڕێژەی دەنگمان بۆدایە لێرەش مسۆگەر بکەین کە ئافرەت نەك تەنها لە لیستەکان لە کاتی قائیمەکان تەنزیم دەکرێت، نەخێر لە دواێیش ئەنجامی نەتیجەی هەڵبژاردنەکە ئەو ڕێژەیەی بە دەست بێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی کە هاتووە هەردوو حاڵەتەکەی لەبەرچاو گرتووە، لە حاڵەتی (عند الترشح)، لە حاڵەتی (القوائم الفائزة)، بەڵام من یەك تۆز لێرە صیغە قانونیەکەی دەڵێت نابێت بڵێت (تخصص بنسبة 30٪ على الاقل)، دەبێت بوترێت (تخصص نسبة لاتقل عن30٪ للنساء في المجالس، وتسري هذه النسبة على المقاعد التي حصلت عليها كل القوئم الفائزة وعلى تشكيلها عند الترشح)، یەعنی لەکاتی تەرشیح کردنەکە دەبێت لە 30٪یەکەی تیا بێت، کاتێکیش کە دەرچوو قائیمە فائیزەکە دەبێت لە 30٪ی ژنان دابنێت، بەس ئەگەر ئەوە چاك بکرێت (تخصص نسبة لاتقل عن30٪)، نەك بۆ ئەوەی وەکو خۆی هەیە، ئەوە هینترە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەو صیاغەی کاك خەلیل خوێندیەوە، پێموایە ئەو صیاغە راست و دروستترە، لەبەر ئەوەی ئێمە لە قانونی ئەنجومەنی پارێزگاکان بەهەمان صیاغە هاتۆتە خوارێ و دەنگیشمان بۆداوە، ناکرێت ئێستا صیاغەکەی ئێمە بگۆڕین و تەناقوزی پێ بکەین لەگەڵ ئەو یاسایەی کە خۆمان پەسندمان کردووە، بۆیە زەمانی ئەو نیسبەتە دەبێت لە قەوائیم بێت، نەوەك لە مەجلیس هەروەکو لە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، شیرین خان فەرموو.

بەڕێز شیرین عبدالرحمن دینۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر (ثانياً: تخصص نسبة لايقل 30٪) (على الاقل) نەمێنێتن باشترە، چونکە (على الاقل) وا دیار دەکات رێژەی لە 30٪ کەمتر بێتن، بەس (لايقل عن 30٪) باشترە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم هەردوو بڕگەکە لە ماددەکە یەك بخرێت بەو شێوەیەی خوارەوە، بەتایبەتی بڕگەی دووەم صياغەکەی بگۆڕدرێت:(المادة (8): يجب ان لايقل عدد المرشحين في القائمة عن ثلاثة ولا يزيد على عدد المقاعد المخصصة للدائرة الانتخابية ويكون تنظيم قوائم المرشحين بالشكل الذي يضمن نسبة تمثيل للنساء لاتقل عن 30٪ من عدد أعضائه)، ئەوە موتابق دەبێت لەگەڵ ماددەی چوار لە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکان کە پەرلەمانی کوردستان بە یاسای ژمارە (3) لە رۆژی 2009/4/20 پەسندی کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك شێخەڵلاّ فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهيم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی پێشنیارەکەی کاك عەونی دەکەم و پشتگیری لە رەئیەکەی دەکەم لەسەر ئەوەی کە دائیرەی ئینتیخابی دەبینین پێنج کورسی هەیە، ئەوە لەوێ نیسبەتی ئافرەتان لەوێ چۆن جێ بەجێ دەکرێت، ئەوە پرسیارە لە لیژنەی یاسایی دەکەم، پێنج کەس بێت، چونکە دەڵێ لە 30٪ بەلای کەمیش تێدا نەمێنێت (على الاقل)، تەسبیت بکرێت لە 30٪ ئیزافی بکرێت (على الاقل)یش نەمێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، ئەگەر بە ئیجازەتان کاك فرسەت موداخەلەیەکی هەیە، کەرەم بکە.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ رەئی کاك شێروانم، نەصێکمان هەیە لە قانونی موحافەزات ئیقرار کراوەو تەصویتمان لەسەر داوە، نابێت ئێمە نەفسی مەوزوع بێین بیخەینە نیقاش و تەصویتێکی تر لەسەری بکەین، نەصەکە دابەزینین لێرە ئیعتیادی تەصویتێك لەسەری بکەین و پێویستی بەو نیقاشە ناکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە من ویستم بیڵێم و دەیڵێم کاك فرسەت تەئکیدی لەسەر کردەوەو سۆزان خانیش باسی لەسەر کرد، بە تەئکید ئەوەی کاك شێروان باسی کرد ئێمە لە یاسایەکی پێشووتر خۆمان دەنگمان لەسەر داوە، نابێت لە یاسای هەڵبژاردنەکان بەپێچەوانە دەنگی لەسەر بدەین، بەنیسبەت (علی الاقل)یش لە فەقەرەی دووەمدا کاك عەونی باسێکی تەوزیحی لەسەر کرد، منیش تەئیدی ئەوە دەکەم حەقێکی لە 30٪ نیسبەی ژنان دادەنرێت، ئەو نیسبەتە نیسبەتێکە، بوو بە حەقێکی موکتەسەبی، ئیتر پێویست بەوە ناکات بڵێین (علی الاقل) کەمتر بێت، یان زیاتر بێت، لەبەر ئەوە من پێموایە ئەو (علی الاقل)ەی تێدا نەمێنێت، ئەو صیاغەیەی کە کاك عەونی باسی لەسەر کرد صیاغەیەکی زۆر باشە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بڕگەیەك زیاد بکرێت، بڕگەی سێیەم/ لەنێو سێ کەسی یەکەم و هەتا دوایی ناوی یەکەم ئافرەت بێت، بەوەی زەمانەتەکە دروست دەبێت، ئەگەر ئێمە بە قانون لێرە دابڕێژین (لەنێو سێ کەسی یەکەم و هەتا دوایی ناوی یەکەم ئافرەت بێت)، ئەوە زەمانەتی لە 30٪یەکە دەکرێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، شێخ فەتاح فەرموو.

بەڕێز فتاح عبدالله نقشبندی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو خاڵی باس دەکەم هەردووکیان باس کراون، یەکێکیان ئەوەیە ئەو (علی الاقل)ە وەکو کاك عومەر باسی کرد نایەوێت، دووەمین/ تکا دەکەم تەنزیمێك بکرێت بۆ ئەو هەموو مواداخەلاتە، چونکە قانونەکە نارِوات بەو شێوەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

رجائەن ئێمە ئیدارەی جەلسەکە دەکەین، ئەو بەڕێزانەی ناویان دەنووسرێت حەقیان هەیە موداخەلە بکەن، زۆر سوپاس، تەعلیقت لەسەر ماددەکە بۆ چاك کردنی، بۆ لابردنی، بۆ دەمجی، بۆ یەکی تر بەسەرچاوم، بەلأم ئیدارەی جەلسە لێرە دەکرێت، زۆر سوپاس، کاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن اسماعیل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر خاڵی دووەمە لە ماددەی هەشت، کە لێرە بوویە حەفت، دەڵێت هەر قائیمەیەك دەبێت نیسبەتی 30٪ لە ئافرەتان دابین بکات، ئایا ئەگەر قائیمەیەك یەك نەفەری هینا، ئایا چۆن دەتوانێتن ئەوە بکات؟ چۆن دەتوانێتن تەئمین بکاتن؟ ئەوە یەك.

دووەم/ دەگەڕێمەوە بۆ خاڵی یەکەم، کە دەڵێتن پێویستە لە 30٪ بەنیسبەت ئافرەت دابین بکرێتن، ئەوە مومکینە بەنیسبەت موحافەزە، بەنیسبەت قەزا، بەلأم بەنیسبەت هەندەك لەناحیەکان مومکینە یەك ئافرەت خۆی تەرشیح نەکرد بێت، ئەی ئەوە چۆن دەبێت، تەعاروز ناکات لەگەڵ ئەو قانونەی، ئەوە چۆن حەل دەکرێت؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك سەعدەدین فەرموو.

بەڕێز سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

له (ثانیاً) دەڵێت (ثانیاً: تخصص نسبة 30٪ على الاقل للنساء في المجالس، وتسري هذه النسبة على المقاعد التي حصلت عليها كل القوئم الفائزة) ئەوە (كل)ەکە زێدەیە بەڕاستی.

دوو/ (وعلى تشكيلها عند الترشيح) ئەوەش هەر زێدەیە، لە پێشاندا باس کراوە، ئەوە بۆچیە؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك رەشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببووره، من قسەم کرد سوپاست دەکەم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لیژنەی یاسایی کەرەم بکەن رەئیتان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هیچ موشکیلەمان نییە، یەعنی خیلافێکی جەوهەریش نییە لە مەوزوعەکە، تەنیاو تەنیا ئەمەیە ئێمە باسی قانونی موحافەزات دەکەین لە سێ ماددە بە صیاغەیەك دەنگمان داوە، ئەمەش ناوی قانونی ئێمە (قانون انتخاب)ە، ئینتیخاب باسی ئەوەیە چۆن تەشکیلی قەوائیم دەکرێت و هی دەنگدان ئەوەیە؟ ئەمە باشترە ئەو صیاغەی لە ماددەی چوار و ماددەی هەشت

لە ماددەی پازدە لە قانونی موحافەزات ئەوەی دەنگمان بۆداوە بەو شێوەیە بوو، باسی (كيفية تنظيم القائمة)یە، لێرە مسۆگەر دەكەین ئەم نیسبەیە دەڵێین ئەوە بۆ ئەحزابە، بۆ تەنزیمی قائیمە دەكات، بۆ موفەوەزیەش وەكو قائیمە وەربگرن و قەبولی بكەین، دەڵێین (ثانياً: تنظم قوائم المرشحين بالشكل الذي يضمن نسبة مشاركة للنساء لاتقل عن 30٪ من الاعضاء)، ئینجا ئەمە چ ئەعزای ناحیە بێت، مەجلیسی ناحیە بێت، یان قەزا بێت، یان پارێزگا بێت، ئەوە قائیمەی موغلەقە، یەعنی كیانات بۆ خۆی تەنزیم دەكات، نیسبەی ئافرەتیش تێدا مەزمون دەبێت، وابزانم ئەمە رێكەو مەسەلەیەكی صیاغیەو زیاتر تەئكیدە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، فەرموو لیژنەی ناوخۆ.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

رووون كردنەوەیەكم هەیە، لیژنەی كاروباری ناوخۆ و لیژنەی كاروباری یاسایی لەناوخۆمان گفتوگۆی ئەو پرۆژەیەمان كردووە، هەروەها ئەوانەی صیاغەی ئەو یاسایەیان كردووەو تەجروبەی ئەوەیان كردووە، ئەو یاسایە بۆ موفەوەزیەی هەرێمیش ناردراوە، داواشمان لێ كرد كە بدەنە فەریقی دەولی مولاحەزاتی خۆیانمان بدەنێ، ئەوە یەك.

خاڵی دووەم/ كە دەگوترێت بۆ ناحیە چۆن دەبێت تەحقیقی لەوەی بكات بۆ سێ كەس كەمتر نەبێت، بەڕاستی لێرە جۆرێك لە تەوحید یەكخستنەوەی تێدایە، قائیمەكە تەنزیم دەكرێت بۆ هەمووان، چ لە پەرلەمان، لە موحافەزە، لە پارێزگاكان، لە ئەقزیە، لە نەواحی نابێت لە ژمارەی كورسیەكان زیاتر بێت و لە سێ كەس كەمتر بێت، بۆ هەمووان وەك جۆرێك لە تەوحیدی تێدایە، ئەوەی كە دەڵێت بڕگە دوو تەحقیقی هەدەفەكە ناكات، حەز دەكەم یەك خاڵ رووون بكەمەوە بۆ بەو شێوەیە نووسراوە؟ بەو شێوەیە صیاغەمان كردووە كە لە 30٪ تەحقیق بكات، یەعنی زەمانی تێدا بێت، سێ فیكرەی تێدایە.

یەكەم/ (تخصص نسبة 30٪ على الاقل للنساء في المجالس) ئەوە تەخصیصی یەكەم.

دووەم/ دەڵێت (وتسري هذه النسبة على المقاعد التي حصلت عليها كل القوائم).

سێیەم/ (وعلى تشكيلها عند الترشح).

لەبەر ئەوەی مەترسی هەبوو لە هەندێك موحافەزات كە كراوە بەڕاستی تەحقیقی ئەو نیسبەیان نەكردووە كە لە یاسایەكەدا هاتووە، لێرە بەسێ ئەوەمان صیاغە كردووە، كە تەحقیقی نیسبەكە بكاتن.

ئەوەی سۆزان خان پێشنیاری كردو شیرین خانیش پشتگیری لێ كرد، ئەوە راستە، مانیعمان نییە وای لێ بێت (تخصص نسبة لاتقل عن 30٪)، ئەوەی دیكە كە دەڵێن قانونی موحافەزات بە نەوعێك صیاغەكە ئەوە ناكرێت، بەڕاستی لە كۆبوونەوەی پێشتریش هەندێك شتمان گۆڕی، بەتایبەتی لە شروتی ناخیب لەگەڵ ئەوەی یەك ناگرێتەوە.

برادەرێك باسی ئەوەی كرد كە تەوحید بكرێت، ئێمە پێمانوایە هەر یەكە بە بڕگەیەك بێت زۆر بە جوانتر و بە رێكوپێكتر هاتووە.

نازناز خان پرسیاری ئەوەی کرد کە یەکەم ناو ژن بێت و ئەو پرسیارەی لەگەڵ ئەوەی کاك عبدالرحمن دەڵێت ئەگەر یەکێك بردیەوە یەك مەقعەدی هەبوو، ئێستا ئەوەی نیزامی کۆتا بۆ برایانی تورکمان و برایانی کلدو ئاشوورو سریان دانراوە وا صیاغەیان کردووە، کە موفەوەزیە یەکەم ناو ناوی ژن بێتن، بەو جۆرە ئەوە بۆ موفەوەزیە دەمێنێتەوە، موفەوەزیە کە یەکەم ناو ناوی ژنی دانا بەڕاستی ئەگەر یەك مەقعەدیشی بەدەست بکەوێت، مەقعەدەکە بۆ ژنان دەڕوات و تەحقیقی هەدەفەکەی دەکات، چونکە ئێمە دەڵێین (لاتقل عن 30٪)، واتا ئەگەر زیاتریش بێت تەواوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان، ئەم نوقتەیە زۆر حەساسە، لەبەر ئەوە دووبارە مەجال دەدەین ناو بنووسنەوە، بۆ ئەوەی موناقەشەی لەسەر بکرێت، بەڵام سێ کەس دیفاعی لێ بکات، سێ کەسیش بە شکلێکی تر، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من یەك تەوزیحی بچووکم هەیە، راستکردنەوەیە بۆ قسەکانی برای بەڕێزم کاك سەردار، ئەویش ئەوەیە راستە هەر پرۆژەیەکی یاسایی بێتە پەرلەمان زۆر تەبیعییە لە لیژنەکان دەستکاری بکرێت، زۆر تەبیعییە هەر بڕگەیەکی لە پەرلەمان دەستکاری بکرێت تەصویت ئەکسەریەت لەگەڵ کێ بوو دەبێت پەسند بکرێت، بەڵام ئەم دوو یاسایە یەك تەواوکەری یەکترییە، ناکرێت ئێمە لە قانونی موحافەزات بە شکلێك تەصویت بکەین، لە قانونی ئینتیخابی موحافەزات بە شکلێکی تر تەصویت بکەین، بۆیە پێویستە ئێمە لێرە پابەندی ئەو پرۆسەیە بین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی کاك شێروان دەکەم، بەتایبەتی من پێشنیارێکم تەقدیم کرد، گوتم هەردوو بڕگە یەك بگرێتەوە تەئکیدی ئەوە دەکەین کە ماددەی چوار لە قانونی ئەنجومەنی پارێزگاکان هاتووەو زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەواو پێچەوانەی هەردوو برادەرم کاك عەونیش و کاك شێروانیش، لەبەر یەك هۆ، لەبەر ئەوەی راستە ئێمە ئەمە میکانیزمی هەڵبژاردنەکانە، ئەمە لێرەدا باسی میکانیزم دەکەین، ئەو یاسای تەشکیلی ئەنجومەنی پارێزگاکانە، ئەمە میکانیزمی هەڵبژاردنەکەیە، کە چۆن دەکرێت، لێرەیە باسی ئینتیخاباتەکە دەکرێت، کە تۆ چۆن مەجالیسەکەی پێ تەشکیل دەکەیت، من یەك داواکاریم هەیە، ئێمە ئەم حەقە حەقێکە داکۆکیمان لەسەر کردووە، بە مانای ئەوەی کە تۆ هێناوتە تەنها لە قەوائیمەکان داتنا زەمانی چیە لە دواییدا ئەو قەوائیمە مورەشەحە لە 30٪ی ژنەکان دابنێت، ئەگەر هاتو تۆ لێرەدا جێگیریت نەکرد بێت، من ئەو پرسیارە دەکەم چۆن زەمانەتی دەکەیت؟ ئێستا لە عێراق لەسەر مستەوای هەموو عێراق ژن لە ئەنجومەنی پارێزگاکاندا لە 25٪ی هەیە، لە هەندێك شوێن لە 3٪ش نییە، حەز دەکەم بزانن، یەعنی لە 3٪یان داوەتێ، لەبەر ئەوە ئێمە ئەوە حەقێکە موکتەسەبەو دیفاعیشی لێ دەکەین، ئێستا خۆی زۆر باشە بۆ دەستکاری دەکەن، ئەم موناقەشەی ناوێت، خۆی چۆنە ئێمە وا پێی رازین، تکایە دەستکاری مەکەن، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك هیوا فەرموو.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا وا دەزانن بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئاگایان لە شێوازی پڕ کردنەوەی ئەو لیستە نییە، کە کۆمسیۆن بڕیاری لەسەر داوە، چونکە ئەگەر ئاگایان لێ بێت پێویست بەم خوازو خواستە ناکات، بەشێوەیەك دایانڕێشتووە ئەو مەترسیەی کە سۆزان خان و هەندێك لە خوشکان ئاماژەیان پێ کرد لە برایان وا نییە، بەم شێوە دایانڕێشتووە تەنها بۆ لیست لە یەکەمدا مەجالیان داوە پێی پیاو بێت، دووەم/ دەبێت ئافرەت بێت، سێیەم/ پیاو بێت، چوارەم/ ئافرەت بێت، یەعنی ئەگەر لیستێك دوو نەفەر بێنێت لە 50٪ی بەر ئافرەت دەکەوێت، ئەگەر سێ نەفەر بێت لە 33٪ی بەر ئافرەت دەکەوێت، ئەگەر چواری بێنێت لە 50٪ی بەر ئافرەت دەکەوێت ترسیان چیە، لە یەك کاتدا دەبێت مەجالی ئەوە بدەیت، خۆ تۆ مەجالی ئەوە نادەیت ئێجگار مرۆڤیش ئەوەندە پێ دانەگرێت، ئەگەر دوان بێت لە 50٪ی ئافرەتە، ئەگەر سێیان بێت لە 33٪ی ئافرەتە، ئەگەر چوار بێت لە 50٪ی ئافرەتە، ئیتر با ئێمە لەوە زیاتر هین نەکەین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی ئێستا ئەو صیاغەی تازە ئەوەی کە ئێوە گۆڕانکاری لەسەر بکرێت بیخوێننەوە دەیخەینە دەنگدانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەو صیاغەی دەکەین ئەوی لە مەجلیسی موحافەزات دەینین، ئەو عیبارە لەو ماددە ئەوەی ماددەی چوارە، ماددەی هەشتە، ماددەی یازدەیە، عەینی ئەو عیبارەیە تەئکیدی زەمانی ئەم نیسبە دەکات، کە لە 30٪ مسۆگەر بکات، یەعنی هیچ ئەملاو ئەولای تێدا نەبێت، یەعنی عیبارەتەکە زیاتر تەئکید لەسەری و مونسەجیمە لەگەڵ ئەو ماددەیە، دوو پێشنیاری کاك عەونی کە ببێتە یەك ماددە دەمجی هەردوو فەقەرە دەبێت، ئەو صیاغەیە بداتە ئێمە، یانیش ئەوەی ئێمە بکەینە (ثانیاً).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

رجائەن تەخویل نییە، لێرە دەخوێندرێت و تەصویتی لەسەر دەدرێت، تەخویل ناکرێتن، ئێستا ماددەکە بخوێنن تەصویتی لەسەر دەکەین.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە ماددە بەو شێوەیە دەخوێنین:

(المادة (8):

أولاً: يجب ان لايقل عدد المرشحين في القائمة عن ثلاثة ولا يزيد على عدد المقاعد المخصصة للدائرة الانتخابية .

ثانياً: تنظم قوائم المرشحين بالشكل الذي يضمن نسبة مشاركة للنساء لاتقل عن 30٪ من الاعضاء).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

رجائەن تەصویت لەسەری دەکەین بەم شێوەیەی کە لیژنەی یاسایی ئاخیر جار خوێندیانەوە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ بەزۆرینەی دەنگ پەسند کرا، تکایە ماددەیەکی تر.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی نۆیەم:

یەکەم: دابەشکردنی کورسیەکانی تەرخانکراو بۆبازنەکانی هەڵبژاردن لە ڕێگەی نوێنەرایەتی ڕێژەییەوە دەبێت.

دووەم: کورسیەکان لەسەر پاڵێوراوەکان دا دابەش دەکرێ نەك لەسەر کیانە سیاسیەکان و نابێت هیچ کیانێك کورسی تەرخان کراو بۆ پاڵێوراوی سەرکەتوو بکێشێتەوە لەهەر کاتێکدا بێت.

سێیەم: دابەشکردنی کورسیەکان بۆ هەر لیستێك بەسەر پاڵێوراوەکان بە پێی زنجیرەی ناوەکانی کە تێیدا هاتووە دەبێت.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (9):

اولاً: يتم توزيع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابية من خلال نظام التمثيل النسبي.

ثانياً: يتم توزيع المقاعد على المرشحين وليس الكيانات السياسية و لا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له وفي أي وقت كان.

ثالثاً: توزع المقاعد المخصصة لكل قائمة على المرشحين طبقا لترتيب الاسماء الواردة فيها .

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن تکایە دەستیان بەرز بکەن بۆ ئەوەی ناویان بنووسین، فەرموو كاك بارزان كەرەم بكە.

بەڕێز بارزان عبدالله نصرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناروونیەکی تێدایە دەڵێت (کورسیەکان لەسەر پاڵێوراوەکان دابەش دەکرێن، نەك لەسەر کیانە سیاسیەکان)، لەڕاستیدا لەسایەی نیزامی نوێنەرایەتی ڕێژەیی، یان تەمسیلی نسبی، هەمیشە کورسی بەسەر قەوائیمدا دابەش دەکرێت، نەك بەسەر پاڵێوراوەکاندا، لیستەکە قائیمەی کیانە سیاسیەکە بەرپرسیارە لەپلە بەندی، یان ریزبەندی ناوەکان، ئەوەی کە دەکرێت تەنها لەو حاڵەتە کورسی بەسەر پاڵێوراوەکاندا دابەش دەکرێت، کە سیستەمی هەڵبژاردن سیستەمی نیزامی ئەغلەبیە بێت، زۆرینە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، محەمەد ڕەفعەت فەرموو.

بەڕێز محمد رفعت عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم ماددەی دوو و سێ بکرێت بە یەك ماددە، بەم شێوەیە بنووسرێتەوە (دابەشکردنی کورسیەکان بۆ هەر لیستێك بەسەر پاڵێوراوەکان بە پێی زنجیرەی ناوەکانی کە تێی دا هاتووە دەبێت، نابێت هیچ کیانێك کورسی تەرخان کراو بۆ پاڵێوراوی سەرکەتوو بکێشێتەوە)، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، بەنووسراو بینێرە بۆ ئێرە تکایە، كاك سالم فەرموو.

بەڕێز سالم محمد على:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕەئیا من ئەو فەقەرە ئەویا زێدەیە، چونکە کە گوتمان قائیمە، یەعنی قائیمەی تەمسیل نسبی.

یا دوێ/ ژی ئەو ماڤێت و نەڤێت ئەوە لەسەر کیاناتی سیاسی دێنە تەوزیع کرن، بەس هەر ئەو لیسە یا تازە نینە، جا ئەز بێژم (يتم توزيع المقاعد على مرشحى الكيانات السياسيه)، ئان ژی هەرسێك بکەینە یەك، هەرسێ فەقەرە ببنە یەك (يتم توزيع المقاعد على مرشحي الكيانات السياسية وفقاً لترتيب الاسماء الواردة في

القوائم ولا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص)، هەر سێك ببنە یەك، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، دكتۆرە شوكریە فەرموو.

بەڕێز د.شوكریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەرچەند خاڵی دووەم كاك بارزان گوتی، بەڵام من پێم باشە هەر خاڵی دووەم كورسیەكان لەسەر پاڵێوراوەكان دابەش دەكرێت، بە رەئی من ئەوانەی تر زیادە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی كە منیش هەمە هەر لەسەر بڕگەی دووەمی ئەم ماددەیە كاك بارزان بە تەوزیح باسیشی لەسەر كرد، بەڵام ئەوە لە كۆتایی فەقەرەی دووەمدا (على ان تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص) مورەشەح لەوێ مەقعەدی وەرنەگرتووە، كیاناتی سیاسیەكە مەقعەدی خۆی وەردەگرێت، لەبەر ئەوە من هاوڕام لەگەڵ ئەوەی كاك بارزان باسی كرد، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لە ماددەی نۆو ماددەی دە هەردووكی یەعنی نارووندیەك دەبینم، لەبەر ئەوەی لێرە دەڵێت بڕگەی یەك (یتم توزیع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابية من خلال نظام التمثيل النسبي), (التمثيل النسبي)، یەعنی دوو جۆر تەمسیل نسبی هەیە كامل و تقریبی، ئەگەر بەو موتلەقە بنووسین یەعنی بەڕاستی مەجالێك دەهێلێتەوە بۆ ئەو كۆمسیۆنە، بۆ ئەو هەیئەتەیە كە ئیشڕاف دەكاتە سەر هەڵبژاردنەكان، ئەگەر تەمسیل نسبی كامل بێت، ئەوە عادەتەن دوو قائیمە دەبێت، قائیمەیەكی مەحەلی دەبێت، ئەوە لە ئاستی پەرلەمان و ئەوانەی كەوا قائیمەی لە ئاستی قەومی دەگرن، یەعنی دەنگە ماوەكان دەدرێتە قائیمە قەومیەكە، بۆیە لە بڕگەی دوو و سێیەمی ئەم ماددەیە دیسان باس لەوە دەكات، ئێمە لە ماددەی حەوت گوتمان قائیمەی موغلەق بێت، لە قائیمەی موغلەق عادەتەن ناوەكان بە تەرتیب دێت، یەعنی هەر كیانێك چەند دەنگ

وەردەگرێت، خۆی لە یەکەم ناودا ترشیح دەکات تاکو ئەخیری، بۆیە ماددەی نۆو ماددەی دە من یەك پێشنیارم هەیە، یەعنی یەك ماددە بنووسین ئەمە پێشنیارەکەمە بەم شێوەیە بێت (یکون نظام انتخاب المجالس وفقاً لنظام التمثیل النسبي التقریبي ویتم توزیع المقاعد علی القوائم بطریقة معدل اقوی الاصوات)، یەعنی ئەم پێشنیارە رزگارمان دەکات لەو دوو ماددەیەش زۆر وردە، دواتر چۆن دەنگ دابەش دەکرێت؟ ئێمە بۆمان نووسیووە کۆمسیۆنی هەڵبژاردن خۆی هەڵدەستێت بە دابەش کردنی دەنگەکان، ئێمە رێگاکەمان بۆ نیشان کردووە، بۆیە ئەو پێشنیارەم هەیە، دەتوانین وەکو ماددە نەنووسین، تەنیا ئەو پێشنیارە کافیە بۆی، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، دکتۆرە هالە فەرموو.

بەڕێز د.هاله سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە (ثانیاً: یتم توزیع المقاعد علی المرشحین الفائزین) بە رەئی من زیاد بکرێت، بۆ پالێوراوە سەرکەوتووەکان، بۆ ئەوەی دیار بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، مەریەم خان فەرموو.

بەڕێز مریم حسن ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یا منیش ئەو مولاحەزەی یا دوێ (یتم توزیع المقاعد علی المرشحین والکیانات السیاسیة) پاشان گوتی (ولا یجوز لأي من الکیانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له) هەتا ئێرە بەسە، بەس ئێدی (وفي أي وقت کان) جێ نابێت لە زمانی قانونی، چونکە (لایجوز) ئەو دیار دەکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك سەعدەدین فەرموو.

بەڕێز سعدالدین عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە (ثانیاً) کە قسەی زۆری لەسەر کرا، چ بڵێین مورەشەح، چ بڵێی قائیمە، چ بڵێی کیانی سیاسی هەرسێکی یەك شتە، چونکە لێرە ئەو ماددەیە ماددەیەکە تەفسیری قائیمەی موغلەق دەکات، وەکو لە سێیەمدا دیارە،

دەڵێت (توزع المقاعد المخصصة) ئەوە تەعریفی قائیمە موغلەقە (توزع المقاعد المخصصة لكل قائمة على المرشحين طبقا لترتيب الاسماء الواردة فيها)، تەواو لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، لیژنەی یاسایی ڕەئیتان.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەو ماددەیە سێ خاڵی سەرەكی تێدایە، یەكەمیان/ ئێمە لێرە دەبێت باس بكەین سیستەمی هەڵبژاردن چ جۆرێكە، تەمسیلی نسبییە، ئێمە ڕاستە لەوڵایە گوتمان قائیمەی موغلەق، لەوێش كە وامان بەجێهێشت بەو مەرجەی بەجێمانهێشت كە لە ماددەی نۆ لە بڕگەی یەك باسی سیستەمی نوێنەرایەتی ڕێژەیی كرا.

دوو/ فیكرەكەی تر لە ماددەی دوو و سێ هاتووە، مەبەست لێرە ئەوەیە، كە حزب، یاخود ئەو كیان سیاسییە دەسەڵاتی كولی لەسەر ئەو پاڵێوراوە، یاخود ئەو فائیزە نەبێت، ئەوە دائیمەن ئەو فائیزە مورتەهیم بێت بە ئیرادەی ئەوە هەر كاتێك هەبێت بۆی بگۆڕێت، تەنها ئەوەكەی تەرتیبی دەنگەكان ئەو حزبە دایدەنێ، ئیدی تەواو كورسیەكان كە دابەش دەبێت بەپێی ئەو تەرتیبە دادەنرێت، ئەوەی كاك عادل باسی كرد، بەڕاستی ئەوەكەی مەفهومە كە تەمسیلی نسبی تەقریبییە، كامل نییە، لەبەر ئەوەی كامل بۆ پەرلەمان بەكار دێت، كە ولاتەكە هەموو یەك دائیرە بێت، خۆی زیمنیەن باسی كراوە كە تەقریبییە، لێرە چەند ماددەیەك ئاماژەی پێ دەكات، یەكەم/ لە ماددەی حەوتەم دەڵێت (نظام القائمة المغلقة)، دوو/ لێرە كە دەڵێن (تمثيل النسبي)، سێ/ لە ماددەی دە لە بڕگەی سێ كە دەڵێت (توزع المقاعد المتبقية باعتماد باقي الاقوى)، لە ماددەی سێزدە لە بڕگەی دوو (يكون كل قضاء وناحية وفقا للحدود الإدارية الرسمية دائرة انتخابية واحدة)، لێرە زیمنیەن باس كراوە كە شێوازەكە شێوازی تەقریبییە، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، فەرموو كاك خەلیل.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەكەین، بەس بڕای بەڕێزم كاك فرسەت مولاحەزەیەكی دەقیقیدا (توزع المقاعد المخصصة) ئەو نە موخەصەصەیە، تەخصیص نەكراوە فەوزی بە دەستی خۆی هێناوە، تۆزێك ئەو كەلیمەیە عیبارەتەكە دەگۆڕین سێیەم (ثالثاً/ توزع المقاعد المخصصة)، دەڵێین (توزع المقاعد التي تفوز بها القائمة على المرشحين طبقاً لترتيب الاسماء الواردة فيها)، موخەصەصە نییە، چونكە موخەصەصە پێشتر تەخصیص كرا بوو (فاز بالمقاعد) نە موخەصەصە لە، (فاز بها)، ئەوەی بڕگەی دوو مەبەستمان ئەوەیە جا نازانم صیاغەی دەوێت یەعنی مەبەستمان ئەوەیە تەسەلسولی مورەشەحین، یەعنی ئەو ریعایەتە دەكرێت،

نەك یان لە قائیمەکی سیاسی بۆ خۆیان دانێن حەسب تەسەلسول، ئەوە لە فەرزی ئەصوات لە ئەنزیمەی موفەوەزیە دیاری کراوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

بەڕێزان، ئەوەی دوو، پێدەچێت زیادە، چونکە لە سێیەم (توزع المقاعد التي تفوز بها القائمة الفائزة كل القائمة على المرشحين طبقاً لترتيب الاسماء الواردة فيها) بە تەسەلسول دانراوە، ئیتر حەقی نامێنێت لە جێگایەکی تر بڵێت حەقی هەیە لێرە، تکایە لیژنەی یاسایی و ناوخۆ ئاخیر صیاغەتان دیاری بکەن، بۆ ئەوەی بیدەینە دەنگدان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستە ئێمە دەتوانین ئیستیغنا بکەین لە بڕگەی دووەم، تەنیا ئەوەیە ئەوە زیادە کۆ بێژن نابێت (كيان تسحب من المرشح الفائز مقعده) یەعنی ئەوەیە، راستە ئەگەر حەزفیشی بکەین هیچ ئیشکال دروست نابێت.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی ناوخۆ لەگەڵ دەقی بڕگەی دووەمەکەینە، لێرە دوو شتی تێدایە کیانێك کە لە هەڵبژاردن دەباتەوە، مەجموعەیەك، راستە مەقعەد دەیباتەوە، بەڵام دابەش کردنەکەی لەسەر مورەشەحین دەبێت، لێرە لە فیکرەی دووەمی نەفسی بڕگە دەڵێت (ولا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له وفي أي وقت كان)، یەعنی بڕگەی یەکەم تەئکید کردنە بۆ هی دووەم، بۆیە ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لیژنەی یاسایی تکایە ئاخیر صیاغەتان بە ئیتیفاقی هەردوولاتان دروستی بکەن و بمانەنێ، چونکە کەس موخالیف نییە، بەس لەسەر صیاغەکەیە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە رەئی ئێمە وەکو لیژنە لێرە کاك سەردار رەئی ئەوە نییە، ئێمە دەتوانین ئەوەی جەنابت تەرحت کرد ئیستیغنای لێ بکەین تەنیا فەقەرەی ئەخیر (ولا يجوز لأي من الكيانات) ئەو ئیزافە ببێت بۆ فەقەرەی سێیەم کە دەبێتە دووەم، ئەو موخەصەصەیەش وەکو پێشتر گوتمان دەگوترێت دەڵێین (التی تفوز بها القائمه) بەو شێوەیە دەبێت مانایەکەشی رێك دەبێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

تكايه به نووسين هەردوولاتان بينووسن و موتەفيق بن لەسەرى بيخوێننەوه به وازيحى.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمه هەردوو ليژنه لەسەر ئەو صياغەيه موتەفيقين، (المادة التاسعة:

اولاً: يتم توزيع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابية من خلال نظام التمثيل النسبي.

ثانياً: توزع المقاعد التي تفوز بها القائمة على المرشحين طبقا لترتيب الاسماء الواردة فيها ولا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له وفي أي وقت كان).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، وەكو ئاخير جار كه خوێندرايەوه هەردوو ليژنەى ياسايى و ناوخۆ لەسەرى موتەفيقن، ئەگەر جارێكى تر بيخوێننەوه، بۆ ئەوەى بيخەينه دەنگدانەوه، كۆتايى پێ بێنين.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة التاسعة:

اولاً: يتم توزيع المقاعد المخصصة للدوائر الانتخابية من خلال نظام التمثيل النسبي.

ثانياً: توزع المقاعد التي تفوز بها القائمة على المرشحين طبقا لترتيب الاسماء الواردة فيها ولا يجوز لأي من الكيانات إن تسحب من المرشح الفائز المقعد المخصص له وفي أي وقت كان.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

زۆر سوپاس، بەڕێزان، ئێستا بەو شێوەيەى كه خوێندرايەوه دەيخەينه دەنگدانەوه، كێ لەگەڵدايه دەستى بەرز بكاتەوه؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نييه دەستى بەرز بكاتەوه؟ زۆر سوپاس، بەكۆى دەنگ وەرگيرا، تكايه ماددەكەى تر.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى دەيەم:

يەكەم: ژمارە دەنگە راستەكان لە بازنەى هەڵبژاردن دابەش دەكرێن بەسەر كورسيەكانى كه تەرخانكراون بۆ ئەو بازنەيه بۆ چنگ كەوتنى دابەشكارى هەڵبژاردن.

دووەم: دەنگە راستەكانى كه ليستەكه لە بازنەى هەڵبژاردن چنگى كەوتوون كۆ دەكرێنەوەو دابەشى دابەشكارى هەڵبژاردن دەكرێت بۆ دەست نيشان كردنى ژمارەى كورسيەكانى كه بۆ ئەو ليستە تەرخانكراوە.

سێیەم: ئەو کورسیانەی دەمێننەوە بەپێی مایەوەی بەهێز دابەش دەکرێن بەڕێژەی ئەو کورسیانەی کە چنگی کەوتوون.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (10):

اولاً: تقسم عدد الاصوات الصحيحة في الدائرة الانتخابية على عدد المقاعد المخصصة لتلك الدائرة للحصول على القاسم الانتخابي .

ثانياً: تجمع الأصوات الصحيحة التي حصلت عليها القائمة في الدائرة الانتخابية وتقسم على القاسم الانتخابي لتحديد عدد المقاعد المخصصة لتلك القائمة.

ثالثاً: توزع المقاعد المتبقية باعتماد الباقي الاقوى بالنسب للمقاعد التي حصل عليها.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، ئەوانەی کە دەیانەوێت قسەی بکەن دەستیان بەرز بکەنەوە تاکو ناویان بنووسین، فەرموو لیژنەی ناوخۆ.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە یەك هەڵەی مەتبەعی هاتووە لە سێیەم (توزع المقاعد المتبقية باعتماد الباقي الاقوى بالنسبة للمقاعد التي حصل عليها)، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، ئێستا دوو کەس داوای قسە کردنی کردووە، کاك ئیحسان و شێخ جەعفەر، کەسی تر هەیە قسەی بکە، کاك ئیحسان فەرموو.

بەڕێز احسان عبدالله قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەحەقیقەت منیش پرسیارا هەی لەسەر برگەی سێیەم لە ماددەی دە (باعتماد الباقى الاقوى) ئەوە فەقەرەیەك، وابزانم جارێکی تر لە ئینتیخابات کێشە هەبووە لەسەر باقی ئەقوا، کۆمەڵێك گفتوگۆش لەسەر کرا، بە تەسەوری من ئەو قەوائیمەی کە فائیزن، ئەگەر ئەو مەقعەدی ماون لەسەر ئەوان بەپێی رێژەی دەنگەکانیان دابەش بکرێن، لەوانەیە باشتر ببێت، چونکە ئەو کاتە نیسبەی دەنگەکان بەشێوەی عادیلانە، چونکە لەوانەیە باقی ئەقوایەکە بەشی ئەو دەیە نەبێتن، تۆ مەقعەدێك بە سی هەزار دەنگ دەهێنیت باقی ئەقوایەکەی دەیە، ئەوانەی سێ هەزار دەنگیان هەیە بۆ سێ مەقعەد سێ دەیی هەیە سی

هەزاری زیادی هەیە، ئەو کاتە ئەوی دیکە مەقعەدی دیکە بە دە هەزار دێتن ئەوانی تر سی ئیحتیاتی هەیە بۆ ئەوانە ناچێتن، بە تەسەوری من ئەگەر هەر بەو شێوەیە بێتن (باعتماد على القوائم الفائزة او توزع المتبقية على القوائم الفائزة حسب نسبة الاصوات التي حصلت عليها).

دووەم/ ئەو فەقەرەیە حەقە (بالنسبة للاصوات التي حصلت عليها) جارێ مەعقەدی (حصلت عليها) تێدا نییە، تەوزیع دەکەیت، کێ تەوزیع دەکەیت؟ بۆ کوێیە؟ مەسەلەکە وازیح نییە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، كاك شێخ جەعفەر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر بڕگەی یەك هەیە هی ماددەکە دەڵێت (ژمارە دەنگە راستەکان لە بازنەی هەڵبژاردن دابەش دەکرێن بەسەر کورسیەکان) خۆی دەبێت بنووسرێت (دابەش دەکرێت بەسەر لیستەکان)، چونکە هەڵبژاردنەکان داخراون، داخراوەکە لیستە، لیستەکەش کە خۆی ئەو کەسەی خاوەن لیستەکە چۆن کورسی بەدەست دەهێنێت یەك و دوو و سێ داناوە بەپێی ناوەکان خۆی دەدات، چونکە لە بڕگەی دووەمدا باسی لیست دەکات، بۆ لە بڕگەی یەکەم دابەش بکرێت بەسەر کورسیەکاندا، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، ئێستا لیژنەی یاسایی و ناوخۆ وەکو لیژنە رەئیتان بدەن.

بەڕێز دلێر محمد شريف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی ئەو موشکیلەی باقی ئەقوا بەڕاستی یەك لە موشکیلەکانە لە مەفهومی عەدالەت زۆرجار پێشێل دەکات، یەکێك لەو موشکیلانەی کە ئێستا لە قائیمەی ناونراوە داخراو لە خواروو تەرە ئەم مەوزوعە بوو، کە دابەش کردنی ئەو کورسیانەی کە ماونەتەوە بەسەر قەوائیمی براوە، تەبعەن 30٪ی کورسیەکان کە ئێستا بۆ ئەو قائیمەن نەڕۆیشتووە لە دەنگی ئەو لیستانەیە کە دەنگیان نەهێنا بوو، ئەمە بۆ خۆی مەفهومێکی ناعەدالەتی دروست کردووە، بەڕاستی کاکە ئەوە ڕێژە هەیە، ئەوە ڕێژەی تەواو هەیە، لیستی تەواو هەیە، 30٪ی کورسیەکان ئێستاکەش.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

مەفهوم بوو تەواو، تکایە لیژنەی ناوخۆ رەئیتان وەکو لیژنە.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەز دەکەم ئەو ماددەیە ئەگەر ئیجازەم بدەی رووننی بکەینەوە، لە بڕگەی یەك باسی ئەوەی دەکرێت کە قاسمی ئینتیخابی چۆن دەردەکرێت، قاسمی ئینتیخابی ئەو دەنگانەی صەحیح ئەوانەی دەنگیانداوە، نەك رێژەی ئەوانەی مافی دەنگیان هەیە دابەش دەکرێتە سەر ژمارەی کورسیەکانی ئەو دائیرەیە، یەعنی ئەگەر سەد بێت ئەو ژمارەی دەنگەکان دابەش سەد دەکرێت قاسمی ئینتیخابی دەردێت، قاسمی ئینتیخابی چیە؟ ئەو رێژەی دەنگانەیە کە پێویستی پێیە بەدەستی بێنێت، تاکو مەقعەدێك ببەیتەوە، ئەوە یەك.

خاڵی دووەم/ باسی ئەوە دەکات هەر لیستێك چەند کورسی بە بەردەکەوێت؟ بەپێی ئەو دەنگانەی دابەشی قاسمی ئینتیخابییەکەی دەکەیت ژمارەی کورسیەکان دەردەچێت.

حاڵەتی سێیەم/ لەوانەیە خیلافمان لە حاڵەتی سێیەم هەبێت، کە کاك ئیحسان باس دەکات دەڵێت هێشتا نەبرایە، ئێمە لێرە باسی باقی ئەقوا دەکەین، یەعنی واتا دابەش کرایە، کورسیەکان هەمووی دابەش کرایە، پاش دابەش کردن باقی یەك دەمێنێتەوە، هەندێك کورسی دەمێنێتەوە، ئەو کورسیە چۆن دابەش دەکرێت؟ بە ئیعتیمادی باقی ئەقوا، لێرە دوو فیکرەیە، یەك/ ئەگەر بڵێین (بالنسبة للمقاعد التي حصلت عليها) واتا باقی ئەقوا بۆ لیستە براوەکان، ئەگەر بەس بڵێن (توزع المقاعد المتبقية باعتماد الباقي الاقوى) بۆ هەمووانە، بڕیاریش بۆ ئێوەیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

كاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو کاك سەردار شەرحی کرد، یەعنی دوای تەوزیعی مەقاعید لەسەر ئەصوات نیسبەکە هەندێك مەقاعید دەبێت پێی دەڵێن (المقاعد الشاغرة) ئەوە شغورە، بۆ ئەوە کەسی قاسمی ئینتیخابی نییە باقی مایە، (اكثر البواقي) ئان بێژی (الباقي الاقوى) ئەمە دەدەینە ئەوی ئەوەی مەقعەدی شاغیر مایە دەدەینە باقی ئەقوا تەنیاو تەنیا ئیشکال لەمەیە ئایا ئەم باقی ئەقوایە بەس بۆ کیانات فائیز دەبێت، ئەمە زۆر خەتەرە، چونکە موشکیلە لەوە رووبدا لە عێراق، ئێمە بڵێین (للكيانات المشاركة)، ئێمە لە لیژنەی قانونی مەبەستمان ئەوەیە بڵێین (توزع المقاعد الشاغرة على باقي الاقوى للكيانات المشاركة)، چی فەوز ببێت، ئان نەببێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

جەنابی وەزیر رەئیتان تکایە.

بەڕێز سعد خالد محمد امین/ وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی ئەو قسەو سەرنجانەی سەیدا دەکەم، یەعنی بەپێی تێگەیشتنی خۆشمان هەتا لە ئینتیخاباتی پەرلەمانیش بەو شێوەیە، بەڕاستی ئەوە یەعنی ئەو دەنگانەی کە دەمێنێننەوە ئەوە ئەگەر تەنها بۆ ئەوانە بێت کە کورسییان هێناوە، ئیمکانە جۆرە زوڵم و غەدرێك بێت لەو کیاناتانەی با بڵێین نەگەیشتوونەتە، یەعنی ناگەنە ئیتر مەجالیسی موحافەزات، هەتا ئەوە بۆ پەرلەماناتیش وایە، لە تەجروبەی پەرلەمانی خۆشمان هەر وا بووە، ئەو دەنگانەی کە دەمێنێنەوە بۆ ئەو کیاناتانە دەبن کە لە سەرەوەی، یەعنی نەگەیشتینە، دەنگی پێویستیان نەهێنایە بۆ مەقعەد، فیعلەن گەیشتبێتە چ بڕاوە بێت، یان بڕاوەش نەبێت، بۆیە من سەد لە سەد تەئیدی ئەوەی سەیدا دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

نوقتەی نیزامی.

بەڕێز بارزان عبدالله نصرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو تەوزیحاتەی هەردوو لیژنەی یاسایی و ناوخۆ کردیان بەڕاستی بۆ ئەو بڕگەیە، بە تەسەوری من وا دەرناچێت، شێوازی دابەش کردنی کورسیەکان بە دوو شێواز دەکرێت، مەعەدەلی ئەقوا هەیە، باقی ئەقوا هەیە، لەکاتی پەیڕەو کردنی مەعەدەلی ئەقوا تەوزیعاتەکان بەشێوەیەکی تڕە بەڕاستی، نە بۆ هەردوو براوە دەبێت، نە بۆ ئەوەش کەمتڕە، باقی ئەقوا ئەحزابی بچووك ئەو کیاناتە سیاسیە بچووکانەی کە مەعەدەلی وطنیان نەهێناوە، دەتوانن موشارەکە بکەنەوە زۆرترین ڕێژە کە بۆ کامیان بێت ئەوەش دەچێت بەشداری دەکات لە ئەنجومەنەکە، بەڵام لە مەعەدەلی ئەقوا ئەو کورسیانە تەوزیع دەبن بەسەر براوەکاندا، براوە زۆرەکاندا زۆر جاریش وا دەرناچێت، ئێستا مەجال نییە مەسەلەن ڕوونی بکەمەوە، مەسەلەن بۆ نموونە لە هەولێردا دوو سەد دەنگدەر دەنگ دەدات قیسمەی وەتەنی چل هەزار کەسە پێنج کورسیمان دەوێت، لە باقی ئەقوا مەسەلەن بەم تەوزیعاتە نازانم چۆنی ڕوون بکەمەوە چوار قائیمەی موتەنافیس هەن قائیمەی ئەلف.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك بارزان ئەوە نیزامی نییە، ئەوە شەرحە، تکایە ئیلتیزام بە ئوسولی جەلسە بکەن، ئەگەر نیزامیت هەیە، نیزامیەکە بڵێ، ئەگەر شەرحە دەورت تەواو، چونکە ناوت نەنووسی بوو تکایە، کاك محەمەد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم سێیەمە بە قەناعەتی من زیادە، یەعنی بەپێی یاسایی هەر زیادە، بۆ؟ چونکە ئەقوا بەواقی لە دەوائیری زۆردا دروست دەبێت، موحافەزە یەك دائیرەیە، ئەقوا بەواقی ناوێت، ئەقوا بەواقی لە موحافەزات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەمە نیزامی تازەیە كاك محەمەد رجائەن، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەمە نیزامی ئێمە نیزامی تەمسیلی نسبییە، چ دائیرە تەعدد بن، یان یەك دائیرە هەر ئیحتیمالی هەیە باقی ئەقوا بمێنێت، ئێمە لەگەڵ ئەوەینە لە لیژنەی قانونیش ئەو باسەمان كرد، ئەگەر مەقاعید مان موتەبەقی تەوزیع دەكرێت لە باقی ئەقوا، باقی ئەقوا كێ بێت؟ ئەو كیاناتی موشاركین، ئینجا رەئی ئێمە هەردوو لیژنە ئیتیفاقمان كردووە لەسەر ئەوە كە صیغەكە بەو شێوەیە بێت (توزع المقاعد المتبقیه باعتماد الباقی الاقوی) تەنیا تاكو هەموو كیانات بگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لە سەرۆكایەتی جەلسە دوادەخەین بۆ سەعات چوار، سەرۆكی فراكسیۆنەكان، لیژنەی ناوخۆ و یاسایی لە ژووری 140 حازر بن پێكەوە گفتوگۆ دەكەین، تكایە سەعات چوار لێرە بن، بۆ ئەوەی بتوانین ئەمڕۆ قانونەكە تەواو بكەین، زۆر سوپاس.

دانیشتنی دووەم:

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان

بەناوی گەلی كوردستان، بەشی دووەمی دانیشتنی ژمارە 11ی خولی دووەمی هەڵبژاردن، پاش نیوەڕۆی ڕۆژی دووشەممەی ڕێكەوتی 2009/5/11، بەردەوام دەبین، لێژنەی یاسایی و لێژنەی ناوەخۆ فەرموون بۆ جێگای خۆتان، ماددەی 10 فەرموون بۆ خوێندنەوەی، كەرەم كە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی دەیەم:

یەكەم: ژمارە دەنگە ڕاستەكان لە بازنەی هەڵبژاردن دابەش دەكرێن بەسەر كورسیەكانی كە تەرخانكراون بۆ ئەو بازنەیە بۆ چنگ كەوتنی دابەشكاری هەڵبژاردن.

دووەم: دەنگە راستەکانی کە لیستەکە لە بازنەی هەڵبژاردن چنگی کەوتوون کۆ دەکرێنەوەو دابەشی دابەشکاری هەڵبژاردن دەکرێت بۆ دەستنیشان کردنی ژمارەی کورسیەکانی کە بۆ ئەو لیستە تەرخانکراوە.

سێیەم: ئەو کورسیانەی دەمێننەوە بە پێی مایەوەی بەهێز دابەش دەکرێن بە ڕێژەی ئەو کورسیانەی کە چنگی کەوتوون.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة العاشرة:

اولاً: تقسم عدد الاصوات الصحيحة في الدائرة الانتخابية على عدد المقاعد المخصصة لتلك الدائرة للحصول على القاسم الانتخابي .

ثانياً: تجمع الأصوات الصحيحة التي حصلت عليها القائمة في الدائرة الانتخابية وتقسم على القاسم الانتخابي لتحديد عدد المقاعد المخصصة لتلك القائمة.

ثالثاً: توزع المقاعد المتبقية باعتماد الباقي الاقوى بالنسب للمقاعد التي حصل عليها.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

لێژنەی ناوەخۆ ڕەئیتان لەسەر ئەو ماددەیە؟

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە جارێکی تر دووپاتی ئەوەی دەکەینەوە کە تێبینیمان زۆرە لەسەر نووسخەی کوردیەکە، لەبەر ئەوەی نوسخەی عەرەبیەکە ئەساسە، هیچ تێبینیەکمان نیە لەسەر ناوەڕۆکی ماددەکە و ئێمە لەگەڵ ماددەکەین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

لێژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەردوو لێژنە وەکو یەك بوون، بەڵام ئێستا باسی ئەو خیلافە دەکرێ، جەنابت ناوت نووسیونە، جا بزانە ئەوانەی لەگەڵ ئەوە بن بۆ کیانات، هەموو کیانات تەوزیع بکرێتە الباقی الاقوی، یان بەس بۆ کیانی فائیز، یەعنی ئەوەی بخەینە دەنگ، موناقەشە لەسەر ئەوە بکرێ.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

ئەو بەڕێزانەی ئەیانەوێ قسە بکەن لەسەری ناویان بنووسن و ئیتیفاق کرا لەگەڵ سەرۆك فراکسیۆنەکان و لێژنەکان، و لێژنەی یاسایی و دارایی لە هەر لایەك، سێ کەس تەئیدی بکات، شەرحی بکات و سێ کەسیش دژی بوەستێ و پاشان دەخرێتە دەنگدانەوە، چونکە ئەو مەوزوعە زۆر روون و وازیح بووە بۆ هەموو

لایەك، ئێستا ئەو بەڕێزانەی كە صیاغەكەی ئەخیری لێژنەی یاسایی و لێژنەی ناوەخۆ ئامادەیان كردووە، ئەوەی وەكو لە مەشروعەكەش هاتووە، ئەمینێتن، ئەو بەڕێزانەی كە ئەیانەوێ قسە بكەن دەستیان بلّند بكەن، كاك دلێر محمد شەریف فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە كە دانیشتین دیارە گفتوگۆكانمان لەسەر ئەو ئەساسە بوو كە دوو تەفسیر دانرا بۆ ئەم حالّەتە، باقی الاقوی لەسەر چ ئەساسێك دابەش بكرێ؟ تەفسیرێك بەو مانایەی كە تەنها بۆ ئەو ناوانەی كە براوەن لە ئینتیخاباتەكەدا، تەفسیرێكی تر بۆ هەموو ئەو لیستانەی كە بەشداریان كردووە، من حەز دەكەم شتێك بە موختەصەری باس دەكەم بۆ ئەو بەڕێزانەی ئەندامانی پەرلەمان بۆ ئەوەی وزوحێك بێ تا بزانین كام مەبدەئیان عەدالەتترە كە من بەش بە حالّی خۆم پێم وایە دابەش بكرێ بەسەر هەموو لیستەكاندا، نەك تەنها بەسەر براوەكاندا، لەسەر ئەو ئەساسە چۆن بەسەر هەموو لیستەكاندا نەك براوەكان تەنها ئەوانەی كە زۆرینەی دەنگ دەهێنن، بۆ نموونە، ئێمە لە ئینتیخابێك ئیعتیبار بكەین سێ لیست هەبێ، (أ و ب و ج)، كە نیسبەی دەنگدەر ئەبێ پێویست بێ بهێندرێ بۆ ئیستیحقاق و شەرعیەتی دەنگدان بۆ هەر كورسییەك 40 هەزار بێ با وا دابنێین، حیزبی أ توانی 85 هەزار دەنگ بهێنێ، حیزبی ب توانی 75 هەزار دەنگ بهێنێ، حیزبی ج 30 هەزار دەنگی هێنا، لەو حالّەتەدا حیزبی أ 2 كورسی دەهێنێ و زائیدەن پێنج هەزاری زیاد دەبێ، حیزبی ب یەك كورسی هێناوە و 35 هەزاری زیاد دەبێ، حیزبی ج 35 هەزار دەنگی هێناوە و هیچ كورسی نیە، ئەوانە لە كاتێكدا وا دابنێین ئەو كورسیانە كە پێویستە بۆ 25 كورسی دابەش بكرێت ئەم دەنگدانە، تۆ 23 كورسیت هاتووە و 2 كورسیت بەتالّە لەم حالّەتەدا، ئەو دوو كورسییە ئەبێ لەسەر ئەساسی زۆرترین كە باقی الاقوایە لەو دەنگانە، ئەوانە وەربگرن، لەو حالّەتەدا هی دووەمیان كە 75 هەزاری هێناوە، یەك كورسی هەیە و 35 هەزار دەنگی هەیە زیادە لەوەی خۆی، ئەوە ئەبێتە ساحیبی یەك لە كورسییەكانی تر، دوای ئەوەی كە لەوەی كەمتر لە 30 هەزار دەنگی هەیە، بەو پێیەی كە 30 هەزار دەنگی هێناوە بەلّام كورسی نەهێناوە، ئەوانە ئەبنە ساحیب كورسی دووەم، ئەوەی تریان، چونكە تۆ ئەگەر وا نەكەی و دابەشی بكەی بەسەر براوەكان، براوەكە 5 هەزار دەنگی زیادەی هەیە، تۆ 35 هەزار و 30 هەزاری ترت هەیە كەواتە 65 هەزاری ئەدەیتە براوەكە، ئەوە لەو حالّەتە ئەوانی تری بێبەش دەكەن كە پێم وایە ئەوە هیچ عەدالەتی تێدا نیە، پێم وایە ئەوە ئەبێ لەسەر ئەو ئەساسە بێت، ئەو لیستانەی كە هەموو بەشداری دەكەن ئەبێ بەسەر ئەوان دابەش بكرێن، سوپاستان دەكەم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

سوپاس، كاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لە نیزامی ئینتیخابی ڕێژەیی، ئەو موشکیلە ڕوو ئەدات کە تەوزیعی مەقاعد ئەکرێت لەسەر کیانات بە حەسەب قاسمی ئینتیخابی کە هەر مەقعەدێك چەندی دەوێت، تەوزیع ئەکرێت و هەندێ مەقاعد شاغر ئەبێت، ئەم مەقاعیدە شاغیرانە چۆن تەوزیع ئەکرێ لەسەر ئەصوات، لێرە موشکیلەکە بەس لە نیزامی تەمسیلی نسبی هەیە، لێرە چوار جۆر هەیە بۆ تەوزیعی ئەو ئەصواتانە، جۆرێك هەیە پێی ئەڵێن باقی الاقوی، جۆرێك هەیە پێی ئەڵێن(معدل المتوسط) ئەوەی تەریقەی هۆند کە عالمێکی بەلجیکیە ئیبتیکاری ئەو تەریقەیەی کردیە لە سالی 1855-1899 لە بەلجیکا، تەنفیز کرا و لە ئیسپانیا و ئەلمانیا و فنلندا و بورتوغال، تەریقەکی تر هەیە سان لۆر لیقۆ، ئێستا ئەوانەی دەڵێن ئەسهەل تەریقەی کە عەدالەتی تێدا بی، ئەو دەنگانەی کە هاتینە بۆ کیانات بەلاش نەچن بۆ ئەوەی باقی الاقوی بۆ کیاناتە، ئەم باقی الاقوی بۆ کیاناتی موشاریکە لەبەر چەند هۆیەك، ئیستا نالێین قائیمەی موغلەقە بۆ مەجالسی مەحافەزاتیش بی تا گونجاو بێت لەگەڵ پەرلەمان، ئی پەرلەمان تەبەنی ئەوەمان کرد، با ئەوەش تەبەنی ئەوە بکەین، باشە ئێمە هەر عەینەن لە قانونی پەرلەمانی خۆمان ئی کوردستان هەمواریش نەکرایە ئەو بەندە، لە ماددەی 36 بڕگەی 4 ئەڵێ: تؤول المقاعد الشاغرة نتيجة لحصول بقايا لا تصل الى المعدل الانتخابي الى القوائم التي حصلت على اكبر البقايا على التوالي، ئەو اكبر البقايا یەعنی براوە بێت یان براوە نەبێت، ئەلوهیم ئێستا ئەگەر کورسییەك 40 هەزاری دەوێ، کیانێك 3999 دەنگ بینیت، کیانێکی فائیز هەزار دەنگی زیاد بمێنێت، ئەو مەقعەدەی شاغرە دەدەیە ئەو و نادەیە 39999، ئەوە عەدالەت نیە، لە هیچ شوێنێك، من چەند ئەنزیمەی ئینتیخابیم خوێندیە، باسی باقی الاقوی، باسی ئەوەی دەکات و لە ناوەکە دیارە کێ باقی الاقوایە، یەعنی اکثر المتبقي لە ئەصڵی ئەوەی کە نزیکی موعەدەلی ئینتیخابی کێیە، ئەو مەقعەدی شاغرە و ئەو مەقعەدی مایە دەدەیە ئەو، لەبەر ئەوە زیاتر عەدالەتی تێدایە و پێشتر برادەران و بەڕێزانی ئەندامانی پەرلەمان دەیانگوت ئێمە نالێین قائیمەی موغلەقە، چونکە لە مەصالیحی حیزبە بچوکەکان نیە، ئەوە هەر لە صالحی حیزبە بچوکەکان نیە، ئینجا با ئەوە بانێك و چەند هەوا نەبێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من تەعلیقیكم لەسەر قسەكەی كاك خەلیل هەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

ڕەجائەن نا، قسەكەی خۆت بكە و شەرحەكەی خۆت بكە، تەعلیق لە قسەی كەس مەدە.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من بەڕاستی ئەو دوو فەقەرەیە بە زیاد دەزانم، بۆ ئەوەی دابەش کردنی دەنگەکان لەسەر لیستەکان شتێکی ئۆتۆماتیکیە و ئەو کۆمسیۆنەی، ئەو هەیئەی کە هەڵدەستی بە هەڵبژاردن، ئەو ئەو ئیشە دەکات، یەعنی پێویست ناکات بڕگەی یەك و دوو هەبێت، ئەوە مەوزوعێکە و ئەبێ خۆیان قاسمی ئینتیخابی دەرکەن لەسەر ئاستی پارێزگا یان لەسەر قەزا و ناحیە، ئەوە مەوزوعێکە کە تۆ وتت نیزامی ئینتیخابی، نیزامی تەمسیلی نیسبی تەقریبیە، ئەبێ خۆی ئەو عەملیانە بکات، ئەمێنێتەوە لەسەر ئەوەی مەعەدەل ئەقوی و باقی الاقوی، من پێم وایە باقی الاقوی ئەگەر ئێمە ئەو کورسییەی کە ئەمێنێتەوە لەسەر بنەمای معەدەلی ئەقوی دابەش بکرێ، پێم وایە عەدالەتی زیاتری تێدایە لەوەی باقی الاقوی بێت، لەبەر ئەوەی ئەو حیزبەی کە لەسەر ئەساسی قاسمی ئینتیخابی خۆی کورسی ئەبا، ئەو کورسییە ئەمێنێتەوە و ئەو حیزبە کە زۆرترین رێژەی کورسییەکان کە ناگاتە کورسییەك ئەمێنێتەوە، کورسی دووەم ئەبا، ڕەنگە هەندێ حیزبی بچووك ئەو کورسییەی بەبەر ناکەوێ، بەڵام ئەگەر هاتو لەسەر معەدەل ئەقوی بێت، ئەو کاتە هەموو حیزبێك چەند دەنگەکەشی کەم بێت پێم وایە بە شێوەیەکی عەدالەت کە ناکرێ لێرە بە تەفصیل باسی بکەین، سێ رێگا هەیە و کاك خەلیل ئاماژەی بە رێگایەکیانی دا، ناکرێ بە تەفصیل لێرە باسی بکەین، من پێم باشە ئەو باقی الاقوی بکەینە معدەل الاقوی، لەبەر ئەوەی هەموو ئەحزابی بچووك بێبەش نابن لە دەسەڵات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی).

سوپاس، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە خیلافەکەمان تەنها لەسەر بڕگەی 3، لێرەدا حەز دەکەم یەك شت روون بکەمەوە، خیلافەکە لەسەر ئەوەیە پاش دابەش کردنی کورسییەکان هەندێ مەقاعدی شاغر دەمێنێتەوە، هیچ لیستێك ئەو قاسمی ئینتیخابیەی بە دەست ناهێنێت و ئەو دەنگانەی کە پێویستە ئەو مەقاعیدە شاغیرانەی بەبەربکەوێ، خیلافەکە لێرە ئەوەیە ئێمە وەکو لێژنەی ناوەخۆ ویاساییش، بەپێی راپۆرتەکەمان لەگەڵ ئەوەینە : بالنسبة للمقاعد التي حصل عليها، واتە لیستە براوەکان، سەبەبەکەی چیە، سەبەبەکەی ئەوە نیە مەبەستمان ئەوەیە ئەو کورسییانە لە بۆ ئەحزابە گەورەکان بڕوات، ئەوە راست نیە، براوە کامەیە؟ حیزبە هەرە گەورەکان لەگەڵ حیزبی قائیمەی هەرە گچکە، کامە باقی الاقوایە بۆ ئەو دەڕوات، نموونەك دەهێنمەوە، ئەگەر پەرلەمانی پێشوو لیستی نیشتمانی کوردستان 104 مەقعەدی بەبەر کەتیە، لیستی زەحمەتکێشان کورسییەکی بەبەر کەوتبوو، ئەگەر باقیەکەی زەحمەتکێشان بە قوەتتر بێت لە لیستی نیشتمانی کوردستان، لیستی زەحمەتکێشان دەباتەوە، واتە مەبەستمان ئەوە نیە بۆ ئەحزابی گەورە و

گچکه، باقی الاقوی کامەی بگرێتەوە بۆ ئەوە، دوو، بۆ ئێمە لەگەڵ ئەوەینە کە تەنها لیستە براوەکان باقی الاقوی بگرێتەوە؟ چونکە شەرعیەتیان لەگەڵە، ئەوە خاڵێکی زۆر زۆر گرنگە، لیستە براوەکان خەڵك دەنگیان بۆ داوە و شەرعیەتیان هەیە، من ناتوانم ئەو لیستەی کە هیچ کورسی بەبەر نەکەتیە و شەرعیەتی نیە و خەڵك دەنگی نەدایتی یەك کورسیش بەدەست بینی من ناتوانم لێرە بە قانون شەرعیەتی بدەمێ کورسییەکی بدەینێ، من دەتوانم ئەوەی کە میللەت شەرعیەتی دایتی و باقی الاقوی ئەو حیساب بکەم، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ڕێزدار کاك شێردڵ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی کاك سەردار دەکەم، خۆی هەڵبژاردن چیە، هەڵبژاردن پرۆسەیەکی بەردەوام و دەوریە،تاقیکردنەوەیە، یەعنی کێبڕکێیە، ئەوەی دەیباتەوە خۆی ئەساسەکە لەسەر ئەوەیە کێ دەیباتەوە کورسی بە دەست دێنێ، یەکەم خەتوە کە جیا دەکرێتەوە، کێ بردییتیەوە حەقی کورسییەکانی ئەوە دەدۆڕێ، شەرعیەتی نامێنێ، ئەوەی شەرعیەتی نەما چۆن دەتوانی بیهێنیەوە لەبەر ئەوە من تەئیدی کاك سەردار دەکەم و بدەینە باقی الاقوی ئەو دەنگە زۆرانەی ماوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لێژنەی یاسایی، زۆر بە تەفصیلەوە ئەو مەوزوعەمان موناقەشە کرد، لەگەڵ لێژنەی ناوەخۆ هاتینە ئەو ڕەئیەی کە ئیعتیماد بکەینە سەر باقی الاقوی لە جێبەجێ کردنی کورسییە بەتاڵەکان، تەبیعی منیش هەر عەینەن ڕەئی کاك سەردارم هەیە، ئێمە وای بۆ دەچین لە لێژنەی یاسا و لێژنەی ناوەخۆ، کە ئەو کیانە سیاسیانەی کە سەردەکەون، شەرعییەتی گەلیان دەدرێتی، موباشەرەتن شەرعیەتی خۆیان وەردەگرن، پێمان وایە باقی الاقوی ئەبێ لە خزمەتی براوە بێت نەك لە خزمەتی ئەو کیانانەی کە سەرنەکەوتن، ئەوە لە لایەك، لە لایەکی تریشەوە، ئەگەر سەیری یاسای ژمارە 11ی ساڵی 2002ەوە بکەین، یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نوێنەرانی عیراق بکەین، دەبینین لە ماددە 16 لە فەقەرە سێ دەڵێت: توزع المقاعد المتبقية باعتماد طريقة الباقي الاقوى، واتە لەوێش ئەگەر لە بیرتان بێت، مەقعەدەکان تەوزیع کران لەسەر ئەو کیانانەی کە براوە بوون، نەك ئەو کیانانەی کە سەرکەوتنیان بە دەست نەهێنابوو، لە زمنی ئەو کیانانە یەك کورسی بەبەر تەحالوفی کوردستانی کەوت، کە ئەویش تەوعویزیان

پێی دەگوت، نازانم چییان پێ دەگوت بەڕاستی، بۆیە بەڕاستی لەبەر دەقی نەصەکە و تەفسیراتی تریش هەیە لە بۆ مەسەلەی تەعویزی موعەدەلات و ئەوانە، بەڵام ئێمە لە لێژنەی یاسا و لە لێژنەی ناوەخۆ لەسەر ئەوە رێککەوتین و زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

ئێستا دوو بۆچوون هەیە بۆ ئەمە، لێژنەی یاسایی داوا دەکات وەکو خۆی بمێنێتەوە کە هاتووە، پێششنیارێکی تریش هەیە کە کاك خەلیل و چەند بەڕێزێکی تریش پشتیوانیان لێ کرد، کە ئەوانەی سەر ناکەون، کورسی بە دەست ناهێنن زۆرینەی دەنگی دیکەیان ماوە، ئەوە کورسییەکی پێ بدرێت، لێرە شەنس ئەدەمە دوو کەس، کاك خەلیل و کاك شێروان حەیدەری شەرحی بکەن، داخوازی هاتووە لە ئەندامانی پەرلەمان دەڵێن: تێنەگەیشتووینە باقی الاقوی چیە؟ تێنەگەیشتوونە معدل الاقوی چییە؟ کاك خەلیل مەوزوعەکەی خۆت بە موختەصەری شەرح بکە و دواییش جەنابی کاك شێروان شەرحی بکات بۆ ئەوەی بیدەینە دەنگدان، فەرموو کاك خەلیل.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شەرحی من ئەمەیە کە ئەڵێین: ئەم کورسییانەی دەمێنێن، هەندەك دەنگ دەمێنن ناگەنە نزیکی قاسم الانتخابی، ناگەنە ئەو عەدەدە کە کورسی بێتن، ئێمە ئەڵێین، ڕەئی ئێمە ئەوەیە، نزیکترین دەنگ بۆ ئەو قاسم ئینتیخابیە، نزیکترین دەنگ، یەعنی ئەقوی الباقی لەو دەنگە، اكثر الباقي كامەیە، چ لیست بێت براوە بێت یان براوە نەبێت، ئەو مەقعەدەی مایە دەدەینە ئەو، شەرعیەتەکە، خۆی هەمووی شەرعینە، شەرعیەتەکە چیە، شەرعیەتەکە ئەوەیە ئەوانە هاتینە ناو ئینتیخاب و ئەقوی الباقی هێنایە و کەسی تر ئەو حیصەی نەهێنایە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

وازیح بوو تکایە، کاك خەلیل لەگەڵ ئەوەیە، بیخوێننەوە صیغەکەی فەرموون.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الباقی الاقوی للكيانات المشاركه، هەر ئەوەندە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدەرى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش لەگەڵ ئەوەینە ئەو کورسییانە تەوزیع بکرێتە سەر ئەوانەی کە براوەن، لەبەر ئەو ئەسبابانەی کە دەستنیشانم کرد، ئێمە پێمان وایە ئەو کیانە شەرعیەتیان وەرگرتووە، ناکرێ ئێمە کورسییەکی بدەینە

کیانێك و بە کورسییەك شەرعییەتی بدەینێ و بێ بەشداری ئێمە بکات لە دەسەڵات یاخود لە هەر هەڵبژاردنێکدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ئێستا دەنگدانە، تکایە تەرکیز بکەن، کاك خەلیل موقتەرەحەکەت بە نووسراو بە بێ تەعلیق و بە بێ قسە کردن موقتەرەحەکەت بخوێنەوە و ئەیدەینە دەنگدان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تا ئێستا مونسەجم لەگەڵ قانونی پەرلەمان چوویندە، ئەوەی ئێستا مونسەجم نیە لەگەڵ قانونی پەرلەمان، ثالثاً: توزع المقاعد المتبقية على الباقي الاقوى للكيانات المشاركة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

سوپاس، بەڕێزان ئێستا ئەو موقتەرەحە کە لە لایەن چەند ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمانی کوردستانەوە هاتووە بۆ تەعدیلی مەشروعە ئەصڵیەکە کە کاك خەلیل خوێندیەوە، کێ لەگەڵێتی تکایە دەستی بەرز کاتەوە؟ بیست کەسی لەگەڵە، کێ لەگەڵ ئەصڵی مەوزوعەکەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە دەستی بەرزکاتەوە؟ بە زۆرینەی هەرە زۆری دەنگەوە وەکو خۆی مایەوە، سوپاس بۆ ماددەیەکی تر تکایە. بەڕێزان ماددەی پێشتر بە هەردوو فەقەرە یەکێکی تەصویتی لەسەر کرا، بەڵام سێ فەقەرە و هەر سێکی دەدەینە دەنگدان بە یەکەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز کاتەوە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵی نیە؟ بە زۆرینەی دەنگ، دوو کەس لەگەڵی نیە، بۆ ماددەکەی تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یانزدەم کە دەبێتە ماددەی دەیەم:

یەکەم: ئەگەر ئەندامی ئەنجومەن کورسیەکەی لە دەستدا بەهەر هۆیەك ئەوا پاڵێوراوی دوای ئەو لە لیستەکە بە پێی زنجیرەی ناوەکەی جێی دەگرێتەوە.

دووەم: ئەگەر کورسی بەتاڵی تایبەت بە لیستێك بوو و پاڵێوراوی نەمابوو، ئەوا ئەو کورسیە بۆ پاڵێوراوێکی تر لە کیانێکی سیاسی دیکە دەبێ کە رادەی نزمی لە دەنگەکانی پێویست هێنابێ بۆ وەدەست هێنانی کورسی و بە پێچەوانەی ئەمەش کورسیەکەی بە بەتاڵێ دەمێنێتەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (11) و التي تصبح المادة (10):

أولاً: إذا فقد عضو المجلس مقعده لأي سبب كان يحل محله المرشح التالي في قائمته طبقا للترتيب الوارد فيها.

ثانياً: اذا كان المقعد الشاغر يخص قائمة استنفذت المرشحين يخصص المقعد الى مرشح اخر من كيان سياسي اخر حصل على الحد الادنى من عدد الاصوات المقرر للحصول على مقعد وبخلاف ذلك يبقى المقعد شاغرا .

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لە كۆبوونەوەى موصەغەرى جەنابتان لەگەلّ سەرۆكى فراكسيۆنەكان و هەردوو لێژنەى كاروبارى ناوەخۆ و كاروبارى ياسايى و سەرۆك لێژنەكان، هەندێك پرسيارى تر هاتە پێش، هەندێ پێشنيار، بۆيە بە ئيتيفاق ئێمە صياغەى ماددەكەمان كردەوە، بە تايبەتى لە حالّەتێك ئەگەر بێت و قائيمە مەئتەليف بێت، مورەشەحەك نەمێنێت، ئەو دەنگەى پاشى ياخود ئەو ناوەى لە پاشى لەوانەيە لە حيزبێكى تر بێتن، بۆيە ئێمە عيلاجى ئەوەمان كرديە و صياغەكى ترمان هەيە نوێيە و بەو صياغەيە: المادة (11) و التي تصبح المادة (10):

أولاً: إذا فقد عضو المجلس مقعده لأي سبب كان يحل محله المرشح التالي في قائمته طبقا للترتيب الوارد فيها بالنسبة للقوائم غير المؤتلفة.

ثانياً: : إذا فقد عضو المجلس مقعده لأي سبب كان يحل محله المرشح التالي من نفس الكيان السياسي المؤتلف ضمن القائمة الانتخابية المؤتلفة

ثالثاً: اذا كان المقعد الشاغر يخص قائمة استنفذت المرشحين يخصص المقعد الى مرشح اخر من كيان سياسي اخر حصل على الحد الادنى من عدد الاصوات المقرر للحصول على مقعد وبخلاف ذلك يبقى المقعد شاغرا ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى).

سوپاس، ئەوە زۆر بە وردى موعالجە كراوە، كێ قسەى لەسەر هەيە ناوى بنووسين، فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەيى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو ماددەيە باس لە دەستدانى ئەندامێيەتى دەكات، يەك لە ئەندامەكان ئەندامێتى لە دەست بدات بەهەر هۆيەك، لە ليستى ئيحتيات يەكێك دێتە شوێنى، باشە ئەگەر ئەو ئەندامەى ئەندامێتى لەدەستدا ئافرەت بوو، لە ليستى ئيحتيات يەكەم و دووەم ناو پياو بوو، ئەوە كاريگەرى لەسەر ئەو رێژەى كۆتاى دەكات كە لە ماددەكانى پێشتر پەسندمان كرد و لە ياساى پارێزگاكانيش هەروا پەسندمان كرد كەوا لە 30٪ كەمتر نەبێ، كە ئەو مەقعەدە شاغر بوو، كاريگەرى لەسەر كۆتا دەبێ و ئەوە لەو ماددەيە چارەسەر نەكرايە، پێشنيارم هەيە يان لە بڕگە يەك زياد بكرێ، يان ئەوەتا بڕگەيەكى سەربەخۆ زياد بكرێ كە ئەگەر

مەقعەدەکە شاغر بوو و شوێنی ئافرەتەکە لە لیستی ئیحتیات ئافرەتێك هەڵبژێردرێ بێتە شوێن ئەو ئافرەتەی کە ئەندامێتی لەدەستدایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

فەرموو لێژنە.

بەڕێز سەدار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا ئێمە صیاغەکمان حازرە، بەڵام لە کۆبوونەوەکەی ئیتیفاقمان لەسەر نەکرد، بۆیە نەمخوێندەوە، دەتوانین برگەیە زیاد بکەین بەو شێوازە: اذا کان المقعد الشاغر یخص امرأة، فلا یشترط ان تحل محلها امرأة، الا اذا کان ذلك مؤثرآ علی نسبة تمثیل النساء، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ئەگەر لەسەر ئەو موقتەرەحە و بەو ئیزافەی کە لە ئەخیردا کرا، کاك سەردار خوێندییەوە، کێ لەگەڵێتی تکایە دەستی بەرز کاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر، فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی چوارەم

بازنەکانی هەڵبژاردن

ماددەی دوازدەم کە دەبێتە ماددەی یانزدەم:

هەر هەڵبژێرێك مافی هەڵبژاردنی خۆی بە خۆی دەست دەداتێ لەو بازنە هەڵبژاردنەی کە ناوی لە تۆماری هەڵبژێرەکانی تۆمار کراوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الرابع

الدوائر الانتخابیة

المادة (12) و التي تصبح المادة (11):

یمارس کل ناخب حقه الانتخابي بنفسه في الدائرة الانتخابیة التي یکون فیها مسجلا في سجل الناخبین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

کێ ئەیەوێ لەسەری قسە بکات؟ ئێستا کێ لەگەڵێتی دەستی بەرزکاتەوە، سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێزدەم کە دەبێتە ماددەی دوانزەم:

یەکەم: هەر پارێزگایەك بە پێی سنووری کارگێڕی خۆی دەبێتە بازنەیەکی هەڵبژاردن لە هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان.

دووەم:هەر قەزاو ناحیەیەك بە پێی سنووری کارگێڕیی فەرمی بازنەیەکی هەڵبژاردنە لە هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنە خۆجێییەکانی قەزاو ناحیەکان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (13) و التي تصبح المادة (12):

أولاً: تكون كل محافظة وفقا للحدود الإدارية الرسمية دائرة انتخابية واحدة في انتخابات مجالس المحافظات.

ثانياً: يكون كل قضاء وناحية وفقا للحدود الإدارية الرسمية دائرة انتخابية واحدة في انتخابات المجالس المحلية للاقضية والنواحي.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

تکایە کێ ئەیەوێ قسە بکات دەستی بەرز کاتەوە، نیە، ئێستا ئەو ماددەیە بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە ئەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵە دەستی بەرزکاتەوە تکایە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە لەبەر ئەوەی لە قانونی موحافەزات هاتووە، ئەو لێژنە موشتەرەکە کە ئەمرۆ بە فراوانی فراکسیۆن و سەرۆك لێژنەکان تێدا بەشدار بوون، وا ئیقتیراح کرا ئەو ماددەیە لا بېرێ، لەبەر ئەوەی لە قانونی موحافەزات هەیە و بۆ ئەوەی دووبارە نەبێتەوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ئەم ماددەیە نەصەن لە قانونی پارێزگاکان هەیە، پێشنیار کرا لابېرێ، ئەگەر کەس نیە قسەی لەسەر بکات، فەرموو کاك رۆمیو.

بەڕێز رۆمیو حزیران نیسان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کۆتایی جەلسەکەی پێش ئەمە نەك هی بەیانی، لە حەفتەی رابووردوو، بریار درا بۆ ئەوەی کۆتا بۆ نەتەوەکانی تر دیاری بکرێ لەم یاسایە،

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

ئەولەن بریار نەدرا، دوایی با ئەو ماددەیە تەواو بکەین پاشان لەسەری قسە دەکەین، ئێستا پێشنیاری هەردوو لێژنە هەیە بۆ ئەوەی ئەو ماددەیە ئیلغا بکەین، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئیلغا بکرێ دەستی بەرز کاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ یەك دەنگ، بە زۆرینەی دەنگ ئەو ماددەیە لابردرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی پێنجەم

ریکلامی هەڵبژاردن

ماددەی پازدەم کە دەبێتە ماددەی سێزدەم:

رێکلامی هەڵبژاردن لە هەموو رەسمێك دەبووردرێ.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الخامس

الدعاية الانتخابية

المادة (15) و التي تصبح المادة (13):

تعفى الدعاية الانتخابية من اي رسوم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

کێ لەسەر ماددەی 13 قسەی هەیە؟ کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بەرز کاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، فەرموو گەلاوێژ خان.

بەڕێز گلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوای لێبوردن دەکەم کە زۆر ئیلحاحم کرد دەبوایە لە بیدایەت من هەستابام، ئەو ماددەی کە داوای کۆتا دەکەین مەفروزە لێرە بێتن لە دەوائیری ئینتیخابی، ئەگەر ئێستا لێرە نەیێ دوایی لە چ فەصلێك دێت؟

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

کەی ماددەکانمان تەواو کرد موناقەشەی ئەوە دەکرێ، ئەگەر ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز قبولیان کرد جێگەی تەسەلسولەکەی لێرە دەکەینەوە، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شازدەم کە بوویتە ماددەی چواردەم:

یەکەم: دەستە ئەو شوێنانە دەستنیشان دەکات کە نابێ ریکلامی هەڵبژاردنی و هەڵواسی جارنامەی هەڵبژاردنی تێدا بکرێ بە درێژیی ئەو ماوەیەی کە رێ بە ریکلامی هەڵبژاردن دەدرێ و بلاوکردنەوەی هەر ریکلام یا بەرنامەی یان وێنەی پالێوراوەکان لە مەڵبەندی دەنگدان قەدەغەیە.

دووەم:پێویستە لەسەر کیانە سیاسیە بەشداربووەکان لە هەڵبژاردن دا دروشمی ریکلامی هەڵبژاردن هەڵگرن و بە پێی ئەو رێنماییانە بێت کە دەستەبەری دەکات.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (16) و التي تصبح المادة (14):

أولاً: تحدد الهيئة الأماكن التي يمنع فيها ممارسة الدعاية الانتخابية وإلصاق الإعلانات الانتخابية طيلة المدة المسموحة للدعاية الانتخابية ويمنع نشر أي إعلان أو برامج أو صور للمرشحين في مراكز الاقتراع.

ثانياً: على الكيانات السياسية المشاركة في الانتخابات إزالة ملصقات الدعاية الانتخابية وبموجب تعليمات تصدرها الهيئة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

مام رەشاد کەرەم کە.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارم هەیە، دەڵێ: : تحدد الهيئة الأماكن التي يمنع فيها، ئەوە (يمنع)ە یان (يسمح)ە؟ ئەو جومڵەی لە دوای هاتیە دەبێ يسمح بێ، نابێ يمنع بێ، ئەوە پرسیارەکەمە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

كاك ماموستا كاكە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابو بکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئی من تەنها مولاحەزەیەکی لوغەویە، نابێ بڵێین: طيلة المدة المسموحة، دەبێ: طيلة المدة المسموح بها، ئەوە غەڵەتە با وا بە غەڵەتی نەڕوات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

لێژنەی یاسایی رەئیتان لەو مولاحەزاتانە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدی ئەو راستکردنەوانە دەکەین، مامۆستا کاکە وەکو وتی: صیاغەی ماددەکە ڕێکە و تەبیعیە و هیچ موشکیلەمان نیە، موتەفیقین لەسەری، یەعنی ئێمە وا ئەبێینی باسی ئەو ئەماکینەیە ئەوەی مەمنووعە، یەعنی تەحدید ئەکات ئەو جێگایانەی کە مەمنووعە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی).

فەرموو کاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی هاتووە، هەیئە بۆی هەیە ئەو شوێنانە دەستنیشان بکات کە ئەوەی مەنعی لێ دەکرێ، الاصل لە ئەوەکە مەسموحە لە هەموو جێگەیەك دانێین، ئیستیسنائەن ئەوەی مافی دەدەیە هەیئە چەند شوێنێك دەستنیشان بکرێ کە مەنعی تێدا بکات، بۆیە دووبارە دەکەمەوە، ئەصڵەکە ئەوەیە مەسموحە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا ماددەکە ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بەرز کاتەوە تکایە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە زۆرینەی دەنگ قبول کرا، یەك کەس لەگەڵدا نیە بۆ ماددەی دواتر فەرموون.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی حەڤدەم کە بوویتە ماددەی پازدەم:

یەکەم: ڕێکخستنی کۆبوونەوەکانی هەڵبژاردن لەو تەلارانەی کە وەزارەتەکانیان تێدایە قەدەغە دەکرێ.

دووەم: بەکارهێنانی فەرمانگەکانی هەرێم کە مەبەست لە شوێنی کارو فرمانن قەدەغە دەکرێ لەبەردەم کاری حزبی یان ریکلامی هەڵبژاردن.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (17) و التي تصبح المادة (15):

اولاً: يمنع تنظيم الاجتماعات الحزبية و الانتخابية في الأبنية التي تشغلها الوزارات ودوائر الاقليم المختلفة.

ثانياً: يمنع استخدام دوائر الاقليم ويقصد بها مواقع العمل والوظيفة للعمل الحزبي و للدعاية الانتخابية.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ دەیەوێ لەسەر ئەو ماددەیە قسە بکات؟کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

به رەئی من دووەم زیادە، لەبەر ئەوەی لە ماددەی پێشووتر لە یەکەم وتمان: هەیئە ئەو شوێنانە دیاری دەکات کە مەمنووعە بکرێتە دیعایەی ئینتیخابی، لێرە بۆ ئێمە هەستین و دیاری بکەین؟ بێ فائیدەیە، ثانياً: يمنع استخدام دوائر الاقليم ويقصد بها مواقع العمل والوظيفة للعمل الحزبي و للدعاية الانتخابية، ئەو برگەیە زیادە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك دكتور فەرموو.

بەڕێز د.فؤاد احمد بابان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە وەکو رێنماییەکانی وەزارەتی ئەوقافیش بەبەردەوام بڵاوی دەکاتەوە، حەق وایە برگەیەکی تری، بەشێکی تری بۆ زیاد بکرێ، کە شوێنەکانی خواپەرستی ئەم هەڵمەتانەی تێدا قەدەغە بکرێ، لەبەر ئەوە بەم شێوەیە بنووسرێتەوە: يمنع تنظيم الاجتماعات الحزبية و الانتخابية في الابنية التي تشغلها الوزارات و الدوائر الاقليمية المختلفة و دور العبادة.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.كمال كەركووكی):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هەردوو ماددەکە دەوائیر ئیقلیمی هاتووە، دەوائیر الاقلیم المختلفە، یەکەم بوویتە مەنعی تەنزیمی ئیجتیماعاتی حیزبی و ئینتیخابی، دوای ئەوەش جارێکی تر وتوویەتی: منع الاستخدام، یەعنی هەردوو حاڵەتەکە ئەتوانین بکەین بە یەك ماددە و بڵێین: مەنعی حەملەی ئینتیخابی لەناو وەزارات و دەوائیری ئیقلیم و ئەوە، خاڵی دووەم بکرێتە بە مەنعی ئیستیخدامی دور العبادە بۆ حەملەی ئینتیخابی، یەعنی ئەوە هەردووکی بکرێتە دوو خاڵ.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.كمال كەركووكی):

سوپاس، بەڵام دور العبادە هاتووە لە شوێنێکی تر، كاك عومەر كەرەم كە.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیە هەردوو فەقەرەکەی یەك دەلالەت و یەك مەعلومە ئەدات، من پێم وایە بەم صیغەی خوارەوە بنووسرێتەوە: يمنع تنظيم الاجتماعات الحزبية و الدعاية الانتخابية في الأبنية التي تشغلها الوزارات ودوائر الاقليم المختلفة، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.كمال كەركووكی):

لێژنەی یاسایی رەئیتان تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەئیدی بۆچوونی بەڕێز عمر عبدالرحمن دەکەین، فیعلەن هەردووك یەکە، ئەو دیعایەشی بۆ ئیزافە بکرێ باشە، دور العبادە لە ماددەی 27 هاتیە، فەقەرەی 8، لە عقوبات لەوێ باسی ئەوە دەکات.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی یەکەم و دووەم تۆزێك جیاوازی تێدا هەیە، هی یەکەم، باسی کۆبوونەوەکانی حیزبی و ئینتیخابی هەڵبژاردن دەکات، ئەوەی دووەم، باسی کاری حیزبی و دیعایەی ئینتیخابی بە شێوازێکی گشتی دەکات، بەڵام دەکرێ تەوحیدی بکەین هەردووکیان، ئەگەر تۆزێك مەجالمان بدەنێ صیاغەکی تری دەکەین.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان پێشنارێك هات بۆ ئەوەی ئەو ماددەیە ئیعادەی صیاغەی بکرێت، بەڵام لێژنەی یاسایی و ناوەخۆ لەگەڵ ئەوەن وەکو خۆی بمێنێت، ئێستا یەکەم جار ئەیدەینە دەنگدان بۆ ئەوەی ئیعادەی صیاغەی بکرێت، ئەگەر کاك عومەر تەنازول بکات ئەوە نایدەینە دەنگدان و وەکو خۆی دەمێنێتەوە، کاك عومەر تەنازول ناکات، کێ تەئیدی موقتەرەحەکەی کاك عومەری کرد؟ 36 کەس لەگەڵیتی، کێ لەگەڵ ئەوەدا نیە و ئەیەوێت وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ باشە ئیعادەی صیاغەی دەکەینەوە، تکایە صیاغەکە ئامادە بکەن، فەرموو کاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

اولاً: يمنع استخدام الأبنية التي تشغلها الوزارات ودوائر الاقليم و كافة مواقع العمل و الوظيفة للعمل الحزبي و الدعاية الانتخابية.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

ئێستا کێ لەگەڵ ئەو صیاغەی کە کراوە دەست بەرز کاتەوە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ صیاغەی تازە پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە فەرموو.

بەڕێز جمال قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی هەژدەم کە دەبێتە ماددەی شازدەم:

نابێ فەرمانبەرانی فەرمانگەکانی هەرێم و دەستەلاتە خۆجێییەکان دەستەلاتی فرمانیان یاخود دەرامەتی هەرێم یان هۆبەکانی یاخود دەزگاکانی بۆ بەرژەوەندی خۆیان بەکاربێنن یان بۆ هەر پالێوراوێك، بە دەزگاکانی ئاسایش و سەربازیشەوە بۆ مەبەستی ریکلامی هەڵبژاردن یان کارتێکردن لە هەڵبژێرەکان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (18) و التي تصبح المادة (16):

لا يجوز لموظفي دوائر الاقليم والسلطات المحلية استغلال نفوذهم الوظيفي او موارد الاقليم او وسائلها او اجهزتها لصالحهم او اي مرشح بما في ذلك اجهزتها الامنية والعسكرية بالدعاية الانتخابية او التأثير على الناخبين..

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ دەیەوێ قسە بکات؟ کاك شێردڵ فەرموو.

بەڕێز شێردڵ عبدالله حەوێزی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها ئەوەش وەکو ئەوەکەی پێشوو، بیکەینە، اجهزه قوی الامن الداخلی، بۆ ئەوەی پۆلیس و هەموو شتەکان بگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك شێخ الله فەرموو.

بەڕێز شێخ الله ابراهیم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە رەئیەکەی کاك شێردڵ دەکەم، بەڵام رەئیم وایە دور العبادە لێرە داخیل بکرێ لەگەڵ ئەو فەرمانگانەی کە دەڵێ: مەمنووعە دیعایەی ئینتیخابی تێدا بکرێ، راستە لە مادەی 27 هاتیە، لەوێ سزایە، لێرە مەنعە، مەنع و سزا فەرقی هەیە، هەر بۆیە پێم باش بوو لەگەڵ مادەی پێشووتر داخیل بکرابا، بەڵام مەجالتان نەدا قسە بکەین، ئێستا لێرە جێی دەبێتەوە و دور العبادە لەگەڵ ئەوانە رێك بخەن، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لێژنەی یاسایی و ناوەخۆ رەئیتان تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەئیدی ڕەئی بەڕێز کاك شێردڵ دەکەین، ئەو اجهزه ببێته قوی الامن الداخلی، تا شامل ببێت.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

لێژنەی ناوەخۆ ڕەئیتان.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیچ تەئسیرێکی ئەوتۆی نیە، ئەگەر تێدا بێ زۆر واریدە.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا پێشنارێك هەیە، ئەو اجهزه الامنیە بکرێتە قوی الامن الداخلی، وەکو خۆی ماددەکە بنووسرێتەوە، تەنها اجهزتها الامنیه بکرێته قوی الامن الداخلی، کێ لەگەڵیتی تکایە دەستی بەرز کاتەوە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ یەك کەس لەگەڵی دا نیە، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی نۆزدەم کە دەبێتە ماددەی حەڤدەهەم:

یەکەم: نابێ هیچ پالێوراوێك لە رۆژی دەنگداندا بەرنامەی کاریاخود بلاوکراوە یان غەیری ئەمانە لە بەلگەنامە بەخۆی یان بە هۆی غەیری خۆی بلاو بکاتەوە.

دووەم: نابێ هیچ لەوانەی کار لە فەرمانگەکانی هەرێم دەکەن یاخود ئەندامانی دەستەلاتە خۆجێییەکان، لە رۆژی دەنگدان دا بەرنامەی کار بە خۆی یان بە هۆی غەیری خۆی بلاو بکاتەوە.

سێیەم: نابێ ریکلام یان دابەش کردنی بەرنامەی کار یان بلاوکردنەوە یان پلیت بەناوی پالێوراوێك بلاوبکرێتەوە کە تۆمار نەکرابێ لەکەشفی پالێوراوەکان

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (19) و التي تصبح المادة 17:

أولاً: لا يجوز لأي مرشح إن يقوم يوم التصويت بتوزيع برامج عمل أو منشورات أو بطاقات أو غيرها من الوثائق بنفسه أو بواسطة غيره.

ثانياً: لا يجوز لأي من العاملين في دوائر الاقليم أو أعضاء السلطات المحلية إن يقوم يوم التصويت بتوزيع برامج عمل بنفسه أو بواسطة غيره.

ثالثاً: لا يجوز وضع إعلانات أو توزيع برامج عمل أو منشورات أو بطاقات باسم مرشح غير مسجل في كشف المرشحين.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ ئەیەوێ قسە بکات؟ فەرموو کاك بەکر.

بەڕێز بکر فتاح حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە یەك فەقەرە زیاد بکەین، بڵێن: پێش 24 سەعات لە رۆژی هەڵبژاردن، هەموو پرۆپاگەندەی هەڵبژاردن قەدەغەیە، قەدەغە بکرێت باشترە، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رەسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تەئیدی ئەو بۆچوونە دەکەم، بەراستی عورفێکی هەڵبژاردن هەیە لە هەموو جیهان، 48 سەعات بەر لە بروارى هەڵبژاردن لە لایەن دەستەی چاودێری هەڵبژاردن، لە لایەن کۆمسیۆنەوە، رێکلامی هەڵبژاردن رادەگیرێت، بۆیە من پێم وایە ئەم ماددەیە جێی ئێرە نیە، هەر لە زمنی دەسەڵاتی دەستەی چاودێری کۆمسیۆنی هەڵبژاردنە، بۆیە من داوا دەکەم لابردرێ ئەم ماددەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك د.دلێر فەرموو.

بەڕێز د.دلێر اسماعیل حقی شاوێس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێم وایە ئەم ماددەیە ئەگەر بمێنێت، ئەشێ خاڵی یەکەم و دووەمی بکرێ بە یەك و مەسەلە بریتیە لە قەدەغەکردنی پرۆپاگەندەی هەڵبژاردن، پێش رۆژی هەڵبژاردن، لە راستیدا نەك لە رۆژی هەڵبژاردندا، ئەبێ بە لای کەمەوە 24 سەعات پێش ئەوە پرۆپاگەندەی ئینتیخابات نەمێنێ، خاڵی سێیەمیش ئەشێت داریژرێتەوە وەکو خاڵی دووەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

لێژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەئیدی ئەو موقتەرەحە دەکەین کە پێشی 24 سەعات حەملەی ئینتیخابی دەوەستێت بە هەموو وەسائیلێك.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

ببورن کاك عبدالرحمان اسماعیل ناوی نووسیبوو و قسەی نەکرد، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمان اسماعیل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کاك د.دلێر کردی، من نامەوێ بیکەم، زۆر سوپاس هەر ئەوەندەم هەبوو.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لێژنەی یاسایی کەرەم کەن.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە دەبێت ببێتە ماددەیەکی موستەقیل لە ئاخیری ئەم فەصڵە بێت، بەو شێوە بێت: تمنع الدعایه الانتخابیه بکافه اشکالها قبل 48 ساعه من موعد فتح باب التصویت.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا ئەو موقتەرحە کە 48 سەعات پێش ئەوە، پێشنیاری لێژنەی ناوەخۆ و یاسایی تکایە بە موشتەرەکی بماندەنێ بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە موتەفیق بووین و بوویتە 24 سەعات، 24 سەعات بەسە، بۆ خۆیان ئەخەون و قەلەقیش نامێنێ و ئەوە.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

ئەیخەینە دەنگدانەوە، دوو موقتەرح هەیە ئەیخەینە ئاخیری ماددەکە، بەڵام ئێستا چونکە موناقەشەی لەسەر کرا، دوو بۆچوون هەیە، یەکێك ئەڵێ 24 سەعات و یەکێك ئەڵێ 48 سەعات، کێ لەگەڵ ئەوەیە 24 سەعات فەرموو دەستی بەرزکاتەوە تکایە؟ 19 کەس لەگەڵ ئەوەنە کە 24 سەعات بێتن ئەغلەبیە لەگەڵ ئەوەنە کە 48 سەعات بێتن، 48 سەعات پەسند کرا، ئەو ماددەیە ئیدراج دەکرێ لە نیهایەتی ئەم فەصڵە، تکایە بۆ ماددەی تر.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو فەقەرەی کە ئێستا دەنگمان لەسەر دا فەقەرەیەك نیە لە ماددەی 17، دەبێتە ماددەیەکی موستەقیل لە ئەخیری ئەم فەصڵەدا، ئێستا دەنگ لەسەر ماددەی 17 دەدەین، 19 کە دەبێتە 17، موناقەشە کرایە و قسەمان لەسەری کردیە، سێ فەقەرەیە و ئێمە وەکو هەردوو لێژنە لەگەڵ ئەوەینە کە وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەم ماددەی 17 کە سێ فەقەرەیە وەکو خۆی بمێنێت؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیستەم کە دەبێتە ماددەی هەژدەهەم:

هەستان بەکاری ریکلامی هەڵبژاردن لەلایەن پاڵێوراوانەوە قەدەغە دەکرێ کە هەڵخەڵەتاندنی هەڵبژێرەکانی تێدا بێ، یان غەش و بەکارهێنانی شێوازی بریندارکردن یان دەست درێژی بۆ سەر خەڵکی لەریکلامەکەی هەڵبژاردنی تێدابێ.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (20) و التي تصبح المادة (18):

يحظر على المرشحين القيام بأية دعاية انتخابية تنطوي على خداع الناخبين أو غشهم أو استخدام أسلوب التجريح أو التشهير بالآخرين في الدعاية الانتخابية.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کێ دەیەوێ لەسەر ئەم ماددەیە قسە بکات؟ سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تنطوي على خداع الناخبين أو غشهم أو استخدام أسلوب، ئەوە هەمووی بکرێتە یەك: يمنع التجريح و التشهير بالآخرين في الدعاية الانتخابية، ئەوەی پێشتر زۆر دوور و درێژە، خۆشی هەر هەمووی مەبەست ئەوەیە کە نابێ تەشهیر بە کەس بکەی و تەجریحی بکەی و بەکاری بێنی بۆ دیعایەی ئینتیخابی.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

كاك جوتيار فەرموو.

بەڕێز کریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەڵخەڵەتاندنەکە لێرە شتێکی مەتاتیە، یەعنی چۆن دیاری دەکرێ چی هەڵخەڵەتاندنە؟کیانێك هەبێت زۆر لە پرۆژە و دروشمەکانی ئەو پەیامەی کە هەڵی گرتووە تەصوری وا دەبێت کە ئەمانە بۆ هەڵخەڵەتاندنی دەنگدەرە و ناتوانێ ئەم پەیامانە جێبەجێ بکات و ئێستا هەڵیانئەخەڵەتێنێ و سەرگەرمیان دەکات بۆ ئەوەی دەنگ بدەن و دوا جار ناتوانێ ئەمانە جێبەجێ بکەن، گەر بچێتە ناو تەفسیر و تەئویلی ئەوە، رەنگە لە چوارچێوەی هەڵخەڵەتاندنی دەنگدەر بێت و دەنگدەر وا لێ بکات کە دەنگی بداتێ، شتەکە لەسەر ئەرزی واقیعدا جێی نەبێتەوە، بۆیە مەفروزە ئەوە لەو چوارچێوە مەتاتیە

نەبێت و بە نەوعێکی تر صیاغە بکرێت، ئەوە لە لایەك، جا قسە لەسەر ئەوە کرا کە نابێ ئەوە بکرێ و نابێ ئەمە بکرێ، ئەگەر ئەوانە کران، ئەو یاسا کامەیە کە ئەوکەسانەی سەرپێچی ئەکەن .

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس. کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ولاتی ئێمە کەمترین کەس کە رێکلامی ئینتیخابات دەکات مورەشەحەکانن، لێرە بۆ ناوی مورشەحەکان هاتووە؟ بڵێین: یحظر علی الکیانات السیاسیة، بەراستی نووسەرەکانن و ئیعلامە و کیانە سیاسیەکانە کە حەملە دەکات و تەشهیر دەکات و تەجریح دەکات، ئەوە لە ئینتیخاباتێکی فەردی مورەشەحێك کە بەتەنها خۆی تەرشیح بکات لە شوێنێك ئەو حەملە دەکات، بۆیە من پێشنیار دەکەم لە جیاتی المرشحین بڵێین: الکیانات السیاسیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

رێزدار د.شوکریە فەرموو.

بەڕێز د.شوکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کورد نائێت هەستان بەکاری، یەعنی ئەوە تەرجومەیەکی حەرفی (قیام بە)، لەبەر ئەوە پێم جوانە و رەئیم لەگەڵ رەئی سۆزان خانیە، هەروا بنووسرێ: رێکلامی هەڵبژاردن لە لایەن پاڵێورانەوە لە ماوەی 48 کاتژمێر بە تایبەتی ئەگەر هەڵخەڵەتاندن و غەش و بەکارهێنانی شێوازی بریندارکردن یان هێرش کردنی تێدا بێ، چونکە دەست درێژی ئەوە بۆ سەر نامووسە و لێرەدا جوان نیە ئەو وشەیە لێرەدا بەکابێنێت، لەبەر ئەوەی هێرش کردن جوانترە، سوپاس.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

لێژنەی یاسایی و ناوەخۆ رەئیتان تکایە، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو پێشنیارەی کە سوزان خان کردی، پێشنیارێکی باشە، بەڵام شێوازێکی موتلەقی تێدایە، ئێمە لێرە مەبەستمان ئەوە نیە تەشهیر و تەجریح بە شێوەیەکی موتڵەق بێت، لەبەر ئەوەی لە قانونی عقوبات موعالەجەی کردیە، ئێمە لێرە مەبەستمان ئەوەیە بەس مورەشەحینە، ئەوانەی دیعایەی ئینتیخابی دەکەن، لەوێ دەبێ عیلاج بکرێ تەشهیر و تەجریحی تێدابێ، فەرقەکەی لەگەڵ ئەو صیاغەی کە باسی کرد ئەوەندەیە، ئەوەی کاك جوتیار باسی دەکات، مەسەلەی خیداع، بەراستی لێرە لیستەکان یان کەیانی سیاسی ئەوانەی دیعایەی لۆ قوائیمی خۆیان دەکەن، نابێ هیچ فرت وفێڵی تێدا بێت لەگەڵ ناخب، دەبێ شێوازێکی

راست و دروستی بەکار بێنن لەگەڵیان، نەخیداعی تێدا بێ و نە غشی تێدا بێ، چونکە کێ ئیسباتی دەکات؟ البينه على من ادعى، ئەوە بۆ مەحکەمەی بەجێی دەهێڵین، با هەموو شێوازێکی سەلماندن دەبێ بۆ خۆیان بیسەلمێنن، ئەوەی کاك زانا باسی دەکات لە ماددەی 30 ئەوە عیلاج کرایە، سێ برگەی تێدایە، هەموو ئەو حالەتانەی عیلاج کرایە لە کیان سیاسی، ئێمە لێرە بەس باسی ئەشخاص دەکەین، ئەگەربێت و سەرپێچی یاسا بکەن ، مەسەلەی حەبس ئەوە لێرە نیە، مەسەلەن کیانی سیاسی کە بەشدار دەبێت لەو تاوانانەی هەڵبژاردن، لە ماددەی 30 ئەگەر ئیجازەم بدەی دەیخوێنمەوە: أولاً: في حالة ثبوت مساهمة الكيان السياسي في ارتكاب أي جريمة من الجرائم الانتخابية والمنصوص عليها في هذا القانون, يعاقب بغرامة مالية مقدارها (50000000) خمسين مليون دينار.

ثانياً: يحرم الكيان السياسي من الأصوات التي حصل عليها في المركز الانتخابي في حالة اقترافه إحدى الجرائم الانتخابية المنصوص عليها في البنود (أولاً، خامساً، سادساً، سابعاً, ثامناً) من المادة (27) والمادة (28) من هذا القانون.

ثالثاً: يعاقب بالحبس وبغرامة لا تقل عن عشرة ملايين دينار ولا تزيد عن خمسة وعشرين مليون دينارکل من خالف حكم الفقرة اولا من المادة (22) من هذا القانون.

بەڕێز محمد عبدالقادر(د.کمال کەرکووکی):

کاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە گوتی خیداع چۆنە، تەبعەن مفەوەزیە سەیری توعون دەکات، دوایی ئەگەر ئەوە حەسمی نەکرد دەچێتە هەیئەی قەزائی ئەوەی لە مەحکەمەی تەمییز دروست بووە، ئەو لەوێ مەعاییری خۆی هەیە ئیسباتی دەکات کامە خیداعە و کامە خیداع نیە، ئەوەی تر ئەوەی کاك زانا ئەڵێت، ڕاستە (يحظر القيام بأية دعاية تنطوي)، چونکە ماددەی 24 ئیحالە دەکات بۆ ئەو ماددەش کە ئەڵێت: من خالف احكام المادە 17 و 18 و 19 و 20 و ئەوانە، ئەوەشی تێدایە و حەبسیشی تێدایە، کیان شەخصیەتێکی مەعنەویە حەبس ناکرێ، ئێمە لێرە ئەو مورەشەحینەی حەزف بکەین و دروست دەبێت، يحظر القيام باية دعاية، هەمووی دەگرێتەوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان مورەشەح ئەتوانی زیندان بکەی کە موخالەفەی کرد، بەس کیان ناتوانی، کاك فورسەت قسەی هەیە.

بەڕێز فرسەت احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 20 باسی ئەوەی ئەکرد مورەشەح ببێتە کەیان سیاسی، باسی مورەشەح بکەین، کاك زانا داوا ئەکات مورەشەح ببێتە کیان سیاسی، من ئەڵێم نابێت ببێتە کەیان سیاسی، چونکە ماددە 24 باسی حەبسی مورەشەح دەکات، ئەگەر باسی حەبس وەکو خۆی ماوە، خۆ کەیان سیاسی حەبس نابێت، مورەشەح حەبس دەبن، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك زانا ئەگەر سەحب دەکەیەوە؟ سەحبی ناکاتەوە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا لێرە باسی حظر دەکات وەکو شتێکی مەبدەئی، چ مورەشەح بیکات، چ کەیان بیکات، ئەو پێشنیارەی کاك زانا زۆر ڕاستە، بەڵام لازمە موعالەجەی ماددەی 24ی بکەین، ئەو ماددەیە کە دەکاتە ماددەی 18 لابببەین، چونکە حەبسی تێدایە جا با ئەو حەبسە نەمێنێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئەو نوقتەیە موهیمە، مەجالی چوار کەسی تر دەدەم قسە بکات، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی قسەکانی برای بەڕێزم کاك فرسەت دەکەم، چونکە کیان سیاسی حەبس ناکرێ، دەلیلیشمان لەسەر ئەوە ماددە 30، کە تەنها غەرامەمان بۆ کەیانی سیاسی لە کاتی موخالەفە کردنی ئەم یاسایە دانایە، غەرامەی یەکەمیان 50 ملیۆن دینارە، بە نیسبەت ماددەی 30 فەقەر یەك، بە نیسبەت ئەوانی تریش مەسائیلی مەعنەویمان دانایە، وەکو عیقابێك لە بۆ کەیانی سیاسی، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك مەحمد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم کیانە وەکو رۆژنامە وایە، رۆژنامەش خۆ کۆمەڵێك خەڵکە، بەڵام سەرنووسەرەکە بەرپرسیارە، هەر هەڵەیەك لەو رۆژنامەیە بکرێ، سەرنووسەرەکە بەرپرسیارە، هەموو کەیانێك بەرپرسی هەیە، ئەو کەسە بەرپرسە لە هەموو موخالەفاتێك کە لەو کەیانە دەکرێ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك کەریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو حەلێکی تەوقیفی ئەگەر بگوترێت، من تەئیدی رەئیەکەی کاك خەلیل دەکەم، يحظر القيام باي نشاط، به موتلەقی بێت، و المطلق يجري على اطلاقه، یەعنی هەم کەیان بگرێتەوە و هەم مورەشەح بگرێتەوە، لێرەدا هەم حەبسی تێدا بێ و هەم غەرامە، یەعنی ئەگەر بێت و به موتلەقی باس بکرێ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر وا بێ ماددەی 24، حەبسی بۆ ماددە 22شی دانایە، لە 22 سێ فەقەرە هەیە هەمووی باسی ئەحزاب و کیانات دەکات، دەبێ ئەویش لا ببەین، ئەوە یەك، منیش بەو حەلە تەوفیقیەی رازیمە کە کاك کەریم و ئەوانە تەرحیان کرد، به موتلەقی القيام باى دعايه انتخابيه.....الخ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لێژنەی ناوەخۆ لەگەڵ دەقی ماددەکەینە، حەز دەکەم یەك خاڵی روون بکەمەوە، هیچ کەیانێکی سیاسی نایێت مورەشەح تەشهیر بکات، کەیان سیاسی لە رێگای ئەندامەکانی خۆی دەکات، لە رێگای ئەعزای خۆی تەجریح دەکات، ئەوەی لێرە هاتیە سزامان لە بۆ ئەو ئەشخاصانە داناوە، وەکو حالەتێك، جیهەتێك شەخصیەی مەعنەوی هەبوو، کە شیکایەتی لێ دەکرێ خۆ شەخصیە مەعنەوەیەکە نیە، شەخصێك بەرپرسە لێی، هۆ لە دانانی ئەو یاسایە، کە یاساکەمان دانایە، سزایەکان لە کەمترینیان بۆ زۆرترینیان، مەسەلەی کەیاناتی سیاسی و ئەشخاصیش بە هەمان شێوە، بە پێی جەریمە و جەسامەتی جەریمە، ئەگەر جەریمەکە زۆر جەسیم بوو، مەسەلەن کەیان سیاسیش سزامان بۆ دانایە، لە ماددەی 22 فەقەرە 2-3: يحرم أي حزب أو كيان سياسي يحتفظ بمليشيا مسلحة من المشاركة في الانتخابات، لەبەر ئەوەی ئەوەکە زۆر گەورەیە بۆیە کەیان سیاسی و حزبمان داخیل کردیە، سێیەم: ثالثاً: يحرم أي كيان سياسي من المشاركة في الانتخابات وحساب الأصوات في حال قيامه بغلق منطقة انتخابية بالقوة أو التهديد باستخدام القوة لصالحة أو ضد غيره، چونکە جەریمەکە زۆر گەورەیە، لێرە باسی حزب و کەیانی سیاسیمان کردیە، هەروەها ماددەی 30، 50 ملیۆن دینار غەرامەمان دانایە، لەبەر ئەوەی جەرائیمەکان گەورەنە و زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئێستا دوو رەئی هەیە، رەئیەك ئەوەیە کە مورەشەح لابچێ، رەئیەکیش هەیە کە وەکو خۆی بمێنێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە مورەشەحین لابچێ تکایە دەستی بەرزکاتەوە؟ ماددەکە وەکو خۆی ئەمێنێ بەس مورەشەحین لابچێت.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەئیدی کاك زانا دەکەین کەوای لێ دێت: يحظر اي كيان باية دعاية انتخابية، تنطوي على خداع الناخبين و غشهم او استخدام اسلوب التجريح او التشهير بالآخرين، في الدعاية الانتخابية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

کێ لەگەڵ ئەوە دایە تکایە دەستی بەرز کاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ ئەغلەبیە وەکو خۆی ماوە، بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیست و یەکەم کە بوویتە ماددەی نۆزدەهەم:

خەرج کردنی پارە بۆ ریکلامی هەڵبژاردن لەماڵی گشتی یان لە بودجەی وەزارەتەکان یان ماڵی وەقف یان ماڵی پشتگیریی دەرەکی قەدەغەیە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (21) و التي تصبح المادة (19):

يحظر الإنفاق على الدعاية الانتخابية من المال العام أو من موازنة الوزارات أو أموال الوقف أو من أموال الدعم الخارجي.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەوانەی ئەیانەوێ قسە بکەن لەسەر ئەم ماددەیە دەستیان بەرزبکەنەوە، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵێکی گرنگ هەیە لێرە، مفەوەزیەش پێشنیاری کرد، ئەگەر بێت و دەستکاری بکەین زۆر باشە، ئەویش: دیاری کردنی سەقفێك بۆ ئینفاق لەسەر حەملەی دیعایەی ئینتیخابات، راستە مالەکە ئی ئەو حیزبەیە، لە ئاخیریدا مولکی ئەو میللەتەیە، پێویست ناکات ئیسراف و تەبزیر بکرێ لەسەر حەملەی ئینتیخابی، بۆیە ئەم مەقتەعەی بۆ زیاد بکرێ باشە: و لا يجوز ان يتجاوز سقف الانفاق على الدعايه الانتخابيه، مبلغ(.....)، مەبلەغێکی دیاری تەحدید بکرێ، لە زۆر وڵاتانی دونیا ئەوە هەیە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

كاك كەريم فەرموو.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بەڕاستى لە نيهايەتى ماددەكەدا هاتووە، من اموال الدعم الخارجى، ئەگەر مەبەستى لێرە دەعمى ئەموالى خارجى بێت، ئەوە هەر لە ئەساسدا مەحزورە، هيچ حيزبێكى سياسى، هيچ كەيانێكى سياسى نابێت مال لە دەرەوەى ولّات وەربگرێت، بۆيە لێرەدا هاتنى بەو شێوەيە پێم وايە لە جێگاى خۆيدا نيە، ئەوە هەر حەزف بكرێ زۆر باشە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

د.شوكريە فەرموو.

بەڕێز د.شوكريە رسول ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لێرەدا يان مالى پشتگيرى دەرەكى قەدەغەيە، يەعنى ئەبێ چى بێ ئەو ماله پشتگيريە؟ بۆيە پێويست ناكات لێرەدا بێت، ئەگەر لابرێ جوانترە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

لێژنە رەئيتان؟

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێم وا نيە حاڵەتێكى زۆر ديموكراسى بێت، هەندێ ليست هەيە مەسەلەن دەعم بۆ خۆى كۆدەكاتەوە، تەبەروعات كۆ دەكاتەوە، لەوانەيە بتوانێ تەبەروعاتى يەكجار زۆر كۆبكاتەوە و چەند بۆ حەملەى خۆى سەرف دەكات، ئەوەى گرنگە لاى ئێمە، ئێمە دەنگمان لەسەر ئەوەى دا موددەيەك دادەنرێت، ئەويش تاكو 24 كاتژمێر پێش هەڵبژاردن، هەتا ئەو وەختە رادەوەستێت، مەسەلەى پارە كەس ناتوانێ رێى لێ بگرێ ئەوە يەك، دووەم: ئەوەى كاك كەريم بەحرى باسى دەكات، بەراستى ئەوەى دەعمى خارجى تاكو ئێستا باس نەكرايەو تەنزيم نەكرايە بەو شێوەيە، لەولاش عقوبەى بۆ دادەنرێت، پێمان وايە ئەو ياسايە، ياسايەكى موتەكاميلە و دەبێ هەموو جەوانيبەكانى وەربگرين، لەو جەوانيبانەش ئەوەيە كە دەبێ دەعمى خارجى هەبێ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

ئەم ماددەيە وەكو خۆى ئەخەينە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ ئەوەيە كە وەكو خۆى بمێنێتەوە دەستى بەرزكاتەوە، سوپاس، كێ لەگەڵدا نيە؟ بە زۆرينەى دەنگ قبوڵ كرا، بۆ ماددەى دواتر تكايە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەی بیست و دووەم کە دەبێتە ماددەی بیستەم:

یەکەم: بەکارهێنانی هەر شێوەیەك لەشێوەکانی پاڵەپەستۆ یان ترساندن یان بەکافردانان یاخود بەخائین دانان یان پیشاندانی شتی هەڵخەڵەتێن یان پێدانی دەسکەوتی ماددی یان مەعنەوی یان بەڵێن پێدان لەلایەن هەر حزب یان کۆمەڵ یان ڕێکخستن یان کیان یان کەسەکان، یان هەر لایەنێکی تر قەدەغە دەکرێت.

دووەم: حزبێك یان کیانێکی سیاسی کە میلیشیای چەکداری هەبێت، بێبەش دەکرێت لە بەشداری کردن لە هەڵبژاردنەکاندا.

سێیەم: هەر کیانێکی سیاسی بێبەش دەکرێت لەبەشداری کردن لە هەڵبژاردنەکان و حسێب کردنی دەنگەکان لەباریکدا ئەگەر بەهێز یان بەهەڕەشە ناوچەی هەڵبژاردن دابخات بۆ بەرژەوەندی خۆی یان لەدژی غەیری خۆی.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (22) و التي تصبح المادة (20):

أولاً: يحظر على أي حزب أو جماعة أو تنظيم أو كيان أو إفراد أو أي جهة كانت ممارسة أي شكل من أشكال الضغط أو التخويف أو التكفير أو التخوين أو التلويح بالمغريات أو منح مكاسب مادية أو معنوية أو الوعد بها.

ثانياً: يحرم أي حزب أو كيان سياسي يحتفظ بمليشيا مسلحة من المشاركة في الانتخابات.

ثالثاً: يحرم أي كيان سياسي من المشاركة في الانتخابات وحساب الأصوات في حال قيامه بغلق منطقة انتخابية بالقوة أو التهديد باستخدام القوة لصالحة أو ضد غيره.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کێ ئەیەوێ قسە بکات؟ ئەم ماددانە هەمووی ئیتیفاق لەسەری کران، بەس دیارە زۆر موناقەشە دەکرێ نازانم مەسەلە چیە، کاك شێخ جەعفەر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفى معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیەکم هەیە بۆ هەردوو لێژنە لەسەر بڕگەی یەکی ماددەی بیست، ئەو دوو بەشەی پێشەوە قەیناکە مەنع بکرێ، بەڵام چۆن حیزبێك، کەیانێکی سیاسی، تۆ مەنعی ئەوەی دەکەی ڕێکلام بکات بۆ خۆی، بڵێ، من خەدەمات پێشکەش دەکەم، من خزمەتی میللەت دەکەم، من پرۆژەم هەیە، ئەوە یان بەڵێن پێدان لە لایەن هەر حیزبێك، یان هەر کەیانێك، چۆن ئەو حیزبانە مەنعی ئەوە دەکرێن کە حەملەی ئینتیخابی بۆ خۆیان بکەن؟ پرۆژەش تەقدیم بکەن کە خزمەتی میللەت دەکەن، بەشی پێشەوە قەینا هەبێ، بەشی دواوە چۆن ئەبێ لەگەڵ کیان سیاسیەکان ناگونجێ بەراستی، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك جەمال فەرموو.

بەڕێز جمال يوسف بۆتانى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (22):

أولاً: يحظر على أي حزب أو جماعة أو تنظيم أو كيان أو إفراد أو أي جهة كانت ممارسة أي شكل من أشكال سياسة الاكراه و الاغراء، ئەوەندە كافيە، ئەو هەموو درێژ پێدانە بەڕەئى من زۆرە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

سوپاس، كاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى 22 كە بوويتە ماددەى 20، لەسەر يەكەم و دووەم و سێيەم قسەم هەيە، مەسەلەن يەكەم، ئەويش ئەوەيە بە حەقيقەت كە هاتووە (يان)زۆر لە شوێنێكدا هاتووە كە زۆر(يان)، (يان)ى تێدايە، و تێكەڵاوى و پێكەڵاوى تێدايە لە صيغەكە، من پێم باشە ئەوە بكرێتە أو ب و ج، بەو شێوەيە، يەكەم-أ: بەكارهێنانى هەر شێوەيەك لەشێوەكانى پاڵەپەستۆ يان ترساندن يان بەكافردانان ياخود بەخائين دانانى.

ب- پيشاندانى شتى هەڵخەڵەتێن يان پێدانى دەسكەوتى ماددى يان مەعنەوى.

ج- بەڵێن پێدان لەلايەن هەر حزب يان كۆمەڵ يان رێكخستن يان كيان يان كەسەكان، يان هەر لايەنێكى تر قەدەغە دەكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك پير خدر فەرموو.

بەڕێز خضر سليمان خليل:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لە خاڵى يەكەم، وەكو ئەوەى كاك شێخ جەعفەريش ئيشارەتى پێدا، هەر گروپێك يان هەر حيزبيك، مافى خۆيەتى رێكلام بكات، ، من كە هاتم گەيشتمە جێى بريارى دەۆكم سۆزێ بداتە جەماوەرى، ئينجا، بلا بمێنێبت، بەس : او منح مكاسب ماديه او معنويه، ئەز بێژم ئەو بێتە لادان باشترە، هەتا موغريات بمێنێت قەيناكە، او منح مكاسب ماديه او معنويه او الوعد بها، هەر كەسێكى بۆ خۆى رێكلامێ بكات و سۆز دەداتە خەڵكى.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

د.عبدالرحمان فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمان اسماعيل سليم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من تێبینینیم لەسەر خاڵی دووەم و سێیەم هەیە، كە هەردووكی وەكو یەكە، بە رەئی من هەردووك بكرێتە یەك خاڵ،: يحرم أي حزب أو كيان سياسي يحتفظ بمليشيا مسلحة من المشاركة في الانتخابات.

ثالثاً: يحرم أي كيان سياسي من المشاركة في الانتخابات وحساب الأصوات في حال قيامه بغلق منطقة انتخابية بالقوة أو التهديد باستخدام القوة لصالحة أو ضد غيره، هەردووكی یەكە، لەبەر ئەوە من وا بەباش دەزانم هەردووك ببێتە یەك، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

زۆر سوپاس، كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امين:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێم باشە بۆ بڕگەی یەكی تەهدیدیش زیاد بكەین، أشكال الضغط أو التهديد، لەبەر ئەوەی تەهدیدیش لەو تاوانانەیە كە ئەكرێ، ئەكرێ بە قسە بە هەندێ شت تەهدیدی خەڵك بكرێ، بڕگەی سێ، باس ئەكات و ئەڵێ: في حالة قيامه بغلق منطقة انتخابية، ئێمە لە ماددەی یەك تەنها پێناسەی مەركەزی ئینتیخابیمان كردووە، حەق وایە ئەو مەركەزە ئینتیخابیەی بكەینە مەنتیقەی ئینتیخابی، لەبەر ئەوەی مەنتیقەی ئینتیخابی زۆر فراوانترە، عادەتەن دەنگدان لە یەك مەنتیقەی ئینتیخابی، باش وایە بنووسن مەركەزی ئینتیخابی، پێناسەكە لە برگە 5 ئێمە پێناسەی مەركەزی ئینتیخابیمان كردووە، رەنگە لە مەركەزی ئینتیخابی ئەو مەشاكیلانە هەبێت، مەنتیقەی ئینتیخابی فراوانترە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك كەریم فەرموو.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

خاڵی یەكەمم كاك جەمال بۆتانی كردی، خاڵی دووەم ئەوەیە، لێرە تەحدید بكرێ لە دیعایەی ئینتیخابی، في الدعايه الانتخابيه، ئەوەی ئیزافە بكرێ لە ئاخیری، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك كەریم فەرموو.

بەڕێز كريم مجيد شريف:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

کاك شێخ جەعفەریش قسەی لەسەر ئەوە کرد، لێرە (بەڵێن) هاتووە، بەراستی سەرتاپای ئەو پرۆسەیە کەیانە سیاسیەکان ئیشیان لەسەر بەڵێندانە بە خەڵك، ئەگەر قسە لەسەر (بەڵێن) بێت، لێرەدا بەڵێنی هەڵخەڵەتێنەر بێت، لە پێشتر قسەمان لەسەر بەڵێنی هەڵخەڵەتێنەر کرد، بەڵام پێویستە ئەو بەڵێنە جیا بکرێتەوە، چونکە کۆی پرۆسەکە، کۆی کیانەکان کە دێن، پرۆژەیەکیان هەیە، مەشروعێکیان هەیە، لە مەشروعەکە بەڵێنە ئەیدەن بە خەڵك، ئەگەر چوونە سەر دەسەڵاتیان گرت، ئەو بەڵینانە دەبێ جێبەجێ بکەن، لەبەر ئەوە ئەبێ ئاگامان لەو حاڵەتە بێت لێرە، بڕگەی دووەم و بڕگەی سێیەم لە راستیدا ئەو کیانە سیاسیانە ئەگەر میلیشای هەبێ بەشداری ناکات، بەڵام لە سێیەمدا ئەگەر بەهێز ناوچەیەکی داگیر کرد، بەڵام ئەگەر لە بڕگەی دووەمدا ڕێگەمان لەو کەیانە گرت کە میلیشیای هەبێت، ئەی بە چی داگیری دەکات؟ لەبەر ئەوەی بڕگەی سێیەم پێ ئەچێ زیادە بێت، چونکە لەیەك دەچن، لایەنێك کە هێزی هەیە قەدەغە ئەکرێ بەشداری هەڵبژاردن بکات، کەواتە هێزی بەدەستەوە نامێنێ ناوچەکە داگیر بکات، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

گێلاس خان فەرموو.

بەڕێز گێلاس محی الدین محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیم هەیە، یەکەم، لە ماددەی بیستدا، ئەکرێ ئەم بڕگەی یەکەم لابرێ، تێبینی دووەمیشم: میلیشای چەکداری بکرێ بە هێزی چەکداری، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

لێژنەی یاسایی ڕەئیتان تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دانیشتنی پێشتریش موتەفیق بووین لەسەر ئەوەی تەئیدی ماددەکە دەکەین وەکو خۆی هاتووە، منح مکاسب مادیە، باسی شێوەیەکی عام ناکات، باسی ئەوە دەکات کە کەیانێك ئەچێتە لای سەرۆکی عەشێرەتێك، ئەوەندە پارەی دەداتی و دەڵێ کورِی تۆ دەکەم بە قائیمقام، دەیکەمە موحافز، ئەوەندە دەکەم بۆ ئەوە، ئەوە کڕینی دەنگە، ئەوە دروست نیە، بەس عام وعودی بڵێ، من بۆ ئێوە شاریعەکان وا دەکەم، ئەوە حەقی خۆیەتی ئەوە وا ناگرین، ئەوە باسی شتی فەردی و موحەدەدە، ئێمە تەئیدی ماددەکە دەکەین وەکو خۆی، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

د.شوكريه فەرموو.

بەڕێز د.شكريه رسول ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێم باشه ماددەى 20 خاڵى يەكەم، وشه قەدەغەكردن بچێته پێشەوه كه لە كۆتايى دانـدراوه، چونكه زۆر به قوەت دەبێ، ئەوه خاڵێك، خاڵى دووەمم، 12 جار يان دانراوه، من لەگەڵ كاك حاتم يەكدەگرم كه ببێته أ و ب و ج، خاڵى دووەم و سێيەم يەك بخرێت، هەروەها وشەى هەر حيزبێك، بچێته سەرەوه، لە خاڵى دووەم، نەك هەر حيزبێك يان كەيانێك، كه ميليشيای چەكدارى هەبێت، بێ بەش دەكرێت لە هەڵبژاردن، ئەم دوو خاڵە بكرێته يەك، چونكه هەردووكى باسى كيانى سياسى دەكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

نيساب كەمە، سێ كەسمان كەمە، فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

هەندێك پرسيار لەسەر بڕگەى 2 و بڕگەى 3 هەيە، بەڕاستى بڕگەى 2 و بڕگەى 3 جياوازى زۆرى تێدايە، بڕگەى 2 باسى ئەوە دەكات لايەنێك ئەگەر ميليشيايەكى موسەلەحى هەبێت، بڕگەى 3 ئەگەر بتوانێ ئەو مەنتيقە دابخات بەهێز، دەكرێت مەنتيقەى بەهێز و ميليشياشى نەبێت، بە ئەنواعى هێز، چونكه لەلايەكى تر دەڵێت، ئەگەر بە هەڕەشه و بە هێنان، دەكرێ هێزيشى نەبێت، تەنها هەڕەشه دەكات و خەڵك دەترسێت و مەنتيقه دادەخرێت، واته لێك جياوازە، ئەوەى گيلاس خان باسى كرد، ميليشيا بكرێته هێزێكى چەكدارى، هەر حيزبێك كيانێكى سياسى و هێزێكى عەسكەرى هەبێت، واته ميليشيايه و هەمان نەوعه، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، خاڵێكه كه تەوزيحى هەبێت، هەموو نەسى جەزائى وەكو حقوقيەكان دەڵێن، پێويسته زۆر ورد بێت، هيچ عقوبەيەكيش نابێت ئەگەر نەسێك نەبێت، لەبەرئەوە، ئەوە له جێگاى خۆى هاتووە، ليژنەى ياسايى و ناوخۆش لەسەر ئەسڵى مەوزوعەكەن، دەيخەينه دەنگدانەوە، بەڵام نيساب كەمە، كێ ئێستا لەگەڵ ماددەكەيە وەكو خۆى بێت كه هەر دوو ليژنه پشتيوانى لێ دەكەن، تكايه دەستتان بڵند بكەن؟ فەرموون، كێ لەگەڵ دانيە؟ يەك كەس، به زۆرينەى دەنگ پەسەند كرا، بۆ ماددەى دواتر، كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێستا جێگای تەسبیتی ئەو ماددەیە، ئەوەی پێشتر دەنگمان بۆی داوە، دەبێتە ماددەی 21، لێرە تەسبیت دەکرێت، ئەخیری ئەو فەسڵە، دوای ئەو ماددە وای لێ دێت (تمنع الدعاية الانتخابية بكافة أشكالها قبل ثمانية واربعين ساعة من موعد فتح باب التصويت) ئەمە دەنگمان بۆی داوە، ئەو ماددە دێتە ئێرە، بوعدە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە دەنگمان بۆ ئەوە دا كە ئەو ماددەیە لە نیهایەتی فەسڵەكە دابندرێت، بەڵام ئەو سیاغەیە بەڕاستی پێویستی بە چارەسەر هەیە، لەبەرئەوە دەڵێت پێش 24 سەعات قەدەغە دەكرێت، ئەی ئەگەر كیانێكی سیاسی..... ؟.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

تكایە ئەوە دەنگمان بۆی داوە، پەسەند كراوەو زۆرینەی ئەندامانی پەرلەمان بەو شكلە قەبوڵیان كرد، بۆ ماددەیەكی تر تكایە، دواتر ماددەیەك پێشنیار بكەن، كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەشی شەشەم

تاوانەكانی كاتی هەڵبژاردن

ماددەی بیست و دوو:

هەر كەسێكی بەیاننامەیەك یان وێنە یاخود بڵاوكراوەی هەڵبژاردنی تایبەت لەدەرەوەی شوێنەكانی بۆی تەرخان كراوە هەڵواسێت بەگرتن حوكم دەدرێت، كەلەمانگێك زیاتر نەبێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

الفصل السادس

الجرائم الانتخابية

المادة الثانية والعشرون:

يعاقب بالحبس مدة لا تزيد على شهر كل من الصق البيانات أو الصور أو النشرات الانتخابية الخاصة خارج الأماكن المخصصة لها.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان كەس لەسەر ئەمە قسەى هەيە؟ كاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێشنيار دەكەم (يعاقب بالحبس مدة لا تزيد على شهر أو بغرامة لاتزيد عن مائة الف دينار) لە حاڵەتى ئينتيخابات، بۆ خۆتان دەزانن لە جێيان سەيارەى دەڕازێننەوە، وێنەى لێ قەيم دەكەن، هەندێك جار مێرمندانێكە رسمێك بە ديوارێك هەڵدەواسێت، ئەوە ديواردەيەكى باش نيە بيگرن و ڕاستەوخۆ لە ژوورێى بكەن، مادام حوكمە با غەرامەشى لەگەڵ بێت، يەعنى يان غەرامە يان حوكم، بكرێتە (يعاقب بالحبس مدة لا تزيد على شهر او بغرامة لاتزيد على مائة الف دينار كل من الصق البيانات أو الصور أو النشرات الانتخابية الخاصة خارج الأماكن المخصصة لها).

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

كاك بكر فەرموو.

بەڕێز بكر فتاح حسين:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من پێم باشە، بەگرتن حوكم بدرێت تارۆژى ئينتيخابات، دواى ڕۆژى هەڵبژاردن ئازاد بكرێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

ليژنەى ياسايى رەئيتان تكايە؟ كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقى ماددەكەين وەكو خۆى بمێنێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

ليژنەى ناوخۆ رەئيتان؟ فەرموو كاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە كە ئەو سزايانەمان داناوە، بەڕاستى هەم بە هەماهەنگى هەردوو ليژنە، لەناو ئەوانەى سياغەى مەشروعەكەيان كردووە لەگەڵ هەردوو ليژنەكە، هەروەها هەوڵمان داوە نەسەقێكى هەبێت لەگەڵ ياساى هەڵبژاردنەكانى ئەنجومەنى پارێزگاكانى عيراق و، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدان، کێ دەیەوێت ماددەکە وەکو خۆی بمێنێت دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، کێ لەگەڵدانیە؟ یەك کەس، بە زۆرینەی دەنگ قبوڵ کرا، بۆ ماددەیەکی تر، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 24 کە دەبێتە ماددەی 23.

ماددەی بیست و سێ:

ئەو کەسە بەماوەیەك حوکم دەدرێت کەلەمانگێك کەمتر نەبێت و لە شەش مانگیش زیاتر نەبێت، بەغەرامەیەکیش کەلەیەك ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە پێنج ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێت، ئەگەر سەرپێچی ماددەکانی ژمارە (17 ـ 18-19-20-21) ی ئەم یاسایەی کرد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة والعشرون:

یعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر ولا تزید عن ستة أشهر وبغرامة لا تقل عن ملیون دینار ولا تزید علی خمسة ملایین دینار من خالف أحکام المواد (17 ـ 18-19-20-21) من هذا القانون.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

فەرموو کاك سەردار.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پاش ئەوەی دوو ماددە ئیلغا کرا لەو پرۆژەیە سیغەکەی بەو شێوەیە دەبێت:

ماددەی بیست و سێ:

یعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر ولا تزید عن ستة أشهر وبغرامة لا تقل عن ملیون دینار ولا تزید علی خمسة ملایین دینار من خالف أحکام المواد (15، 16 ، 17 و 18 و 19) من هذا القانون.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

سارا خان فەرموو.

بەڕێز سارا خضر پیرۆت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ئەو ماددەیە کە بووەتە ماددەی 24 ، ئەو سزایانە، بە رەئی من سزایەکان کەمن، لەبەرئەوەی ئەو تاوانانەی باسکران لە پێشەوە ئەو سزایە زۆر کەمە بە تایبەت بۆ ماددەی 21 کە باس لە بەکارهێنانی

مالّی گشتی و بودجەی وەزارەتەکان دەکات بۆ ڕێکلامی هەڵبژاردن، چۆن دەبێت ئەوەیان؟ لێرە ئەگەر بێتو ئەو بتوانێت مالّی گشتی یان بودجەی وەزارەت بۆ ڕێکلامی هەڵبژاردن بەکاربهێنێ، دەشتوانێ ئەو غەرامە کەمەی کە لێرە داندراوە بیدات، بۆ نموونە لێرە غەرامەکە دەڵێت (لاتقل عن مليون دينار ولاتزيد عن عشره ملايين دينار) ئەوە زۆر کەمە، حەقە حەبسەکەش عەینەن شت بەڕای من زیاد بکرێت، بکرێت بە (ستة اشهر، لاتقل عن ستة اشهر ولاتزيد عن سنة)، 21 یش ببڕێت بۆ بڕگە 2ی ماددەی 30، چونکە ئەو تاوانە لە ماددەی 21 گەورەترە، حەقە ببڕێتە بڕگەی 2 لە ماددەی 30 کە لێ ستاندنەوەی سیقەیە لەو کیانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ماددەیەکمان هەیە، ماددەی 21 کە (تمنع الدعاية الانتخابية قبل مدة 48 ساعة) مەفروزە ئەمیش بچێتە پاڵ ئەو ماددانەی تر، بۆ ئەوەی ئەو کیانە سیاسیە یاخود ئەو لیستەی کە بە پێچەوانەی ئەوەوە هەڵسێ، ئەویش بتوانێ هینێکی بەرامبەر بکەی، یەعنی ئێستا ئێمە بەو تەسەلسولەی تازە بیگۆڕین دەبێت بە 15 و 16 و 17 و 18 و 19، ئەی ماددەی 21 کە ئێمە ئیزافەمان کردووە، ئەوە چۆن چارەسەر بکەین و لە کوێ عقوبەی بۆ دابنێین؟ من پێم باشە هەر لەوێ دابندرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

كاك رشاد فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم حەبس و غەرامە نەبیت بە یەکەوە، ئێمە لێرە حوکمەکەی دەدەین، با مەجالێك لێ گەڕێین بۆ قازی بڕێك مرونەتی بمێنێت، یان حوکم بێت یان جەزا، بەو شێوە بێت (يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن شهر ولاتزيد عن ستة اشهر أو بغرامة لاتقل عن مليون دينار ولاتزيد على خمسة ملايين دينار).

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

كاك كريم فەرموو.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ رەئیەکەی مام رشاد دام، ئێمە ماوەیەکە مولاحەزە دەکرێت زۆر پاپەندین بە دەقە جامدەکان، خاسەتەن عقوبات، کە فەلسەفەی سزادان نابێت بەو شێوەیە بێت، یەعنی حبس و غەرامە بە یەکەوە بە بێ ئەوەی هیچ مەجالێك و سوڵتەیەك بۆ قازی بەجێ بهێڵی بۆ ئەوەی بە پێی زروفی قەزیەکە، زروفی موخەففە قەزائی و قانونی، لێرەدا لە مەحاکم ناکرێت تۆ بیبڕینەوەو یەکسەر حەبس و غەرامە پێکەوە بێت، حەبس و غەرامە یان (بتلك العقوبتین) یان بە هەریەك لە عقوباتەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان احمد خضر پاشا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش رەئیەکەم لەگەڵ رەئیەکەی مام رشاد و کاك کریمە، بەڵام حوکمەکە یان ئەو بێت یان ئەو، ئەو حوکمە کەمە مانگێك تا 6 مانگ، 6 مانگ تا ساڵێك بێت باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

گەلاوێژ خان فەرموو.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ماددەی 23 کە ئەو بڕگانە (15 و 16و 17 و 19) ئەو ماددانە هەموویان نەفسی عقوباتن، ئەگەر بێین موقارەنەی بکەین، هەندێك عقوبات هەیە خەفیفن، یەعنی هەندێك لەو ماددانە هەیە موخالەفەی خەفیفە و هەندێکیشیان تونده، بۆ نموونە ماددەی 15 یەعنی تۆزێك تونده، ئەگەر موقارەنە بکەی لەگەڵ ماددەی 19، کە ماددەی 19 خەفیف تره، لە هەمان کاتیش دا ماددەی 22 کە بووەتە 20 خۆی بڕگەی 2 و 3 (یحرم حزب)، یەعنی حیزبەکە لێرە کە حەرمان کراوە ئەسڵەن، یەعنی لەسەر ئەوە عقوبەشی دەدرێتێ؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری پێشنیارەکەی سارا خان و گەلاوێژ خان دەکەم، بەڕاستی ماددەکانی 15 و 16 و 17 و 18 و 19 ئەوەی کە بووە بە 19 و 20 ئەمانە موخالەفەی زۆر قورسن باسی ئەوە دەکەن، بەکارهێنانی دام و دەزگای حکومەت، بەکارهێنانی پارەی دەوڵەت، بە خائین ناساندن و تەکفیر کردنی خەڵك، چۆن دەبێت عقوبەکەی ئەوەندە کەم بێت؟ من پێم وایە عقوبەکەی وەکو حەبسەکەش زۆر کەمە و پارەکەشی زۆر کەمە، بۆیە تۆ

ئەوە بکە بە دوو ماددەی جیا، (15 و 16 لەگەڵ 19 و 20)جیابکرێتەوە عقوبەکەی زیاد بکرێت، چونکە ئەگەر سەیری ئەوە بکەین و بگەڕێینەوە بۆ ئەوانە موخالەفەی زۆر قورسن، ناکرێت بە ئەوەندە، بە تایبەتی کە مانگێك بۆ 6 مانگ بێت، حاکم دەتوانێت ئیفراجی بکات و حوکمەکەی بەسەرا جێ بەجێ نابێت، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

چرۆ خان فەرموو.

بەڕێز چرۆ علی حمه امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە فەسڵی پێشوو ماددەی 21 مان ئیزافە کرد، ئەگەر بکرێت بۆ ماددەی 21 یش ئەگەر یەکێك موخالفی ئەو 48 سەعاتە بێت، عقوبەیەك دادەندرێت، چونکە من ئەیبینم بەڕاستی لەگەڵ ماددەی 15 و 16 و 17 و 18 و 19 عقوبەکەی یەك ناخرێت، چونکە تۆزێك ئەخفترە، لەبەرئەوە ئەگەر ئەویش مەسەلەن عقوبەیەکی بۆ دابندرێت ئەو ماددەیەش، جا نازانم لیژنەی ناوخۆ و یاساییش چۆن جێگەی دەکەنەوە؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

فضیله خان فەرموو.

بەڕێز فچیلە رمچان سعدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ژی نەفسی تێبینیە کاك رشادم هەیە، ڕاستی یان غەرامە بێت، یان حەبس بێت، بەس ئەگەر حەبس بێت ئەو حەبسە زۆر کەمە، ئەگەر غەرامە بێت ژی زۆر کەمە، هەردووکیان زیاد ببیتن.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی و ناوخۆ پێکەوە فەرموون رەئیتان، کاك خلیل فەرموو.

بەڕێزخلیل ابراهیم احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەوزوعی کە دەڵێین حەبس ژی بیت و غەرامە، مە گۆتیە ئەو ئێمە زۆر حەریسین ئینتیخاباتی ئێمە لە ئەجوایەکی زۆر باش بکرێت، نزیك بن ئەم شتانە تێدا نەبێت و لە لیستی ڕەش دەربچین، با لەگەڵ ئەو تەوەجوهە بین، عقوبات نەوعەن ما موشەددد بن، یەعنی لێرە حەبس و غەرامەیە، هەردووکی پێکەوە بن، ئەوە نوقتەیەك، نوقتەی دووەم، دەڵێن ئەمە هەندێك عقوبات، عقوباتی موخالەفە کردنی خەفیفە، هەندێکیان زۆرە و هەمووی وەکو یەکن، ئەوەش مودەی حەبسەکە لە مانگێك تا 6 مانگە، غەرامەیەکیش

له 1 ملیۆن تا 5 ملیۆن، مەعنای وایە بۆ تەقدیری قازیە، ئەو تەقدیری دەکات نەوعی موخالەفەی ئەم حوکمە چۆن دەدات، ماددەی 21 تەئیدی خوشکە سۆزان دەکەین کە 21 یش ئیزافە ببێت لەوە، ئەما ماددەی 20، ئەوە موعالەجە کراوە لە ماددەی 30، ئەو بە فەقەراتە موعالەجە کراوە، بەس 21 ئیزافیە و ئەویش دەکەوێتە ژێر ئەو ماددەیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی زۆربەی پرسیارەکان هاوڕێم کاك خلیل جوابی دایەوە، تەنها لەسەر ئەو پێشنیارەی سۆزان خان، ئێمەش پشتگیری لەوەی دەکەین کە ماددەی 21یش ئیزافە بکرێت، بەڵام لێرە خاڵێکی تر هەیە کە لە ماددەی 30 ئەگەر کیانی سیاسی پێشێلی هەر خاڵێك بکات و جەریمەیەك بکات ئەوە لێرە 50 ملیۆن دینار غەرامە دەکرێ، بەڵام بەو ئیزافەیە ئەگەر ئەشخاسیش بیکات مانگێك تا 6 مانگ غەرامە دەکرێ و کیانە سیاسیەکەش 50 ملیۆن غەرامە دەکرێ و، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

بەداخەوە ئەو پەرلەمانتارانە حەق وایە هەموویان حزوریان هەبێت، نابێت بەزۆری غیابیان هەبێت، من زۆر بە زاهیرەیەکی زۆر زۆر خراپی دەزانم، ئێستا نیساب تەواوە، ئێستا ئەو بەڕێزانەی لەگەڵ ئەوە بوون، سزاکە زیاتر بێت بۆ ئەوەی کە دەنگدانەکەی هەڵبژاردنەکە بە پاکی و بە ڕێك و پێکی بڕواتە پێشەوە، نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو کاك رشاد.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارەکەی من پشتگیری لێ کرا، من گوتم یا جەزا یان غەرامە، سێ ئەندام پشتگیری لێ کرد، بۆ باس لەوە نەکرا؟.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك سەردارفەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەو بارەیەوە پێمان وایە ماددەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە باشترە، لەبەرئەوەی ئەوانەی ئەو برادەرانە باسی لێوە دەکەن، بەڕاستی تۆزێك لە تەخفیفی تێدایە، ئێمە بۆیە ئەوە دەڵێین بۆ ئەوەی هیچ کەسێك دەوائیری حکومەت بەکارنەهێنێت لە ئینتیخابات، ئێمە لەحرسمانە بۆ ئەوەی کە کەس ئەموالی عام، میزانیەی وەزارەت بەکارنەهێنێت، لەبەرئەوەی دعایەی ئینتیخابی خیداعی ناخبینی تێدا نەبێت، غەشی تێدا نەبێت، تەشهیری تێدا نەبێت، بۆیە ئێمە ئەو تەشدیدەمان بەکارهێناوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كوێستان خان فەرموو نوقتەی نیزامی هەیە، كاك كریم لە جێگای خۆت قسە مەكە!

بەڕێزكوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە گوتمان عقوبەكە كەمە كاك سەردار دەڵێ گوتوویانە زۆرەو كەم بكرێت، ئێمە دەڵێین كەمەو زۆر بكرێت، ئێمە 5 كەس تەئیدی ئەوەمان كرد كە ئەمە جیابكرێتەوە، 15 و 16 و 19 و 20 یەكەمی جیابكرێتەوە و بكرێت بە دوو ماددەی جیا، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك سەردارفەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من مەبەستم مام رشاد و كاك كریم بحری بوو، ئەوان گوتیان (مده لاتقل عن شهر ولاتزید عن سته اشهر) ئێمە گوتوومانە (بغرامه)، ئەوان دەڵێن (أو بغرامه)، یەعنی یان ئەو یان ئەو، من جوابی ئەوانەم دایەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك كریم فەرموو.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە مەبەستمان ئەوە بوو كە تەشدیدی عقوبە بكرێت، لەگەڵ ئەوە داین عقوبەكە زیاتر بكرێت، بەڵام حوریەت بدرێتە قازی و دەستی كراوە تر بێت، بۆ ئەوەی كە هەندێك زروف دێتە پێشەوە كە لەوانەیە بەس بە غەرامە حوكم بدات، حەبس و غەرامە بێت پێكەوە، (أو كلتا العقوبتين)، (أو باحدى العقوبتين)، یەعنی مەجالێك بدرێت بە یەكێك لە عقوباتەكان عقوبە بدرێت، مەبەستمان ئەوە نەك ئەوەی تەخفیف بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

بەڵێ ئێستا 3 بۆچوون هەیە، یەكەم: كاك رشاد پێشنیاری كرد كە یان حەبس بێت یان غەرامە، جیا بكرێت، دووەم: ئەوەی گەلاوێژ خان و كوێستان خان پێشكەشیان كرد كە عقوبەكە تەشدیدی زیاتر بكرێت، سێیەم: لیژنەی یاسایی و ناوخۆش لەگەڵ ئەوەن وەكو خۆی بمێنێتەوە، ئێستا سێ بۆچوون هەیە، ئێستا ئەوەی كاك رشاد دەیدەمە دەنگەوە كێ لەگەڵ ئەوەیە جیابكرێتەوە یان عقوبە بێت یان غەرامە بێت؟ ئەوەی داوای تەشدید دەكەن ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە كێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بكات تكایە؟ باشە ئەوانەی دەیانەوێت تەشدید بێت بە چ شكلێك بێ سیاغەكەی بنووسنەوە، بمان دەنێ بۆ ئەوەی ئەو

ساغەیە بخەینە دەنگدانەوە، کێ دەیەوێت جودا بێت ئەویش بیدات، چونکە ئێستا دوو موقتەرەحی تازە هاتووە یەکێك تەشدید بێت، یەکێکی تر پێی وایە جودا بێت، هەردوو لیژنەکە لەگەڵ ئەوەن وەکو خۆی بمێنێت، ئەوانەی موقتەرەح پێشکەش دەکەن تەئخیر نەبن، چونکە حەقتان سقوت دەکات، کاك رشاد ئەگەر موقتەرەحەکەتان نیەت سقوت دەکات تکایە؟ بەڕێزان ئێستا موقتەرەحەکان هاتن، یەکەم: ئەوەی داوای تەشدید دەکات دەڵێت (یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن ستة اشهر ولاتزید عن سنة وبغرامة لاتقل عن خمسة ملایین دینار ولاتزید عن عشرة ملایین دینار لکل من خالف المواد (15 و 16 و 17 و 18 و 19 و 20، اولا)، ثانیا: یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن شهر ولاتزید عن ستة اشهر وبغرامة لاتقل عن ملیون و لاتزید عن خمسة ملایین من خالف احکام المواد 17 و 18 و 19 و 20)، ئەمە موقتەرەحێکە، موقتەرەحێکی تریش هەیە (یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن شهر ولاتزید عن ستة اشهر وبغرامة لاتقل عن عشرة ملایین أو باحدی هاتین العقوبتین)، هی سێیەمیش وەکو خۆیەتی کە لە ئەسڵی ماددەکە هەموو کوتلەکان لەسەری موافق بوونە، هەردوو لیژنەش ئێستا موقتەرەحی یەکەم ئەوەی (یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن ستة اشهر ولاتزید عن سنة وبغرامة لاتقل عن خمسة ملایین دینار ولاتزید عن عشرة ملایین دینار لکل من خالف المواد (15 و 16 و 17 و 18 و 19 و 20، اولا)،)، ثانیا: یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن شهر ولاتزید عن ستة اشهر وبغرامة لاتقل عن ملیون و لاتزید عن خمسة ملایین من خالف احکام المواد 17 و 18)، ئەمە دەخەینە دەنگەوە، ئەگەر دەنگی هێنا ئەوە ئەڕوات، ئەگەر نا موقتەرەحی دووەم دەخەینە دەنگەوە لەگەڵ مەشروعی ئەسڵی، ئەو بەڕێزانەی کە لەگەڵن ئەوەی ئەخیرەن خوێندمانەوە کێ لەگەڵە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون، 9 کەس لەگەڵە، کێ لەگەڵ نیە؟ فەرموون، ئەو موقتەرەحە رەفز کرا، سوپاس، دەچینە موقتەرەحی دووەم، (یعاقب بالحبس مدة لاتقل عن ثلاثة اشهر ولاتزید علی سنة وبغرامة لاتقل عن عشرة ملایین أو باحدی هاتین العقوبتین)، وای نووسیوە خاوەن موقتەرەحەکە، کێ لەگەڵ ئەمەیە تکایە دەستی بڵند بکات؟ 7 کەسی لەگەڵە، کێ لەگەڵ دانیە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ ئەسڵی مەشروعەکەیە بەو شێوەیەی کە لیژنەی یاسایی ئیزافەی کرد، بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، کاك سەردارفەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ماددەی 21 مان ئیزافە کرد بۆیە بەو شێوەیە و بەو سیاغەیە دەبێت دەیخوێنینەوە وایە،

ماددەی 23 (یعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر ولا تزید عن ستة أشهر وبغرامة لا تقل عن ملیون دینار ولا تزید علی خمسة ملایین دینار من خالف أحکام المواد (15، 16 ، 17 و 18 و 19 و 21) من هذا القانون. سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ فەموون، کێ لەگەڵ نیە؟ 11 کەس لەگەڵ دانیە، بۆیە بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە قبوڵ کرا، بەڕێزان بۆ ماددەیەکی تر تکایە، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیست وپێنجەم کە بووەتە ماددەی بیست و چوارەم.

ماددەی 24:

بە گرتن بۆ ماوەیەك لە شەش مانگ کەمتر نەبێت، وە بە غەرامەیەکیش لە سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت، و لە پێنج سەد هەزار دیناریش زیاتر نەبێت، سزا دەدرێت هەر کەسێك ئەمانەی کرد:

یەکەم: بە ئەنقەست ناوێك یان تاوان یا سیفەتی قەڵب لە خشتەی هەڵبژێرەکان دابنێت، یاخود بە ئەنقەست ناوێك بە پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دابنێت.

دووەم: هەر کەسێك گەیشتە ناونووسکردنی خۆی و یان ناوی غەیری خۆی، بە بێ بوونی مەرجی پێویستی یاسایی و، دەرکەوت کە بەمە دەزانێ و، هەر کەسێکیش گەیشتە ئەو ڕادەیەی کە ناوێکی تر دابنێت یاخود لابدات.

سێیەم: لە هەڵبژاردندا دەنگی خۆی داو دەشیزانی ناوی لە تۆماری هەڵبژاردنەکاندا بە نایاسایی نووسراوە، یاخود مەرجە یاساییە پێویستیەکانی لە بەکارهێنانی مافەکەی لە هەڵبژاردندا لە دەست داوە.

چوارەم: بە ئەنقەست دەنگی بە ناوی غەیری خۆی دا.

پێنجەم: نهێنی دەنگدانی دەنگدەر بە بێ ڕەزامەندی خۆی بڵاو کردەوە.

شەشەم: بە کارهێنانی مافی خۆی لە هەڵبژاردنێك بۆ زیاتر لە جارێك.

حەوتەم: لیستی هەڵبژێری نەخوێندەواری گۆڕی و ناوێکی نووسی یان ئاماژەی ئەو ڕەمزەی کرد کە مەبەستی هەڵبژێر نییە، یاخود کۆسپی خستە پێش هەر هەڵبژێرێك بۆ لە دەستدانی مافی هەڵبژاردنەکەی.

هەشتەم: خۆی لە زیاتر لە بازنەیەکی هەڵبژاردندا یان لیستێکی هەڵبژاردن پاڵاوت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة 24:

يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن ستة أشهر، و بغرامة لاتقل عن مئة ألف دينار و لا تزيد على خمس مئة ألف دينار كل من:

أولا: تعمد إدراج إسم أو أسماء أو صفات مزيفة في جداول الناخبين، أو تعمد عدم إدراج إسم خلافا لأحكام هذا القانون.

ثانيا: توصل إلى إدراج إسمه أو إسم غيره دون توافر الشروط القانونية المطلوبة، و ثبت أنه يعلم بذلك، و كل من توصل إلى عدم إدراج إسم آخر أو حذفه.

ثالثا: أدلى بصوته في الإنتخاب و هو يعلم أن إسمه أدرج في سجل الناخبين خلافا للقانون، أو أنه فقد الشروط القانونية المطلوبة في إستعمال حقه في الإنتخابات.

رابعا: تعمد التصويت بإسم غيره.

خامسا: أفشى سر تصويت ناخب بدون رضاه.

سادسا: إستعمل حقه في الإنتخاب الواحد أكثر من مرة.

سابعا: غير إرادة الناخب الأمي و كتب إسما أو أشر على رمز غير الذي قصده الناخب أو عرقل أي ناخب لمنعه من ممارسة حقه الإنتخابي.

ثامنا: رشح نفسه في أكثر من دائرة أو قائمة إنتخابية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڵێ، بەڕێزان ئێستا کێ دەیەوێ قسە بکات لەسەر ئەمانە، زۆر زۆر تەبیعیە لە جەلسەی ئەمڕۆ، ئەوانەی دەیانەوێ قسە بکەن، ناویان بنووسین، ڕەجائەن موراعاتی ناو جەلسەکە بکەن، ئێرە جەلسەی پەرلەمانی کوردستانە، زۆر بە ئیحتیرام ئەوە بکەن، تکاتان لێ دەکەم، ئەو بەڕێزانەی کەناویان نووسیوە، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ماددەکە دەکەم بە تەواوی، بەڵام وا مولاحەزە دەکەم لە کاتی چاپ کردنی، بڕگەك لە ماددەکە لادراوە، تێدا نەنووسرایە، ئەویش ئەوەیە(قام بالتزوير أثناء فرز الأصوات)، پێشنیار دەکەم ئەگەر وابێ، ئەوە ئیزافە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركوكی):

کاکە لە خۆی دەپرسێ، کەس وەکیلی کاك عونی نیە لە باتی ئەو جواب بدا، ڕەجائەن، نەختێك هدوء ڕابگرین، بۆ ئەوەی ئیشەکانمان بڕوات، وا سەعات شەش و بیست دەقیقەیە، زۆریش هەمووتان هیلاکن، ماموّستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم أبو بكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەس مولاحەزەم لەسەر سابیعەنی هەیە، فەقەرەی حەفتەم کە دەڵێ(غير إرادة الناخب الأمي)، مەرج نییە ئومی بێ، چونکە هەتا کوێریش بێ، یەعنی هەر ئومیەکەی لابەبن، ئەو قەیدەی ناوێ، هەر ناخیب مادەم ئیرادەی گۆڕی، یەعنی ئەوە شتێکی خراپە، یەك ئەوە، مولاحەزەکم لەسەر ئەوەی جەنابی کاك عونی کە دەڵێ تەزویریش بەگەڵ دەن، تەزویر عقوبەی حەبس نیە، سجنە، لەبەر ئەوەی دەبێ ئەوە ئەگەر وا بێ، ئەگەر تەزویری باوێینە ناوی، دەبێ سجنیش داخل کەین، سجن لە پێنج ساڵ پتڕە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

فەزیلە خان، فەرموو.

بەڕێز فضيلة رمضان سعدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر سەیری ئەو خاڵانە بکەین، ئەو موخالەفە و ئەو عقوبە، یەعنی سەیری غەرامەکی بکەین، ڕاستی زۆر کەمە، چونکە من بە چاوی خۆم دیتمە، تەغیری ئیرادەی ناخیب چەند هاتیە کرنێ، یەعنی مەنعی ناخیبی کردییە لە تەسویت، ئەوە شتێکی بچووك نیە بە ڕاستی، لازمە غەرامەکە توند تر بێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك زانا، فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە أولا (جداول الناخبين)، ئێمە لە قانونەکانی خۆمان لامانبرد، لە ئی موحافەزەو لەوەش، دەکەینە (سجل الناخبين) لێرە دەگۆڕێت، سەدری مادەکەش بە ڕاستی تەماشا دەکەین، حەبسەکە لە شەش مانگ کەمتر نەبێت، بەڵام غەرامەکە سەد هەزارە، یەعنی تەوازون نیە لە بەینی ئەو عقوبە بە قوەتەی کە حەبسە و، ئەو مادەیەی پێشتر لە بەینی مانگێك هەتا شەش مانگ بوو، کە چی غەرامەکە یەك ملیۆن دینار تا پێنج بوو، بۆیە یان دەبێ غەرامەکە زیاد بکەین، لە ملیۆنێك بۆ پێنج ملیۆن بۆ ئەوەی موقابیلی حەبسەکەی تەوازونێك هەبێ لە عقوبەکەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من جارێکی تر ئەیلێمەوە، یەعنی هێنراوە جارێکی تر، کۆمەڵێك جەریمەی ئینتیخابی کە زۆر فەرقیان هەیە، فەرقی ئەوە یەکێك ناوی خۆی بخاتە ناو لیستەکانەوە، بە بێ ئاگاداری، زۆر زیاترە لەوەی کە بچێ بڵێ وەڵلا من ئاگادارم فلان کەس دەنگی داوە بۆ فلان لیست، یەعنی ئەو دوو شتە زۆر زۆر جیاوازە، هەمووی هێنراوە دەرج کراوە بۆ یەك جۆر عقوبە، ئەو جاری بۆ مادەکەی پێشوو تریش، داوامان کرد

وتمان جیاکرێتەوە، هەر جەریمە و قورسایی خۆی هەیە، من ڕەئیم وایە یەکەم، دووەم، سێیەم، لەگەڵ هەشتەم، لەبەر ئەوەی ئەوانە جەریمەن، بە ڕاستی ئەو کەسە حەقی ئەوەیە سجنیش بکرێ، و غەرامەکەشی زۆر لەوە زیاتر بێت، بەڵام ئەوانی تر حەبسێکە یاخود ئەوەی کە هاتووە، سەد تا پێنج سەد هەزار، بکرێ بە دوو بڕگە چونکە جەریمەکان لە قورسی و سووکی دا فەرقی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركوكی):

د. شكرية، فەرموو.

بەڕێز د. شكريه رسول ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئەم ماوەیە کە بۆ شەش مانگ کەمتر نەبێت ئەگەر بگیرێت، وە غەرامەکەی سەد تا پێنج سەد هەزار بێت، ئەمە زۆر بە کەمی ئەزانم، چونکە یەکێك کە فێل دەکات، یا حیلەیەك دەکات، یا جریمەیێك لێرەدا نووسراوە، ئەم هەموو شتانەی کە کردووە، ئەم هەشت خاڵەی کە هەمووی لە خۆیدا کۆ کردبێتەوە ئینجا بێین سەد هەزار غەرامەی بدەین یاپێنج سەد، زۆر زۆر کەمە، من پێشنیازی ئەوە ئەکەم ئەو شەش مانگەی کە بۆ دائەندرێ ئەو سەد هەزارە بکرێت بە ملیۆنێك، ئەم پێنج سەد هەزارەش بکرێت بە دوو ملیۆن، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك شێخ الله، فەرموو.

بەڕێز شێخ الله إبراهيم شێخ الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من دەربارەی سزاکەی شەش مانگ حەبس و سەد هەزار غەرامە کەمتر نەبێ و پێنج سەد زیاتر نەبێ، شەش مانگەکەم پێ زۆرە بکرێتە سێ مانگ، بەڵام غەرامەکە یەکجار زۆر کەمە، ئەسڵەن سەد هەزار یەعنی نازانم چییە، غەرامەی چییە؟ پێم وایە غەرامەکەی لە ملیۆنەك کەمتر نەبێ و لە سێش زیاتر نەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك ئارام، فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش بە تەواوەتی پشتگیری لە بۆچوونەکەی مامۆستا شیخ الله دەکەم، بەڕاستی ئێمە دەبێ لە هەندێ حاڵەتدا تۆزێك ورد ببینەوە لەوەی کە ئەو بڕگانەی کە لەم ماددەیە هاتوون، لە موقابیل ئەوەی کە ڕاستەوخۆ فەترەیێك بگیرێت کە لە شەش مانگ کەمتر نەبێت، شەش مانگ فەترەیێکی زۆرە، غەرامە ماددییەکەش کەمە، بۆیە من پێشنیاری ئەوە دەکەم هەر وەکو مامۆستا شیخ الله ئیشارەتی پێدا، بکرێتە سێ

مانگ و غەرامە مادییەکە بڕێك زیاد بکرێت، ئەمە یەکەم، دووەم بڕگەی هەشتەم، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، من پێم وایە جێی نابێتەوە لێرە، لەبەر ئەوەی هەر کەسێك خۆی لە بازنەیەکی هەڵبژاردن، یان لیستەکی هەڵبژاردن بپاڵێوێ، ئەوەلەن ئێمە لەم یاسایە وتومانە، هەر پارێزگایەك بازنەیەکی هەڵبژاردنە، دووەم: ئەو ناوانەی کە تەقدیم دەکرێت، دەستە فیلتەری دەکات، بۆیە ئیمکان نیە شتی وا ڕوو بدات، کەسێك لە دوو بازنەی هەڵبژاردن ناوی خۆی تۆمار بکات، وە ئەگەر حاڵەتێکی وا بوو بێت، بە ڕاستی من پێموایە دەستە بەر پرسیارە لەوێ کە پێش ئەوەی ناوی مورەشەحین دیاری بکات فیلتەری ئەمەی نەکردبێت، بۆیە من پێموایە لێرەدا جێی نابێتەوە بڕگەی هەشتەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك بكر، فەرموو.

بەڕێز بكر فتاح حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا یەکەم من پێموایە فیعلەن، یەعنی ئێستاش هەر لەگەڵ ئەوەدام گرتنەکە شەش مانگ کەمتر نەبێ یان غەرامە، ناکرێ هەر دووکی، هەم گرتن و هەم غەرامەش، غەرامەکە بەڵام زۆر کەمە، غەرامەکە پێم باشە یەعنی على الأقل مەسەلەن پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێ لە ملیۆنێکیش زیاتر نەبێ، نوقتەی دووەم بەڕاستی سۆزان خان باسی کرد، ئەو تاوانانەی کە لێرەدا نوسراوە هەمووی وەکو یەك نیە، ئەی ناکرێ لەسەر ئەوەی تەنها نهێنی ناخیبێکی درکاندووە لەسەر ئەوە شەش مانگ سجن بکرێ، لەبەر ئەوە بەڕاستی پێموایە ئەوانە جیابکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سوپاس بۆ گشتتان، لیژنەی یاسایی ڕەئیتان دەربارەی ئەو پرسیارانە ، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی كاك عونی باسی كرد من پێموایە لە ماددەی (28) كە بوویتە (27)، لە بڕگە یەك دەڵێ(إستحوذ أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق أوراق الإقتراع أو جداول الناخبين أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق)، (غير نتيجتهما)، واتا تەزویریش دەگرێتەوە، ئەوەی مامۆستا كاكە باسی دەكا كە ئومی لابدرێت، بەڕاستی ئەوەی ئومی لابدرێت، نازانم ئەگەر لیژنەی قانونی لەگەڵ بێت مانیعمان نیە، بەڵام ئەگەر عیلاجەكە وای لێ بكەین (أمي أو العاجز)، چونكە ئەگەر بە جارەك لابدرێت زۆر مەتلەب دەمینێتەوە، خۆی مەبەستی جەنابتان ،مەبەست ئەوە بوو ئەگەر نابینا بێت، ئەوەی مەسائیلی غەرامەی باس كرایە بەڕاستی ئەوەی مامۆستا شیخ الله، ئەوەی كاك زانا باسی كرد دەڵێ غەرامەكە كەمە، لێرە غەرامەكە بۆ كەم كرایتەوە؟ لەبەر ئەوەی زیندانیەكە زیاد كرایە، ئەگەر سەیری مەوادی كەش بكەین ئەوەی پاشی دێ،

هـەمووی غەرامـەکان کـەمتر کرایتـەوە، لەبـەر ئـەوەی حەبسـەکە یـاخود زیندانیەکـە زیـاد کرایـە، بۆیـە غەرامەکەی لەگەڵ کەم کرایتەوە، مەسائیلی کە ئەگەر غەرامەکە کـەم بکرێتـەوە، حـەبس کـەم بکـرێ یـان زیاد بکرێ، بەڕاستی ئەوە قابیلی نیقاشە و بڕیار بڕیاری ئێوەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە حەقیقەت مـن بـەعزێ تێبینـیم هەیـە، کـە سـەیری ئـەو قانونـە دەکـەم، ئەگـەر مـن سـەیری بکـەم یـان خـەڵکی کوردسـتان نەناسـێ و نـەزانێ مسـتەوای زانیـاری و پێشـکەوتن وپیـادەکردنی دیموکراسـیەت لـە کوردستاندا چەندە و چۆنە، یەکسەر وا هەست دەکات ئەمە بۆ کۆمەڵە خەڵکێك نووسراوە کە هـیچ بـاوەڕی بە هیچ شتێك نیە، ئەمە زۆر خەتـەرە، ئێمـە لـە (1991)ەوە تـا ئێسـتا کـار لـەوە ئەکـەین کـە خۆمـان بـە شـێوەیەکی جـوان بناسـێنین بـە دەرەوە و لـەو مەجالەشـدا دەوری باشمـان بینیـوە، خـەڵك بـاوەڕی پێمانـە، خەڵك پارە و سەروەتی خۆی ئەهێنێ بۆ کوردستان، لەبەر ئەوەی سیقەی پێمانە، لەبەر ئەوەی باوەڕیان بە ئێمەیە کە ئێمە دەتوانین باربکی لە بار دروست بکەین، بە حەقیقەت ئەم هەموو توند و تیژیـە، پێدەچـێ ئێمە قەرارێك دەردەکەین، وەکو قەرار دژی ئیرهاب بێ، ئێمە هەڵبژاردنمان لەبەردەستە، ئەگەر بمانەوێ بە شـێوەیەکی رێـك و پێـك هەڵبـژاردن بکـەین، هـەموو تـەرەفێکی سیاسـی، هـەموو کەسـێك لـە عائیلەکەیـدا تەربیەتی خەڵکەکەی خۆی بە شێوەیەك بدا کە باوەڕی بە ڕاستی بێ، باوەڕی بە ڕاستگۆیی بێ، بـاوەڕی بـە ئینسانیەت بێ، باوەڕی بەوە هەبێ کە نابێ..... .

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاكە رەجائەن لە مەوزووعەکە دەرمەچن، داوا کراوە ئـەو بەڕێزانـە غەرامـە زیـاد بکرێـت، ئـەو غەرامەیـە، كاك شێروان نوقتەی نیزامیت هەیە، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵڵا نوقتەی نیزامیەکەم ئەوەیە، كاك سەردار مەسەلەی حەبسی ئیسارە کرد بەڕاستی، من لێرەدا، یـەعنی حەبس دەڵێ دەتوانین قسەی لێ بکەین، ئـەوەی کـە مـن بـۆی دەچـم حـەبس ئیمکان نیـە ئێمـە قسـەی لـێ بکەی، چونکە عقوبەی حەبس دیارە هەتا پێنج ساڵە، واتا ئێمە کە دامان ناوە لە شەش مانگ کەمتر نـەبێ، دەڵێن حەبس، کە گوتمان حەبس یەعنی لە پێنج ساڵ زیاتر نیە، کەواتە جەسامەتی جەریمـە حـوکم دەکـا،

که ئایا قازی سێ سالّ حوکمی بدا، دوو سالّ حوکمی بدا، هەتا پێنج سالّ، سەقفە زەمەنیەکە مەفتوحە بە نیسبەت قازی بۆ ئەوەی حوکم بدا بە پێی جەسامەتی جەریمەکە، واتا ئێمە کە دەڵێن(لا تقل عن ستة أشهر)، ئێمە قازیمان تەقید کردیە کە ئەبێ لە شەش مانگ کەمتر نەبێ، بەڵام سەقفی زەمەنیەکە مەفتوح بوو بۆ قازی، یەعنی ئەعلایەکەی مەفتوح تا پێنج ساڵە، چونکە کەلیمەی حەبسمان بە کار هێنایە، کەلیمەی سجنمان بە کار نەهێنایە، واتا لە پێنج سالّ و بەرەو ژوورە بە نیسبەت ئەو عقوباتانەی کە داندراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا ئەو خاڵەی کاك عونی باسی کرد، لەگەڵ جەنابی سکرتیر موناقەشەکمان کرد، ئەوەی لە مادەی 28 هاتیە، لە برگەی یەك(أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق)، هەندێك جار هەیە لەوانەیە تەزویر بە تەواوی نایگرێتەوە، کابرا یەعنی ئەو شەخصە تەزویر دەکا، بەڵام شەرت نیە نەتیجەی ئەوەکە بگۆڕدرێت، بۆیە ئەگەر برگەیەك ئیزافە بکرێت ئێمە لە گەڵینە، ئەویش بەو شێوەیە، (تاسعا: قام بالتزوير أثناء فرز الأصوات).

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان زۆر لەئەندمانی بەڕێزی پەرلەمان داوایان کرد غەرامە زیاد بکرێت، بۆ ئەمە ئەگەر نەسێکتان هەیە یا ئەگەر کاك زانا کە ئیقتیراحەکەی خۆی سەحب بکات، چونکە زیندانەکە، حەبسەکە زۆرە کەسێکیش ئەوەندە حەبس بێ، غەرامەیەکی زۆریش بدات، ئەوەیە، فەرموو کاك زانا.

بەڕێز قادر سعيد خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنها تێبینیم هەیە لەسەر تەوازونی عقوبەکەی هەبوو، تۆ دەڵێی لە شەش مانگ کەمتر نەبێ، باشە با بیکەین بە لە شەش مانگ زیاتر نەبێ، ئەوجا موقابیلی غەرامەکەی متەوازنە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

ئاخر شەرحیان کرد ئەڵێ حەبس، حەبس ئەبێت لەو فەترەی کەمتر نەبێت، کاك فرست موداخەلەی هەیە تکایە، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست أحمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوی کاك زانا باس دەکات، ئەگەر عقوبەی بەدیل بێتن، یەعنی غەرامە لە باتی حەبس بێت، من لەگەڵ ڕەئی ئەوم، بەس ئەوە عقوبەی بەدیل نیە، هەم حەبسە هەم غەرامەیە، لەبەر ئەوە وەك خۆی بمینێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان ئێستا دیارە هەموو دەیانەوێ وەکو خۆی بمێنێتن، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە مادەکە وەك خۆی بمینێتەوە، دەستی بەرز بکات؟ فەرموون، کێ لەگەڵ دا نیە؟ فەرموون، شەش کەس لەگەڵ دا نیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، بۆ مادەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی بیست و شەشەم، کە ئەبێتە ماددەی بیست و پێنجەم.

ماددەی 25 :

بە گرتن بۆ ماوەیەك سزا دەدرێ، کە لە مانگێك کەمتر نەبێ، و لە سالێکیش زیاتر نەبێ، هەر کەسێك ئەوانەی خوارەوەی ئەنجام دا:

یەکەم: بە ئەنقەست دەستدرێژی بۆ سەر وێنەکانی پالێوراوەکان بکات، یا بۆ سەر بەرنامەکانیان کە لە شوێنی تایبەتی هەڵواسراون، بۆ حیسابی یەکێکی تر، یان لایەنێکی دیاری کراو، بە مەبەستی زیان گەیاندن بەو پالێوراوە، یان کار تێکردن لە بەڕێوەچوونی پرۆسەی هەڵبژاردندا.

دووەم: خۆ کێشانەوەی پالێوڕاوێکی لە پرۆسەی هەڵبژاردن ڕاگەیاند و دەشیزانی ئەو کارە ڕاست نیە، ئەمەش بە مەبەستی کار تێکردن بێ لەسەر هەڵبژێرەکان یاخود گۆڕینی دەنگەکانی پالێوڕاو بۆ خۆی.

سێیەم: دەست درێژی کردنە سەر هۆیەکانی ڕێکلامی هەڵبژاردنی کە ڕێی پێدرا بێ بە پێی یاسا بە هەر هۆیەك، جا بۆ کۆژاندنەوەی یان دڕاندنی یان غەیری ئەمانە بێ، یاخود هەر دەستکاریەك لەم جۆرە بێ.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة 25:

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن شهر و لا تزيد على سنة كل من:

أولا: تعمد الإعتداء على صور المرشحين أو برامجهم الملصقة في الأماكن المخصصة لها لحساب آخر أو جهة معينة بقصد الإضرار بهذا المرشح أو التأثير على سير العملية الإنتخابية.

ثانيا: أعلن عن إنسحاب مرشح أو أكثر من العملية الإنتخابية و هو يعلم بأن الأمر غير صحيح بقصد التأثير على الناخبين أو تحويل أصوات المرشح إليه.

ثالثا: الإعتداء على وسائل الدعاية الإنتخابية المسموح بها قانونا، لأي سبب كان، سواء كان بالشطب أو التمزيق أو غير ذلك أو كل تصرف من هذا القبيل.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

لیژنەی ناوخۆ و لیژنەی یاسایی، ڕەئیتان دەربڕن، فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز جەنابی سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دانیشتنی سەرۆکایەتی لەگەڵ لیجانی تایبەتمەند و سەرۆك فراکسیۆنەکان و سەرۆکی لیجانەکان، وا پێکهاتین شەتبی ئەو جوملەیە بکەین(لحساب آخر أو جهة معينة) لە (أولا)، واتا ئەگەر هەر یەکە زێدە ڕۆیی یا دەستدرێژی بکاتە سەر وێنەکانی پاڵێوراو و بەرامجەکان و ئەوەی هەر ئەگەر لە بۆ جیهەتەکیش نەبێ، هەمان سزای هەبێت و صیاغەکەی بەو شێوازە دەبێت:

أولا: : تعمد الإعتداء على صور المرشحين أو برامجهم الملصقة في الأماكن المخصصة لها. سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان کێ ئەیەوێ قسە بکات لەسەری، سێ بەڕێز دەیەوێ قسە بکات، کاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵا من تەقریبەن وەکو پرسیارێك وایە کەئەیکەم، لە زۆربەی ماددەکانی پێش ئەمە هاتوون، کە لە بڕگەی ماددەکاندا عقوبەکان بە پارە و گرتن و حەبس کردن بووە، بەڵام لە مادەی 25 و 26 کە لە دوای ئەو مادەیە دێ، تەنها حەبس کردنە، ئەمە ئەو پرسیارەم هەیە، بۆچی ئەمە کە غەرامەی تێدا نیە؟ ئەمیش غەرامەی تێدا بێ، مادام وەکو هاوشێوەی ماددەکانی پێشوو تڕە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وای ئەبینم، یەکەم و سێیەم عەینەن شتە، باس لەوە ئەکات یا ڕسمەکانیان لێبکرێتەوە، یاخود تەعەدا لەسەر وەسائیلی ئینتیخابیان بکات، یەعنی هەردووکی عیبارەتە لەوەی کە ئەو کەسە تەعەدای لێبکرێ، لە کاتی مومارەسەی حەقی دیعایەی ئینتیخابی خۆی، کەواتە هەردووکی یەکێکە، ئەتوانین وای لێبکەین (تعمد الإعتداء على صور المرشحين أو وسائل الدعاية الإنتخابية المسموح بها قانونا)، ئیتر تەواو، ئەمە سزا ئەدرێ، سەبارەت بە خاڵی (ثانيا)ش، یەعنی ئەمە وەکو ئەوە وایە تۆ چیرۆکێك شەرح بکەی (أعلن عن إنسحاب مرشح أو أكثر في العملية الإنتخابية وهو يعلم بأن..)، یەعنی ئەوە شەرح کردنە، من پێم باشە بووترێ (إعلان الدعايات المغرضة للطرف الآخر في العمليات الإنتخابية)، ئیتر ئەم دیعایەیە بە هەر چی نەوعێك بێ لە دیعایەتی موغریزە بخرێتە ئەو بابی سزایەوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز دلێر محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سۆزان خان بیر و بۆچوونەکەی منی باسکرد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

بەڕێزان لیژنەی یاسایی و ناوخۆ لە دەربارەی ئەو بۆچونانە، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت ئەو پرسیارەی کاك حاتم کردی، بەڕاستی لە دەست نیشان کردنی سزایەکان لەو یاسایەدا و لە هەموو یاساکان، چەند خاڵەك هەیە تەحدیدی دەکات، خاڵی کە لە هەموو یاساکان مەبەستم ئەوەیە بەپێی جەسامەتی جەریمەکە، جەریمەکە چەند گەورە بێت، سزایەکە ئەوەندە دەبێ، واتا دەبێ نەسەقەك هەبێ لە نێوان جەسامەتی جەریمە و سزایەکان، خاڵی دووەم: ئەمە وەکو باسمان کرد ئەو برادەرانەی صیاغەی ئەو مادەیان کردییە، بە ئیتیفاقی خۆیان لەگەڵ لجنەی قانونی بە تایبەتی و لجنەی ناوخۆ ئەو سزایانەیان دانایە، خاڵی سێیەم: ئێمە هەوڵمان دا لەبەرئەوەی تۆزێك رەبت هەیە لەگەڵ عیراق، لەوانەیە هەندێك کیاناتی دی لەولاش هەبێ، بیانەوێ لێرە لە مەجالیس موحافەزاتی خۆمان خۆیان تەرشیح بکەن، محاوەلەمان کردییە نەسەقێك هەبێ لە نێوان سزاکانی ئێمە و سزاکانی ئەوەی شوێنەکانی تری بەغدا، ئەوەی سۆزان خان باسی کرد، بە ڕاستی لێرە جیاوازییەك هەیە، لەبڕگە یەك باسی (صور المرشحین) و بەرامجەکان دەکات، کەچی لە بڕگە سێ باسی هەموو وەسائیلی دیعایەی ئینتیخابی دەکات، هەر وەسائیلێك بێت جیاوازییەکە، ئەو صیاغەی جەنابیشت پێشنیارت کرد، من پێموایە جۆرێك لە صیغەی موتلەقی تێدایە ئەو صیغە موتلەقە لە مەوادی دیکە موعالەجەی کردییە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا یەك موقتەرەحێك هەبوو کە دەمج بکرێ، ئەویش سۆزان خان بوو، لیژنەی یاسایی وەڵامیان دایەوە، ئێستا نەصی مادەکە وەك خۆی ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە تکایە دەست بەرزبکات؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە زۆرینەی دەنگ، یەك کەس لەگەڵدا نیە، بۆ ماددەیەکی تر، لەگەڵ شەتبەکەی کە لیژنەی یاسایی و ناوخۆ ئیشارەتیان پێکرد، زۆر سوپاس، کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیست و حەوتەم کە دەبێتە مادەی بیست و شەشەم.

ماددەی 26 :

بە گرتن بۆ ماوەیێك سزا دەدرێ، کە لە ساڵەك کەمتر نەبێ هەر کەسێك ئەمانەی کرد:

یەکەم: هێز یان گەڤی بەکار هێنا بۆ نەهێشتنی هەڵبژێر، لە بەکار هێنانی مافی خۆی یان وای لێ بکات بە جۆرێکی دیاری کراو دەنگ بدات.

دووەم: گەر شتێکی دا یان خستیە ڕوو یان بەڵێنی دا سوودێك بە هەڵبژێری یان غەیری ئەو بدات، تاکو بە جۆرێکی دیاریکراو دەنگ بدات، یاخود وا بکات دەنگ نەدات.

سێیەم: گەر سوودێکی قبوڵ کرد یاخود داوای کرد بۆ خۆی یا غەیری خۆی لەوانەی خزمەتێکی گشتیان، لە پرۆسەی هەڵبژاردندا پێدراوە.

چوارەم: گەر هەواڵی ناڕاستی لەنێو هەڵبژێرەکان بڵاو کردەوە لە بارەی ڕەوشتی یەکێك لە پاڵێوراوەکان یان لە بارەی ناوبانگ و ئابڕووی بە مەبەستی کارتێکردن لە ڕاکانی هەڵبژێرەکان لە ئەنجامی هەڵبژاردندا.

پێنجەم: چووە ناو بارەگای تەرخان کراو بۆ هەڵبژاردن بە چەکی ئاگرین یا بریندارکەر، بە پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

شەشەم: جنێوی داو قسەی خراپی کرد یان دەستدرێژی کردە سەر لیژنەی هەڵبژاردنەکان، یاخود یەکێ لە ئەندامانی لە کاتی پرۆسەی هەڵبژاردندا.

حەوتەم: سندوقەکانی دەنگدان یاخود خشتەکانی هەڵبژاردن یاخود هەر بەڵگەنامەیەکی پەیوەندیدار بێ بە پرۆسەی هەڵبژاردنی تێکدا، یەعنی ببێ بە هۆی تێکدانی پرۆسەی هەڵبژاردن.

هەشتەم: بە کارهێنانی دروشمەکانی ئایینی و شوێنی پەرستن بۆ مەبەستی کاری حیزبی یاخود ریکلامی هەڵبژاردن.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.کمال کەرکووکی):

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز جەنابی سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی 27 کە بویتە بیست وشەش.

المادە 26 :

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة كل من:

أولا: إستعمل القوة أو التهديد لمنع ناخب من إستعمال حقه لحمله على التصويت على وجه معين أو على الإمتناع عن التصويت.

ثانيا: أعطى أو عرض أو وعد بأن يعطي ناخبا فائدة لنفسه أو لغيره لحمله على التصويت على وجه معين أو على الإمتناع على التصويت.

ثالثا: قبل أو طلب فائدة لنفسه أو لغيره من من كان مكلفا بأداء خدمة عامة في العملية الإنتخابية.

رابعا: نشر أو أشاع بين الناخبين أخبارا غير صحيحة عن سلوك أحد المرشحين أو سمعته بقصد التأثير على آراء الناخبين في نتيجة الإنتخاب.

خامسا: دخل إلى المقر المخصص للإنتخابات حاملا سلاحا ناريا أو جارحا خلافا لأحكام هذا القانون.

سادسا: سب أو قذف أو إعتدى على لجنة الإنتخابات أو إحدى أعضائها أثناء عملية الإنتخاب.

سابعا: العبث بصناديق الإقتراع أو الجداول الإنتخابية أو أية وثائق تتعلق بالعملية الإنتخابية.

ثامنا: إستخدم الشعارات الدينية أو دور العبادة لأغراض العمل الحزبي أو الدعاية الإنتخابية.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

زۆر باشە، ئەو بەڕێزانەی ئەیانەوێ قسە بكەن، وجهەی نەزەری لیژنەی یاسایی و ناوخۆ، كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لیژنەی یاسایی و لیژنەی ناوخۆ لەگەڵ سەرۆكی فراكسیۆنەكان و هەروەها زۆرینەی سەرۆكی لیژنەكان دانیشتنمان كرد، و بە گشتی هیچ تێبینیەكمان لەسەر ئەم ماددەیە نەبوو، بۆیە حەز دەكەین وەكو خۆی بڕوا، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سوپاس، كێ لەو بەڕێزانە دەیانەوێ قسە بكەن؟ كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلا تێبینیم لەسەر هەشتەمە تەبعەن، بەكارهێنانی دروشمەكانی ئایین و شوێنەكانی خواپەرستی بۆ دیعایەی حیزبی و دیعایەی ئینتیخابی، لە كاتێكدا بەكارهێنانی دائیرەكانی حوكمەت و موئەسەساتی دەوڵەت، عقوبەكەی لە شەش مانگ تێناپەڕێ، بەڵام بەكارهێنانی مزگەوت، خۆ من لەگەڵ بەكارهێنانی دا نیم بە هیچ شێوەیەك، بەكارهێنانی مزگەوت عقوبەكەی سالێك بێ، من پێشنیار دەكەم نەقلی بكەینە مادەی شازدە، وەكو دەوائیری دەوڵەت، وەكو ئەوانە حیسابی بكەین، یەعنی ئەو بۆ لەوێ شەش مانگ، بۆ لێرە سالێك،ئەوە یەك، دووەم مەسەلەی شیعاراتی دینی شتێكی وازح نیە، شتێكی ئەوەیە بە كاردەهێنرێ لەوانەیە بەرامبەر مورەشەحێك، بەرامبەر كیانێكی سیاسی، شیعاری دینی چی؟ یەعنی بڵێم (لا إله إلا الله، محمد رسول الله)، ئەوە شیعاری دینیە، سالێك بچنە ژووروێ لەسەری! یەعنی لە ماوەی حەملەی ئینتیخابی هەرچی قسەی بكەی، بە پروپاگەندەی ئینتیخاب حسێبە بتەوێ و نەتەوێ، من هەستم ئایەتێك شەرح كەم، ئەوە پروپاگەندەی ئینتیخابی كرد، ئەوە شیعاری دینی بە كار هێنا، بۆیە ئەوەی لابەین باشە، وەللاهی خۆ كەس بەكاری ناهێنێ، من لەگەڵ نیم بەكار بهێنرێ، بەڵام بۆ ئەم پەرلەمانە وا باشە بەڕاستی، كەلیمەی شیعاراتی دینی لابەردرێ، و ئەو بڕگەیە بچێتە سەر ماددەی شازدە، وەكو دەوائیری دەوڵەت تەعامولی لەگەڵ بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

زۆر سوپاس، كاك حاكم سالم فەرموو.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەللا مولاحەزەم لەسەر هەر هەشت فەقەرە هەیە، هەر هەشت عقوبە ساڵەك كەمتر نەبێ، ئیحتیماله هەزارەها حاڵەت پەیدا بن، ئەو كو موستەحەقی هەندێ نەبت ڕۆژەك حوكم بدرێن، ئەز دبێژم(یعاقب مده لا تقل عن سنه)، گەلەك عقوبەكا دژواره، بێژین (یعاقب بالحبس مده لاتزید عن سنه)، سوپاس.

كاك جوتیار، فەرموو.

بەڕێز كریم مجید شریف(جوتیار):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مادام سەرپێچیەكانمان ورد كردەوە، پەنجەمان خستە سەر هەموو سەرپێچیەكان، قسەی لەسەر كرا، یەك حاڵەتی تر هەیە، هەندێك نەخوێندەوار یان كەم ئەندام، پێویستە فەرمانبەرێك دەنگی بۆ بدات، ئەگەر ئەو فەرمانبەرە پێچەوانە دەنگی دا، ئایا لێرە جێی ئەبێتەوە؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من مولاحەزەم لەسەر بڕگەی دووەم هەیە، ئەگەر شتێكی دا یان خستیە ڕوو یان بەڵێنی دا سوودێك بە هەڵبژێر یان یان غەیری ئەو بدات، دائیمەن حەملاتی ئینتیخابی لەسەر ئەوەی سوود بە دەنگدەر بگەیەنێ و بە خەڵك بگەیەنێت، من پێم وایە ئەوە زۆر جار حەسەب ڕشوە و بەرتیل دان، نەك لەوەی من حەملەی ئینتیخابی بۆ ئەوەی سوود بە هاوولاتی بگەیەنم، نەك بۆ ئەوە ئەم وتانە بۆ دەكەم، ئەم خاڵە فەقەت لە بەرتیل دا هەیە، لە هەموو حەملاتی ئینتیخابی لەسەر ئەوەیە سوود بە هەڵبژێر بگەیەندرێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك جعفر فەرموو.

بەڕێز جعفر مصطفی معروف.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەللامن پرسیاردەكەم، ئەگەر كاك سەردار گوێی لێبێ مەمنوونی ئەبم، بڕگەی چواری ئەو ماده، ئەوە ئەگەر هەواڵی ناڕاستی لەناو هەڵبژاردنەكان بۆ كەسایەتییەك، هەواڵی ناڕاست، ئەی ئەگەر هەواڵەكە ڕاست بوو، كابرا خائینە و ڕابردووی خراپ بوو؟ ئەوە عقوبەی چیە؟ لە بڕگەی چوار دەڵێ (ئەگەر هەواڵی

ناڕاستی لە ناو هەڵبژاردنەکان بۆ کەساتییەک هەواڵی ناڕاست لە بارەی ڕەوشتی یەکێک....)، ئەگەر هەواڵەکە ڕاست بوو؟ ئەمە خائین بووە، ئەوە پیاوی خراپە، عقوبەکەی چیە؟

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن أحمد رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لە لیژنەی ناوخۆ، دوو، سێ کەس تێبینیمان هەبوو لەسەر ئەم ماددەیە، ئێستا دەبوو لیژنەی ناوخۆ ئیشارەتی پێ بکەن، مەسەلەی دڕووشمەکانی دینی، ئەوە زۆر فراوانە، زۆر مەتاتیە بەڕاستی، دور العبادە ئەوە هەموومان یەك دەنگین، شوێنە پەرستراوەکان بەکار نەهێنرێن، بەڵام ئەوە وەزارەتی ئەوقاف بۆ خۆی تەعلیماتی هەیە، ڕێنمایی هەیە، بەڵام کە وتت دروشمی ئایینی ، مەسەلەن حیزبەکەی ئێمە لە (بسم الله)یەوە هەمووی شیعاراتی دینیە، هەمووی ئایەت و حەدیسە، یەعنی ئەمە تەفسیر دەکرێ بە شێوازی جیاواز و سیاسی، پاشان لە یاساکانی تر نەهاتووە، لەیاسای هەڵبژاردنی پەرلەمان باسی شوێنی پەرستنەکان دەکات، باسی دروشم ناکات، لە یاساکانی عیراق نەهاتووە، وە دڵنیاشم هەردوو حیزبی دەسەڵاتداریش دەچنە لادێکان، مزگەوتەکان بە کار دێنن، بەڵام لەوانەیە حیزبەکانی تر بە کاری نەهێنن، جا ئەگەر ئەوە ڕاست بکرێتەوە(دور العبادە) ەکە بمێنێت، شیعاراتی دینی لاببرێت، شتێکی چاکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

سوپاس، وەللا بە حەقیقەت خۆ (دور العبادە) بەس تەنها بۆ حیزبە ئیسلامیەکان مەخسەدی نیە ،بۆ هەموو لایەنێکی سیاسی و هەموو کیانێکە، ئیحتیرام بۆ ئەو شوێنە موقەدەسە کە نەکرێتە مونافەسەی دەنگدان، ئایەتیش تەنها بۆ حیزبی ئیسلامی نیە، بۆ منیشە بۆ حیزبەکانی تریشە، بۆ هەمووە، لەگەڵ هەرئەو ڕەئییە هەیە، چەند برادەرێك ئێستا پێشنیاری ئەوەیان کردووە، کە ئەوە لا بدرێت، لیژنەی یاسایی ڕەئیتان لەو بارەوە، فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت تێبینیەکەی کاك زانا، تەبیعی بە تەئکید، ئەگەر یەکێك درۆ یا خراپکارییەك بکات لەناو مزگەوت و لە شوێنی موقەدەس، ئەبێ سزای زیاتر بێ لە شوێنێکی تر، چونکە ئەو شوێنانە بەڕاستی ئەبێ بپارێزرێ، یەعنی مەنتیقە سزاکەی بە قەدەر شوێنێکی تر بێ!؟ نابێ لەو شوێنانە نە درۆ بکرێ، و نە بەعزێ شتی خراپ بکرێ، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د.كمال كەركووكی):

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئەو برادەرانە داوا دەکەن کە سزاکە زیاد بکرێ، یان کەم بکرێ، بەڕاستی ئەمن گفتوگۆیان لەگەڵ ناکەم، ئەوە بڕیاری خۆتانە، دوو، کاك زانا کە باسی ئەوەی کرد، شیعاراتی دینی مەفهوم نیە، جارێ پێش هەموو شتێك دەمەوێ تەصحیحەك هەیە، لە مادەی هەشت دەڵێ(الشعارات الدینیە)، لە تەبعەکە غەلەتێکی تێدایە، شعارا ت دینیە بە خۆی (الدین) بوو، بە داواکاری کاك زانا کردمانە شعارات دینیە، یەعنی شعارات الدینیە دەبی لە لای تۆ کاك زانا زۆر مەفهوم بێ، دووش، کە بڵێی(لا إلە إلا اللە، محمد رسول اللە)، زیندانیت ناکات، هەموومان وا دەڵێین، وەختی ئینتیخاباتیش ئەوە داخیلی شیعاراتی ئینتیخابی نابێ، ئەوەی کاك جوتیار باسی کرد لە ماددە (25) فەقەرە (7) هەیە(غیر إرادة الناخب الأمي و کتب)، ئەوە هەیە، ئەوەی کاك بارزان وەڵاهی بیرم نەمایە، ئەوەی کاك شیخ جعفر باسی کرد، لە مەوادی دیکە هەیە لە هەندەك بڕگە باسی(تجریح) دەکا، و باسی (تشهیر) دەکا، لە هەندەك بڕگەی دیکە باسی(تخوین) و باسی(تکفیر)، ئەوە عیلاجی کردییە، ئەوەی کاك عبدالرحمن باسی کرد بەڕاستی ڕاست دەکات، ئێمە لە لجنەی ناوخۆ، هەندەك ئەندامان تێبینیان هەبوو، لە ڕاپۆرتەکەشمان نووسرایە لەسەر ئەو مادەیە و ئەو بڕگەیە، دوو بەڕاستی باسی ڕێنماییەکانی وەزارەتی ناوخۆی کرد، ڕێنماییەکان کە دەربچێتن، عادەتەن دەبێ ئیعتیماد لەسەر مەوادی قانونی بکات، دەبێ مەوادی قانونی بۆی دانێ، ئینجا وەزارەت یاخود وەزیر دەتوانێ ئەو ڕێنماییانە دەربکات، سەبارەت بە یاساکانی عیراقی ئەوەی جەنابت باست کرد، ئێمە مەرج نیە یاساکان هەموو نوسخە تەبقل ئەسڵ بێ لە بۆ یاساکانی عیراقی، ئێمە تایبەتمەندییەکانی خۆمان دەپارێزین، لە زۆر شت تایبەتمەندیمان پاراستیە لێرە، نەك هەر لەوە، بۆ لە هەندەك بڕگەی دی باسی (عمل الحزبی)مان کردییە، لەوانەیە لە ئەوەی عیراقیش نەبێ، لە وێش تایبەتمەندی نەبووە، سێ، بەڕاستی باسی ئەحزابی گەورەیان کردییە، د. کمال ، جەنابی سەرۆك ببوورن، ئەوە لە بۆ هەمووانە، تەنها بۆ حیزبی ئیسلامی نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئەگەر چەند عقوبەکە زیاد بێت باشترە، بەڵام موخالەفە نەکرێ، با خەڵك فێر بێ، ئیلتیزام بە قەوانین بکات، لەبەر ئەوە بۆ ئەترسن یەکێ موخالەفە بکات سزا نەدرێ، هەر کەس بێ، با بدرێ، ئەگەر ڕەئیتان لەگەڵ بێ؟ ئێمە ماددەکە وەکو خۆی دەدەینە دەنگدانەوە، ئێستا دەنگدانە، ماددەکە وەك خۆی، بە هەر هەشت فەقەرەکەی دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە تکایە دەست بەرزکات؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دا نیە؟ چوار کەس لەگەڵدا نیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە، فەرموو.

بەڕێزجمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی بیست و هەشتەم کە دەبێتە ماددەی بیست و حەوتەم.

ماددەی 27:

به گرتن بۆ ماوەیەك سزا دەدرێ لە سالێك کەمتر نەبێ و بە غەرامەیەك لە سەد هەزار دینار کەمتر نەبێ و لە پێنج سەد هەزار دیناریش زیاتر نەبێ هەر کەسێك ئەمانە بکات:

یەکەم: هەرکەسێك کاغەزەکانی دەنگدان یاخود خشتەکانی هەڵبژێرەکان یان ئەنجامەکانی بە هەر ڕێگایەك لە ڕێگاکانی دەستدرێژی کردنەسەر یان شاردنەوە یان لە ناو بردن یا تێکدان یا دزین.

دووەم: زیان بە ئازادی هەڵبژاردن یان ڕێوڕەسمەکەی بە هێز و گەف کردن گەیاند.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی 28 کە بوویتە 27 :

المادە 27:

يعاقب بالحبس مده لا تقل عن سنه و بغرامه لا تقل عن مائه ألف دينار و لا تزيد عن خمسمائه ألف دينار كل من:

أولا: إستحوذ أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق أوراق الإقتراع أو جداول الناخبين أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق.

ثانيا: اخلف بحرية الإنتخاب و بنظامه بإستعمال القوة و التهديد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان، ئەگەر کەس ڕەئی و موناقەشەی نیە، دەیخەینە دەنگدانەوە، د. هاله فەرموو.

بەڕێز د. هاله سهيل وادی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە (ثانيا) دووبارەیە لەگەڵ مادە بیست و دوو کە بووە مادە بیست، (أولا)کە باسی (أشكال الضغط أو التخويف) ، لێرە کە باسی قوە و تەهدید دەکات، پێم وابێ دووبارەیە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری مادەکە دەکەم بە تەواوی، بەڵام پێشنیار دەکەم، (أو سرق صناديق أو أوراق الاقتراع)، ئیزافە بکرێت لەسەر فەقەرەی یەکەم، واتا کە دەیخوێنمەوە (أولا) (إستحوذ أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق أو أوراق الإقتراع أو سجلات الناخبين أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق)، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

گەلاوێژ خان فەرموو.

بەڕێز گەلاوێژ شابا حجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر مەبلەغەکە تەعقیبەکم هەیە، سەد هەزار زۆر کەمە، کە یەعنی قائیمەی ئەوراقی ئیقتیراع بدزرێت یان جەدوەلی ناخبین، سەد هەزار زۆر کەمە، من ئیقتیراح دەکەم لە پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

کاك بکر، فەرموو.

کاك بکر فتاح حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەحەقەت من نازانم، من پێم باشە بڕگەیەك زیاد بکەین، ئینجا نازانم تێدا هەبووە یان نا؟ لەسەر ئاشکراکردنی بڵێن زانیاری لەسەرنەتیجەی ئینتیخابی پێش کۆتایی ئینتیخابات، پێش ئیعلان کردنی.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان دەربارەی ئەو پرسیارانەی کە کرا و ئەو موداخەلانە، تکایە.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەوەی د. هالە باسی کرد، جیاوازی هەیە، لێرە باسی ئەوە دەکات (یعاقب بالحبس) لە ئاخیری (کل من)، هەر کەسەك بێ، ئەوەی لە مادەی (22) هاتیە، تەنها باسی ئەحزاب و جەماعات و تەنزیمات وکیانات دەکات بە شێوەیەکی گشتی، ئەوەی کاك عونی باسی دەکا، بەڕاستی کە صنادیق دەدزرێ مەبەستمان سندووقەکان نیە، ئەوراقەکانی ناو سەنادیقە، ئەتوو لێرە کە دەڵێی (أوراق الإقتراع)، من پێموایە دەیگرێتەوە، ئەوەی کاك بکر تێنەگەیشتم بەڕاستی.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکوکی):

کاك بکر، فەرموو.

کاك بکر فتاح حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هینەکەی من ئەوەیە، پێشنیارەکەی من ئەوەیە، نازانم ئەگەر لە بڕگەیەکی تر هاتبێ، ئەگەر تێدا نیە ئیزافەی بکەین، ئاشکراکردنی زانیاری لەسەر نەتائیجی ئینتیخابات پێش کۆتایی هێنان بە ئینتیخابات ئەوە زۆر موهیمە، پێش ئیعلان کردنی، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. کمال کەرکووکی):

كاك خليل، فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

تەئيدى سەيدا عونى دەكەم كە ئەو سندووقيش دەوێ، چونكە ئەو ئەوراق الإقتراع چێ بيت بيتاقەى ئيستيمارەى دەنگدانە، بەڕاستى لە پێشى لە ناو سندوق ئەو عەبەسە پێ بكات، سندوق ئيزافە بكرێت باشە، ئەو شتەى كاك بكر گوتى زۆر باشە، هەرچەندە ناكرێت ئيعلانى ڕەسمى بە حيساب ناكرێت، بەڵام لەوێ لە عەدى فەرزەكە نەتيجەكە وابزانم عەمەليەن هەر دەكرێت لەوێ، بەس ئيعلان ناكرێت، ئيستيمارەكە دەبردرێت بۆ مفەوەزيە، لەوێ ئيعلان دەكرێت، بەرەسمى نابێت و حيساب ناكرێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكى):

بەڕێزان ئيعلانى نەتائيج بە تەدريج دەكرێت، ڕەسمى نيە، ئيعلانى ڕەسمى نيهائى دەكرێت لە هەموو دونيا، چەند سندوقێك هەبێت بڵاودەكرێتەوە، ئەوە زۆر زۆر تەبيعيە، بەس ئيعلانى نيهائى مفەوەزيە شوێنێكى بۆ ديارى دەكات، تەشخيسى دەكات دواى تەعن و ئەوانە لەوێ ئيعلان دەكات، ئێستا ئەو پێشنيارەى كاك عونى كردى، ئەگەر ليژنەى ياسايى و ناوخۆ وەرى بگرن و سياغەيەك بۆمان بكەن، بۆ ئەوەى بيخەينە دەنگدانەوە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكى):

كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

جەنابى سەرۆك سياغەكە حازرە مانعمان نيە، عەدەمەش بگۆڕين بيكەينە(احرق)بۆيە بەو شێوازە دەبێت، بيكەين بە ماددەى (28) كە دەبێتە مادەى (27):

يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن سنة، و بغرامة لاتقل عن مائة ألف دينار، و لاتزيد عن خمس مائة ألف دينار،كل من:

أولا: استحود أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق صنديق الإقتراع، أو أوراق الإقتراع، أ, جداول الناخبين، أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق.

سجل الناخبين، جەداول دەكەينە (سجل الناخبين، سجلات الناخبين، أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق).

ثانيا: أخل بحرية الإنتخاب أو بنظامه بإستعمال القوة أو التهديد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكى):

ئاخير سياغە كە خوێندرايەوە، كاك سەردار بيخوێننەوە بۆ ئەوەى بەڕێزان گوێى لێ بگرن و بيخەينە دەنگدانەوە، بەڕێزان ئەيخەينە دەنگدانەوە، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی 28 كە دەبێتە ماددەی 27:

الماده 27:

يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن سنة، و بغرامة لاتقل عن مائة ألف دينار، و لاتزيد عن خمس مائة ألف دينار،كل من:

أولا: استحوذ أو أخفى أو عدم أو أتلف أو أفسد أو سرق صناديق الإقتراع، أو أوراق الإقتراع، أو سجل الناخبين، أو غير نتيجتهما بأي طريقة من الطرق.

ثانيا: أخل بحرية الإنتخاب أو بنظامه بإستعمال القوة أو التهديد.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركوكی):

بەڕێزان دەیخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵە دەستی بڵند بكات تكایە؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نیە؟ بە كۆی دەنگ پەسند كرا، بۆ ماددەیەكی تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (29) یەم كە دەبێتە ماددەی (28).

ماددەی 28:

دەستدانە تاوانەكانی هەڵبژاردن، كە دەقیان لەم یاسایەدا هاتووە، بە سزای تاوانی تەواو دادەنرێ، ئەمەش بەدەرە لە حوكمەكانی بنەما گشتیەكان .

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة 28:

يعاقب على الشروع في جرائم الإنتخاب المنصوص عليها في هذا القانون بعقوبة الجريمة التامة، إستثناءا من قواعد الأحكام العامة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان كێ ئەیەوێ قسەی لەسەر بكا، یەك كەس، فەرموو كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێموایە ئەو مادەی شروعە لێرەدا، مادەیەکی زیادەیە، بۆچی؟ لەبەر ئەوەی قانونە خۆی قانونێکی ئیستیسنائیە، عقوباتی زۆری تیایە خاصە بە عملیاتی ئینتیخابی، ئێمە لە جەریمە تامەکاندا عقوبەیەکی زۆر باشمان بۆ هەموو شتەکان داناوەە، بەدئە بە تنفیز، بەڵام ئیتمامی جەریمەکە نەبووە، لەبەر ئەوەی خۆی قانونە، خۆی قانونێکی ئیستیسنائیە، تایبەتە بە قانونی ئینتیخابات، یەعنی عقوباتی عام نیە، کە شامل بێ و عام بێ بە هەموو جەریمەکان، شامل بێ و بەسەر هەموو کەسەکان جێ بە جێ بێ، ئەمە بۆ حالەتێکی تایبەتیە، من پێموانیە ئەم ماددەیە جێگای نەبێ لێرە، مادام بۆ جەریمەکان عقوبەی تایبەتیمان داناوە بە حەبس و غەرامەیەکی زۆر، ئەو مادەیە زیادەیە، زیادەیە لێرە و لا بدرێ باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی، وەریدەگرن ئیقتیراحەکەی؟ کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەینە وەك خۆی، چونکە جەرائیمی ئینتیخاب، بە شروعیش جەریمە دەبێ، تەهدید لێ ئەکرێ، بەڵام تەنفیز نەبووە، تەهدید لێ ئەکرێ، مەنعی ئینتیخاب ئەکات، لەسەر سەوتی دەکات، ئەمە تەنفیزیش نەبووە، ئەگەر تۆ بە قەواعیدی عامە بکەی، ئەمە نابێتە جەریمە، شروع نیە، ئینجا لێرە ئیستیسنائە لەوە، ئەمە لەگەڵ دەقی ماددەکەینە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکووکی):

بەڕێزان مادەکە وەکو دەقی خۆی هاتووە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە تکایە دەستی بەرز کات؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە؟ فەرموون، بە زۆرینەی دەنگ، دوو کەس لەگەڵدا نیە، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی (30) کە دەبێتە مادەی (29):

ماددەی 29:

یەکەم: لە باڕێکدا کە بەشداریکردنی کیانی سیاسی لە هەستان بە هەر تاوانێك لە تاوانەکانی هەڵبژاردن ئیسپات بوو، کە دەقی لەم یاسایەدا هاتووە ئەوە بە غەرامەیەکی دارایی سزا دەدرێ، کە گوژمەکەی 50 ملیۆن دینارە.

دووەم: کیانی سیاسی بێ بەش دەکرێ لەو دەنگدانەی کە بە دەستی هێناوە لە مەڵبەندی هەڵبژاردنەکە، لە باڕێکدا ئەگەر یەکێك لە تاوانەکانی هەڵبژاردن کە دەقی لە بەندەکانی یەکەم و پێنجەم و شەشەم و حەوتەم و هەشتەم و مادەی بیست و شەش و مادەی بیست و حەوتی ئەم یاسایەدا هاتووە.

سێیەم: هەرکەسێك سەرپێچی لە حوکمی برگەی یەکەم لە مادەی بیستی ئەم یاسایەدا کرد، ئەوا سزا دەدرێ بە گرتن وە بە غەرامەیەك لە 10 ملیۆن کەمتر نەبێت و لە بیست و پێنج ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كەركووكی):

كاك خليل فەرموو.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

أولا: في حالة ثبوت مساهمة الكيان السياسي في إرتكاب أي جريمة من الجرائم الإ نتخابية، و المنصوص عليها في هذا القانون، يعاقب بغرامة مالية مقدارها 50 مليون دينار.

ثانيا: يحرم الكيان السياسي من الأصوات التي حصل عليها، في المركز الإنتخابي، في حالة إقترافه إحدى الجرائم الإنتخابية المنصوص عليها في البنود: أولا، خامسا، سادسا، سابعا، ثامنا من المادة السادسة و العشرين والمادة السابعة و العشرين من هذا القانون.

ثالثا: يعاقب بالحبس و بغرامة لا تقل عن عشرة ملايين دينار، و لاتزيد عن خمسة و عشرين مليون دينار، كل من خالف حكم الفقرة أولا من المادة العشرين من هذا القانون. بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان ئێستا خوێندرایەوە ،کێ دەیەوێ قسە بکات، كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلاهی 50 ملیۆن دینارەکە، نازانم چۆن وەردەگیرێ، بۆ کۆمسیۆن کاتێك کە کیانێك تەسجیل دەکات ،بیست و پێنج ملیۆن وەکو تەئمینات وەردەگری، بۆ ئەوەی غەرامانی لەسەر حیساب بکات، ئێستا ئەوە لە بیست و پێنج ملیۆن زیاترە پارەکە، چۆن وەردەگیرێ، دەبایە کەمتر بایە لە بیست و پێنج ملیۆن، بۆ ئەوەی کۆمسیۆن بتوانێ وەریگرێ.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

سوپاس، كاك بارزان، فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من پرسیارێکم هەیە، ئەو کیانە سیاسیەی کە بێ بەش دەکرێ لە دەنگدان، دەنگەکانی ئەفەوتێ، هەر بە پێی موعەدەلی باقی ئەقواکە تەوزیع دەکرێ بەسەر لیستەکانی تردا؟

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

سوپاس، ئەوە بڕیارماندا، موناقەشە کرا، پەرلەمان ئیتیفاقی کرد، باسی باقی ئەقوا لێرە نیە، ئێستا باسی ئەم ماددەیە، ڕەئیت چیە لەسەری؟ چرۆ خان فەرموو.

بەڕێز چرۆ علی حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من بەس پرسیارێکم هەیە لە خاڵی سێیەم لە بڕگەی سێیەم کە ئەڵێ (یعاقب بالحبس)، مودەی حەبسەکە بۆ لێرە دیاری نەکراوە؟ سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکووکی):

سوپاس، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە فەقەرە سێدا (یعاقب بالحبس و بغرامه لا تقل عن عشره ملایین دینار، کل من خالف حکم الفقره أولا من الماده (22)، ئەگەر بگەڕێینەوە سەر مادەی (22)، باسی کیانی سیاسی دەکات لە فەقەرە دوو و لە فەقەرە سێدا، لێرە لە ئەسڵی مەشروعەکە باسی ماددەی (22) دەکات، باسی 22 دەکات، ئەگەر بێینە سەر ئەسڵی مەشروعەکە لەسەر (22)، فەقەرە دوو و فەقەرە سێی باسی کیانی سیاسی دەکات، کیانی سیاسی شەخسێکی مەعنەویە لێرە، بە حەبس و غەرامە ئەوە شتێکی غێر قانونییە، بە کورتیش باسی لەسەر کراوە، دووەم: لە مادەی (22)، خۆی کیانی سیاسییەکە ئەگەر یەکێ لەو موخالەفانە بکات عقوبە دراوە بە حەرام کردنی، بە مەحو کردنی لە موشارەکە لە ئینتیخابدا، وە هەر کەسیش موخالەفە بکات یەك جار عقوبە دەدرێ، من پێموایە ئەو فەقەرەیە لێرە زیادە بە نیسبەت کیانی سیاسی، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکوکی):

سوپاس، لیژنەی یاسایی، وەڵامی پرسیاری ئەو بەڕێزانەی کە موداخەلەیان کرد، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا ئەوەی کاك زانا باسی کرد، سەبارەت بەو 25 ملیۆنەی کە کیانی سیاسی لە موفەوەزییەی دادەنێ، ئەوە نەك هەر تەنها لە بۆ غەرامات، بەڵکو هەر کیانی سیاسییەك ئەگەر دەنگ نەهێنێ، ئەو پارەی لە بۆ هەیئەت دەڕواتن ناگەڕێتەوە، دووەم: مەسەلەی وەرگرتنی پارەکە و چۆنیەتی وەرگرتنی پارەکە، بەڕاستی ئەوە بۆ مەحاکم، بۆ دادگاکان و بۆ دائیرەی جێبەجێ کردن یاخود دائیرەی تەنفیز دەگەڕێتەوە، سێیەم: چرۆ خان باسی حەبس دەکات، دەڵێ ئەوەی سێیەم بۆ حەبسی تێدایە، لە بڕگەی یەکی ماددەی 22 کە بویتە 20، لەبەر ئەوەی ئەفرادی تێدایە، چونکە ئەفرادیشی تێدایە.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکووکی):

حەبس لە 24 سەعات تا پێنج سانْ دیارە، قانونییەکان سەری لێ دەردەکەن، ببوورن.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگە سێی ماددە 30 باس لەوە دەکات، لە بۆ ئەفراد هاتییە، بۆیە باسی ئەفراد هاتییە، باسی غەرامە کرایە، وە تەنها غەرامەکە لە بۆ فەقەرە یەکە، باسی فەقەرە دوو و سێ ناکا، فەقەرە دوو و سێ لە مادەی 22 کە بویتە 20، عقوبەی خۆی لەگەڵ خۆیتی، کە دەڵێ (يحرم أي حزب أو كيان سياسي)، ئەوەی لێرە باسی دەکەین تەنها بڕگە یەکە کە عقوبەکە، سزاکەی لەگەڵ دا نییە، لەگەڵ ڕێزم.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان ئێستا مادەکە وەك خۆی ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە تکایە دەست بەرز کات؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە؟ بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، یەك کەس دژە، بۆ مادەیەکی تر، تکایە. سێ مادە ماوە، ئەوەکانی تری زۆر ڕۆتینییە، هەر ئێستا تەواو دەبێت، بۆ ئەوەی بڕۆین، قانونێکی تر تەواو کەین پاشان، كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی حەوتەم

حوکمە گشتی و کۆتاییەکان

ماددەی سی و یەکەم کە دەبێتە ماددەی سییەم:

ماددەی 30:

1 ـ دەستە سەیری ئەو ناکۆکی و ناڕەزاییانەی کە لە کاتی ئامادەکردن و جێبەجێ کردنی ڕێکارەکانی هەڵبژاردن دەکات و بڕیاری خۆی دەدات.

2ـ دەستە لە دادگای پێداچوونەوەی هەرێمی کوردستان-عیراق، کە لە سێ دادوەری نا موتەفەریغ پێك دێ، بۆ سەیرکردنی ئەو تانوتانەی کە بۆی هاتووە لەلایەن دەستە یان کەسەکان یان کیانە زیان لێ کەوتووەکان، لە ئەنجامی بڕیارەکانی کۆمسیۆن و بڕیارەکانی یەکلاکەرەوەیە.

الفصل السابع

أحكام عامة و ختامية

المادة 30:

1ـ تتولى الهيئة النظر في الخلافات و الإعتراضات الواقعة خلال إعداد و تنفيذ إجراءات الإنتخابات.

2ـ تتولى هيئة في محكمة تمييز إقليم كوردستان ـ العراق، تتكون من ثلاثة قضاة غير متفرغين للنظر في الطعون المحالة إليها، من قبل الهيئة أو الأفراد أو الكيانات المتضررة من جراء قرارات المفوضية، و تكون قراراتها باتة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

بەڕێزان کێ لەسەر ئەو ماددەیە دەیەوێ قسە بکات؟ نوقتەی نیزامی مامۆستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشتر ئیقتیراحێکم هەبوو، بەس دیار بوو گوێیان نەدایێ، کاك فەرسەتیش، لە نیهایەتی فەسلی شەشەم ئەگەر بهاتایە ماددەیەکی ترمان ئیزافە بکردبایە، بۆ ئەوەی کەوا دەستی حاکم نەبەستین، زۆرجار جەریمە هەیە لەوەی بە قوەتترە وەزیفەکەی، مادەیێکی نوێم ئیقتیراح کرد، کە (لا يحول فرض العقوبات الواردة في هذا الفصل من فرض عقوبة أشد، وردت في قانون العقوبات أو المواد الجزائية الأخرى النافذة في الإقليم)، ئەوەی بکەین زۆر زۆر بە کەڵکترە بۆئەوەی کە بتوانین موحاکەمەی بکەین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

لەسەر ئەم پێشنیارە کێ دەیەوێ قسە بکات، قانونییەکان تکایە، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو عقوبانەی کە لە جەرائیمی ئینتیخابی تەحدید کرایە لە قانونەکە، وا بزانم هەتا حەدەك زۆر تونده، ئەگەر ئەو ماددەی کە مامۆستا کاکە پێشنیار دەکات ئیزافە بکرێ، زۆر زۆر قورس دەبێ، وابزانم موجبیشی نیە لەوەی زیاتر توندی کەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان بۆچوونی کاك عونیم هەیە، ئێمە جەرائیمەکانمان تەسنیف کردییە، موخالەفات، جنح، تا جونەح هاتییە، بەڕاستی لەوە زیاتر نیە لە زۆربەی جەریمەکان، ئەوەی ماموستا کاکە دەڵێت ئێستا، ئەوە ئیزافە بکەین، عقوبەکان بەرەو تەشدید کردن دەروات، چونکە لێرە ئەگەر تەزویرمان هەیە، عقوبەمان بۆ داناوە حەبسە، لەوێ تەزویر رەنگە بۆ 15 سالّ دەروات، بۆیە مەعقول نیە ئێمە ئەگەر عقوبەکی ئەشەد هەبێت، ئەو عقوبە ئەشەدەکەی بدەن، بۆیە پێمواید ئەوەی لە یاساکەدا لە جێی خۆیەتی بەراستی، بۆ رەچاو کردنی ئەو قانونەی کە بۆ فەترەکی مەرحەلیە، چوار سالّ جارێکە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

بەڕێز کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هاورام لەگەڵ کاك شێروان و کاك عەونی، ئیزافە بە شتێکی دیکە، ئێمە لە نەصی ئەو مەشروعە باسێکمان لەسەر کردووە، کەوا (لایعمل باي نص یعارض مع احکام هذا القانون) ئەمە لە لایەك، لە لایەکی ترئەوەی کە جەنابی مامۆستا کاکە باسی لەسەر دەکات، عقوبەی ئەشەدی بدرێتێ، ئەمە تەفسیلێکی بۆ کراوە، هەموو عقوبەی خۆی بۆ دانراوە، شتێکی تر هەیە لە قانون، ئەگەر وای لێبێت ئەو کاتە قازی ناچار دەبێت قانونی ئەسلەح بۆ متەهەم بەکار بێنێت، بۆ ئەوەی کە جەریمەکەی کردووە و مخالفەی کردووە، لەبەر ئەوە (من حیث النتیجة)هەر دەگەڕێتەوە سەر ئەم قانونە، لەبەر ئەوە ئەو قانونە خۆی شتێکی وەقتیە، من پێشتر وام گوت و ئیشارەتم پێی دا ، ئەمە عقوباتی عام نیە، ئەمە قانونێکە خاصە بە عەمەلیەکی ئینتیخابی موحەدەد، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تازە لەقەبت دامێ حاکم، ئەوها بە ئاسانی دەستی لێهەڵناگرم، من پرسیارێکم هەیە، (تتولی الهیئة النظرفي الخلافات الاعتراضات الواقعة).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

لیسر ئەو قانونەیە، ئەو قانونەی کە پێشتر یەکێك، کاك شێروان و کاك عەونی و کاك عمر رەفزیان کرد، باشە مەمنون، کاك کاکە ئەگەر سەحبی بکەی، ئەوە بە سەلامەت دەربازی دەبێت، بەڵێ مەمنون، ئەسڵی قانونەکە وەکو خۆی هاتووە، ماددەی 31 بۆ ماددەی 31، ببورن، ماددەی 31، کە دەبێتە 30، کە مناقەشەی لەسەر هەبوو، تەواو بوو، قسە کرا لەسەری، بەس سوزان خان مابوو، فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لێرە پرسیارم هەیە، ئەوەلەن دەڵێت(تتولی الهیئة النظر في الخلافات والاعتراضات الواقعة خلال اعداد وتنفیذ اجراءات الانتخابات) ئەمە مەبەستی دەستەی هەڵبژاردنە ئەوەی خۆمان، بەڵام ئەوەی کە لێی تێناگەم، ئەزانم مەحکەمەی تەمیزیش ئەو بڕیارانە دەدات، (في الطعون المحالة الیها من قبل الهیئة أو الافراد أو الکیانات المتضررة من جراء قرارات المفوضیة وتکون قراراتها باتة) یەعنی لێرە سەیری بکە چۆن هەیئە خۆی تعون وەردەگرێت، کەچی هەیئە خۆی دەچێت پەنا دەباتە بەر مەحکەمەی تەمیز بۆئەوەی، وازح نیە لەلای من، تکایە بۆم شەرح بکەن.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

تکایە لیژنەی یاسایی رووونکردنەوە بۆ وەڵامدانەوەی سۆزان خان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەکە زۆر وازحە، لە کیانات، لە ئەفراد ئەوانە بۆ مفەوەزیە دەچن، یانیش کیان هەقی هەیە تەعن راستەو خۆ بباتەوە بۆ، هەیئەی قەضاوات، دادگای تەمیز، یانیش شتێکە، یان تەعنێکە، ئیعترازێکە هەیئە حەسمی ناکات، ناتوانێت سەیری بکات، دەڵێت تکایە ئەو مەوزوعە بچێتە مەحکەمە ئیحالەی بۆ بکات، ئەگەر شتێکی ئیداری فەنی بێت بتوانێت، ئەوە خۆی حەلی دەکات، ئەگەر نەیتوانی ڕەوانەی مەحکەمەی تەمیز بکات، بۆ کیاناتی موتەزەرەریش هەیە راستەوخۆ بۆ مەحکەمەی تەمیز بێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

ئێستا ماددەکە وەکو خۆی هاتووە، بە ئیزافەی (م) رجائەن بیخوێنەوە، وەکو ئاخیر سیاغە بۆ ئەوەی بدرێتە دەنگدان.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عەینی بەو شێوەیە لە قانونی ئینتیخاباتی پەرلەمان، کو فەترەیەکی لەمەو پێش دەنگمان بۆدا، بە عەینی شێوە بوو، ئێستا بەو شێوەیە دەیخوێنمەوە،

(المادة (31):

أولاً: تتولى الهيئة النظر في الخلافات والاعتراضات الواقعة خلال اعداد وتنفيذ اجراءات الانتخابات.

ثانياً: تتولى هيئة في محكمة تمييز اقليم كوردستان_العراق من ثلاثة قضاة غير متفرغين للنظر في الطعون المحالة اليها من قبل الهيئة أو الافراد أو الكيانات المتضررة من جراء قرارات المفوضية وتكون قراراتها باتة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

نوقتەی نیزامی فەرموو، بەس نوقتەی نیزامی.

بەڕێز عادل محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموو تەعنێك مودەی قانونی هەیە، ئێمە لێرە مودەمان دانەناوە، هەموو تەعنێك لە هەموو جێگایەك مودەیەکی هەیە، پێویستە مودەی هەبێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

سوپاس، لیژنەی قانونی، فەرموون.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەمزانی كاك عادل، ببورە نەمان زانی چی گوت.

بەڕێز عادل محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەڵێم هەموو تەعنێك مودەی قانونی هەیە، ئایا ئەو تەعنە ماوەکەی چەندە؟ 10 ڕۆژ، 15 ڕۆژ،چەندە؟.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە لە ئەحکام عامە لە تەمیز هەیە، لە مودەی محەدەدە ئەوە باس کراوە، چۆن 15 ڕۆژ نیە.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە یەك هەڵە هاتووە، ئەویش وابزانم هەڵەیەکی مەتبەعیە، (أو الكيانات المتضررة من جراء قرارات هيئة)یە نەوەکو (مفوضية)(وتكون قراراتها باتة)، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

لێژنەی یاسایی ئاخیرسیاغەتان بخوێننەوە، بۆئەوەی بدرێتە دەنگدانەوە، تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (31):

أولاً: تتولى الهيئة النظر في الخلافات والاعتراضات الواقعة خلال اعداد وتنفيذ اجراءات الانتخابات.

ثانياً: تتولى هيئة في محكمة تمييز اقليم كوردستان_العراق تتكون من ثلاثة قضاة غير متفرغين للنظر في الطعون المحالة اليهامن، قبل الهيئة أو الافراد أو الكيانات المتضررة من جراء قرارات الهيئة وتكون قراراتها باتة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

بەڕێزان وەکو چۆن ئێستا خوێندرایەوە، نوقتەی نیزامی کاك شێروان، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە پێویستە بە نیسبەت فەقەرەی یەکەم سەقفێکی زەمەنی بۆ دابنێین، چونکە لە هی دووم ئێمە گوتومانە قەراراتی مەحکەمەی تەمیز باتە، ئەوە مشکیلە نیە، بەڵام هی فەقەرەی یەکەم، بە قەناعەتی من پێویستە سەقفێکی زەمەنی بۆ دابنرێت.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

ئەعزای لیژنەی یاسایی پێشنیارتان، چیە؟ چونکە ئەمە لە لای خۆتانەوە هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیمکان هەیە بڵێین (تتولى الهيئة النظر في الخلافات والاعتراضات الواقعة خلال مدة خمسة عشرة يوما من تاريخ ورودها اليها، و الخاصة بتنفيذ اجراءات الانتخابات) یان پازدە یان 10ڕۆژ کەیفی خۆتانە، یان اسبوع.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئەمە ئینتیخاباتە، سەقفێکی زۆری لازم نیە، دەبێت زۆر زوو حەسم بکرێت، کاك کریم تەوزیحەکەت بدە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە لێرەدا خۆی(خلال اعداد وتنفيذ اجراءات الانتخابات) یەعنی (اعداد و تنفيذ اجراءات الانتخابات) مودەکەی دیارە لەلای مفەوەزیە، خلالی ئەو مودە، مودەکەی دیارە، پێویست ناکات ئێمە لێرە زکری بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان دەتانەوێت سەعاتێکی تر بێینەوە یان دەتانەوێت سبەی، باشە سبەی سەعات، لیژنەی یاسایی پێشنیارەکەتان بخوێننەوە بۆ ئەوەی تکایە، رەجائەن، سێ ماددە مایە بۆ ئەوەی تەواو بێت، بۆ ئەوەی بەیانی ئیشی تری زۆرمان هەیە، بێینە سەر ئەوانە، رەجائەن تکایە.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ معالەجەی ئەو نەقسە برگەیەك ئیقتراح دەکەین بەو شێوەیە بێت، دەبێتە (اولاً ئیضافة:من كيانات أو الافراد أو الكيانات المتضررة الاعتراض والطعن على قرارات واجراءات الهيئة خلال ثلاثة ايام من تاريخ صدورها) ئەوە دەبێتە یەکەم، ئەوی تر دەبێتە (تتولى هيئة في النظر في الخلافات والاعتراض) ئەوە دەبێتە ثانيا بەس (لمدة سبعةايام) ئیزافە بکەین، ئەوەی تریش وەکو خۆی دەمێنێتەوە، مەحکەمەی تەمیز دەزانێت چۆن ئیشی خۆی دەکات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان وەکوئێستا خوێندیانەوە، دەیخەینە دەنگدانەوە ، کێ لەگەڵ دایە دەستی بەرز بکاتەوە؟سوپاس ، کێ لەگەڵدانیە دەستی بەرز بکاتەوە؟ یەك کەس لەگەڵ دانیە، سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، بۆ ماددەیەکی تر، تکایە، فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سی و دووەم:

یەکەم: رۆژی هەڵبژاردنەکان بە بڕیارێکی ئەنجومەنی وەزیران لەسەر پێشنیازێك لە دەستەوە دەست نیشان دەکرێت لە رێگەی هۆیە جیاجیاکانی راگەیاندنەوە بەر لەوادەی ئەنجامدانی بە (60) شەست رۆژ رادەگەیەنرێ.

دووەم: دەنگدان لە یەك رۆژدا دەبێت بۆ ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان.

سێیەم: لە باریکدا نەتوانرا هەڵبژاردنەکان بکرێن، ئەوا ئەنجومەنەکان بەردەوام دەبن لە بەڕێوەبردنی کاروباری تاکو ئەنجومەنە نوێیەکان هەڵدەبژێردرێن.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 32 کە بویتە 31،

المادة (32):

أولاً: يحدد موعد الانتخابات بقرار من رئاسة مجلس الوزراء بناء على اقتراح من الهيئة يعلن عنه بوسائل الاعلام المختلفة قبل الموعد المحدد لاجرائه بـ(60) ستين يوماً.

ثانياً: يجري التصويت في يوم واحد لمجالس المحافظات.

ثالثاً: في حالة تعذر اجراء الإنتخابات تستمر المجالس في إدارة شؤونها لحين انتخاب مجالس جديدة.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

بەڕێزان کەس قسەی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە، کاك عادل کاك رشاد، فەرموو کاك عادل.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر بڕگەی 3 هەیە، ئەڵێت ئەگەر ئینتیخابات نەکرا، ئەنجومەن هەر بەردەوام دەبێت، ناکرێت بۆ ماوەیەکی نادیار بەردەوام بێت، باش وایە مودەیەك دیاری بکەین ئێمە بەراستی ئەوە بۆتە عورفێك ئەو مەسەلەیە، شارەوانیەکان هەڵبژێردران و ئەو سانّ پەرلەمان 13 ساڵە، یەعنی ئێمە بەراستی ئەو مەوزوعە بیبڕینەوە، باش وایە کاتەکە دیاری کراو بێت، مەسەلەن بۆ ماوەی سێ مانگ تصریف اعمال ئەگەر هەڵبژاردن نەکرا، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

کاك رشاد، فەرموو.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت بڕگەی دووەم، (يجري التصويت في يوم واحد لمجالس المحافظات) ئیزافە بکرێت (والاقضية والنواحي) چونکە هەرسێك بەیەکەوە دەبێت، لە پێناسەی ئەوها هاتووە، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی):

سوپاس لیژنەی یاسایی رەئیتان تکایە.

بەڕێز رشاد احمد ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت بڕگەی سێیەم، ئەگەر ئینتیخاب نەکرا، ماوەکە دیاری بکرێت، ئیلا ئەو مەجلسە شەرعیەتی نامێنێت، ئیشەکەی دەبێتە تەسریفی ئەعمال، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بڕگەیە بڕگەی سێیەم (في حالة تعذر اجراء الإنتخابات) بۆ ئەوە دانراوە خۆی لە ناو بڕگەکە هاتووە دڵێت(في حالة تعذر) ئەگەر عوزری لەگەڵ بوو نەکرا، وە خالی دەوام لەبەر ئەوەی دامان ناوە هەتا ئەگەر نەکرا، جارێکی تر ناچار نەبین لە پەرلەمان بێت تەسویتی بۆ بکەین، قەراری بۆ بدەین، وەکو ئەوەی ئەو سارێ کرا، هەر بەخۆی یاسایەکە چارەسەری ئەو کێشەیە دەکات، حاڵەتی دووەم ئەوەی مام رشاد باس دەکات، بەراستی هەڵبژاردنەکان بۆ پارێزگاو (والاقضية والنواحى) لەیەك ڕۆژ ناکرێت، (والاقضية والنواحى) عادەتەن ئەوەی عیراق، مەسەلەن ماددەیەکی هەیە دەڵێت شەش مانگ پاش محافەزات دەکرێت، دوای شەش مانگەکەش نەیان کرد، دوایان خستەوە،.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

بەڕێزان ئێستا ئەم ماددەیە وەکو خۆی کە هاتووە، دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نیە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، بۆ ماددەیەکی تر تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سی و سێیەم کە بۆ تە ماددەی سی و دووەم،

ماددەی سی و سێیەم:

پرۆسەی دەنگدانی کارمەندانی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆو پاسەوانی هەرێم (زێرەڤانی)و سوپاو کارمەندانی نەخۆشخانەکان و بەندیخانەکان و ئەوانەی لێیان دابەزیوون، لە مەڵبەندی دەنگدانی تایبەتی بەڕێوە دەچێ کە دەستە بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتە پەیوەندیدارەکان دەست نیشانیان دەکات، بە مەرجێك پێش چل و هەشت کاتژمێر لە وادەی هەڵبژاردنەکە جێ بەجێ بکرێت.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (33):

تجري عملية اقتراع منتسبي قوى الأمن الداخلي وحرس الاقليم (البيشمه ركة) والجيش والعاملين في المستشفيات والسجون ونزلائهما في مراكز اقتراع خاصة تحددها الهيئة بالتنسيق مع الوزارات المختصةعلى ان تجرى قبل ثمانية واربعين ساعة من موعد اجراء الانتخابات.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان كێ لەسەر ئەم ماددەیە قسەی هەیە؟، نیە، ئەم ماددەیە وەكو خۆی دەخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بكاتەوە؟ سوپاس، كێ لەگەڵدانیە دەستی بەرز بكاتەوە؟ سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، بۆ ماددەیەكی تر تكایە

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی سی و چوارەم كە دەبێتە ماددەی سی و سێیەم،

ماددەی سی و چوارەم:

پێویستە لەسەر هەموو لایەنێكی پەیوەندیدار حوكمەكانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بكەن.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان پێش ئەوەی بچینە ئەو ماددەیەی سی و سێ، بەڕێزان لە كتلەی برا ئاشوریەكان پێشنیارێكیان هەبوو، بۆ محافەزەكانیش كۆتا دەبێت، برا ئەرمەنیەكان و برا توركمانەكان و برا ئاشوریەكان داوایان دەكرد، ئینجا ئەم نوقتەیە ئایا بۆ ئەم مەرحەلەیە زەروورە یان بخرێتە مەرحەلەیەكی تر، تكایە رەئیتان لەسەری بدەن و بخرێتە دەنگدانەوە، كێ دەیەوێت قسە بكات لەسەر ئەم ماددەیە؟، كاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لە كوردستان زۆر حەریسین تا بتوانین مافیان بدەینێ، ئێمەش بەشداریان بكەین، لە هەموو مەجالس، وەكو خوتەمان داناوە لەپەرلەمان راستە ئیحتیمالە زۆر دەقیق نەبین لە تەشخیس كردنی، لەبەر ئیحسائمان نیە تەواو، كەمە یان زۆرە، ئەوە بۆ ئیحسا دەمێنێت، بە عەینی مەعناوە بە عەینی تەسەورو بۆچون، من وا دەبینم یەعنی ئێستاش پێویستە ئێمە ئەو كۆتایە دا بنێین بۆ برا توركمانەكان، بۆ برا كلدانەكان و ئاشورو سریان، لە مەجالسی محافەزات دا بنێین، ئەوە لە دهۆك مەعلومە كە مەسیحی هەن، بەو مكەوناتە دوو مەقعەد بۆیان دادەنێین، لە هەولێریش دوو بۆیان دادەنێین، سێ توركمان، سلێمانیش یەكێك بۆ مەسیحی، من ئیقتراح بەو شێوەیە دەكەم، سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان، كاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دایـن، یـەعنی کوتلـە بـۆ برایـانی کلـدو ئاشـوری دابنرێـت، بـۆ برایـانی تورکمـان، بـەلاّم حـەدی مەعقول یەعنی ئەگـەر ئـەوەکمان لەبـەر دەسـت بێـت، ئیحسائیەك مـن نـاتوانم لـە خۆمـەوە بڵێـم سـێ بـۆ تورکمان، بۆ نمونە، ئێمە لە پەرلەمانی کوردستان بـۆ برایـانی تورکمـان پێـنج مەقعـەدمان دانـاوە، لـە کـۆی 111، لە هەولێر ئەگەر تەقسیمی مناسب هەبێت، تەقریبـەن 29 کورسـی دەبێـت، لـەو 29یـە دەبێـت تـۆ بزانی لەولا چەندە، چەندکەم دەکرێتەوە، ئەگەر یەك مەقعەد بێت، بۆ برایـانی کلـدو ئاشـوریش بەهـەمان شێوە، سلێمانیش بەراستی من لەگەڵ ئەوە دانیمە لە سلێمانی مەقعەد دابنرێت، لەگەڵ رێزمدا.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك شێروان، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من باوەڕناکەم کەس هەبێت لەناو ئەو پەرلەمانە، لەگەڵ ئەوە دانەبێت کە کۆتا بۆ برایانی بەڕێزم تورکمانەکان و ئاشوری و کلدانی و سریانیەکان دابنێت، چونکە ئیرادەیەکی سیاسی بەهێز هەیـە، بـۆ پاراسـتنی مـافی ئـەو نەتەوانـەی کـە لەگـەڵ ئێمـە دەژین لە گۆڕپانی کوردستان، ئەمە لە لایەك لەلایەکی تریشەوە مەرج نیە ئێمە، کۆتا لە ناو یاسایەکە دیـاری بکـەین، چـونکە ئێمە هەتا ئێستا هیچ ئیحسایەکمان لەبەر دەستدا نیە، بتوانین چۆن بۆ برا تورکمانەکان کورسی دابین بکەین، برا ئاشـوری و کلدانی و سریانیەکان کورسیان بۆ دابنێین، دەبێت چەندیان بـۆ دابنـێین، ئێمـە هـیچ ئیحسایەکمان لەبـەر دەسـتدانیە، بۆیـە ئەمە پێویست بە دیراسە دەکات، جگە لەوەش ئێمە رابردووەکمان هەیـە لەگـەڵ ئـەو بەڕێزانـە زۆر لـەو مافانـەی کـە هاتۆتـە جێبەجێ کردن هەموو بە تەحالوفاتی سیاسی هاتۆتە جێبەجێ کردن، مەرج نیەئیلا لەناو ئەو یاسایە ئێمە دەبێت جـێگیری بکەین، بەبـێ ئەوەی هیچ دیراسەیەکمان هەبێت بۆ ئەو مەسەلەیە، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام لەگەڵ مەبدەئەکەدام، هەموومان وابزانم لەگەڵ ئەو مەبدەئەین، بەلاّم مـن پێموایـە لـەو قۆناغـە ئێمـە بـۆ تـەحالوفاتی سیاسـی بـەجێی بهێلین، هـەروەکو لـە پەرلەمانی ئەو خولەی ئێستا بە تەحالوفاتی سیاسی ئەو مەسەلەیە جێبەجێ کراوەو، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوە دام ئەو شـۆێنانەی کـە چـڕیەکی دانیشـتوانی ئـەو پێکهاتانـەی هەیە،نوێنـەریان هـەبێت لـە ئەنجومەنی پارێزگاکان، بەتایبەتی دهۆك و هـەولێر، ڕێژەکـەی چـۆن بێـت چـۆن نـەبێت، ئێمـە دەبێـت بـە دیراسەیەکی ورد بێت، بەپێی پێوەرێك بێت، نابێت لە خۆڕا دەست نیشان بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی):

کاك عزالدین، فەرموو.

بەڕێز عزالدین سلیم خدیدا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارێك لەو برادەرانە دەکەم، کە ئاشوری و سریانی.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

پرسيار مەكە، رەئى خۆت بدە رەجائەن، رەجائەن رەئى خۆت بدەو بەس.

بەڕێز عزالدين سليم خديدا:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر ئينتيخاب بكرێت ، مجلس ناحيە بێت، مجلس ناحيەى عنكاوە، ئەگەر كۆتاى بۆ دانەنێن، يەعنى هيچ كەس دانەنێن، ئەوە زەرەر دەكەن، نواحى و ئەقزيەكان، بەلأم لە محافەزەكان لەوانەيە كۆتا بۆ ئەوان دابنێن، بەلأم لە قەزاو ناحيەكان لە بەرژەوەندى ئەواندا نيە، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

گەلاوێژ خان، فەرموو.

بەڕێز گەلاوێژ شاباججى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە هەرلەوەى چەندين برادەران باسيان كرد، خۆتان دەزانن لە پەرلەمانى خۆمان كە كاتێك كە بڕيار لەسەر كۆتا درا، بەهەمان شێوە ئيحسائيەكمان نەبوو، مەبدەئێكە كە ئيعتراف بەمافى نەتەوەكانى تر دەكرێت، لەو بابەتەوە داواى كۆتامان كردووە، ئەم كۆتايەش نەوەكو ئێستا لە سالّى 1992 وە داوامان كردووە، ئەوەى ئێستا لە بۆ محافەزات داوا دەكەين، با هەر لە مەبدەئێك دابەزێت، ئەم قانونە بۆ دەورەى دابێت ئەكيد گۆڕانكارى تيادەبێت، شەرت نيە ئيحسائيات بكرێت، بۆ هيچ ئينتخاباتێك تا ئێستا ئيحسامان نەكردووە، لەسەر ئاستى هەموو عيراق، ئەو ئيقتراحەى من پشتگيرى زۆر سوپاسى ماموستا خليليش دەكەم كە روون كردنەوەيەكى كرد لەجياتى، لەوانەيە منيش هەر خۆم بە هەمان شێوە موقتەرەحەكەم دەكرد، جا داوا دەكەم ئەگەر برادەران پشتگيريمان بكەن، تايبەتمەندى خۆمان هەبێت، باشترە ئەگەر تەحالفات هەبێت ئەوەى دەيەوێت تەحالفێك بكات لەگەلّ هەر لايەنێكى تر، ئيعتيادييەو حوريشە لەو بابەتەوە، بەس لەهەمان كاتدا داوادەكەين تايبەتمەندى خۆشمان هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

كاك پير خدر، ئاخير كەسەو دوايى خوێندنەوەى بۆ دەكرێت، فەرموو.

بەڕێز خضر سليمان خليل:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەز بينم پشتى سێ سەعات و نيو كو دانوستاندنى دكەين، دانى دووێ ژى دانيشتنامە، ئو بابەتەكێ هۆسا ئەڤە نەحەسم بت وەك پێشنيار، يان دووێ دڤێت ئاماژە بچەندى بكەت، پرۆژەى دەستورێ هەرێمێ، ماددەى 105، ئەڤ چارەيەك بۆ فى خالّێ دانايە، (اذا تمثيل عادل بمكونات شعب كوردستان) ناوێت وان ژى ئينايە، تورکمان، سريان(فى انتخابات مجالس المحافظات و الاقضية والنواحى)پير خدر وەكو كوردەكى يەزيدى، كو دەرگايەكى دڤێت، مەسەلەن كۆدێ دەرگايەكى بۆمە دكەت، ئى ئيمە گرانترن وەكو كوردى

ئێزدی، ئیرۆکەش پێشنیارا مە لەدەڤ ئەڤ بابەتە تێرو تەسەل نایەتە دانوستاندن، بیتە پاش خستن بۆ سبەینێ،زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

زۆر سوپاس دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کۆتا هەبێت بۆ نەتەوەکانی تر؟ رجائەن رجائەن بێ دەنگ، پێشنیارێك هاتووە، داوا دەکات کۆتا هەبێت، لە برا ئەرمەنیەکان و برا ئێزیدی و براتورکمان و ئێزدی کوردو برا تورکمان و بـرای کلدان و ئاشوری، داوا دەکەن کۆتا هەبێت، داوادەکەن لە سلێمانی هەبێت، لە دهۆك هەبێت، لە هـەولێر هـەبێت، هەنـدێك بـەڕێزیش رەئـی خۆیـان دا ئێستا لـەناو پەرلـەمان، ئـەڵێن لەبـەر ئـەوەی ئیحسـائیە نـەکراوە، لەبـەر ئـەوەی ئـەو نسـبەیە دیـار نیـە، لەپەرلـەمان ئـەو نسـبەیە دراوە، بمێنێت بـۆ وەختێکی تـر، ئێستا پێشنیارەکی ئـەو بەڕێزانـەی کـە داوایـان کـردووە، ئـەوەڵ دەیخەینە دەنگدانەوە، ئەگەر قبول کرا، پاشان نسبەکانی دەست نیشان دەکەین، کێ لەگـەڵ ئەوەیـە لـەم مەرحەلەیـە هـەبێت، کێ لەگەڵدایە دەستی بـەرز بکاتـەوە؟ سـوپاس،کێ لەگـەڵ ئەوەیـە بـۆ مەرحەلەیـەکی تـر بێت، تکایـە دەسـتی بـەرز بکاتـەوە؟ سـوپاس، تـەئخیر کـرا بـۆ مەرحەلەیـەکی تـر، تکایـە ببـورن، ئێستا بـۆ ماددەیـەکی تـر تکایـە، ئیحتیرامـی دەنگـی ئەنـدامانی پەرلەمان دەگیرێت، ئەکسەریەت تاخیری کرد بۆ مەرحەلەیەکی تر، زۆر سوپاس.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سی و چوارەم کە دەبێتە ماددەی سی و سێیەم.

ماددەی سی و چوارەم:

پێویستە لەسەر هەموو لایەنێکی پەیوەندیدار حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (34):

على جميع الجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

ئـەم ماددەیـە زۆر تەبیعیـە، کـێ لەگەڵدایـە دەسـتی بـەرز بکاتـەوە؟ سـوپاس، کـێ لەگەڵدانیـە دەسـتی بـەرز بکاتەوە؟ سوپاس، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددە سی چوار تکایە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سی و پێنجەم کە دەبێتە ماددەی سی و چوارەم.

ماددەی سی و پێنجەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێ.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (35): لا يعمل بأي نص قانوني او قرار يتعارض وأحكام هذا القانون.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

ئەم ماددەیەش وەكو ماددەكانى تره، كێ لەگەڵدایه دەستى بەرز بكاتەوه؟ سوپاس، كێ لەگەڵدانیە دەستى بەرز بكاتەوه؟ سوپاس، بەكۆى دەنگ پەسەند كرا، ئێستا بۆ ماددەیەكى تر.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى سى و شەشەم كە دەبێتە ماددەى سى و پێنجەم.

ماددەى سى و شەشەم:

ئەم یاسایە لەمێژووى دەرچوونیەوە جێ بەجێ دەكرێت و لە رۆژنامەى فەرمى (وەقائیعى كوردستان) بلاّو دەكرێتەوە.

بەڕێز خليل ابراهيم محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة (36):

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ اصداره وينشر في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان ، فەرموو كاك كريم.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى من پێشنیار دەكەم، كە ئەو یاسایە لە كاتى بلاّو كردنەوەى لە جەریدەى رەسمى جێبەجێ بكرێت، چونكە ئەوە ئیستیسنائە، ئێمە خەریكە ئیستیسنائەكان دەكەینە ئەسڵ، بۆیە لەگەڵ ئەوە دامە كە لە تاریخى نەشر جێبەجێ بكرێت و زۆر سوپاس.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

لیژنەى یاسایى رەئیتان تكایە.

بەڕێز سەردار صباح بوزۆ هەركى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگیرى لە پێشنیارەكەى كاك كریم دەكەین.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكى):

بەڕێزان كێ پێشنیارەكەى ئەو ماددەیە بە وەرگرتنى پێشنیارەكەى كاك كریم وەردەگرێت، كێ لەگەڵدایە دەستى بەرز بكاتەوە؟ سوپاس، كێ لەگەڵدانیە دەستى بەرز بكاتەوە؟سوپاس، بە كۆى دەنگ پەسەند كرا، ئێستا (اسباب موجبە) لەگەڵ یاساكە بخوێننەوە، پاشان دەیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پڕۆتۆکۆڵەکان

53

سالّی/ 2009 – بەرگی پەنجاوسێ

چاپی یەکەم/ سالّی 2009

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (16) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/6/10 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (17) خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2009/6/11 ل57

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (18) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/6/15 ل129

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (19) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/6/16 ل187

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (20) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/6/22 ل237

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (21) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/6/24 ل277

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2009/7/9 ل353

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (16)

چوارشەممە رێکەوتی 2009/6/10

کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی چوارشەممە رێکەوتی 2009/6/10 پەرلەمانی کوردستان - عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆکی پەرلەمان و, بە ئامادەبوونی بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری پەرلەمان, دانیشتنی ژمارە (16)ی خولی دووەم, ساڵی (2009) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (16)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لە کات (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی چوار شەممە رێکەوتی 2009/6/10 دا بەم شێوەیە بێت:

1- خوێندنەوەی یەکەمی ناڕەزایی دەڕبڕینی بەڕێز سەرۆکی هەرێم لەسەر یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکان و پارێزگاکان و قەزاکان و ناحیەکان لە هەرێمی کوردستانی عێراق.

2- پێش چاوخستن و گفتوگۆکردنی بودجەی هەرێمی کوردستان بۆ ساڵی 2009.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، دانیشتنەکەمان دەکەینەوە، سەرەتا بەخێرهاتنی بەڕێز کاك بایز تاڵەبانی، وەزیری دارایی و ئابووری، بەڕێز کاك سەعد وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان، بەڕێز کاك دڵشادو بەڕێز کاك ڕەشید، بریکارانی وەزارەتی دارایی و ئابووری دەکەین، بەخێر بێن سەرچاو، داوا لە لێژنەی یاسایی و لێژنەی دارایی دەکەم بێن دابنێشن لە جێی خۆیان، بەرنامەی کاری ئەمڕۆمان:

1- خوێندنەوەی یەکەمی ناڕەزایی دەڕبڕینی بەڕێز سەرۆکی هەرێم لەسەر یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکان و پارێزگاکان و قەزاکان و ناحیەکان لە هەرێمی کوردستانی عێراق.

2- پێش چاوخستن و گفتوگۆکردنی بودجەی هەرێمی کوردستان بۆ ساڵی 2009.

بڕیار وابوو وەزیری پلاندانان بەڕێز کاك عوسمان بێت، ئاگادارت کرد بوو کاك سەعد؟ هۆکاری دواکەوتنی چ بوو؟

بەڕێز سعد خالد محمد امین/ وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەلاّ ئاگادارم دەکردەوە، بەلاّم تەبیعی تۆزێك بە درەنگەوە، ئەویش کارێکی زەرووری هەبوو، داوای لێبوردنی لە هەموو لایەکی کرد، بەلاّم دڵنیام لە جەلسەی داهاتوو ئامادە دەبێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئینشاالله سبەینێ جەلسەمان دەبێ با ئامادەبێ، خاڵی یەکەم لە بەرنامەی کار:

1- خوێندنەوەی یەکەمی ناڕەزایی دەڕبڕینی بەڕێز سەرۆکی هەرێم لەسەر یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزاکان و ناحیەکان لە هەرێمی کوردستانی عێراق، جەنابی سەرۆکی هەرێم بە پرۆژەی یاسای کە پەسندکرابوو لە لایەن پەرلەمانەوە، سەبارەت بە یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزا و ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان ڕەدی کردەوە، بە تێبێنیەکی خۆی، فەرموون بۆ خوێندنەوەی.

بەڕێز عبدالکریم ابو بکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کۆماری عێراق

هەرێمی کوردستان

سەرۆك

بڕیاری ژمارە(12) ساڵی 2009

بەپێی خاڵی (2) بڕگەی (1)ی ماددەی (10)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق، ژمارە (1) ساڵی 2005ی هەموار کراو لە پێناو مسۆگەر کردنی نوێنەرایەتی پێکهاتەکانی کوردستان لە کلدان و ئاشوور و تورکمان، لە ئەنجومەنی پارێزگاکانی کوردستان و، بە مەبەستی هەماهەنگی لە نێوان یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان-عێراق، ژمارە (1) ساڵی 1992ی هەموار کراو و یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزا و ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان-عێراق، ژمارە (4)ی ساڵی 2009، بڕیارمان دا:

1-یاسای هەڵبژاردنی ئەنجومەنەکانی پارێزگاکان و قەزا و ناحیەکان لە هەرێمی کوردستان-عێراق، ژمارە(4)ی ساڵی 2009، کە پەرلەمانی کوردستان لە دانیشتنی ژمارە 11ی ئاسایی خۆیدا، لە 2009/5/11ی تەشریعی کردووە و بە نووسراوی ژمارە (43753) لە 2009/5/26، ناردوویەتی بۆ سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان-عێراق، بگەڕێنینەوە پەرلەمانی کوردستان تاوەکو پێیدا بچێتەوە.

2-بۆ وەبەدیهێنانی ئەو ئامانجانەی سەرەوە کە ئاماژەمان پێکرد، پێشنیار دەکەین پەرلەمان لە پێداچوونەوەکەیدا، ماددەیەك بۆ یاساکە زیاد بکات بەو شێوەیە:

1-لە ئەنجومەنی پارێزگای دهۆك، دوو كورسی تەرخان دەكرێ بۆ كلدان و سریان و ئاشووری، پالێوراوانی خۆیان كێبڕكێی لەسەر دەكەن.

2-لە ئەنجومەنی پارێزگای دهۆك، یەك كورسی تەرخان دەكرێت بۆ پێكهاتەی ئەرمەن پالێوراوانی خۆیان كێبڕكێی لەسەر دەكەن.

3-لە ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانی، یەك كورسی تەرخان دەكرێت بۆ كلدان، سریان، ئاشووری و پالێوراوانی خۆیان كێبڕكێی لەسەر دەكەن.

4-لە ئەنجومەنی پارێزگای هەولێر، دوو كورسی بۆ كلدان،سریان، ئاشووری، سێ كورسی بۆ تورکمان تەرخان دەكرێت، پالێوڕاوانی پێكهاتەی خۆیان، كێبڕكێی لەسەر دەكەن.

5-دەنگدەرانی هەر پێكهاتەیەك، پالێوڕاوانی پێكهاتەی خۆیان هەڵدەبژێرن.

مسعود بارزانی

سەرۆكی هەرێمی كوردستان-عێراق

2009/6/2

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دیارە تەبعەن ئەوە پێشنیاری جەنابی سەرۆكی هەرێم بۆ ماددەیەكی تازەیە، بۆ ئەوەی نیزامی كۆتا كە لە پەرلەماندا دانراوە، بۆ هەمان ئەنجومەنی پارێزگاكان هەبێ، ئەوە ئاراستەی لێژنەی یاسایی و لێژنەی ناوەخۆ و ئەندامانی پەرلەمان دەكەم، ئومێد دەكەم ئینشاالله لە هەفتەی داهاتوو لە بەرنامەی كاردا بێت بۆ ئەوەی بڕیاری لەسەر بدەین، خاڵی دووەم لە بەرنامەی كار: پێش چاو خستن و گفتوگۆكردنی بودجەی هەرێمی كوردستان بۆ ساڵی 2009، دیارە دەمێكە پرۆژەی بودجە لەگەڵ پرۆژەی یاساكەی، بودجە و پرۆژە یاسایەكە بۆ پەرلەمان هاتووە، لێرە خوێندنەوەی یەكەمی بۆ كرا، ئاراستەی لێژنەی دارایی و لێژنەی یاسایی و لێژنەكانی ناو پەرلەمانمان كرد و، بۆ ئەندامانیش هەروەها، لەو ماوەی رابوردوو، چەندین كۆبوونەوە كراوە لە لایەن لێژنەی دارایی لەگەڵ وەزارەتی دارایی و ئابووری لەسەر بابەتەكان، هەروەها لێژنەكانیش هەندێكیان كۆبوونەوەیان كردووە، پێداچوونەوەیان هەبووە، راپۆرتیان هەیە، بۆیە سەرەتا داوا لە لێژنەی یاسایی دەكەم ڕاپۆرتەكەیان بخوێننەوە و دوایی لەبەر ئەوە بابەتە وردەكارییەكە عایدی لێژنەی داراییە، ئەوانیش دەیخوێننەوە و لێژنەكانی تریش ڕاپۆرتیان هەیە بیخوێننەوە، بە كوردی بیخوێننەوە، فەرموو.